פסח־נומער

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

אָפּיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 300 • ניו־יאָרק, אַפּריל, 1967 • 47־טער יאָרגאַנג

אינהאַלט

אין נאָמען פון צייט	דוד סאָהן	3
ביים בונקער (לירי)	אליעזר ניודאָוו־נעוואָדאָווסקי	4
א פרייליעכער פורים (זכרונות)	אַלטער טרוס (שוועדן)	5
א סדר אין ווייטנאַם (שילדערונג)	אהרן חייט	8
א ווייסער פּסח (דראַמעטישע שילדערונג)	מ. באַביטש	9
פון דער אמאליקער ביאליסטאָק	א. לאַפידום ברוק	12
ביאליסטאָק: זונינע בילדער	יעקב יערוואַלימסקי	13
צוויי לידער	אברהם שבח (ארגענטינע)	15
ערשטער זיג פון דער הגנה	יעקב בעלער (פאַנאַרע)	16
ביאליסטאָק (פּאָעמע)	יעקב כהן	18
ביאליסטאָקער אין מדינת ישראל און פּאַריז	איסאַק ריבאַלאָווסקי	21
צוויי לידער	ראָזע נאָוואָדאָווסקאַ	22
בני אונזערע ביאליסטאָקער איבער אמעריקע		25
ביאליסטאָקער אין ארגענטינע	בן ציון ברוקער	25
ביאליסטאָקער אין שוועדן	א. טרוס	26
ביאליסטאָקער אין דער אידישער מדינה	א. שייקעוויטש (ישראל)	27
ביאליסטאָקער אין דער וויסענשאַפט, ליטעראַטור און קונסט		29
אונזער אינסטיטוציע		30
אונזערע פּאַרלמענטן		38—43
אויף קבר־אבות אין דער איצטיגער ביאליסטאָק	צבי קלעמענטינאָווסקי	44
די פּלאַטפאָרם פון ביאליסטאָקער צענטער		45
ענגלישע אָפּטיילונג		3—19

אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק

דוד סאָהן, רעדאַקטאָר

Published by the Bialystoker Center, 228 East Broadway, N. Y. City

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

העלפט אונז מיט אַן הלוואה צו פאַרענדיקן דעם איבערבוי און אויסשטאַטונג פון אונזער בילדינג!

דער איבערבוי און אויסשטאַטונג פון אונזער היים אין שפּיטאָל קומט שוין צו אַ שלום. אַ סומע פון 50 טויזענט דאָלאָר איז נאָך פעליג צו פאַרענדיגען די אַרבעט.

ליבע פריינט! אַנטוישט אונז ניט אין לעצטען מאָמענט, ווען מיר זיינען שוין אַזוי נאָענט צו אונזער ענדציל: אַ באַניטע, מאָדערניזירטע ביאַליסטאָקער היים אין שפּיטאָל צו קענען בעסער דינען דעם עלטערן דור.

לייגט צו אַ האַנט צו אַ היסטאָרישער אונטערנעמונג, מיט וועלכער גאַנץ אַמעריקע וועט שטאָלצירן!

באַרגט אונז אוים די סומע פון 100 ביז 1,000 דאָלאָר אין עבעך, אויף 1 ביז 3 יאָר צייט, אויף 6 פּראָצ. אינטערעסט, וואָס שטעלט מיט זיך פאָר אַ זעלטענ־גוטען און זיכערען **אינוועסטמענט פאַר אייך** און אַ גרויסע טובה פאַר **אונזער אינסטיטוציע!**

טשעקס דאַרפען אויסגעמאַכט ווערען צו:

BIALYSTOKER HOME HOME FOR THE AGED

העלפט אונז און זייט געבענטשט!

מיט פריינטשאַפט,

ביאַליסטאָקער מושב זקנים

228 איסט בראָדווי, נ. י.

מיר דרוקען דאָ די 2־טע רשימה פון הלוואות צו אונזער „פאָלקס־הלוואה בילדינג־פאָנד":

אַלבערט פרייליך	15,000
עלי טאַרלאָפסקי	12,000
טשאַרלס דזש מינק	2,000
סעמועל גראָסמאַן	2,000
דייוויד מ. אַלפּערט	1,000
דייוויד זאַקים (צום 2־טען מאָל)	1,000
דייוויד קייזען	1,000
גאָלדע פרידענבערג	1,000
רוט און בענדזשאַמין פינק	1,000
סימאָר גאָלדשטיין	1,000
ביאַליסטאָקער בראָדערלי לאָו אַסס'ן	1,000
א. ר. (דורך ריבאלאָווסקי)	1,000
מר. און מרס. הערי מאַרקוס	1,000
מר. און מרס. הערי פעלדמאַן	1,000
רות בלומבערג	500
סיימאָן און דאָרע ווייַנבערג	500
יעטע אייזנער	500
וואָלטער מאַנקאָף	500
מאָרטין און עלען בורשטין	500
עלי און ביטריס איצקאָוויץ	500
בערנאַרד און בערטאַ ריטש	500
דזשאָרדזש געריגנ	500
ביאַל. בראָדערלי לאָו אַסס'ן	500
ביאַל. ברענטש 88 א. ר.	500
דר. א. טשאַרלס קויפמאַן	500
מר. און מרס. מאָריס ב. אייבראַהאַם	500
מאָריס און ראָזע קאָפּטשיק	500
מר. און מרס. סאָל ווינער	500
היימאַן לאַזאַר	500
בעלאַ סטאָוק	500
גוירטרוד ק. סאמערפעלד	400
היימאַן און אַנאַ באַביטש	400
היימאַן אוגוסט	400
דזשאָזעף וואָריק	400
אייב און מערי ווייַנבערג	300
בערנאַרד י. טויב	300
דאָינאַ מעדוועדיעוו	300
מר. און מרס. סאָלאָמאַן גיטלין	300
מרס. מ. אַקערמאַן	300
פיליפּ כאַבאַצקי	200
דוד מינעס	200
מר. און מרס. מישאַ ווארשאַווסקי	200
פאָולין איזראַעל און בעטי סאנדבערג	200
דזשאָזעף און מערי לוקאמניק	200
היימאַן בינאָוויץ	200
עטעל אַדלער	200
מאראו דזשייקאָבס	200
דזשאָזעף סלאָן	200
מר. און מרס. הערי פיינבערג	200
מר. און מרס. הערי זאַלאָוויץ	200
מר. און מרס. דייוויד ניומאַן	200
מר. און מרס. אַלעקס שוואַרץ (צום צווייטן מאָל)	200
פרידע ראָזבערג	200
פעי סוקעניק	200
דזשין מ. געליס	200
העלען דאָפּעלט	200
פּעני טאַלינסקי	200
דזשוליוס זאַבלודאָווסקי	200
טשאַרלס בוירגער	200
מר. און מרס. מילטאָן ווינער	200
פרידע בראַמסאָן (צום צווייטן מאָל)	100
ארטשי לין (צום צווייטן מאָל)	100
אייזיק און דאָרע מייערסאָן	100
סילוויע שאַנפעלד	100
העלען גארפעל	100
נחמה קאווע	100
מאָרטאַ ווילסאָן	100
מר. און מרס. דייוויד קעץ	100
מר. און מרס. הערי סיידערמאַן	100
מר. און מרס. עלי ליטסקי	100
סעמועל גודמאַן	100
דזשודיט וואָהל	100
היימאַן ווהייט	100
יעטע פינקעלשטיין	100
סילויַע ריבאַק	100
בענדזשאַמין לין	100
שאָוסטער דייוויד	100
אסתר קארפאָף	100
לעאָן בירנבוים	100
אַדעלאַ ספּונט	100
דר. סיימאָן סיגעל	100
מר. און מרס. ווילליאַם שובאק	100
מאַקס חזן	100
דזשאָרדזש אַבראַם	100
ראָזע מעדוועדיעוו	100
דינה וואָגמאַן	100
סילוויע קיעק	100
עטעל קיעק	100
פּעני א. לעוויט	100
בעסי ליכטענשטיין	100
חיה פאָגעל	100
עני חיה קאָפלאָן	100
נעלסאָן אינשורענס עידזעשנסי	100
נייטען קאבאן	100
מר. און מרס. לואיס אייזאַק	100
מאַקס גאָלדבערג	100
מאַקס גאָלדבערג	100
מר. און מרס סעמועל רובין	100
בערנאַרד מאָרגענשטערן	100
ס. וו. גאָלדבערג	100
גוירטרוד סאָלאָמאָן	100
דזשעראלד ל. קעין	100
זיגפריד און הערמאַן בערענס	100
פיליפּ שלייפער	100
מר. און מרס. שעפטעל זאק	100
טאָטאַל	60,800
פון פריער קוויטירט	16,800
גרענד טאָטאַל	77,600

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאליסטאקער לאַנדסמאַנשאפט אין אַמעריקע

נומער 300 ■ ניו־יאָרק, אפריל, 1967 ■ 47־טער יאָרגאַנג

אין גאַנג פון צייט

געדאַנקען און נאָטיצען

פון דוד סאַהן

פּסח, פּרייהייט און פּרייד

א יאָר פאַריבער, און ווידער שטייגן מיר איבּן שוועל פון ליכטיגען און לוסטיגען פּסח, דעם יום טוב פון פרילינג, פרייהייט און פרייד.

ווען די וועלט אַרום איז פאַרווייקעלט אין א פלאַנטער פון מלחמה, בלוט אין פלאַמען, ביקס אין שוועבל, גייען מיר אָן מיט אונזער שטענדיגער פרידליכער ארבעט פאַר דעם גליק און וואויל־זיין פון דעם עלטערן איידשען דור.

מיר באַגעגענען דעם ליבען גאַסט, פּסח, מיט מונטערע געמיטער צוליב דעם פריידיגען באַוואוסטזיין, אַז אינזערע זקנים אין זקנות וועלען האָבען א געמיטליכען און זאַטען יום־טוב.

אינזער מעית חיטים קאַמפּירן האָט געבראכט א וואַרעמען ענטפער נים בלויז פון אונזערע מיטגלידער און לאַנדסלייט אין שטאָט און איבערן לאַנד, אָן פון דער גאַרער וועלט, נאָר אויך פון דער בריטער אידישער עפענטליכקייט איבעראַל, וויל אומעטום ווערט אונזער אידיש־מענשליכע ארבעט און הילף וואַרעם אפּגע־שאצט און ווידזיג אנערקענט.

מיר דאַנקען אלע אונזערע מיטגלידער, פריינט אין אונטער־שטיצער, וועלכע האָבען גטהאלפּען אריינברענגען דעם יום־טוב אין אונזער הויז, און מיר ווינשען זיי אלעמען צוזאמען מיט זייערע פאַמיליעס, אידען אין אמעריקע און מדינת ישראל, און כלל ישראל אומעטום, א געזונטען און פרילינגען פּסח.

אונזער רוף פאַר הלוואות און הילף

מיר קומען שוין צום שלוס פון אונזער איבערבוי־ארבעט, ווען מיר קענען „דערציילען אין פרייד־ען" וועגען די שווערישקייטען וועלכע מיר האָבען גענומען אויף זיך אין דער ערשטער צייט נאָך דער גרינדונג פון אונזער ביאליסטאָקער הייס און שפּיטאל פאַר די עלטערע מענשען, א יונגען, נייעם און פרישען פּנים.

אמת, מיר האָבען דערגרייכט א גרויסען אופּטו, אָבער גראָד איצט, ביים סאַמע עגד, טרעפען מיר זיך אָן אין געוויסע פינאַנ־ציעלע שטערונגען צו קענען מאַכען די ברכה פון „שהחיינו" איף אונזער באַנייטען בילדינג.

ווי די לעזער וועלען ועפען פון די קוויטירונגען אויפן פאַדער־בלאַט פון היינטיגען נומער, האָט זיך דער בריטער עולם וואַרעם אָפּגערופען מיט הלוואות צו אונזער בילדינג־פאָנד אפיעל. עס פעלט נאָך אונז אָבער א סומע פון אַרום 50 טויזנט דאָלער צו פאַרענדיגען פולשטענדיג די גאַנצע ארבעט און אויסצושטאַטען אונזער הויס און שפּיטאל.

מיר אפּעלירען צו יעדען איינעם, וועמען אונזערע פאָלקס־אינטערעסען זיינען נאָענט אין טייער, צולייגען א האַנט צו דעם אָפּשלוס פון אונזער בוי־ארבעט און אויסשטאַטונג פון אונזער אינסטיטוציע דורך דירעקטע דאָניישאַנס, ווי אויך דורך הלוואות, וועלכע ברענגען א פיינעם אינטערעסט.

רופט זיך אָפּ און זייט צווישען די בויער פון אידיש לעבען דאָ אין לאַנד!

אונזער אוידיטאָריום — א ביאַליסטאָקער מאָנומענט

אויעק איז אידיש ביאליסטאָק מיט פלאָם און רויך, ווי די אַלע טויזענטער אידישע שטעט און שטעטלאָך אין דער הרוב־ער אייראפּע; אומגעבראכט זיינען געווארען די טייערסטע זין און טעכטער פון אונזער אלטער היים און פין דעם אידישען פאָלק בכלל, אָבער די ביאליסטאָקער גייסטיגע ירושה לעבט אין אונזער אינסטיטוציע דורך דעם „המשך ביאַליסטאָק", וואָס מיר וועבען און שפּינען אין אונזער צייט, און דורך דעם „נצח ביאליסטאָק", וואָס מיר בויען און צעמענטירען פאַר שפּעטערדיגע דורות.

דער איינציגער אין פאַסיגסטער פלאַץ אין אונזער בנין, וואו עס קען, עס דארף און עס מוז פאַראיבּיגט ווערען אידיש ביא־ליסטאָק, איז אונזער אוידיטאָריום. איבער וועלכען עס שוועבט דער גייסט פון געזעלשאפטליקייט און וואָס איז אונזער זאמעל־פלאַץ פון דעם סאַמע ערשטען טאָג זינט אונזער גרינדונג. דאָס איז דער „מקום קדוש" פאַר דעם ביאליסטאָקער קהל פון אונזער דור און פון די שפּעטערדיגע דורות.

איז דעריבער וועדט צו באגריסען דעם באשלוס פון אונזער באָארד אוו דירעקטאָרען, וואָס איז איינשטימיג אָנגענומען געווא־רען ביי דעם מיטינג פון 9־טען מערץ 1967, אז „דער אוידיטאָריום פון דעם ביאליסטאָקער צענטער אין מושב זקנים אין ניו־יאָרק זאָל פאַרבלייבען דער ביאליסטאָקער מקום קדוש, אלס דאָס עפענטליכע איגענטום פון דער גאַנצער אָרגאַניזירטער ביאליס־טאָקער לאַנדסמאַנשאפט אונטער דער פאָן פון אונזער אינסטי־טוציע, און אז דער אוידיטאָריום זאָל פאַרוואַנדעלט ווערען אין א ביאליסטאָקער „האַל אוו פעים" פאַר „המשך ביאליסטאָק".

אין אונזער אוידיטאָריום, וואָס וועט פאַרבלייבען אלס לעבע־דיגער סימבאָל פון אידיש ביאליסטאָק, וועט אויך דינען אלס אייביגער מאָנומענט צו אונזער פאַרטיליגטער היימשטאָט און אירע העלדען און מארטירער, וועלען פאַראייביגט ווערען די ביאליסטאָקער גדולים פון אונזער אלטער היים, ווי אויך די גרינ־דער, טוער, באַאמטע פון דער אינסטיטוציע.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

ערב דעם חנוכת הבית פון אונזער איבערגעבויטען בילדינג

מיט באַגייסטערונג און שטאָלץ ברענגען מיר אונזערע לעזער די בשורה טובה, אַז עס ווערען שוין געמאַכט פאַרבאַרייטונגען צו דעם פייערליכען, היסטאָרישען חנוכת הבית פון אונזער איבערגעבויטער היים און שפּיטאָל, דעם זומער.

שטעהט טאָקע היינטיגער פּסח אונטער דעם צייכען פון אָט דער גרויסער שמחה ניט בלויז פאַר אונזער לאַנדסמאַנשאַפט, נאָר פאַר דעם גאַנצען אַמעריקאַנעם אידענטום און פאַר כלל ישראל אומעטום. לייַדער האָט זיך די איבערבוי־אַרבעט פאַרצויגען צו־ליב פיל אורזאַכען און עס האָט געדומען פיל לענגער, ווי מיר האָבען ערוואַרט; אָבער עס איז שוין „נענטער ווי ווייטער" און גאָר אינגיכען וועלען מיר זיך אַלע פרייען מיט דער וויכטיגער דערגרייכונג פון אַ „באַנייטער אידישער ביאַליסטאָק אויף דעם אַמעריקאַנעם באָדען".

פון רעדאַקטאָר צו די לייענער

אַן ערנסטע און לענגערע קראַנקהייט האָט מיך פאַר עט־לעכע מאָנאַטען צעשיידט פון מיינע ליבע לאַנדסלייט און לייענער, אָבער עס איז מיין נחת און שטאָלץ צו מערקען, אַז זיי האָבען זיך ניט אָפּגעשיידט פון מיר.

די וועגן פון שפּיטאָל, ווואו איך האָב זיך געפונען אייניגע וואָכען, פאַר און נאָך דער שווערער אָפּעראַציע, האָבען ניט באַווייזען צו שאַפען אַ מחיצה צווישען דעם חולה און זיינע פריינט, ווי עס איז געווייניליך דער פאַל. גראָד פאַרקערט, זיי זיינען צעשמאָלצען געווארען אונטער דעם וואַרעמען אָטעם פון מיינע פילע פריינט און פאַרערער, וועמעס הערצער עס האָבען געקלאַפּט צום ריטם פון מיין האַרץ אין שווערע און ערנסטע מאָמענטען.

טעלעפאָנישע אָנפראָגעס, בריוו, „גאָט וועל"־קאָרדס, בלו־מען, מתנות און אָפילו דאָנייטשאָנס צו אונזער אינסטיטוציע פאַר מיין געזונט, האָבען באַצייכענט אויף אַן אָנזיכטיגען אופן דעם קאָנטאַקט צווישען מיינע פריינט, מיטגלידער, לאַנדסלייט און לייענער, און מיר געבראַכט די פרישקייט און די ליכטיגקייט פון דער דרויסענדיגער וועלט, וועלכע נעמט אַן אינטערעס אין מיין שיקזאַל. דאָס איז געווען אַן אמת׳ע היילונג אין מיין קראַנק־הייט, אפשר פיל ווירקזאָמער ווי די פאַרגעשריבענע מעדיקא־מענטן, ווייל דאָס האָט מיר געבראַכט די אמת׳ע רפואה אין אַ צייט, ווען איך האָב זיך דערין אַזויפיל געניטיגט.

איך האָב דערפילט ווי אמת עס איז דאָס וועלט, אַז דעם מענטשנס לעבען רעכענט זיך ניט לויט די יאָרען וואָס ער פאַרברענגט אויף אונזער וועלטל, נאָר לויט דער צאָל פריינט, וואָס ער האָט זיך דערוואַרבען. איך גלויב, אַז אין דעם זין בין איך אַ מיליאָנער... דאָס איז פאַר מיר דער גרעסטער נחת־רוח און באַלוינונג פאַר אַלץ וואָס איך האָב געטאָן דורך די אַלע יאָרען.

דאַנק איך אַלעמען פאַר דער וואַרעמער באַציאונג דורך דער צייט פון מיין קראַנקהייט און איך האָף צו קענען אייך אָפּדינען אויף אמחות, אין אַ געזונטען אופן, אין נחת און אין פריידען ביי יעדען אייגעם פון אייך.

די היינטיגע, יום־טוב׳דיגע אויסגאָבע איז באַצייכענט מיטן נומער 300. לויט אַ באַשלוס פון אונזער באָארד וואָו דירעקטאָרען, האָט דער נומער געדאַרפט זיין אַ יובילעאום־אויסגאָבע צו פאַר־צייכענען 300 נומערן „ביאַליסטאָקער שטימע" — אַ דערשיינונג, וואָס איז אַ זעלטענהייט פאַר אַ אידישען לאַנדסמאַנשאַפטליכען זשורנאַל. צוליב מיין קראַנקהייט איז אָבער דער פלאַן ניט דורכגעפירט געווארען. אָבער כדי ניט צו ענדערן די רייע־פאָלגע, האָבען מיר דעם ציפער 300 יאָ געדרוקט אויף דער אויסגאַבע. מיר פאַרהאָפען אַרויסצוגעבען אַ יובילעאום־זאַמעלבוך „ביא־ליסטאָקער שטימע" טאָקע לכבוד דעם 300־טען עקזעמפלאַר אין דער נאָענטער צוקונפט, מיט דער אויסזיכט, אַז אַלץ וועט גיין כשורה.

אונזער איצטיגער פּסח־זשורנאַל וועט אַרויסגעגעבען אונ־טער זייער שוועכע אומשטענדען. מען בויט איבער אונזער בילדינג און אין גאַנג פון דער איבערבוי־אַרבעט איז אונזער גאַנצע סיסטעם און אַרדענונג געשטערט געווארען. מען האָט ניט גע־קענט צוקומען צו די רעקאַרדס און מען האָט זיך אין פיל פאַלען געמוזט פאַרלאָזען אויף אונזער זכרון. אויב עס וועלען דעריבער באַמערקט ווערען אומפּינקטליכקייטען אין נעמען, ציפערן, דא־טעס א.א.וו., אַדער זיי זיינען בכלל אויסגעלאָזט געווארען, בעטען מיר אַנטשולדיגונג און זיך צו רעכענען מיט די אומשטענדען, אונטער וועלכע דער נומער איז צוגעגרייט געווארען.

ביים בונקער

(אין אַנדענק פון אויפשטאַנד פון וואַרשעווער געטא, ערשטע פּסח־נאַכט, 1943)

פון אליעזר ניודאָוו־נעווארָאָווסקי

פאַרשטומט פון גראַנאַטען דאָס קנאַלען,
אַ שטילקייט ריסט אויף דעם אויער;
ווי טייל פון דעם חושך אַרום —
אין בונקער שטייט ער ביים טויער.

ווי שפּיזן — געצילט זיינע אויגן,
מיט פייער — עס פיבערט זיין מוח,
די מוסקולען געשפּאַנט, ווי געצויגענער בויגען,
מיט פאַרבליבענעם רעשט פון זיין כוח.

מיט אַנגסטיגען אָטעמען, שווער,
ווי אין דזשאַנגעל — דער פאַנטהער, ער היט;
אַלץ נענטער און נענטער אַהער
שאַרן זיך פאַרזיכטיג טריט.

אין האַנט פון רוצח — אַ דייטש
אַ לופּע מיט טויטליכען בליק!
— ער ווייסט פון „נאַצי דעם טייטש,
— ער ווייסט: ניטאָ קיין צוריק!

אַהינטער צעשפּליטערטען באַלקען ער ווארט
און פעסטער ער דריקט זיך צום וואַנט;
ווי אַ געליבטע, צום האַרצען דריקט ער צאַרט
אַ שטיין, פאַרקלעמט אין זיין האַנט.

ווי דוד, אין גלית־פאַרמעסט,
מיט גבורה ער שליידערט דעם שטיין...
מיט פייער עס שפּייט די מאַשין,
צוויי לעבענס... צאָנקען אין בלוטיק פאַרגיין!

אַ פּרייליכער פּורים אין שטעטל

(זכרונות)

פון אַלטער טרוס (שוועדן)

עס דערמאָנט מיר מיין שטעטעלע בריינסק (גראָדנער גו־ בערניע), אונזער עדה אידען וואָס האָבען געוואָרט אויף עפּעס אַ צעשטרייטקייט — ווי פּורים אין שטעטל איז געווען דער פּריילעכסטער יום־טוב, פּאַר אַלט און יונג.

דוכט זיך, נעכטען איז דאָס געווען. ניין, אַרום 65 יאָר צו־ ריק. ווי קען מען פֿאַרגעסען פּורים אין שטעטל, פּורים׳דיגע פּורים־שפּיל, פּריילעכע חסידים, די יום־טוב׳דיגע היים. פּורים אין שטעטל האָט יעדע שעה געהאַט אַן אַנדער פֿאַרווייַלונג.

מיט וואָכען פריער האָט מען זיך נאָכגעפֿרעגט ביי די גבאים פון דער חברה „אהבת־אחים" (אַ חברה פון עמך־יידן, שער און אייזן) — זאָגט אונז וואָסער פּורים־שפּיל וועלן מיר האָבן דעם פּורים, ווייל יעדן יאָר האָט די חברה געמאַכט אַן אַנדער פּורים־ שפּיל. צווישן די פּיעסן איז געווען „ברכות יעקב", „עקדת יצחק", „מכירת יוסף". דערוויסט מען זיך אַז דעם פּורים וועט ווידער זיין „מכירת יוסף". טראָץ דעם וואָס עס איז נאָך געווען אַ שפֿאָרע צייט צו פּורים, האָבען שוין די שטעטעלדיקע שניידער־שוסטער־ געזעלען געזונגען דעם מכירת יוסף־געזאַנג. די דינסט־מיידלעך ביי זייער וואַשען די געשיר, און אונזערע מאַמעס האָבען פֿאַר־ וויגט די קינדער מיט דעם זיסען סענטימענטאַלען פּורים־שפּיל־ געזאַנג.

אין חדר לערנט מען שוין נישט אין די אָוונטען. עס ווערט פּרייליך — די ערשטע סימנים אַז עס דערנענטערט זיך פּורים. אסתר תענית לערנען מיר נאָר ביז 11 אַזייגער, מחמת דער רבי פאַסט.

מיר בלייבען נישט אַרבעטסלאָז. מען פֿראָדוצירט המן־ קלאַפּערס, גראָגערס, כלי־זיין צו שלאָגן המנען. די היימישע מעסערס, שערען, גרייצערס — דאָס זיינען די אַרבעטס־מכשירים. נישט איין מעסער איז די כפּרה (פּלאַצט). אַזאַ צעבראָכענעם מעסער וואַרפט מען אונטער ווי אַ ממזר, דאָס הייסט דער מע־ סער האָט זיך עפּעס אַליין צעבראָכען (שלעכטע שטאָל). אַזעל־ כע גראָגערס ווי מיר האָבן פֿראָדוצירט האָב איך באַמערקט זייענדיג אין סיביר, וואו די דאָרטיגע פּאַסטוכער גראָגערן אין די פריע פּרימאָרגענס אויפצוועקען די בעלי־בתים אַרויסצו־ טרייבען די בהמות אין טשערעדע. יענע גראָגערס פון סיביר האָבען מיר דערמאָנט די קינדער־יאָרען גראָגער־פֿראָדוקציע צו פּורים.

מיין טאָטע פּאַסט. ווער האָט דען אין יענע יאָרען נישט גע־ פּאַסט, בפּרט אסתר תענית איז נאָכנישט אַזוי גרויס דער טאָג, און אסתר האָט פֿאַרדינט רעספּעקטירט צו זיין. זי האָט דאָך גע־ראַטעוועט די אידען, און געבראָכט המנ׳ס מפּלה.

מיין טאָטע איז אָבער געווען מיט ווייניג כוחות, וואָס איז צוליב דעם געקומען צוריק פון אַמעריקע צו יענער צייט, מיט אַכט יאָר צוריק. ער קוקט צום וואָנט־זייגער, וואָס גייט מיט איידעלע טריט, פּונקט ווי די שוועכע מעשענע וואָגעס לאָזען נישט דעם זייגער גיין גיכער. איז טאָקע, ווייזט אויס, געווען שווער פֿאַרן טאָטען צו פאַסטען. אַ צוליג איז שוין אויפן קיך־ טיש דאָ: ניי געבאָקענע המן־טאַשען, סעודה־חלה, בולקעס, גריסקעס מיט ציבעלקע געבאָקענע (פּאָ ביאַליסטאָקאָמו). די גריסקעס צערייצען דעם אַפּעטיט, נאָך ערגער וואָס ס׳שטייט שוין אַ גלעזערנער סלאָי מיט מאַרינירטע הערינג, איינגעשניטענע ציבעלקע. מיין טאָטע קוקט נישט צו די ניי־געבאָקענע געבעק־ סען, פּונקט ווי ער וואָלט מיט דעם געווען אַ סך יאָרן ברוגז. מיר קינדער באַקומען אויך נישט צו פֿאַרזוכען פון די המן־ טאַשען פאַר דער מגילה. מיין מאַמע זאָגט, זי וועט דאָס נישט טראָגען צו פֿאַרקויפען.

הכלל, מיר גייען צו דער מגילה: דער טאָטע מיט אַ בלעכענער שייד, וואָס אין איר איז דאָ די ירושה מגילה; איך מיט מיין ברודער שלמהקע (היינט אין אופֿא, אוראַל) טראָגען די כלי־זיין, צו צוויי המן־קלאַפּערס און צו צוויי גראָגערס (חלילה עס צע־ ברעכט זיך עפּעס פון די וואָפענען, האָבען מיר רעזערוו).

אין בית־מדרש איז ליכטיג. עס ברענט דער אָנגעצונדע־ נער גרויסער בליץ־לאָמפּ. עס איז פּרייליך. אידען שמועסען נייעס. עס האַלט ביי יאָפֿאָנער מלחמה. דער שמש רופט־אויס מגילה־געלט, מחצית־השקל. מען שטייט אין אָטשערעד אויף דער בימה צו צאָלען דעם מחצית־השקל. צופרידענע וואָס דער שטייער איז דעמאָקראַטיזירט, העשיר לא ירבה, והדל לא ימעיט, קלינגט מען מיט די קהלישע אויסגעשייערטע וויי גאָלדענע דריי גראָשעלעך דריי מאָל, סימבאָליש איינגעצאָלט דעם שטייער.

כאָטש אַלע פאַסטען, אָבער מען האָט דאָך שוין געלייענט ויחל — איז דעריבער פּרייליך אין בית־מדרש. דער אונטער־ שמש, אַ בייזער איד, מיטן צונאָמען סטאָמבול (זיין ריכטיגער נאָמען איז מיר אומבאָקאַנט) איז אויך פּרייליך. דער צונאָמען סטאָמבול האָט זיך געמוטמען מחמת ער איז געווען אַ סאָלדאַט אין רוסיש־טערקישען קריג 1876־1878, האָט ער מסתם דער־ציילט פון סטאָמבול זיינע איבערלעבענישען, וואָס די שטעטעל האָט ווייניג וואָס אינטערעסירט, דערפֿאַר צוגעפּאַסט אים אַ צו־ נאָמען סטאָמבול, ווי צוגעשניטען, אָנגעמאָסטען פאַר אים.

דער שמש סטאָמבול איז זיין גאָנץ לעבען געווען אַ סאָל־ דאָט. שטענדיג מיט זיין סאָלדאָטסקען רימען מיט דעם צוויי קעפּיגען אָדלער פון צאָר אַלעקסאַנדער דעם צווייטען פּלעגט יעדען פרי קויפען ביים בעקער אַ שוואַרץ־ראָזשוואָנעם ברויט, טראָגען אונטערן אָרעם, ווי ער וואָלט דאָס באַקומען אַ סאָל־ דאָטסקען פאָרציאָן. די נאָכט פון דער מגילה פלעגט ער זאָגען: רעביאָטע (חברה), פאָדאָווייטע סוואָלאָטשו גאָמאָנאַ (דערלאָנגט דעם סוואָלאָטש המנען).

דעם מגילה ניגון וואָס אונזער בעל־קורא האָט געלייענט די מגילה (אַ איד מיטן נאָמען לייזער טשעשלער. ער איז טאָקע געווען אַ טשעשלער) קען מען שוין היינט אַזאַ מגילה לייענען נישט הערען אין שטאָקהאָלם. אָבער אַז מיר דערהערן דעם „ה—מ—ן", זיינען אין גאַנג די כלי־זיין, אַ גערודער אין בית־ מדרש, אונזערע טאָטעס העלפּען אונז מיט זייער טרעטען מיט די שטיוועל דעם המנען (ניין, זיי האָבען אים נישט פֿאַרטיליגט, און נישט דערשאָלטען אין טרעבלינקע ביים אומברענגען דורך די המנ׳ס). אונזער וואָפענען איז שוין אַרויס פון סטראָי, אַלעס איז שוין צעשטערט פון צופיל שלאָגען המנען, נעמט מען זיך צו די צוגעגרייטע האָלץ אייגנטהייצען אין מאָרגענדיגען בית־

מדרש אויוועז. דאָן באַווייזט זיך סטאַמבול מיט זיין אָדלער רימען, אָן חכמה ווייל ער דערלאַנגען. מען צעלויפט זיך. ווער ווייל דאָס פאַרזוכען אַלעקסאַנדערסקען רימען פאַר די המן־טאַשען.

קומענדיג אַהיים מיט דעם בריטען גוט יום־טוב מוז מען עסען וואָס גיכער, ווייל מען מוז גיין צו דער פּורים־שפּיל. מיין טאַטע זאָגט עס איז נישט רעכט זיך אָנצוטסען נאָכן תענית, אָבער נאָך אַ ביסעלע 45ער שנאַפּס ווערט מיין טאַטע פריילעכער און מען פאַרזוכט פון די מאַרינירטע הערינג, המן־טאַשען, אַלעס אין דער גיך.

מען גייט צו דער פּורים־שפּיל אין מויער פון געווענעם שפּיטאָל. זיך־פֿלעצער איז נאָך נישט געווען מאָדערן אין יענע יאָרען. שטייט מען קאָפּ אויף קאָפּ, איינגעפּרעסט, אַן אויסמיש פון טאַטעס, מאַמעס, קינדער, אַ הו־האַ געשריי. עס באַווייזען זיך די גבאים פון דער שניידערשער חברה „אהבת אחים" און צעשרייען זיך: שאַ, שאַ, זאָל זיין שטיל — פֿלוצלינג אַ קראַך. אויף אַ טיש איז געשטאַנען אַ טוץ ווייבער (פון פריוויילעגירטען קלאַס, די ווייבער פון די גבאים). דער טיש האָט נישט אויסגעהאַלטען און זיך איינגעבראָכען. דער געוואַלד איז געווען גרויס. על פּי נס זיינען די ווייבער געפאַלען איינע אויף די צווייטע, האָבען זיי זיך נישט שטאַרק צעשלאָגען.

עס באַווייזט זיך דער ערשטער פּורים־שפּילער אין אַ מאַסקע, אַ רויטע בלוזע מיט אַקסעלבענדער, מיט אַ שוועדד, שטעלט זיך פאָר: „איך בין דעם פאַטער יעקבס זון, יהודה", גיט אַ פאָך מיטן שוועדד און בעט עס זאָל זיין שטיל, ווען מיר אָנהייבען אונזער פּורים־שפּיל מכירת יוסף.

חייקעלע די קצב'טע דערהערט מכירת יוסף, גיט זי אַ גע־שריי — נישט גוט איז מיר! איך האָב דאָך געלייענט אין טייטש־חומש, אַז די בריידער האָבען פאַרקויפט יוסף הצדיק צו די טערקען, און חלש'ט. כאָטש חייקעלע די קצב'טע האָט געהאַט אַ נאָטור פון חלש'ן, דאָך ווערט אַ געשריי: וואָסער, וואָסער, ווי ביי אַ שרפה. נאָכן אָפּמונטערן איר הייבט זיך אָן די פּורים־שפּיל: עס קומען אַריין לויט דער רייע די „צוועלף שבטים" מיט רויטע פאַפּיר־היטלען, בלוזעס מיט שליפּעס, אויסגעפּוצטע ווי דראַגאָנער־סאָלדאַטען, דער פאַטער יעקב מיט אַ ווייסע, פלאַקסענע באָרד, אַלע מיט שוועדען.

פון דער חברה זינגט איינער מיט אַ שיינער שטימע: גוטען אָוונט, דאָמען הערען, פון גרויס ביז קליין, ביטע דעם פובליק, אויף די ערטער שטיין (רעפּריין), אַלע זינגען צו: טראַראַ, ראַראַ, טראַ, ראַ, רא. אַזוי ווערט די גאַנצע פּיעסע אויסגעזונגען, מיט רעפּריין צוגעזונגען. אַלע העלפּען צו זינגען. מסתם איז די פּיע־סע אַלע גוט באַקאַנט. דער טעאַטער־פובליקום איז שוין שטאַרק צוגעפּרעסט צום טיש (בינע). די טאַטעס מיט די מאַמעס העל־פען צו זינגען. ביסלעכווייז ווערט שטילער און שטילער. דער אינטערעס וואַקסט ביים עולם. די טראַגישע מאָמענטען דאָמי־נירען. אָנשטאָט זינגען הערט מען שוין ווייענען. מיין מאַמע וויינט. קוקענדיג צו דער מאַמען ווייענען מיר מיט. (נאָך 65 יאָר באַקו־מען אונזערע פּורים־שפּילער פון זייער שטעטעלדיגען שרייבער אַ גוטע רעצענזיע. אפשר לעבט נאָך ערגיצוואו ווער פון יענע אַמאַטאָרען אין דער ווערלט?)

דער קולמינאַציע־פונקט קומט ווען די בריידער רייסען אַרונטער פון יוסף'ן די העמד (כתונת־הפּסים) און ווארפען יוסף'ן אין גרוב, ווייענט מען שוין העכער, מען יאָמערט מיט קוראַזש. פון גרוב זינגט יוסף: עקדעשען און שלאָנגען, ווייסט איר ווער איך בין? איך בין אברהם, יצחק'ס אַן איניקעל, יעקב'ס זון, גרוב. זינגט יוסף: געדענקט זשע, בריידער, אין פאָטער, דעם אַלטען. עס פאַרגעסט זיך נישט די זיסע שטימע פון שטעטעל־דיגען אַמאַטאָר, וואָס האָט געשפּילט די ראָל פאַר יוסף'ן. היינט וואָלט אַזאַ געווען אַן אָפּערע זינגער.

דער אויפברויז קומט ווען די טערקען בינדען יוסף'ן, ווי זיי האָבען אים געקויפט פון די בריידער, — ברעכט אויס אַ געוואַלד ביים טעאַטער־עולם. אונזערע מאַמעס שרייען: איר זייט ערגער ווי וואַלד־גזלנים! ווי איז דאָס געהערט געוואָרען אַז בריידער זאָלען פאַרקויפען אַ ברודער? נישט נאָר די מאַמעס שרייען, אונזערע טאַטעס שרייען: מערדער, באַנדיטען, נאַדיר צדיקים'לעך. עס האָט קיין סך נישט געפעלט אַז מען זאָל די בריידער פּורים־שפּילערס פשוט לינטשען.

די פּורים־שפּיל גייט ווייטער, אָבער שוין פאַרטרויערט. עס קומט ווידער אַ געווין ווען מען ווייזט דעם פאָטער יעקב די פאַרבלוטיגטע כתונת הפּסים העמד, און יעקב זאָגט: טרף, טרף יוסף, הערט מען אַ יאָמער ווי ביי אַ לוויה. מאַרדיש דער שניידער שרייט: זיי נאָרן דיר, זיי האָבען אים פאַרקויפט צו די מדינים.

מען גייט אַהיים פון פּורים־שפּיל מיט אַ שווערען איבער־לעבעניש, ווי פון אַן איבערגעלעבטער דראַמע אין דראַם־טעאַ־טער. דאָס שטערט אָבער נישט אַז די שטעטעל זינגט די פּורים־שפּיל לידער. די „אַרטיסטען" זיינען שוין געבליבען ביי זייערע ראָל־נעמען זייער גאַנץ לעבען, אַפילו אויף עמיגראַציע אין אַמעריקע האָט מען געשריבען גרוסען פון פאָטער יעקב (דעם אַלטען בעדער'ס זון), פון דער מוטער שרה (וואָס איז געווען פידאל דער שוסטער), פון בער'ס ברודער, פון עשו'קען, מדינים...

פּורימדיגער טאָג ביים דאָוונען — מגילה־געלט, מגילה מיט דעם מגילה־ניגון, נאָר סטאַמבול דער שמש לאָזט נישט שלאָגען המנען מיט בית־מדרש האָלץ וואָס איז צום ברענען אין אויוון, שרייט: ניע טראַגאַי (ריר נישט)!

נאָכן דאָוונען איז די היים יום־טוב'דיג. אַ לחיים, מיט פּורימ'דיגע מאַרינירטע הערינג. אַלעס עסט מען אין דער גיך, ווייל עס שטראָמט אַן עולם פּורימ'דיגע נדבה־זאַמלער, פאַר־שיידענע גבאים פון חברות, גבאי'טעס. די ערשטע גבאים קו־מען נאָך אַ נדבה פאַר תלמוד תורה, דערנאָך בקור־חולים, הכנסת כלה, הכנסת אורחים, חברה לווייה, חברה מתיר אסורים, דאָן זאַמלערס פאַר אָרעמע, קראַנקע, פאַר אַלטע לייט, פאַר קימפּעטאָרינס, יתומים, פאַרן מרחץ, פאַרן הקדש, גבאי'טעס וואָס נעמען צוגויף פאַר אַלטע, קראַנקע אין קימפּעטאָרינס המן־טאַשען, בולקעס, צוקער, אַ הינערשע פּאָלקע. עס פאַרפאָרט אַ שליטען, וואו מען נעמט צוגויף האָלץ אָנצוואוּאַרעמען די אָרעמע היימען. סע קומט דער קברות־מאַן, וואַסער־טרעגער, דער בע־דער, דער פאַרעשניק אין מרחץ, דער שטאָט־שדכן, שמשים און אונטער־שמשים (צווישן זיי סטאַמבול). עס קומט נאָך פּורים־געלט דער וואָס כאָוועט דעם קהלישען באָק, די שבת־גויע, וואָס נעמט אַרונטער די לייכטער, צום לעצטען קומט דער אוראַדניק (פּאָליציי־באַאַמטער) זאַ פּורימאַ. עס שליסט זיך מיט בכבודיקע גבאים וואָס זאַמלען פאַרן גמילות חסדים, און גבאים פון תיקון ספרים. און צווישען די אַלע פאַלען אַריין די נעכטיגע פּורים־שפּילער נאָך פּורים־געלט, געזונטע, פריילעכע חברה, אויסגעפּוצטע מיט שוועדען, אולאַנער בלוזעס, מאַס־קירטע, מיט אַ פערד אַרומגעהאַנגען מיט קלאַקען, און מיט אַ בער, זינגען און באַקומען צוגעטיילט אַ פאָר קאָפּיקעס. ניין, דער בער רירט זיך נישט פון אָרט, ווייל נאָך 20 קאָפּיקעס, אַז נישט לייגט ער זיך מיט זיינע שמוציגע שיך אין בעט אַריין, אָדער שטעקט אַריין זיין בערישע קאָפּ אין קיך, ווייל אַריינ־

יוסף דערזעט די טערקען וואָס די בריידער ברענגען צום

שטעקן זיין לאַפּע אין די זופּ. דער געוואַלד איז גרויס. דער עולם אין גאַס איז פּריילעך. מען ווייסט פון בערס חכמה. די גאַס איז פול מיט מענטשן.

די גאַס איז ווידער לעבעדיג, אַ נאַכלויפּעניש נאָכן פּורים־רב. אַ איד אַ שוסטער, וואָס האָט זיך אויסגעפּוצט ווי אַ רב, זאָגט שמחה פֿלאַכטעס תורה, נעמט אַ נדבה און גיט פּודן ברכות, אָדער פּאַר אַ קליינע נדבה שעלט מיט חרמות פון דער תוכחה.

ווייטער נייעס: תּלמוד תורה קינדער, פּורים־שפּילערס, אַרע־מע מיט אויבערגעקערטע מלבושים, מיט פּאַפּירענע מאַסקעס, זינגען די פּורים־לידער, באַקומען אַ קאָפּיקע, אָדער פּורים־געבעקסען.

די שטעטל אידן, אידענעס זיינען ווידער אין גאַס. די חסידים גייען שוין פון דאַוונען. אונזער שטעטל האָט גלחאַט 10 חסידישע משפּחות, קאָברינער חסידים, לומדים. דערפּאַר איז אָבער אין אונזער שטעטל געווען מתנגדים, אַזוי ווי אין גראָד־נער גובערניע. פּורים פלעגן די חסידים דאַוונען בנוסח ראש השנה מיט שופר בלאָזען, מען האָט פּאַרקויפט מפּטיר יונה, מוסף מיטן בעל־תּפילה'ס הנני העני ממעש. דאָס איז נאָך נישט אַלעס. בשעת'ן גיין פון דאַוונען פלעגן זיי מאַכן די שטעטל פּרייליך, אָט זיי גייען... עס פּאַרט רייטענדיג אויף אַן אויס־געדאַרט פערדל זייער גבאי ר' זאָוול הערש, אַ חכם'דיגער איד געווען. ער זיצט מיטן פּנים צום פּאָלק (צו די אונטערשטע פּיס), אין האַנט האַלט ער אַ בעזים. פּאַרויס גייט דער אוראַדניק שוין פּאַרשניאָשקעט. דער אוראַדניק איז אַנגעטאָן אין דער חסידישער היטעל פון זאָוול הערש'ן, און זאָוול־הערש אין אוראַדניק'ס היטעל, קלמן משה דער מלמד מיט אַ באָרד ביז צו די קנעכטל האָלט דעם פערד ביים ציימעל, שרייט ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו. די שטעטל יובעלט פּאַר שמחה.

די חסידים שטעלען זיך אָפּ ביים בריינסקער שטאָט משכיל יאָשע לובאָשיץ, וואָס איז געבוירען אין קאָברין (געווענענער קאָברינער חסיד), דאָ געוואָרען ר"ל אַן אפּיקורס, טראָגט אַ ווייסען שטייפּען קאָלנער מיט מאַנשעטען, לייענט די „הצפירה", זאָגט אַז נישט די זון גייט אַרום דער ערד, נאָר די ערד דרייט זיך, ווייסט פון סטראַטאָגיע, בקיצור מען פּאָלט אַריין צום „פּי־לאָזאָף" לובאָשיץ מיטן גוט יום־טוב, און מען פּרעגט אים וואָס מאַכט זיין קאָפּעלוש... אַ חסיד גייט שוין אַנגעטאָן אין זיינע מאַנשעטען, מיטן קאָפּעלוש; און לובאָשיץ מיט אַ חסידישע היטעל. מען פלוידערט און מען עסט זויערע אוגערקעס געטונקט אין האָניג, קרעפּלעך מיט מאַריניערטע הערינג. מען מאַכט פּשוט אַ חורבן און מען מאַכט פּליטה.

די שטעטל איז שוין באַרואיגט. מען שטייט אין די גאַסען און מען באַוואונדערט די שיינע שלח מנות'ן, וואָס פּראָפעסיאָ־נעלע שלח מנות טרעגער טראָגען צו 10 מיט אַמאָל. די שטע־טל איז אַן אויסגעמיש פון טעלער; שיינע טישטוכער, און שלח מנות'ן פּאַראַד. אמת, אין די טעלער איז קיין לוקסוס שלח מנות'ן נישט געווען, אַ שטיקעל סעודה־חלה, המן־טאַש, עפּלסין, ניס, קאַרמעלן, גאָר רייכע מיט אַ פּלאַש ווייַן.

מיר, די קינדער, דערמאָנען זיך אַז מיר מוזען צוטראָגען אונזערע משפּחה שלח מנות'ן. הכלל, מען לויפט אַהיים און מען ווערט די שלח מנות עקספּעדיטאָרען צו משפּחות. מנחה־צייט איז שוין די אידישע גאַסען פון שטעטל געווען אויסגע־ליידיגט. אַלע ביי די פּורים־סעודה למשפּחותם לבית אבותם, אַזוי האָט זיך פּאַרקליבען יעדער משפּחה פאַמיליאָרנע ביי די פּורים־סעודה, די סאַמע־נאָענטסטע משפּחה, מיין אַלטינקע באָבע, טאַ־טענס מאַמע, און זיידע מאַמעס פּאָטער, אַן אויסגעדינטער ני־קאַלייעווסקער סאַלדאַט, פּעטערס, מומעס, מיט קינדער אין אונ־זער עלטער. מען האָט מיטגעבראַכט פון די פּורים־געבעקסען, ווייַן, ניס, עפּעל, — עס איז אַזוי פּרייליך, די שענסטע דער־אינערונג פון די פּורימ'דיגע משפּחות'דיגע צוזאַמענקומען ביי דער פּורים־סעודה.

נאָך אַ לחיים (מיין זיידע טרינקט נאָר 90ער) ווערט נאָך לעבעדיגער. מען ווערט פּאַרטיג מיט דער סעודה. עס איז אָבער נישטאָ קיין געאייליגעניש, סייווי האָט מען נישט געאַרבעט נישט פּורים און נישט שושן־פּורים צו יענער צייט.

דער עולם איז שוין צעטיילט אין צוויי מחנות, — די מאַמעס באַוונדער, די טאַטעס באַזונדער, אונז קינדער איז מען מכבד מיט קאַרמעלן וואָס מען האָט געגעבען זעקס פּאַר אַ גראָשען, קלעפּעדיגע מיט רעגענבויגען קאָליר. מען עסט דאָס נישט, מען שפּאָרט דאָס (מסתּם איינקלעפּען אונזערע מלבושים).

די טאַטעס רעדען פון שטאָטישע נייעס, פון פּרייטאָגדיגען קאָלטען מרחץ, פון דער קאָראָבקע, מען גייט אַריבער צו אויס־לענדישע נייעס, ווי עס האָלט וועגען אַ מלחמה מיט יאַפּאַן. דערווייל דערציילט מען זיך פון דער טערקישער מלחמה, ווי אונזערע (רוסישע) סאָלדאַטען האָבען איינגענומען פּליעווענער פעסטונג. מען דערמאָנט זיך פון פּאַראַיאַרדיגע גרויסע מא־נעווערס, מען פּרייט זיך וואָס דעם יאָר, זאָגט מען, וועט זיין אַ זול, מסתּם פיר גילדען אַ טשוואַרטקע קאָרן.

מיין טאַטע דערציילט פון זיין רייזע קיין אַמעריקע אין יאָר 1890. געפּאָרען דורך ראָטערדאַם מיט דער שיף מיטן נאָ־מען פון „פּליידעריוש". מיין טאַטע דערציילט פון אַמעריקאַנער לעבען, פון פּיטקין עוועניו, פון שאָפּ, פון נעגערס וואָס זיינען שוואַרץ ווי אַ שטיוועל. דער עולם וויל נאָר נייעס. אונזערע מא־מעס רעדען פון די גראָטענע המן־טאַשען, פון די סעודה־חלה, פון די קוכענס וואָס האָט ממש געגראָטען, מען באַדאַרף זיך היטען פּאַר עין־הרע ביים באָקען. גיך גייט מען אַריבער צו שידוכים וואָס מען וועט זיך היינט טרעפען, דאָס הייסט די ערשטע זעצצען. פורים פלעגט זיך אָנהויבען די זעצצען, עס האָט זיך גערעכענט עס איז מזל'דיג אַ פורימ'דיגע זעצן ביי חתן כלה.

נישט אַלע ווייבער געפּעלט דער שידוך, אַנדערע געפּעלט, אַנדערע זאָגען אַ קאַטשעבע מיט אַ לאָפּעטע, אויך מיר אַ פּאָר... נישט געשטראָפט זאָל מען ווערען.

מיין טאַטע זאָגט אַז צו שידוכים זאָל מען זיך נישט מישען. מיין מאַמע דערציילט פון שווערע קינפּעטען (זי איז געווען אַ הייבאַם, געהאָט אַ בראַז דעראינערונגען פון שווערע געווינערינס).

כאָטש ס'איז פורים גייט שוין ביי די ווייבער אַן אַנדער טעמע, פון יענער קראַנקהייט... אַ האַלבער בית־עולם איז פּאַרליגט געוואָרען (נישט היינט געדאַכט). מען דערמאָנט פון דער גרויסער שרפה, פונקט ווי היינט פורים (נישט היינט גע־דאַכט, זאָגן אַלע). מען פלאַנירט פון נייע קאָסטומען פּאַר די קינדער, נייע שיך, באַקען מצה, אייניגען בוראַקעס צו פּסח־דיגען ראָסעל.

מיר, די קינדער, מידע פון נאָכלויפען די פורים־שפּילער, דעם פורים־רב, דעם בער, די שלח מנות טרעגער (אַליין גע־לאָפּען מיט שלח מנות'ן), פאַלט מען מידע, נישט אויסגעטאָע־נע, מען שלאָפּט איין, מען הערט שוין נישט וואָס עס רעדען די מומעס מיט די פעטערס, מיט אַלע געסט. עס חלומ'ט זיך אַז מען נייט פּאַר אונז נייע אָנצוגעגער, נייע שטובעלעטען, די קאָרמעלען — אַ פולע האָנט אוז אַזוי זיס. מען האָט זיך אויפ־געכאַפּט, אָט, דוכט זיך, אין 65 יאָר שפּעטער שוין נישט אין בריינסק, נאָר אין שטאָקהאָלם. טראַכט מען, איז דאָס גע־וען אַ חלום? ניין, אַזוי האָט אויסגעזען די שטעטל פורים, מיט 65 יאָר צוריק.

אַ סדר אין וויעטנאַם

(א שילדערונג)

פון אהרן חיות

פּרייוועט פוירסט קלעס בען גאַרדאַן איז געווען פאַרביטערט און פאַרקלעמט. אין דער היים פלעגט ער ציילן טעג, שטונדען, מינוטען ביז צום פּסח׳דיגען סדר, און דאָ נאָגט אים אַ וויטאָג אין האַרצען און ער גייט אויס פון בענקשאַפט, וואָס מער די הייליגע יום־טוב׳דיגע טעג דערנענטערן זיך.

דאָס איז זיין ערשטער פּסח און זיינע ערשטע סדרים אין דער פרעמד, אין אַ צווייטען עק וועלט, צווישען דזשונגלעלס, צענדליקער טויזענטער מיילען אַוועק פון זיין וואַרעמער, געמיט־ליכער ביאַליסטאָקער היים אויף דער ניו יאָרקער איסט סייד און פון דעם אינטימען שויס פון דער האַרציגער, געטרייער פאַמיליע.

דאָרט וועט שטיין ליידיג בענעלע׳ס שטול און טאַטע־מאַמע, ברידער און שוועסטער וועלען זיך איבערקוקען מיט באַנגע, פיינליכע בליקען.

דאָ וועט ער זיצען מיט נאָך אידישע סאָלדאַטען פון אַלע ווינקלען פון אַמעריקע, און אפשר אויך פון אויסטראַליע און דרום־קאָרעאַ, אין אַ גרויסער קאַזאַרמע, אין אַ זעלנערישען מונדיר, ביי אַ לאַנגען טיש מיט מצה און ווייַן, צוגעשיקט דורך דעם געגאָד פון דעם „דזשואיש וועלפעיר באָארד" אין ניו יאָרק פון גוטהערציקע אַמעריקאַנער אידען, און דער טשאַפּליין וועט אויף אַ „סאָלדאַטסקען" אופן אָפּריכטען דעם סדר.

עס איז ערב פּסח אויף דער אַמעריקאַנער מיליטעריישער באַזע אין נהאַ טראַנג, דרום־וויעטנאַם. דער קנאַל פון די קאַנאַנען פאַרהילכט די לופט. די ווילדע דזשונגלעס וועלן פון צייט צו צייט צעפלאַקערט מיט דעם העלישען פייער פון אויפּגעריסענע באָמבעס מיט דעם צוועק אויסצורעכטען די באַהאַלטענע נעסטען פון די וויעטקאָנג גערילאַס. דער דרויסען איז פול מיט רויך. עס דערטראָגען זיך אויך די גסיסה־וויין פון סאָלדאַטען פון ביידע זייטן, וועלכע גייען אָפּ אין בלוט פון די געליטענע וואונדען. אַן אמת׳ער גיהנום אויף דער וועלט.

אָט אין דער אַטמאָספער וועט עס אָפּגעריכט ווערן דער סדר. מען האָט שוין אָנגעזאָגט, אַז מען וועט דאַרפען זיצען ביים טיש אין פולער מיליטעריישער גרייטקייט, מיט דער ביקס ביים אָקסעל, מיט די קוילען ביים גאַרטעל, מיט די באָגנעטען ביים זייט, כדי צו קענען גלייך באָגעגענען מיט פייער אַ פּלוצ־לינגע שיסעריי פון ערגעץ אַ באַהעלטענישׂ, וואָס די וויעטקאָנג וועלען אָנהויבען.

אַזוי איז עס דאָך געווען אין מצרים, וועו מען האָט געגעסען דעם קרבן־פּסח אין אייליגיש, מיט אָנגעגאַרטעלטע לענדען, די אונטערוועגענס־שיך אויף די פיס און דער וואָנדערשטאָק אין האַנט. געשיכטע חזר׳ט זיך איבער, אָבער אין אַ אַנדערער פאָרם, ניט אין מצרים, נאָר אין וויעטנאַם.

עס איז געקומען די סדר־נאַכט. אַלע האָבען זיך דאָ אויס־געפּוצט לכבוד יום־טוב אין פאַראַדנעם סאָלדאַטסקען אוניפאָרם, מען האָט געזאָגט די הגדה, געגעסען די קניידלעך, אָבער עס איז ניט איינגעגאַנגען. דער ביסען איז געבליבען שטעקען אין מויל. אָנשטאָט דעם זיסען טעם פון וויין האָט מען געפילט דעם געזאַלצענעם טעם פון טרערען.

דער טשאַפּליין האָט געריידט וועגען פרייהייט פון מצרים־הערשער און וועגען פרייהייט פון וויעטנאַם, וועגען דער אויפּ־גאַבע פון אַמעריקע אין אַן אונטעריאָכטער וועלט, וועגען אָ בעסערען און ליכטיגערען מאָרגען פאַר אידען און פאַר אַמע־ריקע, פאַר דער גאַנצער מענטשהייט.

בען איז געווען פאַרזונקען אין געדאַנקען.

דאָרט, אין דער היים, זאָגען אויך דער טאַטע און די פּא־מיליע די הגדה, מען טרינקט וויין... וועו דער טאַטע טריפט אָפּ דעם וויין פון בעכער אַלס סימבאָל, אַז די אידישע פיינט זאָלען געמינערט ווערען. טראַכט ער: וועו ווייסט, אפשר איז אָט דער אָפּגעגאַסענער טראָפּען גאָר אַ סימן אויף בענעלע׳ס לעבען, וואָס שטייט יעדע מינוט אין געפאָר. אפשר, חלילה, וועט ער גאָר געמינערט ווערען, זאָל די בייזע שעה ניט זיין! און עס וועלט דערפילט דער כוס מיט טראָפּענס טרערען פון זיינע פאַרווויינטע אויגען, טרערען וואָס בעטען רחמים, שוץ, לעבען פאַר זיין קינד.

גייען דורך אין בענ׳ס זכרון בילדער און עראינערונגען, וואָס ער האָט געהערט, געזען און געלייענט וועגען פאַרשיידענע סדרים.

אָט דער סדר ביי זיי אַמאָל אין ביאַליסטאָק, פון וועלכען דער טאַטע האָט אים דערציילט — דאָס ליכטיגע הויז, דער ווייסער קיטעל, די ניגונים פון דער הגדה, דער מאַמעס פּוכקע קנייִדלעך, אליהו הנביא׳ס כוס, און דער גרייז־גראָער, אייביגער נביא, אָנזאָגער פון גאולה.

אַ סדר אונטער היטלערן, ימח שמו, אין געטאָ, וועו מען האָט אין אַ בונקער אויף גומיענער גאַס, ביים שיין פון אַ קליין ליכטעל, איינגעטוליעט איינער אין דעם אַנדערן, אָפּגעריכט אין טויט־שרעק די הייליקע נאַכט מיט עטליכע מצות, וואָס מען האָט פון אַביסעל מעל גע׳גנב׳עט פון אַ דייטשען שפּייכלער, אָפּגעבאַקען אויף קוילען אין גרויס אייליגיש און אַביסעל וויין, וואָס מען האָט נאָך באַוויזען צו באַהאַלטען.

אַ סדר אין רוסלאַנד, וואו פאַרוואָגעלטע ביאַליסטאָקער האָבען אין די סיבירער טאַיגעס געפּראַוועט אין באַהעלטענישׂ פון „באַטיושקא" סטאַלינ׳ס אָגענטען.

אַ סדר אין אַמעריקע, אין דער רחבות פון זייער איסט סיידער אָפּאַרטמענט, מיט כל טוב אויפן טיש, פראַנק און פריי, אונטער די געבענטשטע הימלען פון קאָלומבוס׳עס מדינה —

און איצט, אַ סדר דאָ אין וויעטנאַם, וואו מען האָט אַוועק־געטראָגען די יונגע קעפּ און לעבענס צו קעמפּען פאַר פרייהייט.

טראַכט זיך בעני: דאַרף מען אונז דאָ טאָקע? ברענגען מיר טאָקע פרייהייט? אָדער אפשר וועלען מיר, די פריַיע, פאַר־שקלאַפט צו דער ביקס, צו דער שוועדד, צו דער כלומרשטער „מצוה" פון שיסען און אומברענגען, פאַרגיסען בלוט, וואָס איז געגען אידישען דין און מענטשליכער מאָראַל.

אַ דרום־וויעטנאַמער אינגעלע שמוגלט זיך אַריין און גנב׳עט דעם אָפּיקומן. ער האָט קיינמאָל ביז איצט קיין מצה ניט געזען. כאָפּט מען אים, און ער פרעגט פאַרוואונדערט:

וואָס איז עס אַזוינס, דער קיילעכדיקער קיכעל? צי קען איך עס עסען: איך בין הונגעריק.

גיי ערקלער אים, אַז דאָס איז דער אָפּיקומן, וואָס מען עסט שוין נאָך דער סעודה, און קיין ניט־איד טאָר עס ניט עסען, ווייל עס איז אַ סימבאָל פון קרבן־פּסח.

ער האָט דאָך פאָרט אַ גערעכטע טענה. ער איז הונגעריק. לויט אַן איראָניע פון גורל, איז ער דאָ אָט דאָס איינציגע קינד ביים סדר, וואָס גנב׳עט דעם אָפּיקומן. אַ אידישען אינגעלע זאָגט מען דאָך צו פאָרן אָפּיקומן אַלץ, וואָס ער ווייל. דער דרום־וויעטנאַמער קינד וויל דעם אָפּיקומן גופא. עס מאַטערט אים דער הונגער.

גיט מען אים דעם אָפּיקומן, און מען איז יוצא מיט די שמורה־מצה וואָס איז געבליבען אויפן טיש.

אַ ווייסער פּסח

(דעראינערונגען פון אַ באַזוך אין ביאַליסטאָק אין 1929)

פון מ. באַביטש

דאָס איז געווען אָנהויב אַפּריל אינם יאָר 1929. איך האָב מיר פּאַרשיפט פון ניו־יאָרק קיין איראָפּע, כדי זיך טרעפן מיט מיין משפּחה אין ביאַליסטאָק פאַר פּסח, נאָך אַן אָפּוועזנהייט פון אַריבער נייַן יאָר. מיין פּרוי און עלטערער זון, דאָן דריי יאָר אַלט, זיינען שוין אָנגעקומען אין ביאַליסטאָק, פאַרברענגענדיג פריער עטליכע מאָנאַטן אין פּאַריז ביי מיין פּרוי׳ס משפּחה. עס איז פאַר מיין אָפּפאָר פון ניו־יאָרק געווען אַ קאַלטער פּריילינג און כ׳האָב מיטגענומען מיין שווערען ווינטער־מאַנטל.

וועג כ׳בין אָנגעקומען אין פּאַריז איז דער פּריילינג שוין געווען אין פולען בלי. כ׳האָב געפּלאַנט צו פאַרבלייבן אַריבער אַ וואָך מיט מיין ברודער, שוועסטער און איבעריגער משפּחה און פונקט ערב פּסח אָנקומען אין ביאַליסטאָק.

דאָס זיינען געווען פּראַכטפולע טעג צו טרעפן זיך מיט אַ טייל פון מיין משפּחה. מיר האָבען זאָרגלאָז שפּאַצירט איבער די שיינע פּאַריזער בולוואַרען. מיר זיינען שטונדען אָפּגעזעסען אין גאַס ביי די טישלעך, געזופט פּראַנצויזישען קאָניאַק און נייַגעריג נאָכגעקוקט די זאָרגלאָזע מאַסען, וואָס שפּאַצירען איבער די בולוואַרען פון פּאַריז. עס איז געווען איבערפולט מיט פרייד, זאָרגלאָזען געלעכטער. יוגנווּאַרג האָבען פריי געפּלירטעווט אין די אַלייען. אַלץ האָט געגרינט און אַ פּריילינגס־זון האָט געווּאַרימט אַלץ אַרום. כ׳האָב דערפילט אַז מיין ווינטער־פּאַלטאָ איז איבעריג. כ׳האָב זיך איינגעהאַנדעלט אַן עלעגאַנטען, דינעם פּאַלטאָ און אַליין אָנגעטאָן זיך לייכט און זומערדיג און זיך אַוועקגעלאָזען אויף דער רייזע קיין ביאַליסטאָק.

דער עקספּרעס האָט פאַרלאָזען פּאַריז אין אָוונט. כ׳האָב געדרימעלט די גאַנצע נאַכט ביז ס׳איז טאָג געוואָרען. פאַרטאָג איז די באַן אָנגעקומען אין בערלין. כ׳האָב אָנגעטאָן מיין לייכטען מאַנטעל און אַרויס אויפן פּלאַטפאָרם פאַר אַ שפּאַציר. כ׳האָב באַמערקט אַ פאַרוואָלקנטען הימעל און דערפילט קאַלט אין מיין לייכטען מאַנטעל. וואָס ווייטער די באַן האָט געפּירט צו פּוילען, אַלץ קעלטער איז געווּאַרען. אויפן גרענעץ פון פּוילען איז שוין געווען באַדעקט מיט אַ לייכטען שניי. וואָס נענטער צו וואַרשע מער שניי. אין וואַרשע האָט אויסגעזען אמת׳ער ווינטער. די גאַסען אָנגעלייגט מיט טיפען שניי. די מענשען זיינען אַלע געווען אָנגעטאָן ווינטערדיג, נאָר איך אַליין בין געווען געקליידעט זומערדיג. האָב איך געכאַפט אַ שטאַרקען ציטער און ווייניג אַרויס פון וואַגאָן שפּאַצירען.

דער וועג פון וואַרשע קיין ביאַליסטאָק האָט אויסגעזען ווי אין טיפען ווינטער. ענדליך איז די באַן דערפאָרען צו דער סטאַנציע לאַפּי. איך דערפיל אַז כ׳בין שוין גאָר נאָנט פון מיין היים־שטאָט... אָט באַלד... איך דערקען שוין באַקאַנטע פּלעצער... און אָט פאָר איך ענדליך אַריין אינם ביאַליסטאָקער וואָקזאַל... איך באַמערק אויפן פּאַרשנייטען פּלאַטפאָרם שטייען: די מאַמע, מיין פּרוי ראָזע, מיין טייער זונעלע — שמוליק, די שוועסטער און שוואָגערס.

איך כאַפּ זיך אַרום מיט יעדען איינעם, מ׳קושט זיך, מ׳פאַרגיסט טרערען פון פרייד. די מאַמע באַקוקט מיר פון קאָפּ ביז פיס און וואונדערט זיך, וואָרום איך בין אָנגעקומען אָנגעטאָן אַזוי זומערדיק. איך דערפיל עס טאַקע און ס׳כאַפּט מיר אָן אַ שטאַרקער ציטער.

— טאַטע, וואָס ציטערסטו אַזוי? — האָט מיר מיין זונעלע געפרעגט אין אַ גוטען אידיש. כ׳האָב פאָר אַ רגע פאַרלאָרען דאָס ציטערן פון קעלט און באַוואונדערט, ווי אַ קינד פון אַריבער דריי יאָר האָט זיך אויסגעלערנט ריידען אידיש אין בלויז עטליכע מאָנאַטן.

מיר האָבען זיך אַלע אַריינגעזעצט אין שליטענס און געלאָזען אַהיים, וואָס איז ניט וויט פון דעם וואָקזאַל. כ׳האָב דערפילט אַ ביטערע קעלט און געפּרואווט דערוואַרימען אין מיין מאַמע׳ס און פרוי׳ס פוטערנע מאַנטלען.

ביים שוועל פון קראָם האָט שוין אָפּגעווּאַרט דער טאַטע. ער האָט אויסגעזען דער גליקליכסטער וואָס דער עלטסטער פון די קינדער איז געקומען אַהיים צו דער משפּחה פאַרברענגען דעם פּסח. איך האָב אויסגעטאָן דעם לייכטען מאַנטעל און זיך געשטעלט ביים קאַכליאָווען אויוון אָנצאַווּאַרעמען.

איר קענט זיך ניט פאָרשטעלען דעם פאַרגעניגען פון פאָרלייגען די הענט אויף דער פּלייצע און זיך וואַרעמען אין די הייסע קאָכעלן. בפרט אין דער אייגענער היים, נאָך אַ לאַנגער רייזע מיט שיפען און באַנען און אָנקומען פונקט ערב פּסח, בלויז עטליכע שעה פאַרן ערשטען סדר.

דער טאַטע האָט צוגעטראָגען זיין פוטערנעם מאַנטעל מיט מיט דעם קאַראַקולענעם היטעל און מיר געזאָגט: „וועסט עס נוצען פאָר די קאַלטע טעג".

דאָס הויז האָט אויסגעזען ציכטיג. אַלץ איז געווען צוגעגרייט לכבוד דעם גאָסט פאָר פּסח. די מאַמע, מיין פרוי און שוועסטערס זיינען געווען פאַרנומען מיט צוגרייטען דעם ערשטען סדר. מיין זונעלע האָט זיך געטוליעט צו מיר, ער האָט מער ניט דערמאָנט די וועלטער: פּאָפּ, דעדי... ער האָט ווידערהאָלט אָפּט דאָס וואָרט: טאַטע, טאַטע, טאַטע...

וואַרעמענדיג זיך ביים קאַכליאָווען אויוון האָב איך באַטראַכט דעם טאַטען. ער האָט זיך שטאַרק געלטערט. די באַרד און האָר אויפן קאָפּ גרוי. ער האָט אויסגעזען געבויגען, ווי פון אַ שווערער לאַסט. אָפּנים געבען נדן און חתונה מאַכען זעקס טעכטער מוז זיין גאָר שווער... ער איז געווען אַ שטאַרק גלויביגער. ער האָט מיט זיין גוטען געמיט שטענדיג אַרויסגערופען

טראַכט בעני: פאַרדינט אַ מצווה מיטן קינד, אַ גרעסערע „מצווה" ווי אים אומצוברענגען.

און בעני׳ס ליפּען שעפּטשען די וועלטער פון דער הגדה:

השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין".

היינט נאָך קנעכט, איבעראיאָר זאָלען מיר שוין אַלע זיין פריי, אין אַמעריקע, אין וויעטנאַם, מיט פרידען איבער דער גאַרער וועלט!

דרך־ארץ מצד זיינע קינדער. ער איז געאַכטעט געווארן פון אַלעמען פאַר זיין איידעלען כאַראַקטער.

די מאַמע, וועמען איך געדענק פון קינדווייז אָן מיט גע־קרויזטע און גרויליכע האָר אויפן קאָפּ, איז איצט געווען אינ־גאַנצען גרוי. זי איז שטענדיג געווען אַן ערענסטע און האָט ניט צופיעשטשעט אירע אַכט קינדער; זי האָט געהאַט אויף זיך אַ קלוגען און לאַגישען קאָפּ; זי האָט שטאַרק רעספעקטירט דעם טאַטען, און דעם זעלבען געפיל אַנטוויקעלט ביי אירע קינדער. די מאַמע האָט געטראָגען דעם יאָך פון פרנסה צוזאַמען מיטן טאַטען. עס איז געווען אַ שווערע פרנסה מיט אַזוי פיל אידישע קרעמער וואָס האָבען קאָנקורירט פאַר חיונה. עס האָבען איר ליב געהאַט שכנים, סוחרים און קינדער. זי האָט געגעבען צדקה מיט אַ ברייטער האַנט, און האָט אירע קינדער געלערנט ווי צו בילדען אַ גוטען כאַראַקטער; ווי צו זיין גוט און ערליך צום צווייטען מענטשען. אָלע וואָקסען אויס אַזוי ווי זייערע מאַמעס האָדעווען זיי. איז דעריבער קיין וואונדער נישט, אַז עלטערן בלייבען עלענד, ווען זייערע קינדער צעפאָרען זיך איבער ימים. איך בין דעריבער שטאַרק צופרידען מיט מיין קומען צו די על־טערן פאַר פסח, צוזאַמען מיט מיין פרוי און קינד.

אינצווישען איז צוגעפאַלען דער אָוונט. פסח איז שוין דאָ. אַ פאַרשנייטער פסח די לעצטע וואָך אין חודש אַפּריל; אַ פסח, ווען ביאַליסטאָק איז פאַרשאָטען מיט שניי און שליטלעך פאָרען אַרום; אַ פסח, ווען מען דאַרף זיך אָנטאָן אַ פוטערנעם מאַנטעל און קאַראָקולענעם היטעל. אַזוי וועל איך זיין אָנגעטאָן מאָרגען, ווען איך וועל גיין מיטן טאַטען איבער די פאַרשנייטע גאַסען דאָוונען אין מנין אויף דער באטאניטשנא גאַס.

דער טאַטע איז שוין צוריקגעקומען פון דאָוונען מעריב. דער טיש איז שוין געגרייט מיט כל טוב, און אַלע שיינען יום־טוב׳דיג. דער טאַטע האָט געזאָגט די הגדה מיט אַן אומעטיגען ניגון און די שוועסטער האָבען זיך שטאַרק צוגעהערט. די שוואָ־גערס און איך האָבען שטיל נאָכגעזאָגט. אפילו מיין זונעלע, שמוליק, האָט זיך שטאַרק פאַרקוקט אויפן זיידען מיט אָפענע אויגען פון באַוואונדערונג.

די מאַמע האָט סערווירט די שמעקעדיגע פיש. כ׳האָב פאַר־טרונקען מיטן שטאַרקן וויין, אַז האָט זיך מיר פאַרדרייט דער קאָפּ און כ׳האָב געטראַכט: עס האָט זיך געלוינט צו פאַרלאָזען דאָס פאַרפראַצעווען ניו־יאָרק; עס האָט זיך געלוינט די לאַנגע רייזע איבערן ים; עס האָט זיך אפילו געלוינט צו פאַרלאָזען דעם זינגענדיגען „פאַריז אין אַפּריל" און קומען אַהער צו טאַטע־מאַמע און משפחה און פרַוונען אַ פראָסטיגען און פאַרשנייטען פסח. די מאַמע האָט סערווירט זופ מיט קניידלעך. אירע אויגן האָבן מיר אויסגעזען צו זיין פייכט. ווען זי האָט אָנגעפילט מיין טעלער מיט זופ, האָט זיך מיר אויסגעדוכט, אַז דער מאַמעס אַ טרער איז אַראָפּגעפאַלען אין זופ...

אין אָוונט איז די גאַנצע משפחה געווען אויסגעזעצט אין גרויסען צימער אַרום טיש מיט די גרינעם סאַמעט באַדעקטע שטולען. מען האָט געטרונקען טיי מיט וואַרעניע. מ׳האָט גע־שמועסט און זיך געפרייט ביז אין דער טיפער נאַכט; ביז אַלע זיינען אָוועק שלאָפען מידע, אָבער צופרידענע און גליקליכע.

אויף צומאָרגענס בין איך מיטן טאַטען געגאַנגען דאָוונען אין מנין אויף באטאניטשנא גאס, לעבען דעם הויז וואו ס׳איז אַמאָל געווען דער ערשטער פאַליציי־אוטשאָסטאָק.

אַלע מתפללים האָבען זיך דערפרייט מיט מיר און האָבען מיר אָפּגעמאָסטען פון קאָפּ ביז די פיס. מ׳האָט זיך אפילו גע־שושקעט, אַפּנים מ׳האָט אָפּגעשאָצט מיין פאַרמעגען. כמעט אַלע דאָוונער זיינען געווען פאַדריאַטשיקעס, קרעמערס, הענדלערס אַדער־ארץ־מצד זיינע קינדער. ער איז געאַכטעט געווארן פון אַלעמען פאַר זיין איידעלען כאַראַקטער.

די מאַמע, וועמען איך געדענק פון קינדווייז אָן מיט גע־קרויזטע און גרויליכע האָר אויפן קאָפּ, איז איצט געווען אינ־גאַנצען גרוי. זי איז שטענדיג געווען אַן ערענסטע און האָט ניט צופיעשטשעט אירע אַכט קינדער; זי האָט געהאַט אויף זיך אַ קלוגען און לאַגישען קאָפּ; זי האָט שטאַרק רעספעקטירט דעם טאַטען, און דעם זעלבען געפיל אַנטוויקעלט ביי אירע קינדער. די מאַמע האָט געטראָגען דעם יאָך פון פרנסה צוזאַמען מיטן טאַטען. עס איז געווען אַ שווערע פרנסה מיט אַזוי פיל אידישע קרעמער וואָס האָבען קאָנקורירט פאַר חיונה. עס האָבען איר ליב געהאַט שכנים, סוחרים און קינדער. זי האָט געגעבען צדקה מיט אַ ברייטער האַנט, און האָט אירע קינדער געלערנט ווי צו בילדען אַ גוטען כאַראַקטער; ווי צו זיין גוט און ערליך צום צווייטען מענטשען. אָלע וואָקסען אויס אַזוי ווי זייערע מאַמעס האָדעווען זיי. איז דעריבער קיין וואונדער נישט, אַז עלטערן בלייבען עלענד, ווען זייערע קינדער צעפאָרען זיך איבער ימים. איך בין דעריבער שטאַרק צופרידען מיט מיין קומען צו די על־טערן פאַר פסח, צוזאַמען מיט מיין פרוי און קינד.

אינצווישען איז צוגעפאַלען דער אָוונט. פסח איז שוין דאָ. אַ פאַרשנייטער פסח די לעצטע וואָך אין חודש אַפּריל; אַ פסח, ווען ביאַליסטאָק איז פאַרשאָטען מיט שניי און שליטלעך פאָרען אַרום; אַ פסח, ווען מען דאַרף זיך אָנטאָן אַ פוטערנעם מאַנטעל און קאַראָקולענעם היטעל. אַזוי וועל איך זיין אָנגעטאָן מאָרגען, ווען איך וועל גיין מיטן טאַטען איבער די פאַרשנייטע גאַסען דאָוונען אין מנין אויף באטאניטשנא גאַס.

דער טאַטע איז שוין צוריקגעקומען פון דאָוונען מעריב. דער טיש איז שוין געגרייט מיט כל טוב, און אַלע שיינען יום־טוב׳דיג. דער טאַטע האָט געזאָגט די הגדה מיט אַן אומעטיגען ניגון און די שוועסטער האָבען זיך שטאַרק צוגעהערט. די שוואָ־גערס און איך האָבען שטיל נאָכגעזאָגט. אפילו מיין זונעלע, שמוליק, האָט זיך שטאַרק פאַרקוקט אויפן זיידען מיט אָפענע אויגען פון באַוואונדערונג.

די מאַמע האָט סערווירט די שמעקעדיגע פיש. כ׳האָב פאַר־טרונקען מיטן שטאַרקן וויין, אַז האָט זיך מיר פאַרדרייט דער קאָפּ און כ׳האָב געטראַכט: עס האָט זיך געלוינט צו פאַרלאָזען דאָס פאַרפראַצעווען ניו־יאָרק; עס האָט זיך געלוינט די לאַנגע רייזע איבערן ים; עס האָט זיך אפילו געלוינט צו פאַרלאָזען דעם זינגענדיגען „פאַריז אין אַפּריל" און קומען אַהער צו טאַטע־מאַמע און משפחה און פרַוונען אַ פראָסטיגען און פאַרשנייטען פסח. די מאַמע האָט סערווירט זופ מיט קניידלעך. אירע אויגן האָבן מיר אויסגעזען צו זיין פייכט. ווען זי האָט אָנגעפילט מיין טעלער מיט זופ, האָט זיך מיר אויסגעדוכט, אַז דער מאַמעס אַ טרער איז אַראָפּגעפאַלען אין זופ...

אין אָוונט איז די גאַנצע משפחה געווען אויסגעזעצט אין גרויסען צימער אַרום טיש מיט די גרינעם סאַמעט באַדעקטע שטולען. מען האָט געטרונקען טיי מיט וואַרעניע. מ׳האָט גע־שמועסט און זיך געפרייט ביז אין דער טיפער נאַכט; ביז אַלע זיינען אָוועק שלאָפען מידע, אָבער צופרידענע און גליקליכע.

אויף צומאָרגענס בין איך מיטן טאַטען געגאַנגען דאָוונען אין מנין אויף באטאניטשנא גאס, לעבען דעם הויז וואו ס׳איז אַמאָל געווען דער ערשטער פאַליציי־אוטשאָסטאָק.

אַלע מתפללים האָבען זיך דערפרייט מיט מיר און האָבען מיר אָפּגעמאָסטען פון קאָפּ ביז די פיס. מ׳האָט זיך אפילו גע־שושקעט, אַפּנים מ׳האָט אָפּגעשאָצט מיין פאַרמעגען. כמעט אַלע דאָוונער זיינען געווען פאַדריאַטשיקעס, קרעמערס, הענדלערס

אַדער לופט־מענטשען. זיי אַלע האָבען זיך געמאַטערט מיט פרנסה, וואָס איז אַלץ שווערער געווארן אונטער דער פוילישער ממשלה. אַמאָליגע יאָרען פלעגען קיין אַמעריקע פאַרען די אָרימסטע צו זוכען אַ בעסערע פרנסה און אַ רואיגען לעבען. איצט זיינען אָט די אַלע לופט־מענטשען געווען גרייט צו עמי־גרירען. אָבער אין אַמעריקע איז געווען אַ שטרענגע קוואָטע, און מיטליאָריגע מענטשען איז שוין שווער געווען צו עמיגרירען בכלל.

נאָכן דאָוונען בין איך מיטן טאַטען אַוועק דורך דער פאַר־שנייטער באטאניטשנא גאַס צוריק אַהיים. אַז מיר זיינען צוגעקו־מען צום הינטערשטען טויער, בין איך שטיין געבליבען פאַר אַ ווייַלע און באַטראַכט געגענאיבער דעם פאָפּ׳ס סאַד. די פרוכט־ביימער און דער גאַנצער באָדען איז געווען פאַרדעקט מיט טיפן שניי. אַ ווייסער ליילעך איבער קינדערישע און זאַרגלאָזע חלומות...

בייטאָג איז אונז געקומען באַזוכען פסח קאַפּלאַן, דער רע־דאַקטאָר פון „דאָס נייע לעבען". ער איז מיט אַ קורצער צייט צוריקגעקומען פון אַ רייזע אין אַמעריקע, וואו ער האָט זיך בא־קענט מיט די טעטיגקייטען פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנ־שאַפט אין ניו־יאָרק. ער האָט פאַר מיר געשילדערט דעם שווע־רען מצב פון דער אידישער באַפעלקערונג. ער איז אָבער שטאָלץ געווען מיט דער אידישער וויטאַליטעט און דערגרייכונגען אין אידיש־קולטורעלען און געזעלשאַפטליכען לעבען אין ביאַליס־טאָק. ער האָט מיר איינגעלאַדען שרייבען פאַר „דאָס נייע לע־בען", וואָס איך האָב געטאָן בעת מיין באַזוך אין ביאַליסטאָק.

די ערשטע צוויי טעג פסח זיינען שנעל פאָריבער, אָבער פול מיט פריידיגע פאַמיליע־געפילען. עס זיינען אונז געקומען באַזוכען קרובים און פריינט. די שעה׳ן וואָס כ׳האָב פאַרברַאכט מיט מיין פריינט משה וויסאָצקי זיינען געווען אינטימע און איינ־דרוקספולע. מיר זיינען געווען נאָענטע פריינט איידער איך האָב פאַרלאָזט ביאַליסטאָק. מיר זיינען צוזאַמען געווען אין דער „פאַלקס־פאַרטיי", אינאיינעם געווען טעטיג אין דער „אידישע קונסט" און איר ליטעראַרישער אויסגאַבע; מיר האָבען זיך שטאַרק באַטייליגט אין העלפען שאַפען די טעגליכע אידישע צייטונג „דאָס נייע לעבען", וואו פסח קאַפּלאַן איז געווען דער רעדאַקטאָר. ער איז געווען אין אַ סקעפּטישער שטימונג וועגען דער אידישער צוקונפט אין פוילען.

משה וויסאָצקי האָט געשטאַמט פון אַ סוחרישער פאַמיליע. אין די יונגע יאָרען האָט ער באַלאַנגט צום „בונד". נאָך דער רעוואָלוציע איז ער געגאַנגען טאָן קולטור־אַרבעט אין די דע־מאָקראַטישע קרייזען אין ביאַליסטאָק. אין 1918 האָט ער גע־האָלפען גרינדען די פאָלקס־פאַרטיי אין ביאַליסטאָק, געשריבן אַרטיקלען אין אירע וועכנטליכע צייטונגען און געהאַלטען רע־פעראַטען. שפּעטער, אין באַנייטען פוילען, האָט ער דערפילט די הילפלאָזיקייט פון אידישען מיטל־קלאַס. אַליין אַ הענדלער פון לעדער, האָט ער געדאַרפט שטאַרק זאַרגען וועגען חיונה. ער האָט צוגעזען די ביטערע לאָגע פון די אידישע הענדלער און קרעמער און האָט זיי אַרגאַניזירט אין דעם קליין־הענדלערס פאַר־אייַן. ער האָט ניט אַזוי פיל געזאָרגט פאַר אַ קלאַס מענטשען, נאָר פאַר אַ גרויסער מאַסע הילפלאָזע אידען, וואָס לעבען אָן אַ באַדען און וועמען מען דאַרף העלפען.

דעם ערשטען טאָג חול־המועד האָב איך באַשלאָסען צום ערשטען מאָל באַטראַכטען אונזער ביאַליסטאָק. מיין פרוי, מיין זון שמוליק און איך האָבען זיך אַריינגעזעצט אין אַ שליטעל און האָב דעם איזוואָשטשיק אָנגעגעבען דעם לאַנגען מאַרשרוט. דער שליטעל האָט זיך באַוועגט אויפן פאַרפרוירענעם שניי, און אונז איז שטאַרק געפעלען געווארן דאָס שליטלען זיך. פאַר־

געסט נישט, אַז דאָס איז געווען סוף חודש אַפּריל! אונזער שמוליק האָט זייער שטאַרק אָנגעקוואָלען פון דער רייזע אויפן שליטעל. דער איזוואַשטשיק האָט זיך געמאַכט היימיש און דער־קלערט, אַז ער האָט געווארט אויף אונז לעבען הויז פון גאַנץ פרי, כדי מיר, די אַמעריקאַנער, זאָלען אים געבען פרנסה.

מיר זיינען געפאָרען איבער דער נייַ־שאָסיי גאַס, פאַרביי די אַרטילעריע־קאַזאַרמעס. מיר זיינען צוגעקומען וואו ס׳איז אַמאָל געווען דער צאַרישער טויער און אַריינגעפאָרען אין דער ליפאָווע גאַס. עס האָט איצט אויסגעקוקט צו מיר אַזוי שמאָל, און די הייזער אַזוי נידעריג — וועדליג דעם פאַרגלייך מיט די בנינים אין ניויאָרק. מיר זיינען פאַרביי דעם קריסטליכען שפּי־טאָל און די געביידע פון ועד־הקהל. ווייניג שליטענס האָבען זיך באַוועגט איבערן שניי. אַן אַלטער אויטאָבוס האָט פאַרלאָזט די שטאָט אויפן וועג צו דער פּראָווינץ. בלויז איינצעלנע פוס־גייער האָבן זיך אָנגעזעזן. מיר זיינען פאַרביי די רוסישע צערקווע און אַריינגעפאָרען אין דער שמאָלער נייַ־נאָוואָליפיע. די קראָ־מען זיינען געווען אָפּען, אָבער כמעט אַן קונים. און אָט דער־שלאָגען מיר זיך צום מאַרק־פּלאַץ; אָט איז די העכסטע געביידע פון דער שטאָט ביאַליסטאָק — דער שטאָט־זייגער מיטן טורעם און קראָמען אַרום; אָט זיינען מיר אין סאַמע צענטער פון שטאָט — ראָג וואַשליקאָווע גאַס. איך הייס אָפּשטעלען דעם שליטעז און באַטראַכט די פאַרבייגייער. איך זע וויניג באַקאַנטע פּנימ׳ער; די אינגערע דערקענען מיר זיכער ניט. פּלוצלונג דערזע איך אַ גוטען באַקאַנטען — אהרן אַלבעק, דער אָפּיציעלער אַרויסגעבער פון „דאָס נייַע לעבען" און פאָפּולערען געזעלשאַפטליכען טוער. ער איז מאָגער, פון נידעריגען וואוקס מיט אַ שיין אַריסטאָקראַ־טיש בערדעל. ער האָט זיך באַזעצט אין ביאַליסטאָק און געהאַט פרנסה פון עקספּאָרט און אימפּאָרט. ער האָט מיר אויך באַ־מערקט, איז שנעל צוגעקומען און מיר האָבען זיך באַגריסט. נאָך אַ קורצען שמועס באַשליסען מיר זיך צו טרעפען. דער שליטעל באַוועגט זיך איבער דער בריי־טער וואשליקאָווער גאַס. אָט דאָ האָט זיך געפונען די קאָפּעטעריע מעטן; אָט דאָרטן אַרונטער — די באַקאַנטע אוונעט־בעקעריי. מיר פאָרען אַריבער די בריק פון טייך ביאַלע, וואָס איז פאַרפרוירען. „אָט דאָס איז אונזער טייך" — רוף איך זיך אָן צו מיין פרוי. זי ווערט וויניג איבערראַשט, ווייל זי האָט אין אירע יוגענט־יאָרען געלעבט ביי די ברעגען פון שוואַרצען ים. שמוליק איז נאָך וויניקער פאַר־אינטערעסירט. פאָרען מיר וויי־טער און פאַרקירעוועז זיך אויף נייַ־שטאָט גאַס, פאַרביי די גאָסודאַרסטוועגע באַנק, פאַרביי דעם אידישען שפּיטאָל. דער שליטעל פאַרקירעוועט זיך איבער פּא־לאַצאָוע גאַס אוז מיר דערזעען פון וויי־טען דעם בראַניצקי־פּאַלאַץ, דעם ריי־האָטעל אוז דעם שטאָט־גאַרטען געגענאיבער, וואָס איז פּוסט אוז פאַרשאָטען מיט טיפּען שניי. עס זעט זיך די בודקע, וואו אַן אַרקעסטער פלעגט שפּילען אין די זומער־מאָנא־טען. מיר פאַרקערעוועז זיך אַרום שטאָט־גאַרטען אוז פאָרען פאַרביי דעם לאַנגען פּאַרקאַן פון פּאַלאַץ, וואָס ציט זיך אַזש ביזן שטאָטישען וואַלד. אָט איז דער וועג, וואו מיט יאָרען צוריק איז געפאָרען די קאָנקע, געשלעפּט פון פערד. אין אַוועניו פלעגט זיין באַליוסטען מיט אַ נאָפּט־לאָמפּ אוז די פּאַסאַזשירען פלעגען זיצען מידע, אויפן וועג אַהיים, נאָכן פאַרווייַלען זיך אין פּאַרק „ראָסקאָזש". דער וועג צום פּאַרק איז ניט לאַנג; דער זעלבער וועג וואָס אָמאָל; די זעלבע ביימער אַרום, וואָס זיינען איצט פאַרשאָטען מיט שניי, ווי אין טיפּען ווינטער.

— אָט דאָ איז אָמאָל געווען דער פּאַרק „ראָסקאָזש" — רוף איך זיך אָן צו מיין פרוי. פון דער זייט איז געשטאַנען דער טעאַטער; פון דער אַנדערער זייט — אַ רעסטאָראַן און אַ פלאַץ פאַרן אַרקעסטער; ווייטער אַרויפצו איז געווען אַן אָפּענע בינע וואָס מען האָט גערופען „אַטקריטאַיָא סצענאַ" — אַ וואָדעוויל אַלס אַטראַקציע פאַר די באַזוכער. אַלס אינגעל, וועז כ׳האָב צום ערשטען מאָל געזען דעם וואָדעוויל, געדענק איך דעם קליינעם טאַנצענדיגען אַקטיאָר, וואָס איז אַרומגעלאָפּען איבער דער בינע און כוואַסקע געזונגען אין פּויליש „איך בין אַנטק פון כאַ־נאַיקעס" — דער טרעמפּ פון אָרימען קוואַרטאַל. מ׳האָט גע־זונגען און זיך געקוויקט מיטן לידעל.

— טאַטע, ס׳איז דאָ ניטאָ וואָס צו זען — האָט מיר איבער־געשלאָגען שמוליק — לאָמיר זיך מער שליטלען; שטעל זיך אָפּ אויפן וועג און קויף מיר אַ שפּילצייג.

פאָרען מיר צוריק אין שטאָט אַריין, איבער גאַסען און געס־לעך, ביז מיר קומען צוריק אַהיים.

באַלד נאָך פּסח איז געווארען וואַרעם. דער שניי איז שנעל צעגאַנגען און פרילינג האָט זיך דערנענטערט.

איך האָב באַגעגענט אַ סך אַלטע פריינט און געמאַכט נייַע פריינט. איך האָב באַמערקט אַז פאַרן קאַרגען צענדליג יאָרען, וואָס איך בין ניט געווען אין ביאַליסטאָק, האָבען אַ סך באַקאַנטע עמיגרירט, כאָטש קיין אַמעריקע איז שוין געווען שווער אַריין־צוקומען צוליב דער „קוואָטע", האָבען אָבער אַ סך יונגע אידען אויסגעוואַנדערט קיין אַרגענטינע, מעקסיקאָ, אויסטראַליע, אפ־ריקע און אויך קיין ארץ־ישראל. כ׳האָב זיך אינטערעסירט מיטן שוערען אידישען עקאָנאָמישען לעבען און געווען באַגייסטערט פון דעם דערפאָלגרייכען געזעלשאַפטליכען און קולטורעלען לע־בען פון דער אידישער באַפעלקערונג. כ׳וואָלט געקענט דער־ציילען וועגען פילע איינדרוקען, אָבער כ׳וועל בלויז דערמאָנען וועגען אַ געזעלשאַפטליכען צוזאַמענקום, וואָס איז פאַרגעקומען לכבוד די געסט פון אַמעריקע, וואו עס האָבען זיך פאַרזאַמעלט עטליכע צענדליג יונגע ביאַליסטאָקער אינטעליגענטען. דער אַוועניט איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ סימפּאָזיום — „די אידישע צוקונפט אין פוילען".

דער טאָן איז געווען אַ סקעפּטישער. די פערספּעקטיוון פון אַ נאָרמאַלען עקאָנאָמישען לעבען פאַר די אידען אין פוילען זיינען געווען זייער שוואַכע. אַלע רעדנער האָבען גלעזענצנד פאַרשטאַנען די לאַגע, אָבער דעם טיפּסטען איינדרוק האָט אויף מיר געלאָזען די פילאָזאָפּיע פון צבי ווידער. לאָמיר אין קורצען אים שילדערן. ער איז יונגערהייט געווען אַ בעקער־אַרבעטער. ער האָט עמיגרירט קיין אַמעריקע, אָבער נאָך אַ קורצען זיין אין נייַעם לאַנד, איז אים דאָ ניט געפעלען און ער איז צוריק־געקומען אין ביאַליסטאָק. ער האָט זיך דערשלאָגען צו אַן אייַ־גענער פּעקאַרניע פון פיינע געבעקס, איז געווארען רייך און האָט אָפּגעקויפט דאָס הויז, וואו ס׳איז געווען דער רעסטאָראַן „ער־מיטאַזש", נעבען „פאַלאַס"־טעאַטער. דאָרטען האָט ער איינגע־אָרדענט אַ פּראַקטפולע דירה.

צבי ווידער האָט אָנגעהויבען זיין געזעלשאַפטליכע טע־טיגקייט אַלס בונדיסט. שפּעטער, ווערענדיג זעלבסטשטענדיג, האָט ער זיך דערטראַכט, אַז דער אידישער אַרבעטער־קלאַס איז אַ קליינע מינדערהייט ביי אידען. ער האָט זיך פאַראינ־טערעסירט מיט די האַנטווערקער, די וואָס זיינען זיך מפרנס פון אייגענער פּראַצע. ער האָט זיי אָנגעהויבען אָרגאַניזירען און געשאַפען דעם האַנטווערקער־פאַראיין. זיין מיינונג איז געווען, אַז ס׳זיינען פאַראַן צופיל קרעמער און העכלער. אַז מ׳דאַרף שאַפען אַ גרויסען האַנטווערקער־קלאַס אַן דער השפּעה פון פאַרטייען. צבי ווידער איז געווען אַ פּראַקטפולער רעדנער. ער האָט געשריבען אינטערעסאַנטע אַרטיקלען אין פאַרשידענע אויסגאַבען. ער איז געווען אַ וויכטיגע פּערזענליכקייט.

וועז די דייטשען האָבען געשאַפען די געטאָ אין ביאַליסטאָק,

צוויי לידער

פון ראָזע נעווואַראָווסקאַ

די טראָפנס גליק

די טראָפענס גליק, וואָס דער גורל האָט מיר באַשערט,
האַלטען מיך איצט אין אָנגאַנג דורך דער וועלט.
ס׳זיינען קנאַפּ און קאַרג געווען די רגע׳ס. דאָך מיין פּאַרמאָג
טראָג איך, ווי אַ יום־טוב קרוין, מיט פּרייד דורך טאָג.

אַ זעאונג אין צפת

לכבוד הנשיא ר׳ זלמן שזר

איך טרעף זיך אין צפת מיט מיין פּאַראָנגנגענעם זיידן.
אויף די שמאָלינקע, ענגע געסעלעך פון צפת.
אין הייליקער שטילקייט מיר שוועבן אום ביידע,
אָוועק פון נגישות, פון גלות, פון האַס.

און ס׳שוועבן אָנטקעגען אונז כיתות מקובלים,
און ס׳קומט אָן מיין פּאָטער, אין שבת געקליידט.
מיין וואָר וועלט פּאַרוועבט מיט זעאונג פון שלום,
וועלן די וועלט וועט זיין פריי און באמת דערלייזט.

האָט ער דערפילט און פּאַראויסגעזען דעם טראַגישען סוף. ער איז באַגאַנגען זעלבסטמאָרד.

דער סימפּאָזיום פון דעם אָוועגט האָט אויף מיר געלאָזען דעם טיפסטען איינדרוק אין מיין באַזוך אין ביאַליסטאָק.

נאָך אַ לענגערן פּאַרווייללען אין מיין היים־שטאָט, האָב איך דערפילט דעם וואַנדער־לוסט. כ׳בין געפּאָרען באַזוכען וואַרשע. נאָכדעם געפּאָרען קיין ווילנע, וואו כ׳האָב פּאַרבראַכט אין דער געזעלשאַפט פון זלמן רייזין און שרה רייזין (ברודער און שוועס־טער פון דיכטער אַברהם רייזין), ווי אויך מיט אַנדערע קולטור־טויער. צום סוף בין איך אָוועק מיט מיין פּאַמיליע קיין דרום־קעניק, וואו מיר האָבען פּאַרבראַכט עטלעכע וואָכען. איך האָב אָנגעהויבן צו קלערען וועגען צוריקפּאָרען קיין אַמעריקע, מיין נייע היים. ענדליך איז געקומען דער טאָג פון פּאַרלאָזען מיין משפּחה אין ביאַליסטאָק.

עס זיינען געקומען צום וואָקזאַל אונז באַגלייטען מיין גאַנצע משפּחה און פילע פריינט, אַלטע און נייע. דער טאַטע איז פּאַר־בליבען אין דער היים אַן עלנטער און פּאַרבענקטער. מיר האָבען אַזויפיל פּנימער געקושט, אַזויפיל הענט געדריקט... ענדליך זיך אָנגעהויבען געזעגענען מיט דער מאַמען. פּריער האָט מיין פּרוי זיך האַרציק געקושט. נאָכהער האָט שמוליקל אַרומגענומען דער באָבען און געקושט... מיר זיינען געשטאַנען אָפּגערוקט אין אַ זייט...

זי האָט געקוקט אויף מיר מיט אַ שמייכלענדיגען פּנים. קיין סימן פון הילפסלאָזיגקייט. כ׳האָב די קליינע פּרוי אַרום־גענומען, געטוליעט צו זיך, געקושט איר בלאַסען פּנים און געמורמלט: — זיי געזונט, צום ווידערזען...

— מיין זון — האָט די מאַמע שטיל געזאָגט — איך בין שטאָלץ וואָס דו האָסט אַזויפיל פּריינט איבערגעלאָזען דאָ. איך האָף, אַז אין דער נייער היים וועסטו פיל, פיל פּריינט זיך איינשאַפען. כ׳בין גליקליך, וואָס דו האָסט געפונען דיין היים אין דעם פּרייען לאַנד וואָס הייסט אַמעריקע. פּאָר געזונט, מיין ליבער זון. צום ווידערזען...

די באַן האָט אָנגעהויבען פּאַרלאָזען דעם וואָקזאַל — אַזוי פליגק, אַזוי שנעל... כ׳האָב מער ניט געזען קיין פּנימער. כ׳האָב געפּאָכט מיטן טיכעל: — צום ווידער זען, צום ווידער־זען...

שנעל זיינען פּאַרביי פעלדער און וועלדער. איך בין געזעסען און געפילט, אַז כ׳בין אָפּגעריסען געוואָרען פון עפּעס מיט אַזאַ שרעקליכער קראָפט. און עס טראָגט מיר ערגעץ ווייט, ווייט, אין מרחקים... כ׳האָב צוגעמאַכט מיינע אויגען און מיטגענומען דעם לעצטען בליק פון אונזער אומגעקומענער היים־שטאָט:

גאַסען און הייזער באַדעקט מיט שניי. איך פּאָר איבערן שטאָט אין אַ שליטעל... איך באַגעגען אַזויפיל פּאַרזאָרגטע פּנימער... עס איז דער ווייסער פּסח, אויף מיין לעצטען באַזוך אין ביאַליסטאָק...

פון דער אַמאָלינער ביאַליסטאָק

פון אַברהם לאַפידוס-ברוק

„אָפּגעטאָן אַ שפּיצל" דער גוי׳שער ביאַליסטאָקער „קאָנקע"

געווען איז עס אין סוף זומער פון יאָר 1911. איך בין אָנגעקומען אין ביאַליסטאָק פרייטיק פון אָריאָל, וואו איך האָב געדינט אין דער אַרמיי. אַזוי ווי מיינע פריינט האָבען מיך שוין לאַנג ניט געזען, איבער פיר יאָר (צוויי יאָר אין פּאַרשיקונג און איבער צוויי יאָר אין דער אַרמיי — מען האָט מיך געשיקט אויף „פּאָפּראָווקע"...), האָבען זיי מיר „געפונדעוועט" מיט אַ בילעט אין אידישען טעאַטער, וועלכער האָט גענעבען עטליכע גאַסטראָלען אין וואַלד־טעאַטער „ראָסקאָש".

שבת אָוונט. מען שפּילט „אַמעריקאַנער גליקען". אונזער לאַנדסמאַן יוליוס אַדלער שפּילט אויך אין דער פּיעסע, און אַזוי ווי דאָס פּאַרצייט זיך ביז שפּעט, פלעגען די טראַמווייען (קאָנקעס) זיך פּאַרזאַמלען לעבען טעאַטער צו ברענגען דעם עולם אין שטאָט.

האָט איינער פון די „קוטשערס", מסתמא געווען שיכור אויך, פּאַרלוירען דעם געדולד וואַרטענדיג, געגומען דעם גלאָק, אַריין אין טעאַטער, און אָנגעהויבען צו קלינגען. עס איז געוואָרען אַ פּאַניק. דער עולם האָט געמיינט אַז עס איז אַ פּייער — און האָט זיך אַ לאָז געטאָן צו די טירען. עס איז געווען אַ סכנה אַז מענטשען זאָלען צעטראָטען ווערען. דאָ האָט אונזער לאַנדס־מאַן יוליוס אַדלער (אַ הויכער איז ער געווען) אָנגעהויבען שרייען מען זאָל זיך באַרואיגען. ער וועט דערקלערען וואָס עס האָט פּאַסירט. און עס איז אים געלונגען ווי עס איז איינצושטילען דעם עולם. עמיצער האָט אויסגעשריען, אַז מיר זאָלען באַי־קאָמירען די „קאָנקעס" און גיין אַהיים צופוס. אַלע האָבען איינ־שטימיג אויסגעשריען: „יע, אַזוי דאַרפען מיר טאָן!"

געגאַנגען זיינען מיר מיט דעם „גרינעם וועג". עמיצער האָט פּאַרצויגען אַ ניגון און אַלע האָבען מיטגעזונגען. אַ סך פון עולם זיינען געווען מיטגלידער פון דעם געזאַנגס־פּאַראיין, וועלכער האָט זיך געהאַט געגרינדעט.

די טראַמווייען, 14 אין צאָל, זיינען געקומען ליידיגע. און אַזוי האָבען ביאַליסטאָקער אידען געוויזען, אַז מיט זיי קען מען ניט טאָן וואָס מען וויל. אַ וועלט איז ניט הפקר און ביאַליסטאָ־קער אידען לאָזען זיך ניט „שפּייען אין קאַשע".

ביאַליסטאָק: זוניגע בילדער פון מיין יוגענט...

(דריטער טייל)

ליטעראַטור, טעאַטער, קונסט און ראַמאַנטיק אין ביאַליסטאָק

פון יעקב יערוזאַלימסקי

לינת הצדק: מעריצינישע הילף און אידישע קולטור

די ראַזשאַנסקי געסל, וואו די געבוידע פון „לינת הצדק" האָט זיך געפונען און וואָס האָט בײַ די ביאַליסטאָקער אידען געטראָגען דעם נאָמען „לינת הצדק געסל", איז געווען אַ מערק־ווירדיג געסל. זי האָט קאָנצענטרירט אין זיך פאַרשידענע טיפּען פון ביאַליסטאָקער אידען, וואָס יעדער פון זיי איז געווען אַ באַזונדער טיפּ.

דאָרט האָט געווואוינט די משפּחה וויסאָצקי, וואָס איז באַ־שטאַנען פון אַ פאָטער — וואָס האָט געהאַט אַ לעדער־געשעפט אויף סוראַזער גאַס; אַ מוטער — אַ געטרייַע אידישע מאַמע, וואָס האָט טאָג און נאַכט געפאַדעוועט אַרום דעם מאַן — אַ איד מיט אַ גרויער באָרד און קלוגען בליק פון אַ תּלמיד־חכם; און אירע צוויי זין, וואָס האָבען פאַרנומען אַן אָנגעזעענעם אָרט אין ליטעראַריש־געזעלשאַפטליכען לעבען פון ביאַליסטאָק. דאָס זיי־נען געווען: משה און חיים וויסאָצקי.

משה וויסאָצקי, אַ מיטל־וואוקסיגער, אַ פול־לייביגער, מיט אַ סאַרקאַסטיש שמייכל, איז געווען אַ מיטאַרבעטער פון „דאָס נייע לעבען". אַ פּאַיגער פּובליציסט, איינער פון די הויפּט־טויער פון „פּאָלקס־פּאַרטיי" און אַ פּאַיגער רעדנער, וואָס האָט געראַדט פּאַר אַן עולם רואיג און געלאַסען, מיט לאָגישע אַרגו־מענטן, און איז געווען אויסגעקאָכט אין אַלע אָרגאַניזאַציעס. איך האָב זיך מיט אים געטראָפען פּנים אל פּנים אויף אַ גרויסער פאַרזאַמלונג פון סוחרים־פאַראײַן. אויף דער פאַרזאַמלונג זיינען געווען בײַ אַ דריי הונדערט מאַן און איך מיט מיינע פריינט לעאָן דרייזין און אַברהם וואודקע זיינען אויפגעטראָטען מיט אַן אויפ־קלערונגס־רעדע וועגען דער נויטוועניגקייט פּון גרינדען אַ קליין־הענדלער־פאַראײַן. משה וויסאָצקי איז געווען דעלעגירט פון סוחרים־פאַראײַן אַלס דער אָפּאָנענט. ער איז געווען ניט אין קיין דאַנקבאַרער ראָלע, ווייל די מערסטע זיינע געווען קליינע קרעמערלעך, וואָס האָבען געציטערט פאַרן נאָמען „סוחרים־פאַראײַן", וואָס האָט געמאַכט בײַם שטייער־אַמט דעם אײַנדרוק פון גרויסע סוחרים. זיי איז מער אָנגעשטאַנען דער נאָמען „קליין־הענדלער". משה וויסאָצקי איז געווען אַ גוטער רעדנער, אָבער זיינע שוואַכע זייטען זיינען געווען: צופיל זיכערקייט און אַ טאָן פון גרינגשעצונג צום צווייטען רעדנער. דאָס האָט פיל פאַרמינערט די ווירקונג פון זיין רייַדען.

זיין אינגערער ברודער, חיים וויסאָצקי, איז געווען מיינער אַ נאָענטער חבר, צו וועלכען איך פלעג אַרויפקומען אין זיין היים. ניין אַזייגער אין דער פרי, ווען די פלייסיגע ביאַליסטאָקער זיינען שוין געווען בײַ דער אַרבעט, פלעגט נאָך חיים וויסאָצקי ליגען אין בעט אָן עסען פרישטיג, וואָס די געטרייַע מאַמע האָט אים צוגעטראָגען.

חיים איז געווען פון נידעריגען וואוקס, מיט אַ גרויסען, פולען קאָפּ, אָבער ער האָט פאַרמאָגט אַ סך חן אָון אַ קלוגען שמייכל, פילאָזאָפיש רואיג, וואָס האָט שטענדיג געשוועבט אויף זיין סימפּאַטיש פּנים; אָביסל וויצלדיג, מער חוזק'דיג, אָבער גוטמוטיג. ער האָט שוין דעמאָלט געדרוקט דערציילונגען אין „דאָס נייע לעבען" און שפּעטער אין וואַרשעווער זשורנאַלען. חיים מיטגעאַרבעט מיט מיר אין ליטעראַריש־דראַמאַטישען קרייז פון „לינת חולים" און מיר האָבען בייידע געפירט אַ קאָנ־קורענץ צו געווינען דאָס האַרץ פון דער טאַלענטירטער און געלערנטער חנה סטאָלאָוויצ. חיים איז איר שטאַרק געפעלען, אָבער מיין ראַמאַנטישקייט און „געשליפענע שפּראַך" מיט פאָע־זיע האָט איבערגעוואויגען...

צוויי מערקווירדיגע טיפּען אויף דער „לינת הצדק־געסל" זיינען געווען דער פאָטער משה גדאַנסקי און זיין זון. משה גדאַנסקי, אַ קליין, פול־געפאַקט אידל מיט אַ גאוניש־ען קאָפּ פון אַ פינאַנסיסט, האָט געליעבן געלט אויף פּראָצענט. די אָרימע קרעמער, וועלכע האָבען טאָג און נאַכט געדאַרפט צאָלען וועקס־לען, זיינען געווען זיינע קונדען. און שפּעטער פלעגט משה גדאַנסקי זיך אַרומיאָגען איבער די קרעמלעך, איינצוקאַסירען די מאָנאַטליכע אָדער וועכענטליכע צאָלונגען. אָפט פלעגט דער קרעמער ניט האָבען צו באַצאָלען דעם חוב, פלעגט דער קרעמער זיך באַהאַלטען אונטער די לייַדיגע שאַכטלען, אין אַ הינטער־באַהעלטעניש, און די קרעמערקע פלעגט אָפּשפּילען אַ טעאַ־ראָלע קאָמעדיע, אַז די באָרימטע אַקטריסע סאָראַ בערנאָרד וואָלט איר געמעגט מקנא זיין. מיט אַן אומשולדיגער מינע האָט די קרעמערקע געזאָגט: — אוי, פאַניע גדאַנסקי, מיין מאַן איז נאָר־וואָס אַרויסגעגאַנגען, ער האָט טאַקע געפרעגט אויף אייך. ווי נאָר ער קומט צוריק, ברענגט ער אייך דאָס געלט... אָבער משה גאַדנסקי האָט זיך געקענט אויף די שטיק און געוואוסט, אַז דער „ברענגט ער אייך" וועט מסתמא דויערן ביי צוויי וואָ־כען. ער פלעגט קוקען אויף דער קרעמערקע, מיט איין אָפּענער אויג און איין פאַרמאַכטער, ווי איינער זאָגט: „איך קען זיך שוין אויף אייערע תירוצים..."

משה גדאַנסקי האָט פאַרמאָגט אַ זון, איז ער געווען איינער פון די באַרימטסטע אַדוואָקאַטען אין ביאַליסטאָק. אַ קורץ־גע־וויקסיגער, ווי זיין טאַטע, מיט אַ טשופרינע טונקל־געדיכטע, צעווואָרפענע האָר און שטענדיג אָן אַ הוט. ער האָט פאַרמאָגט אַ שטרענג פּנים און אַ קלוגען, שאַרפען בליק און איז געווען פון די פּעאיגסטע אַדוואָקאַטען אין ביאַליסטאָק. דער טאַטע מיטן זון זיינען געווען צוויי גענעראַלדיקע קאָנטראַסטען, ווי אַ אידישער טאַטע מיט אַ גוי'שען זון... אָבער ער איז געווען אַן אַדוואָקאַט מיט אַ גוט, אידיש האַרץ, וואָס האָט אָפט פאַר־טיידיגט אָרימע קליענטען פאַר אַ נישטיגען האָנאָראַר און אָפילו אומזיסט.

אין „לינת־הצדק" געסעל האָט אויך געוואוינט מיין חבר לא־זאָווסקי. זיי האָבען געהאַט אַ הויף צו פאַרקויפען וואָפּנע און בויי־מאַטעריאַלען. לאזאָווסקי און זיין שוועסטער, וואָס זיינען זייער ענליך געווען, זיינען געווען וויים־הויטיגע, מיט זומער־שפּרינקלעך, און געלע האָר; גוט דערצויגענע, רואיגע מיט זעלבסטווירדע. זיי האָבען געהערט צו דער בעסערער ביאַלי־סטאָקער יוגענט מיט גוטע מאַניערען און בילדונג.

אויף דער זעלבער „לינת־הצדק" געסעל האָט אויך גע־וואוינט מיין קוזען דוד צפת, וואָס האָט חתונה געהאַט מיט לאה

מאַזורסקי, אַ טאָכטער פון גוט באַקאַנטן אייזען־קרעמער פון ליפאָוע, מאַזורסקי. (דער ברודער פון מיין קוזען דוד צפת האָט זיך געראַטעוועט; לייבעל צפת וואוינט איצט אין ענגלאַנד.)

די טעטיגקייט פון לינת־הצדק איז באַשטאַנען פון געבען מעדיצינישע הילף צו נויטבאַדערפטיגע, און אָפטמאָל געלט־אונטערשטיצונגען אָדער אומזיסטע רעצעפטען; אויפנעמען ארי־מע קראַנקע, באַזאָרגען מעדיצינישע כלים צו אידען וואָס האָבען זיך ניט געקענט דערלויבען צו קויפען, און האָבען דאָס באַקומען געבאָרגט. און פונקט ווי אין „לינת־חולים" האָבען פיל פון די ביאַליסטאָקער יוגענט זיך פריוויליג געמאָלדען צו וואַכען אין די נעכט ביי ארימע אָדער עלענטע קראַנקע; צו באַדינען זיי, דערלאַנגען רעצעפטען, דערלאַנגען אַ ביסעל זופ אָדער אַ גלאָז טיי, אין די קאַלטע ביאַליסטאָקער נעכט; מאַכען איינשפריצונגען און אָפילו אַרויסטראָגען דעם נאַכט־טאָפ... און דאָס האָבען געטאָן פייגע אידישע יונגע בחורים און מיידלעך, אָפט מיט בילדונג און גוטער דערציאונג, וואָס האָבען געשטאַמט פון בעסערען קלאַס אידען אין ביאַליסטאָק. ספעציעל די ליניסטען פון לינת־הצדק. דאָס איז געווען דערפאַר וואָס דער „לינת־הצדק" האָט זיך געפונען אין צענטער פון סוחר׳ישען ראַיאָן, נאָנט פון גומיענער, ניי־וועלט און ליפאָווע.

איינער פון די ענערגישסטע פירער איז געווען לין. אַ הויכער, דיקער, באַוועגליכער, וואָס האָט זיך שטענדיג געאיילט, פאַרנאַכלעסיגט זיין אייגען געשעפט און אָפט אין מיטען טאָג באַזוכט דעם „לינת־הצדק". ער איז געווען אַן אייגענטימער פון אַ מענערשע הוטען־געשעפט. נישט ווייט פון שאָשקעס טאַבאַק־געשעפט, און פון פערדער׳ס פוטערוואַרג געשעפט, אויף גו־מיענער גאַס; געגענאיבער דעם גרויסן טוך געשעפט פון כאַשע גאָלדשטיין אין גאַניאָנדזקי׳ס הויז, וואו מיינע עלטערן האָבען געוואוינט ביי מיין אָנקעל, דעם טוך קאָמיסיאָנער מלך דארשין.

דער ענטוזיאַזם פון דער ביאַליסטאָקער יוגענט צו העלפען קראַנקע און אָרימע איז איינגעפלאַנצט געוואָרען אין זיי אין די אידישע היימען, ביי זייערע טאַטע און מאַמע, וואָס האָבען גע־לערנט און געוואוסט, אַז אַן מצווה׳ס, טאָן גוטס פאַר אָרימע און נויטבאַדערפטיגע, איז דאָס נישט קיין אידישקייט. עס איז גע־וען דער צווועק פון אידישען לעבען, אַז איין איד זאָל העלפען דעם צווייטען.

איך דערמאָן זיך אין מיינע קינדער־יאָרן ווי מיין טאַנטע יאַכע דארשין פלעגט פרייטאָג אַ גאַנצען טאָג טיילען נדבות אָרימע לייט, און די טיר האָט זיך ניט פאַרמאַכט. זי איז געווען אַ הויכע, אַ דיקע, מיט אַ שיין געטאָקטען פנים, מיט אַ שטרענ־גען בליק, אונטער וועלכען עס איז געלעגען אַ סך גוטסקייט. זי האָט אַ גאַנצען פרייטאָג, יעדע פאָר מינוט געגאַנגען צום טיר, צום „טשאַרניכאָד", צו דער טיר וואָס האָט געפירט צו ראכקע דער שוואַרצער׳ס געסעלע, וואָס האָט געהאַט אַ רעסטאָראַן אויפן ראָג פון גומיענער גאַס, און דער גאַס וואָס פאַראייניגט די ערשטע גומיענער גאַס מיט דער צווייטער גומיענער גאַס. די טאַנטע יאַכע האָט געשטעלט פעסטע טריט, געקלונגען מיטן בונט שליסלען אויף דער טאַליע, און געטיילט נדבות. איך האָב איר געשמאַק געהאַלפען אין דער מלאכה, און יעדען מאָל איר געצויגען פאַרן קלייד, אַז אַן אָרימאַן איז שוין דאָ נאָך אַ נדבה. זייער אָפט פלעגט אַן אָרימע פרוי בעטען אַ נדבה פאַר „צוויי פאַרשוין", און ווען טאַנטע יאַכע פלעגט זיך וואונדערן, וואָס זי בעט אַ נדבה פאַר צוויי, פלעגט די בעטלערקע אָנווייזען דורכן פענצטער, אַז אונטען שטייט נאָך אַ בעטלערקע, וואָס איז נעביך אַ קראַנקע, נאָר וואָס אָרויס פון קימפעט, און קען ניט גיין אויף טרעפ. און דערביי אָרייגעשאָטען אַ קללה: מאַדאַ־מעשי, אַ לעבען אויף אייך, איר רייכטום אויף ראָטשילד׳ן גע־זאָגט געוואָרן...

יעדען יאָר פלעגט מען אין „לינת־הצדק" איינאָרדענען אַ באַנקעט, וואו מען פלעגט געבען אויסצייכענונגען צו די גע־טרייסטע און איבערגעבענסטע ליניסטען, און גאַנץ ביאַליסטאָק פלעגט דערמאָנען צום שבח די אויסגעצייכענטע ליניסטען, און זיי פלעגען באָרימט ווערען אַלס די פיינסטע, גוטהאָרציגסטע בחורים און מיידלעך, און די עלטערן פלעגען שטאָלצירען מיט זיי.

די צוויי־שטאָקיגע געביידע פון „לינת־הצדק" האָט געהאַט אַ מעדיצינישע אַמבולאַטאָריום, און אַ גרויסען זאָל פאַר געזעל־שאַפטליכע אונטערנעמונגען אָדער טעאַטראַלע פאָרשטעלונגען. דער דראַמאַטישער קרייז „גיליאָרינאַ", וואָס דער נאָמען איז געווען אַ קאָמבינאַציע פון די צוויי ווערטער „גילה־ורינה" און האָט פאַרמאָגט אַלס מיטגלידער די אינטעליגענטסטע יוגענט פון ביאַליסטאָק, האָט אין שפעטערדיגע יאָרן געגעבען פאָר־שטעלונגען אין „לינת־הצדק", וואָס די אייננאָמע איז געגאַנגען פאַר „לינת־הצדק" און אָפטמאָל פאַר אַנדערע פילאַנטראָפישע אינסטיטוציעס. די וויכטיגסטע גרינדער זיינען געווען: וו. בוב־ריק און י. טאפּיצער, וואָס איז אין דער צייט פון דער דייטשער אָקופאַציע געווען אַ וויכטיגער מיליציאַנט, אַ סאָרט פאָליציי פון ציווילע בירגער, צו היטען רו און אָרדענונג אין שטאָט, און איז געווען שטאַרק באַליבט ביי די ביאַליסטאָקער איינוואוי־נער. די פאָרשטעלונגען פון „גיליאָרינא" זיינען געווען פון הוי־כען קוואַליטעט, ווייל די אָנטיילנעמער זיינען געווען די גע־בילדעטסטע יוגענט פון ביאַליסטאָק, נישט קוקענדיג וואָס זיי זיינען געווען אַמאַטאָרען און נישט קיין פראָפעסיאָנאַלען. מיט דער ליטעראַרישער טייל האָט אָנגעפירט פסח קאָפלאַן, און מיט דער מוזיקאַלישער טייל — צ. בערמאַן.

אויך איז דעמאָלט פאָרגעקומען אין „לינת־הצדק" די אַזוי פאָפולערע אין ביאַליסטאָק, ליטעראַרישע משפטים, פון באָרימ־טע ווערק פון אידישע שריפטשטעלער; און אין דעם ליטערא־רישען משפט פון „מאָטקע גנב" פון שלום אַש, האָב איך זיך באַטייליגט, וואו דער מיטאַרבעטער פון „דאָס נייע לעבען", י. ג. שטיינסאַפיר איז געווען דער פאַרטיידיגער פון מאָטקען, און איך — דער באַשולדיגער. נישט קענענדיג נאָך דאָס לעבען, בין איך געווען אַ שטרענגער מאַראַליסט, און געהאַלטען, אַז נישט קוקענדיג וואָס מאָטקע איז דערצויגען געוואָרען אין אָרימקייט, און גלייך נאָכן געבוירען ווערען, זייענדיג זייער אָרים, האָט אים די מוטער שוין געגאַרט, געבענדיג אָנשטאָט נאָרהאַפטע שפּייזען, אַ שטיקעל צוקער אייגעוויקעלט אין אַ שמאָטקע צום זויגען, כדי צו פאַרטריבען זיין הונגער; און שוין געשאַפען אין אים אַ פאַרביטערטען מיטגליד פון דער געזעלשאַפט, אין דער ווייטערדיגער אָרימקייט אין די שפּעטערדיגע יאָרען. דאָך האָט מאָטקע מיט זעלבסט־דיסציפלין, געקענט זיין הערליך. דאָס לעבען אין די שפּעטערדיגע יאָרען האָט מיר באַווייזען, אַז די פאַרטיידיגונג פון מאָטקען איז געווען אַ ריכטיגע, און מיין צוגאַנג נישט ריכטיג. דעם ליטעראַרישען משפט האָבען דע־מאָלט בייגעוואוינט פסח קאָפלאַן, מענדעל גאָלדמאַן (מנחם ג־ן) און אָנדערע פּראָמינענטע פאָרשטייער פון דער ביאַליסטאָקער פרעסע און פאָרשטייער פון אָרגאַניזאַציעס.

איך האָב שוין דעמאָלט געהאָט אַ נאָמען פון אַ גוטען רעד־נער, אָבער פונוואַנען האָט זיך געגנומען צו מיר אַזאַ דרייסט־קייט, מיר, אַ יונגען בחור׳ל, אויפטרעטען מיט שרייבער אָפּאַ־נעטען כמעט צוויי מאָל עלטער ווי איך, וויס איך נאָך עד היום נישט. מיין אייניציגע דערקלערונג איז: די גרויסע צאָל פאַר־ערעריגס צווישען די יונגע עקזאַלטירטע מיידלעך, וואָס האָבען

צוויי לידער

פון **אברהם שבה** (בוענאָס אירעס)

שלום-טאַנץ

און ניט געדאגה'ט, ניט געזאָרגט,
אַלט און יונג אין קאַראַהאַד —
מיט מער התלהבות, מערער גלאַנץ,
און פלאַמיק ליד און מוטיק וואָרט
אויפגיין זאָל אין יעדן טראַט,
פון אונדזער נייעם שלום-טאַנץ.

מזרח, מערב, צפון, דרום,
קינד און קייט אין טאַנץ געאָרעמט,
אין ישראל, אין די תפוצות —
אידן ספרדים, אשכנזים,
קומט, געניסט פון עולם-הזה
אין די שטעט און אין די קבוצות.

און ניט געבויגן, ניט געקניט,
פעסט און שטאַרק, ווי אונדזער גייסט —
דער גייסט פון דורות, פריש און גאַנץ,
און יעדער אבר, יעדער גליד,
רירן זאָל זיך מונטער דרייסט
אין אונדזער נייעם שלום-טאַנץ.

מזרח, מערב, צפון, דרום,
קינד און קייט אין טאַנץ געאָרעמט,
אין ישראל, אין די תפוצות —
אידן ספרדים, אשכנזים,
קומט, געניסט פון עולם-הזה,
אין די שטעט און אין די קבוצות.

אונזער ניגון

לאָמיר זינגען לידער נייע,
אויך די אַלטע ניט פאַרוויגן,
אַלטער ווײַן איז אַ מחיה,
אַ מחיה — ז'אונדזער ניגון.

קלאַפּט אַ כוסה אָן אַ כוסה!
טרינקט לחיים, ניט געשווײַגן;
ס'איז אַ מצווה און אַ גרויסע —
זינגען מער דעם אַלטן ניגון.

און אַ טענצל מיט בטחון,
האַנט אויף אַקסל זיך צעוויגן,
שבת, יום-טוב, אין דער וואָכן,
מיט התלהבות — אונזער ניגון.

ניט ג'חלומ'ט, ניט געדרעמלט,
שפילט קלעזמאָרים, ניט געשווויגן;
כאַצל, בערל און אַברהמל —
אַלע זינגט מיט מיר דעם ניגון.

וואָס-זשע שווייגט איר? וואָס-זשע זיצט איר?
פייל פון בויגן זיך צעוויגן — — —
אויב ניט איר, און אויב ניט איצטער,
קען פאַרגיין דער אַלטער ניגון.

ז'לאָמיר זינגען לידער נייע,
אויך די אַלטע ניט פאַרוויגן;
אַלטער ווײַן, איז אַ מחיה,
אַ מחיה — ז'אונזער ניגון.

באַגלייט מיינע רעדעס מיט מאַראַליסטישען עקסטאַז, ווייל זיי זיינען געווען פונקט אַזוי נאַיוו ווי איך; כאַטש איך בין געוואָרן שטאַרק באַלעזען אין פאַרשידענשפראַכיגער ליטעראַטור, און געווען צוגעפאַסט צו די יונגע צעפלאַמטע פאַרערעריגס, וואָס האָבען ווייניג געוואוסט פון לעבען; און פונקט ווי איך פיל טייערע ביאַליסטאָקער בחורים אין מיידלעך, אַרייגנגעטראַטן אין לעבען מיט גלויבען, אין גוטסקייט און אידעלקייט, אין איבערצייגונג אין אידאַלען. אָ! וויפיל אַנטוישונגען עס האָבען מיר דערוואַרט, פונקט ווי די אַנדערע ריינע ציכטיגע אידאַליסטישע יוגענט. די בלוטיגסטע טראַגעדיע און אַנטוישונג אין מין „מענטש" איז געווען דאָס אויסמאַרדען פון זעקס מיליאָן אידישע אומשולדיגע קרבנות פון אונזער אידישען מאַרטירער-פאָלק; אומגעבראַכט מיט סיסטעמאַטישער, אַרגאַניזירטער, פלאַנמעסיגער אויסמאַרדונג דורך דעם דייטשען פאָלק, וואָס האָט זיך שטענדיג געהאַלטען פאַר אַ פאָלק פון הויכער ציוויליזאַציע; און האָט זיך שטענדיג באַרימט מיט זיין הויכער בילדונג, און נאָך העכערער קולטור.

דאָס לעבען האָט אַוועקגענומען פון מיר מיין גלויבען אין מענטשען, צעטרייסלט מיינע איבערצייגונגען אַז גוטס ווערט געצאָלט מיט גוטס. אוי, וויפיל טערערן דאָס לעבען האָט מיר פאַרשאַפט, אין דער טרויעריגער „פאַרגאַנגענהייט", אין דעם אַנטוישטען „נעכטען" און אין דעם אומעטיגען „היינט"...

מיט אייגענע אויגען האָב איך געזען דעם ערשטען זיג פון דער הגנה

(צום ניינצענטען יום העצמאות)

פון יעקב בעלער (מאנטרעאל)

ווי אזוי חיפה איז דעראָבערט געוואָרען ערב פסח

דער אידישער זיג אין חיפה איז אן צווייפעל געווען איינער פון די גרעסטע אין אונזער באפרייאונגס־קאמף, און ווען זיכער אלס אזעלכער פארשריבען ווערען אין אונזער היסטאריע. ווי איינער, וועלכער האָט מיט די אייגענע אויגען געזען די געפלאָג־טע און סטראטעגישע „בליץ־אטאקע", מיטגעגאנגען מיט דער הגנה אין פארשידענע וויכטיגע פאזיציעס און אין אלגעמיין טאג־טעגליך נאכגעפאלגט די אנטוויקלונג פון דעם גרויסען זיג, וויל איך דאָ איבערגעבען וויכטיגע מאמענטען אן איינדרוקען פון די גאסען־קאמפען און אין אלגעמיין אן איבערבליק וועגען די פאסירונגען אין חיפה.

די לעצטע וואָך, אנהויבענדיג פון 20טען אפריל, האָבען די אראבישע באנדעס פון וואדי רושמיא און אנדערע געגענטען שטארק באשאסען די אידישע געגענטען פון הדר הכרמל. עס איז פשוט נישט מעגליך געווען ארויסצוגיין אין גאס. די קויללען זיינען געפאלען אפילו אין דער הערצל־גאס, דער געשעפטליכער געגענט פון הדר הכרמל. מאנטאג, דינסטאג און מיטוואך האָט די אראבישע שיסעריי דערגרייכט אפילו די וויטסטע אידישע געגענטען. קיינער איז נישט געווען זיכער אז ער וועט נישט געטראפען פון א קויל. דאס פייער איז געקומען פון אלע ריכ־טונגען. דאס איז געווען א קרייץ־פייער, באזונדערס מיטוואך. דרייַ אידישע פרויען זיינען דערשאסען געוואָרען פון קויללען אויף דעם באלקאן פון זייערע וואוינונגען. פארען אין אנדערע אידישע טייל פון שטאט — אין מרכז מסחרי, אדער אין אנדערע אידישע געגענטען — איז נישט געווען מעגליך. מיטוואך פארנאכט, ווען דאס אראבישע פייער האָט דערגרייכט דעם העכסטען פונקט, האָבען זיך פלוצים באוויזען אונזערע „בחורים" אין די אידישע געגענטען און שטילערהייט באפוילען די פארבייגייער אריינצוגיין אין די הייזער און אנגעזאגט אויסדריקליך זיך צו באזאָרגען מיט עסען און פארבלייבען אין שטוב.

פונקט זעקס אזייגער אין אוועגט האָט זיך, ווי אויף א קאָמאנדאָ, אנגעהויבען א שיסעריי אויף די אראבישע געגענטען פון אלע זייטען פון שטאט. איך האָב זיך דאן געפונען געגענ־איבער דעם קינאָ־טעאטער „אורה", אויף הערצל־גאס, וואו מיר, א גרופע זשורנאליסטען, האָבען דערוואָרט וויכטיגע נייעס, ווייל פיר אזייגער נאכמיטאג האָט די ענגלישע קאמאנדאָ פארלאָזט אירע פאזיציעס ביים סוף פון דער הערצל־גאס. און אזוי שנעל ווי די ענגלישע סאלדאטען זיינען ארויס, זיינען פון דער אנדע־רער טיר אריין הגנה־אפטיילונגען. באלד האָט מען אונז אויך איבערגעגעבען, אז די פאליציי־סטאנציע איז אין אידישע הענט, און אז עס גייט־אן א קאמף ביי דער תחנה המרכזית.

ווי פון אונטער דער ערד, זיינען פלוצים אויסגעוואקסען א 200 בחורים באלאָדען מיט מאשין־ביקסען, אנגעטאָן אין די באָרימטע „זנקען־היטלען". אלע פעסט געשלאסען אין א מי־ליטערישער ריי, ערנסטע און שווייגענדיגע... עטליכע מינוט באוואנדערונג פון די נייגעריגע פארבייגייער, און עס האָט אפ־געהילכט די קאמאנדאָ: התקדם! בליצשנעל האָבען די חברה מיט די ביקסען אין די הענט, זיך געלאָזט לויפען אראפ די טרעפ פון דער הערצל־גאס, צו די אראבישע געגענטען.

די ערד האָט פשוט געציטערט פון די כסדר׳דיגע אויפרייס־סען און עקספלאָזיעס. עס איז איצט קלאָר געוואָרען, אז דאס שיסען קומט פון אלע געגענטען, וואס רינגלען ארום די אָרא־בישע שטאָט־טיילען. א גאנצע נאכט האָט עס אויסגעזען ווי אן ערד־ציטערניש אין שטאָט. דאנערשטאג אינדערפרי, האָט די ראדיא „קול ישראל" פון דער הגנה, איבערגעגעבען, אז די אראבער בעטען שלום. אן אראבישע דעלעגאציע פון אלע ריכ־טונגען איז דערשינען אין דער „עיריה" און געבעטען שלום־באדינגונגען. פון דער אידישער זייט זיינען געקומען דער מפקד פון דער הגנה: מאיאר שבתי לעווי, פארשטייער פון ועד העיר, און אנדערע גרופירונגען. די באדינגונגען פון אידישען צד זיי־נען געווען פאלגענדע: איבערגעבען דאס גאנצע געווער דער הגנה, איבערגעבען אלע אויסלענדישע אראבישע באנדעס, און אויך די פינף נאצישע אפיצירען, וועלכע האָבען אנגעפירט מיט די דאזיגע באנדעס, צו דער הגנה. די אראבישע דעלעגאציע האָט געבטען צייט, כדי זיך צו באראטען, און נאך א האלבער שעה איבערגעגעבען, אז זיי קענען דעם וואפענשטילשטאנד נישט אונטערשרייבען, ווייל זיי וווייסען נישט, צי די אראבער וועלען אויספאלגען. זיי האָבען דערייבער געבעטען פאר דער אראבישער באפעלקערונג די דערלויבעניש צו פארלאָזען חיפה. אזא דערלויבעניש איז זיי געגעבען געוואָרען, אבער אויך מיט א באדינג, אז אלע אראבער, וואס פארלאָזען חיפה, מוזען רע־ווידירט ווערען, אויב זיי נעמען נישט מיט זיך קיין געווער.

באלד האָט זיך אנגעהויבען א מאסען־פאניק. טויזענטער אראבער זיינען אנטלאָפען אין קליינע שיפלעך קיין עכו. דער אראבער איז בטבע, ווען ער פארלירט זיך, זייער האָפענונגס־לאָז. צענדליגער זיינען געשפרונגען אין די קליינע שיפלעך אריין, אנדערע האָבען געוואָרפען זייערע קינדער פריער מיט ווילדע געשריייען און היסטעריע, נישט ארגאניזירט, אן וועל־כער עס איז אָרדענונג און נישט איינער פון זיי איז פארשלונגען געוואָרען פון די ים־כוואליעס... אריבער 30,000 אראבער זיי־נען אנטלאָפען פון חיפה. די אראבישע ראדיא האָט באראיגט די אראבער, אז עס קומען פארשטארקונגען, און מען וועט זיך אפרעכענען מיט די אידען. אבער... דער אראבישער לעגיאָן, וועלכער האָט געפרואווט דורך יגור זיך דורכרייסען א וועג קיין חיפה, איז אפגעשניטען געוואָרען און דערנאָך צוריקגעשלאָגען געוואָרען מיט גרויסע פארלוסטען.

דאנערשטאג זיינען אין די גאסען פון חיפה געהאנגען די באפעלען פון דער הגנה, אונטערגעשריבען פונעם מפקד פון חיפה, וועלכער האָט געוואָרענט די באפעלקערונג נישט אנצו־ריירען דאס אראבישע פארמעגען, וואס איז איבערגעלאָזט גע־וואָרען אויף הפקר ביים אנטלויפען. „מיר — האָט זיך אין דעם באפעל געזאגט — האָבען דורות לאנג געלעבט צוזאמען מיט אונזערע פרידליכע שכנים, די אראבער. די באנדעס, וואס הא־בען געפירט דעם קאמף געגען די אידען, זיינען פרעמדע, וואס זיינען געקומען פון די „שכנישע לענדער". עס ווערען נאָך אמאל אויפגעפאדערט די אראבער צוריקצוקומען אין שטאָט אריין, וואו עס וועט זיי געזיכערט ווערען רו.

דער זעלבער באַפּעל איז איבערגעגעבן געוואָרן דורך דער הגנה־ראַדיאָ אין אַראַבישׂ. ביסלעכווייז האָט די היסטעריע, וועלכע האָט אַרומגעכאַפּט די אַראַבער, אָנגעהויבן צו פּאַר־שווינדן. אָ טיילּ האָט זיך אומגעקערט אין שטאָט און אָנדערע זיינען געבליבן אין די ריין־אַראַבישע געגענטען, וועלכע זיינען פון דער הגנה באַשטימט געוואָרן אַלס אַן אַראַבישע זאָגנע, וואו די אַראַבער מעגען וואוינען.

אין די אידישע געגענטען האָט עס אויסגעזען יום־טוב׳דיג. חברה איז אַרומגעפאָרן אין „דזשיפּס". יעדער פון זיי האָט גע־טראָפּן איבערבלייבעכצער פון דער אַראַבישער נידערלאַגע. וועך אַן איראָקישע פּאָן, וועך אַן אַראַביש מעסער, און וועך אַן אַראַבישע אָלטמאָדישע שוווערד. קרעפּטיגע געזאָנגען פונעם מאַרש־ליד „רותי רותי" האָבען געשפּאָלטען די לופט.

איך האָב באַטראַכט די זינגער. אָ טיילּ פון זיי זיינען נאָך קינדער, אָבער כדי זיך צו „גרויסען", האָבען זיי זיך פּאַרלאָזט וואָנצעס. עס איז בכלל געווארן אָ מאָדע ביי אונזערע בחורים אין ארץ־ישׂראל, צו פּאַרלאָזען זיך וואָנצעס, און לויט דעם ווי זיי זיינען פּאַרקעמט, דערקענט איר פון וואָנען זיי זיינען: אויב פון אונטען אַרויף, זיינען זיי פון גליל העליון, און אויב פון אויבען אַראָפּ — פון גליל התחתון...

פּרייטאָג אינדערפרי האָבען זיך הונדערטער נייגעריגע אָ לאָז געטאָן אין די ערשט־נעכטען געפערליכע אַראַבישע געגענ־טען פון בורטש, וואָדי רושמיאָ און וואָדי ניסנעט, כדי מיט די אייגענע אויגען צו זען, ווי אַזוי די געגענטען זענען איצט אויס נאָכן גרויסען דורכפאַל פון די אַראַבער. דער „בורטש" האָט איצט אויסגעזען ווי נאָך אָ חורבן. האַלב־צעשאָסענע הייזער און פאַרלאָזענע דירות זעט מען אומעטום. אָ סך פון די הייזער זיי־נען נאָך געשטאַנען מיט אָפענע טירען און פענצטער, פון וועל־כע די איינוואוינער זיינען אין איילעניש אַנטלאָפּען און אָפילו נישט געהאַט קיין צייט צו פאַרשליסען. אויף אָ טיילּ באַלקאָנען האָבען זיך געוואַלגערט שטוב־זאַכען, וואָס די אַנטלויפּענדע האָבען נישט אוספּייעט מיטצונעמען מיט זיך. איר דערזעט ערשט דאָ ווי גרויס ס׳איז געווען די בהלה אין די אַראַבישע געגע־טען. אָ האַלב צעשאָטען הויז שטייט אַלס סימן פון אָ שווערען קאָמף. אָ כנופיה פון איראָקער האָט זיך דאָ באָפעסטיגט און באַשאָסען אָן אויפהער די פּאָזיציעס פון דער הגנה, ביז אָ חברה מוטיגע יאַטען אונזערע, האָט זיך אויף אַלע פיר צוגערוקט צום הויז. און עס מיט האַנט־גראַנאַטען און „מאָלאָטאָוו" באָ־שאָסען, פאַרלירענדיג דערביי פיר חברים. קיין איינער פון דער איראָקער באַנדע איז נישט אַרויס לעבעדיג פון דאָרט. אָ צווייט הויז, וואו עס איז פאָרגעקומען אַן אויסערגעווייניליכער העלדי־שער קאָמף פון אונזערע בחורים, איז דאָס הויז פון דער „נא־דזשאָדע" (אַראַבישע ארמיי), וואוהין חברה איז צוגעקומען מיט צוויי פּאַנצער־אויטאָמאָבילען, איז איינער פון די געוואָגטסטע קריגס־אָפּעראַציעס. זיי איז טאָקע געלונגען צו פאַרכאָפּען דאָס הויז, אָבער עס איז באַלד אָנגעקומען אַראַבישע פאַרשטאַרקונג, און די חברה זיינען אַרומגערינגעלט געוואָרן פון אַלע זייטען, אָפּגעשניטען יעדע פאַרשטאַרקונג. האָבען זיי געקעמפט ווי די לייבען, נישט קענענדיג אָפּילו ברענגען קיין הילף די פאַרוואונ־דעטע זייערע. גאַנצע פיר און צוואַנציק שעה האָבען זיי אָנגע־פירט דעם קאָמף געגען די אַראַבישע באַנדעס, ביז ענדליך איז געקומען הילף פון נוה שאנן און די אַראַבער האָבען געמוזט אָפּטרעטען.

דער אידישער אָנגריף איז געווען סטראַטעגיש גוט צוגע־גרייט און מיליטעריש גוט אָרגאַניזירט, אָז אָפילו קיין פעלד־טעלעפאָנען האָבען ניט געפעלט. די הויפּט־קוואָרטיר פון דער הגנה איז די גאַנצע צייט פון קאָמף געווען אינפאָרמירט וועגען יעדער איינצעלהייט אין אַלע געגענטען און אין נויטיגען פאַל האָט מען געוואוסט ווען מ׳מוז שיקען פאַרשטאַרקונגען, וועל־כע זיינען טאָקע געקומען באַצייטענס. דער שונא איז אַריינגע־קווטשט געוואָרען אין אָ לאָנגער צוואָנג, וועלכע האָט זיך וואָס אַמאָל אַלץ ערגער צוזאַמענגעדריקט און אים דערשטיקט. אין פאַרשידענע געגענטען האָבען זיך אידישע אָפּטיילונגען פאַר־איניקט, נאָכדעם ווי זיי האָבען אָנגעהויבען זייער אָנגריף, פון גאַנץ ווייטע פאַרשידענע ריכטונגען.

עס איז אינטערעסאַנט ווי אַזוי די צייטונגען אין ענגלאַנד האָבען דאָן אויפגענומען דעם אידישען זיג אין חיפה. „ניוס קראָניקעל" האָט געשריבען: „ביז די ׳יו־ען־׳באַשלוסען וועלען פאַרטיג ווערען, וועלען זיי פאַר זיך האָבען די חלוקה און שטיין פאַר אַ געשעענעם פאַקט. „דיילי טעלעגראַף" שרייבט וועגען אַ שרעקליכער פאַניק אין יפו, נאָך דעם גרויסען אידישען זיג אין חיפה. דער קאָרעספּאָנדענט פון „רייטאָלד ניוס" זאָגט אין זיין באַריכט וועגען דעם חיפה׳ער זיג, אַז אָפילו די ענגלענדער באָ־וואוינדערן די העלדישקייט, מיט וועלכער די הגנה האָט גע־פירט דעם בליץ־קריג אין חיפה. געניראַל־מאַיאָר סטאקוועל, וועל־כער האָט גלייך נאָכדעם ווי דער אַראַבישער פאַרטרעטער אין לייק סוקסעס האָט זיך באַקלאָגט, אַז אידען האָבען געמאַכט אָ פּאָגראָם אויף אַראַבער אין חיפה, געלייקענט די דערמאָנטע באָשולדיגונג און מיניסיזירט די פּאָסירונגען, צוגעבענדיג, אַז די אַראַבער זיינען געווען די וואָס האָבען אָנגעהויבען.

אָ ליכטיג העלער פרימאָרגען. דער הימעל האָט זיך נאָכן שטורעם ווי אויסגעוואַשען. איך בין אויפגעשטאַנען גאַנץ פרי צו כאַפּען אָ שפּאַציר איבער די גאַסען וואו עס זיינען אָנגעגאַנ־גען די קאָמפּען און געפונען זיך אויף רחוב המלאכים. פון בייי־דע זייטען נאָך פאַראַן די דראָט־פאַרצוימונגען, וועלכע ציען זיך ביז צום פּאַרט. אַן ענגלישער מיליטערישער וואָך־פּאָסטען שטייט נאָך. אין פּאַרט ווערט איצט אויפגעלאָדען די לעצטע מיליטע־רישע טראַנספּאָרטען פון דער בריטישער אָקופּאַציע. אָבער ער שטייט ניט אַליין. לעבען אים שפּאַצירט מיט שטאָלץ, דעם קאָפּ אין דער הויך, אָ וואָך־פּאָסטען פון דער הגנה, האַלטענדיג זיין ברען־ביקס. איך באַטראַכט אים מיט נייגעריגקייט, — אָ בחור־טשיק (ווי מ׳רופט אים אין מדינת ישראל). דורך די קורצע קאַקי־הויזען קאָן מען זען זיינע אָפּגעברענטע אינגלישע פיס און עלענבויגענס. צוויי אַראַבער קומען אָן, הויבען אויף די הענט. דער ענגלישער סאָלדאַט קוקט גלייכגילטיג. דער בחור־טשיק רעווידירט זיי. זיי האָבען ניט קיין געווער. בסדר! גיט ער אָ באָפעל און די אַראַבער גייען ווייטער.

איך קאָן מיינע אויגען פון אים ניט אַראָפּלאָזען. ער דער־פילט מיינע בליקען און אויף זיין יונג, כמעט קינדעריש פּנים צעגיסט זיך אָ שמייכעל און וועגדט זיך צו מיר:

— אמריקאי?

— כן, חביבי (יאָ, מיין ליבער) — ענטפער איך אים.

איך פיל איצט ווי איך וואָלט אים פאָטערליך אַרומגענומען אין מיינע אָרעמס. זיין שמייכעל צעגיסט זיך אין מיר. עס ווייזט אויס אַז ער פילט וואָס עס קומט איצט פאָר ביי מיר אין האָרץ און מחשבה. אָבער באַלד באַוויזט זיך אָ גרופּע אָנקומענדע אַראַבער. ער דערמאָנט זיך אַז דאָ שטייט ער אויף אָ פאַראַנט־וואָרטליכען פּאָסטען, און זיין קינדערישער שמייכעל פאַרשווינדט. ער שפּרייזט ווייטער, האַלטענדיג מיט שטאָלץ זיין ברען־ביקס.

ביאַליסטאָק (פּאָעמע)

פון יעקב כהן

געדאַנקען געזאַמעלט זיך — געקליבען,
האָב איך זיי פאַרצייכנט — פאַרשריבען.

פון ביאַלע טייכעל דעם קליינעם
דיין נאָמען האָסטו געצויגען,
און כאָטש מיט „הסמוכה לטיקטין"
אָנגעהויבען,
האָסטו זיך, רויז, אַ צעבליטע
פונם שטענגעל אַרויסגעהויבען.

און ווי נאָר פון די פרייסען
זיך באַפרייט דו האָסט,
דיינע העגט, ווי פליגלען,
צעפאָכעט האָסט און צענומען,
און מיט ענערגיע פול און שוואונג
אידיש ביאַליסטאָק געבויט,
און צו מסחר'ן און פאַבריצירען
זיך איבערגעגעבען, פאַרטרויט.

ס'האָט אימפּעט, אומרו שאַפּנדיקער
דיר געיאָגט און געטריבען,
איבער שטעט און לענדער
אַרבעט דיינע צו פאַרשפּרייטען:
לעדער, קאָצען, פּלוש און טוך,
מיט דעם ספר, מיט דעם בוך.

עס האָבען אידען דיינע
געבאָרענע און געוואָרענע
דיר בריית און ווייט
באַרימט געמאַכט,
אין פריידען און ליידען
גורל אידישען זיי האָבען
מיט שטאָלץ געטראָגען.
און ס'האָט דערפאַר אין דיר
באַוואוסטזיין אידישער,
וואַרצלענדיג געשלאָגען.

קיל־מתנגדיש אויסגערעכענט
און צעווארעמט חסידות'דיג
באַהעפט,
ביזטו, ביאַליסטאָק, אַ יונגע
צוויישען שטעט,
אַן „עיר ואם" געוואָרען,
און מיט פאַטאָס רעוואָלוציאָנערען,
פרומער בענקשאפט נאָך ציון,
געגאָרט האָסט נאָך
משיחישען, דעם האָרן.

דערפאַר אין וואַנדער, אינם ווייט,
האָבען זין און טעכטער דיינע
צו דיר געלעכצט, געבענקט,
און איבער שטעט אַלע, גאָר דער וועלט,
זיי האָבען אַ פאַרבענקטען בליק געשענקט.

און עס האָט מיענדיק,
יאָרן איבער דיר געוואַכט,
זיך אַליין געקרוינטער
יחיאל בער וואָלקאָוויסקי,
ווי עס האָט דיר מיט זיין וויסען
און השכלה באַרימט געמאַכט,
שרייבער און געלערענטער,
חיים זעליג סלאָנימסקי.

און פון דיין קרוין דער שיינענדיקער
ווי דימענטען אַרויסגעלויכטטן האָבען:
מאָהילעווער רבי שמואל,
דאָקטאָר כאַזאַנאָוויטש, זאַמענהאָף,
ווי ס'האָבען זיך גאונים פריערדיקע
פון דיין קרוין צעשטראָלט,
און מיט זיי אידען פאַרבאָרגענע, פּשוטע,
ווי ל"ו פון באַהאָלט.

און ס'האָט נאָך אין באַגין —
מיט ליבע און מיט פּאָרכט
ביים כותל זיך געפראַוועט,
עולה פון עולים עלטסטער
חסיד ר' מעשל קאָצקער,
ווי געפראַוועט אויך
האָט השכלה,
צווייג פון דיין שטאַם,
ר' אליעזר האַלבערשטאַם.

ס'האָט דיר פרץ אין זיינע געשיכטען
נישט אַרייגענומען.
כאָטש ווי ביאַלע ביזטו
מיטעל־ליטווש און פאָדליאַשיק *),
און מיט דער זאָרג
פאַרן אָרעמען און דעם שוואַכען,
ווי מיט דער האָנט מיענדיגער —
פון דיין רב, רבנים לעצטע
ראָזענמאַן, ר' גדליהו,
וואָס ווי אַלע געטרונקען האָט
פונם ביטערן, דעם בעכער,
ביזטו ביאַליסטאָק געוואָרען,
„אויב נישט נאָך העכער"...

און שוין אויך געדענקען לאָמיר:
די „תינוקות של בית רבן"
וואָס פאַרפילט אַלע לערען־הייזער
האָבען,
מיט די לערער און מתפללים
פון די שולען אַלערליי,
וועמען אכזר דייטשער
פאַרשניטען האָט
מיט מיתות כלערליי.

און דיינע אידישע שעפער פול,
ביז די שרייבער־קדושים לעצטע:
רעדאַקטאָר פּסח קאַפּלאַן,
הערשבערג ר' שמואל,
און אַלע, אַלע נישט דערמאָנטע
וואָס יעדער אויף זיין אופן האָט
אין דיין גאָרטען אידישקייט געפלאָנצט,
און גאָר די קרוין פון אידיש פוילען
מיט בלומען פיל באַקראַנצט.

*) ביאַלע און ביאַליסטאָק זיינען מיטעל־ליטווש און געהערען צו פאָדליאַשע.

קריטיק לויבט ז. שער'ס בוך „פון דער אַלטער און נייער וועלט"

שוין לאַנג אַז אַ אידיש בוך האָט געהאַט אַזאַ וואַרעמען אָפרוף סיי פון דער קריטיק, סיי פון די לייענער, ווי עס האָט ז. שער'ס בוך „זכרונות פון דער אַלטער און נייער וועלט". דאָס בוך איז זייער געלויבט געוואָרען פאַר דעם אופן ווי עס איז געשריבען געוואָרען — אין אַ לעבעדיגער, האַלבבעלעטריסטישער פאָרם — ווי אויך פאַר דעם אינהאַלט: דאָרט ווערט געשילדערט אַ אידיש לעבען, וואָס מען געפינט כמעט ניט אין קיין אַנדער אידיש בוך. דר. ל. פאָגעלמאַן, אין „פאָרווערטס"; א. דאַוויד־וואָוויטש, אין „אונזער צייט"; צבי שטאָק, אין דער „פרייע אַרבעטער שטימע"; י. האָרן אין דער „אידישער צייטונג" אין בוענאָס אייראָס — אַלע האָבען אונטערשטראָכען, אַז עס איז איינס פון די אינטערעסאַנטסטע אידישע זכרונות־ביכער.

דאָס בוך קען מען באַקומען אין ביכער־אָפּטיילונג פון „פאָרווערטס".

מיט די ביאַליסטאָקער אין ישראל און אין פּאַריז

(איינדרוקען פון א רייזע)

פון איסאַק ריבאַל (ריבאלאָווסקי)

טריי צו די פּרינציפּען, אויסצונוצען וואָקאַציעס פאַר באַזוכען אין אויסלאַנד און באַגעגענישען מיט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, האָב איך אונטערגענומען די פאַרגאַנגענע ימים־נוראים א רייזע אין מדינת ישראל, וואו דאָס איז שוין געווען מיין צווייטער באַזוך. איך בין געפאָרען מיט א טור אין דער געזעלשאַפט פון מיין פרוי, מאלי, מר. און מר. לואיס סילווער, און אונזער אַלעמענס פריינט, דער פּראָמינענטער „פּאַרווערטס"־מיטאַרבעטער, י. שמולעוויטש.

ראש השנה אין ירושלים

דעם נייעם אידישען יאָר האָבען מיר באַגעגענט אין דער אייביגער אידישער שטאָט, ירושלים, וואו מיר האָבען געאָטעמט מיט דעם אַלטערטימליכען גייסט פון ישראל'ס אייביגקייט. שוין דאָ ביי אונזער ערשטער טראָט אויף דעם באַדען פון אונזער אויפגעריכט היימלאַנד, האָב איך דערפילט דעם פולס פון אידיש לעבען און שאַפען, וואָס האָט אויפגענאָמען וואונדער זינט מיין לעצטען באַזוך, מיט 8 יאָר צוריק.

אין הויז פון די בערמאַנס

ישראל'ס אַלט־יונגען שוואונג האָבען מיר דערפילט אין דער מדינה'ס „קרוין־שטאָט", אָבער דאָס „פּינטעלע ביאַליסטאָק" האָבען מיר אָנטדעקט אין א ירושלימער הויז, ביי מיין פרוי'ס קוזינען, ברוך און זהבה בערמאַן, וואוהין מיר זיינען דעם אָוונט באַלד נאָך ראש־השנה אייגעלאַדען געוואָרען אויף אַן אינטימער אויפנאָמע.

עס האָט זיך פאַר מיר אָנטפלעקט „קליין־ביאַליסטאָק" אויף די בערג פון יהודה. ברוך אין זהבה, ווי אויך אירע שוועסטער, פון דער אַלטער היים גאָלדבערג, האָבען אין מיין זכרון אויפגעמישט דאָס בילד פון אַן עכט־ביאַליסטאָקער הויז, מיט זייער גאָסטפריינדליכקייט, אינטעליגענץ, איידעלקייט און האַרציגקייט, באַהויכט מיט דעם חלוצישען גייסט פון זייער פּיאָנערישער עליה און אַרבעט פאַר דער מדינה. איך האָב געפילט, אַז איך בין אין דער היים.

דוד סאָהנ'ס „ביאַליסטאָקער אַלבום" אין א ישראל'דיגען ספּרים־שראַנק

נאָך מער איז ביי מיר באָפעסטיגט געוואָרען דאָס געפיל און די שטימונג פון „היים", וועז איך האָב צו מיין גרויס פאַרגעניגען דערזען אויף איינער פון די פאָליצעס אין בערמאַנ'ס ביכער־שראַנק אונזער רעדאַקטאָר, דוד סאָהנ'ס, „ביאַליסטאָקער אַלבום". דאָס בילדער־בוך האָט אויסגעפלאַסטערט א וועג פון ניו יאָרק קיין ירושלים, און דאָס וואָרט פון דוד סאָהן לעבט דאָ מיט דער קוועליגקייט פון אַמאָליגען ביאַליסטאָק.

זהבה האָט מיר געזאָגט, אַז זי האָלט דעם בוך ווי אַן אוצר, א יקר־המציאות, און ער פאַרנעמט אין זייער הויז דעם אויבען־אַן, ווי דאָס וועלט פאַרדינט.

דער טור איבערן לאַנד

פון ירושלים זיינען מיר נאָך ראש־השנה אָפּגעפאָרען אויף א טור איבערן נגב, איבערגענעכטיקט אין בארי־שבע, פאַרביי־געפאָרען שלמה המלכ'ס קופּער־מינען, געזעהן די וואונדער פון ישראל'ס נייעם פּאָרט אילת אין ווייטען דרום. מיר האָבען אויך געזעהן „שדה־בוקר", די ציווילע רעזידענץ פון עקס־פּרעמיער דוד בן־גוריון. דערנאָך זיינען מיר געפאָרען אין א פאַרקערטער ריכטונג, ביז צום סאַמע־צפון פון לאַנד, דורך דעם עזה־פּאַס, אַזש צו אַשקלון און אַשדוד. מיר זיינען אויך געווען אין סדום און ביים ים־המלח און געזעהן דעם נייעם רעסטאָראַן און די מאָדערנע אינריכטונגען.

אינטערעסאַנטער גרעניץ־אינצידענט ביים עזה־פּאַס

ביים עזה־פּאַס האָבען מיר בייגעוואוינט אַן אינטערעסאַנטען אינצידענט, וועז די אידישע גרענעץ־וואַך האָט געכאַפּט אַן אַראַבישען עלטערן מיט דעם אַלטערטימליכען גייסט פון ישראל'ס אייביגקייט. שוין דאָ ביי אונזער ערשטער טראָט אויף דעם באַדען פון אונזער אויפגעריכט היימלאַנד, האָב איך דערפילט דעם פולס פון אידיש לעבען און שאַפען, וואָס האָט אויפגענאָמען וואונדער זינט מיין לעצטען באַזוך, מיט 8 יאָר צוריק.

אין הויז פון די בערמאַנס

ישראל'ס אַלט־יונגען שוואונג האָבען מיר דערפילט אין דער מדינה'ס „קרוין־שטאָט", אָבער דאָס „פּינטעלע ביאַליסטאָק" האָבען מיר אָנטדעקט אין א ירושלימער הויז, ביי מיין פרוי'ס קוזינען, ברוך און זהבה בערמאַן, וואוהין מיר זיינען דעם אָוונט באַלד נאָך ראש־השנה אייגעלאַדען געוואָרען אויף אַן אינטימער אויפנאָמע.

עס האָט זיך פאַר מיר אָנטפלעקט „קליין־ביאַליסטאָק" אויף די בערג פון יהודה. ברוך אין זהבה, ווי אויך אירע שוועסטער, פון דער אַלטער היים גאָלדבערג, האָבען אין מיין זכרון אויפגעמישט דאָס בילד פון אַן עכט־ביאַליסטאָקער הויז, מיט זייער גאָסטפריינדליכקייט, אינטעליגענץ, איידעלקייט און האַרציגקייט, באַהויכט מיט דעם חלוצישען גייסט פון זייער פּיאָנערישער עליה און אַרבעט פאַר דער מדינה. איך האָב געפילט, אַז איך בין אין דער היים.

דוד סאָהנ'ס „ביאַליסטאָקער אַלבום" אין א ישראל'דיגען ספּרים־שראַנק

נאָך מער איז ביי מיר באָפעסטיגט געוואָרען דאָס געפיל און די שטימונג פון „היים", וועז איך האָב צו מיין גרויס פאַרגעניגען דערזען אויף איינער פון די פאָליצעס אין בערמאַנ'ס ביכער־שראַנק אונזער רעדאַקטאָר, דוד סאָהנ'ס, „ביאַליסטאָקער אַלבום". דאָס בילדער־בוך האָט אויסגעפלאַסטערט א וועג פון ניו יאָרק קיין ירושלים, און דאָס וואָרט פון דוד סאָהן לעבט דאָ מיט דער קוועליגקייט פון אַמאָליגען ביאַליסטאָק.

זהבה האָט מיר געזאָגט, אַז זי האָלט דעם בוך ווי אַן אוצר, א יקר־המציאות, און ער פאַרנעמט אין זייער הויז דעם אויבען־אַן, ווי דאָס וועלט פאַרדינט.

דער טור איבערן לאַנד

פון ירושלים זיינען מיר נאָך ראש־השנה אָפּגעפאָרען אויף א טור איבערן נגב, איבערגענעכטיקט אין בארי־שבע, פאַרביי־געפאָרען שלמה המלכ'ס קופּער־מינען, געזעהן די וואונדער פון ישראל'ס נייעם פּאָרט אילת אין ווייטען דרום. מיר האָבען אויך געזעהן „שדה־בוקר", די ציווילע רעזידענץ פון עקס־פּרעמיער דוד בן־גוריון. דערנאָך זיינען מיר געפאָרען אין א פאַרקערטער ריכטונג, ביז צום סאַמע־צפון פון לאַנד, דורך דעם עזה־פּאַס, אַזש צו אַשקלון און אַשדוד. מיר זיינען אויך געווען אין סדום און ביים ים־המלח און געזעהן דעם נייעם רעסטאָראַן און די מאָדערנע אינריכטונגען.

אינטערעסאַנטער גרעניץ־אינצידענט ביים עזה־פּאַס

ביים עזה־פּאַס האָבען מיר בייגעוואוינט אַן אינטערעסאַנטען אינצידענט, וועז די אידישע גרענעץ־וואַך האָט געכאַפּט אַן אַראַבישען עלטערן מיט דעם אַלטערטימליכען גייסט פון ישראל'ס אייביגקייט. שוין דאָ ביי אונזער ערשטער טראָט אויף דעם באַדען פון אונזער אויפגעריכט היימלאַנד, האָב איך דערפילט דעם פולס פון אידיש לעבען און שאַפען, וואָס האָט אויפגענאָמען וואונדער זינט מיין לעצטען באַזוך, מיט 8 יאָר צוריק.

אין הויז פון די בערמאַנס

ישראל'ס אַלט־יונגען שוואונג האָבען מיר דערפילט אין דער מדינה'ס „קרוין־שטאָט", אָבער דאָס „פּינטעלע ביאַליסטאָק" האָבען מיר אָנטדעקט אין א ירושלימער הויז, ביי מיין פרוי'ס קוזינען, ברוך און זהבה בערמאַן, וואוהין מיר זיינען דעם אָוונט באַלד נאָך ראש־השנה אייגעלאַדען געוואָרען אויף אַן אינטימער אויפנאָמע.

עס האָט זיך פאַר מיר אָנטפלעקט „קליין־ביאַליסטאָק" אויף די בערג פון יהודה. ברוך אין זהבה, ווי אויך אירע שוועסטער, פון דער אַלטער היים גאָלדבערג, האָבען אין מיין זכרון אויפגעמישט דאָס בילד פון אַן עכט־ביאַליסטאָקער הויז, מיט זייער גאָסטפריינדליכקייט, אינטעליגענץ, איידעלקייט און האַרציגקייט, באַהויכט מיט דעם חלוצישען גייסט פון זייער פּיאָנערישער עליה און אַרבעט פאַר דער מדינה. איך האָב געפילט, אַז איך בין אין דער היים.

דוד סאָהנ'ס „ביאַליסטאָקער אַלבום" אין א ישראל'דיגען ספּרים־שראַנק

נאָך מער איז ביי מיר באָפעסטיגט געוואָרען דאָס געפיל און די שטימונג פון „היים", וועז איך האָב צו מיין גרויס פאַרגעניגען דערזען אויף איינער פון די פאָליצעס אין בערמאַנ'ס ביכער־שראַנק אונזער רעדאַקטאָר, דוד סאָהנ'ס, „ביאַליסטאָקער אַלבום". דאָס בילדער־בוך האָט אויסגעפלאַסטערט א וועג פון ניו יאָרק קיין ירושלים, און דאָס וואָרט פון דוד סאָהן לעבט דאָ מיט דער קוועליגקייט פון אַמאָליגען ביאַליסטאָק.

זהבה האָט מיר געזאָגט, אַז זי האָלט דעם בוך ווי אַן אוצר, א יקר־המציאות, און ער פאַרנעמט אין זייער הויז דעם אויבען־אַן, ווי דאָס וועלט פאַרדינט.

דער טור איבערן לאַנד

פון ירושלים זיינען מיר נאָך ראש־השנה אָפּגעפאָרען אויף א טור איבערן נגב, איבערגענעכטיקט אין בארי־שבע, פאַרביי־

אין צענטער: אַדוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי, וויצע־מייאָר פון תל־אָביב; רעכטס: לוּאיס און פּעגי סילווער; לינקס: איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי.

סילווער אַן אינטערוויו וועגען ישראל׳ס עלטערע היימען און שפּיטאָלען פאַר דער ראַדיאָ־סטאַנציע „דאָבעליו־אי־וויי־די״ אין ניו־יאָרק.

ביי דער יובל־קאָנווענשאָן פון „ביאַליסטאָקער חשומר הצעיר״

אַ וואונדערבאַרע פּאָנאָראַמע פון חלוציש ביאַליסטאָק האָט זיך פאָר אונז אַנטפּלעקט ביי דער 40־יאָריגער יובל־קאָנווענשאָן פון „ביאַליסטאָקער השומר הצעיר״, דעם 1טן אָקטאָבער 1967, וואוהין עס זיינען געקומען הונדערטער דעלעגאַטן פון גאַנצען לאַנד. דאָס איז פאַרגעקומען אין אַ וואַלד אין קיבוץ „עין השופט״, ניט וויים פון חיפה. אין דער קאָנווענשאָן האָבן זיך אויך באַטיליגט די פאַרשטייער פון „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק״: זלמן ירושלמי, מרדכי קרוגליאַק, אַדוו. צבי קלעמענטינאָווסקי, פּסח בורשטיין, אברהם שייקעוויטש א. אַ. וו. וויי אויך די ביאַליסטאָקער געטאָ־העלדין, חייקע גראָסמאַן און פאַרטרעטער פון „קרית ביאַליסטאָק״.

גרופּען־בילד פון דער 40־יאָריגער יובל־קאָנווענשאָן פון דעם ביאַליסטאָקער „השומר הצעיר״ אין מדינת ישראל.

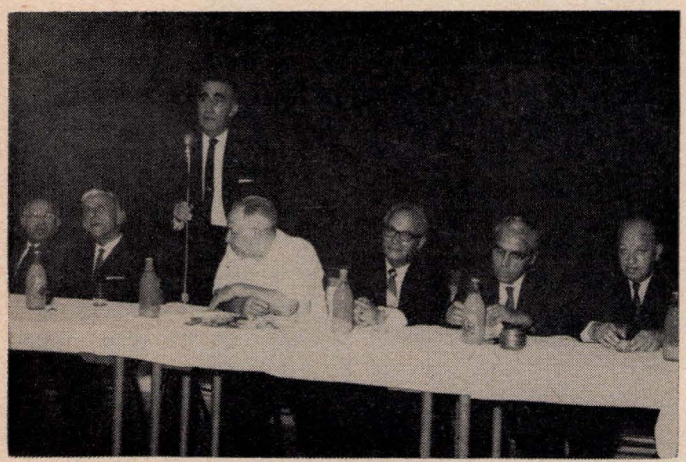
אַ צאָל פון די אָנוועזענדע פירער פון „ביאַל. השומר הצעיר״ אין ישראל זיינען היינט אָנגעזעענע מלוכה־פיגורען, ווי די בריי־דער איזראַעלי און פרוי, פון דער היים סימנער, אינזשיניער שמיר, די ברידער עלקעס א. אַ.

עס זיינען געהאַלטען געוואָרען פלאַמיגע רעדעס, און מיר האָבן געפילט, אַז מיר זיינען אין ביאַליסטאָק, אין אַ היימישען געדיכטען וואַלד. מיר האָבן מיטגענומען, אַלס סואוועניר, די ספּעציעלע זשעטאָנען אין ביכעלעך, וואָס מען האָט אויסגעטיילט ביי דער קאָנווענשאָן.

די ביאַליסטאָקער פּאָלקס־פאַרזאַמלונג אין תל־אָביב

די אַלע פריערדיגע באַגעגענישען מיט ביאַליסטאָקער אין זייערע היימען, אין די גאַסען, אין אָפיסעס, אין שטאָט און איבערן לאַנד, זיינען פאָרגעקומען דורך דעם מאָנאָט סעפּטעמבער. דער הויך־פונקט איז אָבער דערגרייכט געוואָרען דעם 3טען אָקטאָבער, וועז עס איז אין אונזער עהרע פאַררופען געוואָרען די ביאַליס־טאָקער פּאָלקס־פאַרזאַמלונג פון גאַנצען לאַנד אין תל־אָביב. עס זיינען געקומען אַרום 400 לאַנדסלייט פון אומעטום, איינשליסענ־דיג אָפילו פריינט מינעס אַזש פון שפּיץ באַרג כנען איבער צפת.

די פאַרזאַמלונג איז פאַרגעקומען אין דער ביאַליסטאָקער מיטעל־שולע אונטער דעם פאָרזיץ פון פּסח בורשטיין. מיט באַ־גריסונגען זיינען אויפגעטראָטען: דר. בן יוסף, דירעקטאָר פון אָט־דער שולע, וועלכע האָט אַדאָפּטירט דעם ביאַליסטאָקער נא־מען; אַדוו. צבי קלעמענטינאָווסקי, זלמן ירושלמי, מרדכי קרוג־ליאַק, שלמה גאַרבער, אלוף זאַלצמאַן (די לעצטע צוויי האָבען פאַרטראָטען קרית ביאַליסטאָק). אויף די באַגריסונגען האָבען געענטפערט: פריינט י. שמולעוויטש, לואיס סילווער און מיין וויניגקייט.

דער הויפּט־טיש ביי עדר ביאַליסטאָקער פּאָלקס־פאַרזאַמלונג אין תל־אָביב. ביים מיקראָפאָן: פּסח בורשטיין; פון רעכטס צו לינקס: איסאַק ריבאַ־לאָווסקי, י. שמולעוויטש און לואיס סילווער; נעבען פּסח בורשטיין פון לינקס: זלמן ירושלמי און דר. בן־יוסף.

עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען אַ ביאַליסטאָקער מאָנומענט אין דעם גאָרטען פון דער שולע, ווי אויך וועגען אַ ביאַליסטאָקער וועלט־קאָנווענשאָן אין ישראל, לכבוד אונזער אַלעמענס פריינט, דוד סאָהן. זיי האָבען פאַרלאָנגט די אַראַנזשירונג פון אונזער ביאַ־ליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק, אָבער מיר האָבן אופיגעקלערט, אַז מיר זיינען פאַרנומען מיטן איבערבוי פון אונזער אייגענעם מושב־זקנים און מיר קענען זיך צופיל ניט אַנגאַזשירען, אָבער מיר וועלען זיי העלפען אויפשטעלען אַ ביאַליסטאָקער מאָנומענט, ווי אויך אַ „בית ביאַליסטאָק״, אויב זיי וועלען אונטערנעמען די איניציאַטיוו, אַליין שאַפען געלט און אויך צוציען די הילף פון די ביאַליסטאָקער איבער דער וועלט. מיר וועלען מיט אונזער חלק ניט אָפּשטיין פון דעם אַלוועלטליכען ביאַליסטאָקער ציבור.

פּאָלאַ ווינאָגראַד, מיין „געפּונענע״ יוגענט־חבר׳טע

גרויס איבערראַשונג האָט ביי אונז ביידען אַרויסגערופען מיין באַגעגענעניש אין ישראל מיט מיין שכנה און יוגענט־חבר׳טע, פּאָלאַ ווינאָגראַד, וועמען איך האָב שוין געהאַלטען פאָר פאַרפּא־לען. זי איז פאָר מיר געווען, ווי אַ געפּונענער אוצר, און דאָס זעלבע איך ביי איר. אונזער ביידענס פרייד איז איינפאָך ניט צום באַשרייבען.

דוד סאָהן, די טעמע פון אַלע געשפּרעכען מיט לאַנדסלייט

וואוינענדיג אין ניו־יאָרק, איז דאָך אָבער אונזער ליבער עקזעקוטיוו־דירעקטאָר און רעדאַקטאָר, דוד סאָהן, טיף איינגע־וואָרצעלט אין די הערצער פון אַלע אונזערע לאַנדסלייט אין ישראל, און זיין נאָמען איז געווען אויף אַלעמענס ליפּען. ביאַ־ליסטאָקער פון גאָנצען לאַנד האָבען אים איבערגעשיקט די בעס־טע וואונטשען און וואַרעמסטע ברכות.

דער קיבוץ „אילת השחר"

אין דער געגענט פון חיפה האָבען מיר זייער פיין פאָר־בראַכט אין קיבוץ „אילת השחר", וועלכער ליגט אין אַ מאָלע־רישער לאַנדשאַפט און איז אייגנער פון די שענסטע מוסטער־קיבוצים אין לאַנד, טאַקע ווי דער נאָמען זאָגט: „דער קוריער פון פרימאָרגען".

די ביאַליסטאָקער פון דאָרף „כפר תבור"

איך האָב זיך אין ישראל אויך געטראָפען מיט ביאַליסטאָקער אין כפר תבור, וועלכע זיינען צענדליגער יאָרען געווען אין אַרגענטינע, און וועמען איך האָב דאָרט געזען ביי מיין דאָרטיגען באַזוך, און שוין עטליכע יאָר, ווי זיי האָבען זיך אַריבערגעצויגען קיין ישראל מיט זייער טאָכטער, יוסף און פערקע ביאַליסטאָצקי. זי איז פערקע אַלטער פון אַלטער׳ס צוקערניע אויף פאַלאַצאָווע גאַס. זי איז געווען אַ מיטשילערין און יוגענט־חברה פון מיין פרוי, מאַלי גאָלדבערג־ריבאַלאָווסקי. אין כפר תבור האָבען זיי אַ שיינעם רעסטאָראַן.

שמחת־תורה אין „קרית ביאַליסטאָק"

שמחת־תורה האָבען מיר פאַרבראַכט אין קרית ביאַליסטאָק. מיר זיינען געווען אין דער שוהל פון דעם ישוב, אָבער צו אונזער גרויס פאַרוואונדערונג האָבען מיר צווישען די נעמען אויפן ארון־קודש, אויף די וועגט, אויף די פאַרשיידענע געגענשטאַנדען ניט געטראָפען דעם נאָמען פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, וואו די אידייע פון „קרית ביאַליסטאָק" איז געבאָרען געוואָרען אויף דער איניציאַטיוו פון דוד סאָהן ביי דער ביאַליסטאָקער וועלט־קאָנוועגשאָן אין 1949 און וואו עס איז געשאַפען געוואָרען די ערשטע סומע פון הונדערט טויזענט דאָלער אין מזומן און אין פּלעדזשעס. איך האָב עס פאַרגעוואָרפען צו די פירער פון קרית ביאַליסטאָק, אָבער קיין צופרידענשטעלענדען ענטפער און ער־קלערונג האָב איך ניט באַקומען.

אין אַ מאָדערנער דרוקערייי אין תל־אָביב

פרייַנט אסף, אַנפירער פון דער דרוקער־פאַך ביי דער „הסתדרות" אין תל־אָביב, האָט מיך, אַלס פאַך־קאָלעגע, אַוועק־געפירט אין אַ מאָדערנער דרוקערייי אין גבעתיים און געוויזען זייערע נייע מאַשינען און טאַיפּ־פאַרמען. איך האָב באַוואונדערט זייער טעכניק, וועלכע שטייט ניט אַפּ פון אונזערע אַמעריקאַנער דרוקערייען.

מיט די לאַנדסלייט אין פּאַריז

פון ישראל זיינען מיר אָפּגעפאָרען קיין פּאַריז, וואו אונזערע לאַנדסלייט האָבען אונז זייער האַרציג אויפגענומען. דר. יוכנאָ־וועצקי איז געווען דער ערשטער צו קומען אין אונזער האָטעל.

אַן אָוונט ביי די פּאָדליאַשוקס

דעם ערשטען אָוונט האָבען מיר פאַרבראַכט ביי דוד פּאָדליאַשוק און פרוי. עס זיינען געקומען אַ צאָל ביאַליסטאָקער און מיר האָבען זיך זייער פיין אַמוזירט. אויפן זכרון איז מיר געקומען דאָס, וואָס איך האָב געווייליט אַ יאָר אין פּאַריז פאַרן אַנ־קום אין אַמעריקע, וואו איך האָב אַרויסגעגעבען די „לידער און בילדער פון ביאַליסטאָקער געטאָ", מיטגעאַרבעט מיט די זעלבע לאַנדסלייט פאַר אונזערע געשטראַנדעטע ביאַליסטאָקער. האָב איך געפילט, אַז איך בין דאָ ביי זיך אין דער היים. אַזוי אינטים, אַזוי חבריש־נאָענט.

אין דער היים ביי די באַביטשעס

עס איז פאַר אונז געגעבען געוואָרען אַ שיינע אויפנאַמע אין דער פיינער אַריסטאָקראַטישער היים פון אונזערע לאַנדסלייט, וואָלף און סאַראַ באַביטש, וואו מיר האָבען געפילט די „קליין ביאַליסטאָק" פון פּאַריז.

עס זיינען געווען די יוכנאָוועצקיס, די בענס, די פּאָדליאַשוקס, די דרייזינס, זלמן קאַלעשניק א. א. וו. אַלץ היימישע, אַלץ אייגענע.

ביי דעם ביאַליסטאָקער הזכרה־אָוונט

די לאַנדסלייט אין פּאַריז האָבען געוואָרט מיט דעם „יזכור"־אָוונט ביז אונזער אָנקום פון ישראל, כדי מיר זאָלען קענען זיין עהרען־געסט ביי אַ גרעסערען עולם. עס זיינען טאַקע געקומען ביאַליסטאָקער פון אומעטום. עס זיינען אויפגעטראָטען מיט טרויער־רעדעס: דר. מ. יוכנאָוועצקי, וועלכער איז געווען דער טשערמאַן פון אָוונט; דוד פּאָדליאַשוק, וואָלף באַביטש, זלמן קאַלעשניקאָוו, לואי סילווער און איסאַק ריבאַלאָווסקי. מרס. פאַרעצקי האָט אָנגעצונדען די טרויער־ליכט. אַ חזן האָט געמאַכט די הזכרה און געזאָגט קדיש בציבור. עס האָט געהערשט אַ געהויבענע פאַרכטיקע אַטמאָספער, און די ביאַליסטאָקער קאָלאָ־ניע אין פּאַריז האָט בציבור געבויגען איר קאָפּ פאַר אונזערע קדושים וטהורים צום 24סטען יאָרצייט פון חורבן ביאַליסטאָק.

אונזער באַזוך ביי די יוכנאָוועצקיס

עס איז פאַר אונז אויך אייגאָרדענט געוואָרען אַ פייער־ליכע אויפנאַמע ביי די יוכנאָוועצקיס, ליבע, האַרציגע מענטשן, וואו מיר האָבען זיך, אָגב, באַקאַנט מיט זייער סימפּאַטישער שוועסטער און שוועגערין, אַ גאַסט פון רוסלאַנד. עס איז אויך געווען זייער היימיש און אינטים.

אין דער אַטעליע פון מאָלער בען

מיר האָבען אויך באַזוכט די אַטעליע און די היים פון אונזער וועלט־באַרימטען ביאַליסטאָקער קינסטלער, מאָלער בן־ציון רא־בינאָוויץ (בען) און זיין חנ׳עוודיגע און באַגאַבטע פרוי, גערא.

זיי האָבען אונז האַרציג אויפגענומען און געוויזען די קונסט־בילדער, פאַר וועלכע בען האָט באַקומען אויסצייכענונגען פון מלוכה־הויפּטען, און באַזונדערס דעם „תהלים" אין וואונדערליכע מאָלעריייען. דער „תהלים" האָט אויף מיר געמאַכט אַזאַ גרויסען איינדרוק, אַז קומענדיג אין ניו־יאָרק, האָב איך באַשטעלט און באַקומען אַן עקזעמפּלאַר פון קונסטווערק, וואָס אַנטהאַלט 62 בילדער, באַזירט אויף פּסוקים פון תהלים און תנ״ך. עס האָט אים געמומען 24 יאָר צו שאַפען דאָס ווערק. און איך בין דער אייג־ציגער אין אַמעריקע, וואָס פאַרמאָגט דעם זעלטענעם אוצר. ער האָט אונז אויך מיטגענעבען אַ סורפּראַיז, וועלכער וועט מיט דער צייט און ביי אַ פּאַסיגער געלעגענהייט איבערגעגעבען ווערען דער באַטערפענדער פּערזאָן אין ניו־יאָרק.

מיר זיינען אין פּאַריז אויך געווען געלאַדען צו מאָלצייט ביי מיין יוגענט־חברה, שורקע לובניצקי, ראזשע און געניע מילאָדאָט (גראָסמאַן) און דאָרט געמיטליך פאַרבראַכט.

דער באַזוך אין ישראל און אין פּאַריז האָט אויף מיר און אויף אונז אַלעמען איבערגעלאָזען אַן אומפאַרגעסליכען אייַנדרוק.

ביי אונזערע לאַנדסלייט איבער אַמעריקע

פּעטערסאָן

אונזער „ביאַליסטאָקער רעליף סאָסייעטי" האָט דורך דעם פֿאַרגאַנגענעם ווינטער אָפּגעהאַלטען אַ רייַע מיטינגען טראָץ דעם פּאָקס, ווײַל אַ צאָל טויער זיינען געווען פֿאַררייזט אויף וואַקאַציע אין פלאָרידע, און געוויסע באַאַמטע האָבען געליטען פון פֿאַרקילונגען און דורכגעמאַכט קראַנקהייטען.

אונזער אָנטייל אינעם ביאַליסטאָקער מושב זקנים

מיר נעמען אָן אָקטיוועז אָנטייל אין דער פירערשאַפט, טעטיגקייטען און אונטערנעמונגען פון ביאַליסטאָקער צענטער אין מושב זקנים אין ניו־יאָרק. אונזערע טויער זיינען פֿאַרטראָטען צווישען די באַאַמטע ווי אויך אויף דעם באָארד אָף דירעקטאָרען און מיר באַטייליגען זיך אין יעדען מיטינג פון באָארד. מיר זיינען אויך פֿאַרטראָטען מיט אונזערע פֿאַרשטייער אין דער אַדמיניסטראַטיווער קאָמיטע פון דער אינסטיטוציע.

אונזער נאָמען ווערט פֿאַראייביגט אין דער ביאַליסטאָקער האָוּם

מיט גרויס פרייד איז דורך אונזער מיטגלידערשאַפט אויפגענומען געוואָרען די ידיעה, אַז לויט אַ רעזאָלוציע פון דעם באָארד אָף דירעקטאָרען פון ביאַליסטאָקער מושב זקנים ווערט דער נאָמען פון אונזער אָרגאַניזאַציע פֿאַראייביגט ווערען אויף אַ ווירדיגען און פּאָסיגען אופן אין דעם איבערגעבויטען בנין פון דער אינסטיטוציע, אָלס אָנערקענונג פון אונזער טרייהייט און פֿאַרדינסטען דורך די אַלע יאָרען.

די פינאַנציעלע הילף וואָס מיר פֿאַרטיילען

אויף אונזער בודזשעט איז צום אַלעם ערשטען דער ביאַליסטאָקער מושב זקנים אין ניו־יאָרק, וואו מיר רופען זיך אָפּ מיט אונזער טראַדיציאָנעלער הילף צו די יער־ליכע קאַמפּיינס, „מעות חיטים" און „זומער עמוירדזשענסי פאָנד" ווי אויך צום „לינען פאָנד". אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם איבערבוי און אויסשטאַטונג פון דער האָוּם און שפּיטאָל האָט זיך אונזער „סאָסייעטי" אויך געלאָזט פיין געפינען פֿאַר דעם צוועק.

אויסער דעם טיילען מיר אויך אויס הילף און ספּעציעל מעות חיטים צווישען נויט־באַדערפטיגע אידען ביי אונז אין שטאָט און מיר שיקען שטיצע צו געדריקטע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מדינת ישראל און אין אַנדערע פלעצער.

רפואה שלמה צו אונזער טשערלייִדי ראָזע רובין און איר זון דזשעק

גרויס פֿאַרדרוס האָבען מיר פֿאַרטראָגען פון דער פֿאַרלענגערטער קראַנקהייט פון אונזער פֿאַרדינסטפולער, סאָמע ערשטער און איצטיגער טשערליידי, מרס. ראָזע רובין, וועלכע שטייט ענערגיש ביים רוּדער פון דער אַרבעט פֿאַר העכער 45 יאָר, אָלס די דינאַמישע טרייב־קראָפט פון אונזער „סאָסייעטי". איר קראַנקהייט און דערבייַ אויך די קראַנקהייט פון איר לי־בען זון, דזשעק, איז אויך אַ גרויסער שטער אין אונזער אַרבעט. מיר ווינטשען דער אייביג־יוגענטליכער, ענערגישער פי־רערין, ראָזע רובין, און איר זון אַ רפואה שלמה, צו קענען פֿאַרזעצען די וואונדער־באַרע טעטיגקייטען געזונטערהייט און מיט אַ פּריייַם געמיט.

די טרייהייט פון אונזערע מיטגלידער

מיר פֿאַרצייכענען מיט שטאָלץ די אי־בערגעבענהייט פון אונזערע מיטגלידער און טוער, אָפּיצּו וועו זיי ציען זיך אַרויס פון פּעטערסאָן. אָלס מוסטער שטעלען מיר אַרויס אונזער טייערען פרייַנט און אונ־טערשטיצער, מר. בערמאַן, וועלכער העלפט אונז פונדערווייטענס, כאָטש ער איז שוין אַוועק פון אונזער שטאָט.

דזשאָזעף גרודין ע"ה
(שאַיע אדעלסקער)

געשטאָרבען דעם 12־טען מאַרטש, 1967 אין פּעטערסאָן, אין טיפען עלטער פון 93 יאָר.

דער נפטר, וועלכער האָט געשטאָמט פון אַדעלסק, אַ קליין שטעטל נעבען ביאַליס־טאָק, איז געקומען קיין אַמעריקע מיט 70 יאָר צוריק און זיך באַזעצט אין פּעטער־סאָן. אַ וועבער פון דער אַלטער היים, האָט ער אויך דאָ פֿאַרגעזעצט זיין באַשעפּטי־גונג.

ער איז אָלע יאָרען געווען אַקטיוו אין אונזער „ביאַליסטאָקער רעליף סאָסייעטי" אין פּעטערסאָן, ווי אויך אין ביאַליסטאָ־קער ברענטש 121 א. ר.

מילוואָקי, ווִיסק.

אונזער „ביאַליסטאָקער בענעוואָלענט סאָסייעטי" אין מילוואָקי האָט דורך דעם פֿאַרגאַנגענעם ווינטער־סעזאָן געהאַט אַ צאָל וויכטיגע אַקטיוויטעטען און אונטער־נעמונגען.

אונזער דערפֿאָלגרייכער 30־יאָריגער יובילעאום־באַנקעט

זונטאָג, דעם 25טען דעצעמבער 1966, איז פֿאָרגעקומען אונזער פייערליכער יער־ליכער באַנקעט, ביי וועלכען עס איז פֿאַר־צייכענט געוואָרען דער 30־יאָריגער יובי־לֿעאום פון אונזער אָרגאַניזאַציע. עס איז געקומען אַ גרויסער עולם און מען האָט זיך פיין אַמוזירט אָרום שיין געדעקטע טישען.

אין די צוגרייטונגען פון באַנקעט האָבען אָנטייל־גענומען אונזערע געטרייע טוער: טשערליידי אָוו רעפרעשמענטס, ראשע ליבע דאָרען, וועלכע האָט געמאַכט דעם באַ׳טעמ׳טען מאָלצייט, מיט דער מיט־הילף פון די איבערגעבענע טוערינס: מרס. איידע שומאַכער, מרס. דאָרע טורעק, מרס. בארקין, מרס. פרענק (גראָד ביידע פרויען, בארקין און פרענק, זיינען ניט קיין ביאַליסטאָקער, אָבער זיי טוען זייער פיל פֿאַר אונז און עס קומט זיי טאַקע ספּעציעלער קרעדיט און דאַנק).

נאָך דעם פיינעם מאָלצייט האָט זיך אָנ־געהויבען דער יום־טוב׳דיגער פּראָגראַם, אָנגעפירט פון אונזער רעקאָרדינג סעקרע־טאַר, מרס. דאָרע טורעק אָלס טאָוסט־

דער נפטר איז געווען דער מאַן פון מרס. רחל סאָרין־גרודין, וועלכע איז געשטאָר־בען אין יאָר 1946.

ער לאָזט איבער אַ טאָכטער: מרס. לע־אָנאָרד דזש. (אַננאַ) מעלמאַן אין טינעק, נ. דזש.; 3 זין: לואיס, סעמועל און מא־ריס; 6 אייניקלעך און 10 אור־אייניקלעך.

די „ביאַליסטאָקער רעליף סאָסייעטי" אין פּעטערסאָן טרויערט אויף דעם פֿאַר־לוסט און ווינטשט טרייסט און מוט דער פֿאַרבליבענער פֿאַמיליע.

אָלע אונזערע באַאַמטע, מיטגלידער, טו־ער און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט ווי אויך כלל ישראל אומעטום, ווינטשען מיר אַן אַנגענעמען פּסח.

ווילי אַם וויינער

מייסטער. זי האָט איבערגענומען די פונקציע פון אונזער געוועזענער טשערליידי, מרס. בעסי באָקסענבוים, וואָס האָט צוליב איר שוואַכען געזונט ניט געקענט אַנפירען דעם פּאַרזיץ פון דער אונטערנעמונג.

דער שרייבער פון די שורות, פינאַנס סעקרעטאַר, בען טראָש, האָט אָפּגעגעבען אַן אינטערעסאַנטען באריכט פון אונזער פינאַנציעלער הילף צו דעם ביאַליסטאָקער מושב זקנים אין ניו־יאָרק, די ביאַליסטאָקער ליי־קאָסע אין תל אביב, צו לאַנדסלייט דורך קער־פאָקעטען איבעראַל, ווי אויך צו נויטבאַדערפטיגע מענטשען דאָ ביי אונז אין שטאָט. דער באריכט איז אויפגענומען געוואָרען מיט באַגייסטערונג.

עלעקשאַן און אינסטאַלייישאַן פון אונזערע נייע באַאַמטע

ביים באַנקעט זיינען דערווייזלט און איינגעשוואָרען געוואָרען אונזערע נייע באַאַמטע פאַר דעם יאָר 1967:

מאָקס שומאַכער, פרעזידענט; אַלעקס דאָרען, ערשטער וויס־־פרעזידענט; מרס. ראָזע שומאַכער, 2טער וויס־פרעזידענט; מרס. איידע שומאַכער — טרעזשורער; מרס. דאָרע טורעק, רעקאָרדינג סעקרעטאַר; בען טראָש, פינאַנץ און קאָרעספאָנדענץ סעקרעטאַר; מרס. בעסי באָקסענבוים, טשערליידי אָוו סאָנשיין פאָנד, וואָס טראָגט דעם נאָמען „העללער־נאָרמאַן־ראָבערט"; דזשאָ רובין, טשערמאַן אָוו סיק; מרס. מאָרס, טשערליידי אָוו סיק; מרס. ראָשע ליבע דאָרען, טשערליידי אָוו רעפרעשמענטס; מר. דזשעק ראָטנער; מרס. אסתר ראָטנער און מר. מאָקס באָרקין — טראָסטיס, אַלע דריי ניט קיין ביאַליסטאָקער, און דאָס איז צום קרעדיט פון אונזער אָרגאַניזאַציע, וואָס מיר זיינען צו טויער פון אַנדערע היים־שטעט ווי אויך אַמעריקאַנער געבאָרענע מענער און פרויען, וועלכע שאַצען אָפּ אונזער אַרבעט. אונזער אָוקשעניר, פריינט מאָקס שומאַכער, האָט דורכגעפירט דערפאָלגרייך זיין פונקציע.

מיר ווילען דערביי באַמערקען, אַז אונזער ביז איצטיגער פרעזידענט, אַלעקס דאָרען, וועלכער האָט גרויסע פאַרדינסטען פאַר דער אָרגאַניזאַציע דורך די יאָרען, האָט זיך פרייוויליג צוריקגעצויגען צום גונסטען פון מאָקס שומאַכער, צוליב זיין שוואַכען געזונט, אָבער האָט צוגעזאָגט ווייטער צו זיין אַקטיוו אויף ווי ווייט זיי־נע כוחות ווילען אים דערלויבען.

עלעקשאַן און אינסטאַלייישאַן פון אונזערע נייע באַאַמטע

ביים באַנקעט זיינען דערווייזלט און איינגעשוואָרען געוואָרען אונזערע נייע באַאַמטע פאַר דעם יאָר 1967:

מאָקס שומאַכער, פרעזידענט; אַלעקס דאָרען, ערשטער וויס־־פרעזידענט; מרס. ראָזע שומאַכער, 2טער וויס־פרעזידענט; מרס. איידע שומאַכער — טרעזשורער; מרס. דאָרע טורעק, רעקאָרדינג סעקרעטאַר; בען טראָש, פינאַנץ און קאָרעספאָנדענץ סעקרעטאַר; מרס. בעסי באָקסענבוים, טשערליידי אָוו סאָנשיין פאָנד, וואָס טראָגט דעם נאָמען „העללער־נאָרמאַן־ראָבערט"; דזשאָ רובין, טשערמאַן אָוו סיק; מרס. מאָרס, טשערליידי אָוו סיק; מרס. ראָשע ליבע דאָרען, טשערליידי אָוו רעפרעשמענטס; מר. דזשעק ראָטנער; מרס. אסתר ראָטנער און מר. מאָקס באָרקין — טראָסטיס, אַלע דריי ניט קיין ביאַליסטאָקער, און דאָס איז צום קרעדיט פון אונזער אָרגאַניזאַציע, וואָס מיר זיינען צו טויער פון אַנדערע היים־שטעט ווי אויך אַמעריקאַנער געבאָרענע מענער און פרויען, וועלכע שאַצען אָפּ אונזער אַרבעט. אונזער אָוקשעניר, פריינט מאָקס שומאַכער, האָט דורכגעפירט דערפאָלגרייך זיין פונקציע.

מיר ווילען דערביי באַמערקען, אַז אונזער ביז איצטיגער פרעזידענט, אַלעקס דאָרען, וועלכער האָט גרויסע פאַרדינסטען פאַר דער אָרגאַניזאַציע דורך די יאָרען, האָט זיך פרייוויליג צוריקגעצויגען צום גונסטען פון מאָקס שומאַכער, צוליב זיין שוואַכען געזונט, אָבער האָט צוגעזאָגט ווייטער צו זיין אַקטיוו אויף ווי ווייט זיי־נע כוחות ווילען אים דערלויבען.

א וואָרט פון אַנערקענונג צו מרס. סאָפּי טראָש

צווישען די ניט־ביאַליסטאָקער, וועלכע זיינען אַקטיוו פאַר אונזער „סאָסייעטי" פאַרדינט א וואָרט פון אַנערקענונג מרס. סאָפּי טראָש, פרוי פון דעם שרייבער פון די שורות, וועלכע איז גראָד אַן אַמעריקאַנער געבאָרענע און שטאַמט פון אַן אַנגעזעענער אידישער פאַמיליע, וואָס איז שוין פאַרוואָרצעלט איבער א גאַנצען יאָרהונדערט אין וויסקאָנסין. זי טוט זייער פיל פאַר אונזער אָרגאַניזאַציע און פאַרדינט אַן עפענטליכען דאַנק.

1000 דאָלער פאַר דער ביאַליסטאָקער האָום אין ניו־יאָרק

מיר האָבען איבערגעשיקט די ווייטערדיגע אינצאָלונג פון 1000 דאָלער צו דעם ביאַליסטאָקער מושב זקנים אין ניו־יאָרק אויפן חשבון פון אונזער פּלעדזש פאַר א צימער אין איבערגעבויטען בנין פון דער אינסטיטוציע אויף דעם נאָמען פון אונזער „ביאַליסטאָקער בענעוואָלענט סאָסייעטי" אין מילוואָקי. מיר האָבען אויך אַוועקגעשיקט 1000 דאָלער צו דער ביאַליסטאָקער ליי־קאָסע אין תל אביב.

אונזערע שמחות

מיר דריקען אויס א האַרציגען מזל טוב צו אונזער חשוב'ער שוועסטער און טוערין, מרס. פּעני קאַרען־מילער, וועלכע איז צום זיבעטען מאָל, אַן עין הרע, געוואָרען א באָבע, און מיר וויינשען די גליקליכע עלטערן און דער באָבע פיל נחת פון דעם ניי־געבאָרענעם קינד.

פרעסע־אָפּקלאַנגען וועגען אונזער אַרבעט

דער ניו־יאָרקער „פאָרווערטס" האָט פּראָמינענט געדרוקט א נאָטיץ וועגען אונזער באַנקעט, ווי אויך וועגען אונזער רעליף אַרבעט דורך קער־פּאַקעטען צו נויטבאַדערפטיגע לאַנדסלייט אין ישראל און אין אַנדערע פּלעצער, הילף צו ביאַליסטאָקער ליי־קאָסע אין ישראל און באַזונדערס וועגען אונזער רעגעלמעסיגער הילף צום ביאַליסטאָקער מושב זקנים אין ניו־יאָרק און ספּעציעלער אונטערשטיצונג צו דער אינסטיטוציע'ס בילדינג־פאָנד.

אונזער יערליכע קאַרד־פּאַרטי וועט שוין צוגעגרייט

מיר מאַכען שוין פאָרבאַרייטונגען פאַר אונזער יערליכער קאַרד־פּאַרטי און מיר האָפען אַז זי וועט געקרוינט וועלן מיט דערפאָלג. זי וועט פאָרקומען דעם 29־טען מאַי 1967.

אונזערע פאַרלוסטען

גרויס צער אין אונזערע רייען האָט

שיקאַגאָ

אונזער ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב און די ליידיס אָוקזיליערי גייען אַן מיט זייערע וויכטיגע אַקטיוויטעטען. טראָץ דעם, וואָס דער עולם ווערט עלטער און שוואַכער, די רייען ווערען שיטערער און דורך דעם ווינטער זיינען פיל פון אונזערע טויער אויף וואַקאַציע אין פלאָרידא, האָבען מיר דאָך געהאַט גוט־באַזוכטע מיטינגען.

אונזער יערליכע קוואָטע פאַר דער ביאַליסטאָקער האָום אין ניו־יאָרק

אונזערע אומדערמידליכע קאַמפּיינערס, מר. איזראָעל מינעס און מר. לואיס גערבער, האָבען געשאַפען די טראַדיציאָנעלע קוואָטע פון 1000 דאָלאָר פאַר דעם ביאַליסטאָקער מושב זקנים אין ניו־יאָרק. די אינסטיטוציע האָט באַשטעטיגט דעם דערפאָלט פון דעם בייטראָג אין אָפּיציעלע בריוו און עס איז אויך אַנאַנסירט געוואָרען פון דער פלאַטפאָרם ביי דער יערליכער ביאַליסטאָקער טעאַטער־אונטערנעמונג אין ניו־יאָרק.

מעות חטים פאַר די זקנים פון ביאַליסטאָקער האָום

אונזער ליידיס אָוקזיליערי האָט זיך אויך וואָרעם אָפּגערופען צו דעם מעות־חטים אָפּיל פון דער אינסטיטוציע און אַריינגעשיקט 50 דאָלאָר פאַר דעם צוועק.

שמחות ביי אונזערע לאַנדסלייט

מיר דריקען אויס א האַרציגען מזל טוב צו אונזערע פאַרדינסטפולע טויער, פּרעזידענט אַרויסגערופן דער טויט פון אונזער גערטרייען טויער, היימען שומאַכער ע"ה, וועלכער איז געשטאָרבען דעם 21־טען אָקטאָבער, 1966.

דער נפטר, וועלכער איז געווען א ליבער, האַרציגער מענטש, לאָזט איבער זיין פרוי, מאלי; א טאָכטער: מרס. העראָלד (אדריען) שערטאָק אין מילוואָקי, און 2 שוועסטער: מרס סידני (מיוריעל) מעכאַניק אין מילוואָקי און מרס. אַלעקס (דזשענעוויוו) סעקאסי אין שיקאַגאָ.

מיר דריקן אויס אונזער מיטגעפיל און טרייסט צו דער שוועסטער־געטראָפענער פאַמיליע.

צו אונזערע באַאַמטע, טויער, מיטגלידער און צו די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט וויי בכלל צו אידען איבער דער גאָרער וועלט דריקען מיר אויס אונזערע בעסטע וואונטשען פאַר א געזונטען און פריילעכען פּסח.

בען טראָש

זידענט פון „ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב" אין שיקאַגאָ, מר. און מרס. איזראַעל מיינעס, וועלכע זיינען געווארען עלטער־זיידע און עלטער־באָבע פון אַ נייעם אור־אייניקעל; צו מרס. רבקה פערעלמאַן צו דער חתונה פון איר אייניקל; צו מרס. בערין לכבוד דער בת־מצווה פון איר אייניקל; צו די קיילישעס צום געבורט פון זייער נייעם אור־אייניקעל.

מיר האָפען, אַז עס וועלען זיין שטענדיג שמחות ביי אונזערע ביאַליסטאָקער אין שיקאַגאָ און ביי אַלע אידען אומעטום.

אונזערע פאַרלוסטען

אין די בלייענדע יאָרען איז פון אונזער ליבער טוערין, מרס. קיילישׂ, אַוועקגעריסען געוואָרען איר טאָכטער. מיר ווינטשען דער שוועסטער־געטראָפענער פאַמיליע טרייסט און מוט אין זייער גרויסען אומגליק.

מיר דריקען אויך אויס אונזער מיטגעפיל און טרייסט צו אונזערע ליבע לאַנדסלייט, טויער און אונטערשטיצער, לואיס און דזשעני גערבער, די סוטקערס און די ריפינעלס און זייערע פאַמיליעס צוליב דעם פאַרלוסט פון זייער שוועסטער, מרס. פעני גריף ע"ה.

מיר האָבען אויך פאַרלאָרען אונזער חשובען מעמבער, מר. לאָפאַטי.

עס איז אונזער האָפענונג, אַז די שוועסטער־געטראָפענע פאַמיליעס וועלען מער פון קיין צער ניט וויסען.

יהודית קראָפ, מיידעלשער נאָמען — קאליש, טאָכטער פון היימאן און אסתר קאליש, איז דאָ געשטאָרבען אין עלטער פון 45 יאָר. אַ נאָבעלע פרוי און זייער נאָענטע פריינדין פון אונזער חשוב'ען טויער און פֿרעזידענט פון דעם „ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב" אין שיקאַגאָ, מר. ישראל מינעס, וועלכער האָט זי באַטראַכט און באַהאַנדעלט ווי אַן אייגענע טאָכטער, לאָזט איבער מרם. קראָפ אין טיפען טרויער, אויסער אירע עלטערן, אויך איר מאַן, מאָקס, 3 קינדער: קעראָל, קיילע און סטוארט און אַ שנור.

איידע לאפינסקי ע"ה, געשטאָרבען שבת, דעם 4טען מארטש 1967, אין עלטער פון 85 יאָר.

אַקטיוו אַלע אירע יאָרען אין דער ביאַליסטאָקער לייטים אוקזיליערי אין שיקאַגאָ, ווי אויך אין די דאָרטיגע ארבעטער־רינג שולען, איז מרס. לאָפינסקי ע"ה געווען אַ געטרייער שותף צו איר מאַן, הערי לאָפינסקי ע"ה, אין זיין בריט־פאַרצווייגטער קולטור־געזעלשאַפטלעכער אַרבעט.

די נפטרת לאָזט איבער אין טיפען טרויער אירע קינדער: אַ טאָכטער גוירטרוד און זיגמונד רובען, אַ זון אַרטשי לעפען מיט זיין פרוי און פאַמיליע, ווי אויך אייניקלעך: נעט און קעטרין, און אור־אייניקלעך: דר. ריטשארד און מרס. רובען, אַ שוועסטער, אסתר קאליש, און אַ ברודער, ניסן וואגמאַן.

זי איז, אגב, אויך געווען די שוועסטער פון דער פארשטאַרבענער קיילע גאָלדע מינעס ע"ה און די שוועגערין פון אונזער אומדערמידלעכען טויער, פֿרעזידענט פון דעם „ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב" און דערפאַלגרייכען וואָלונטיר קאמפֿיינער און מיטזאַמלער פון דער יערלעכער שיקאָגער קוואָטע פאַר אונזער אינסטיטוציע, מר. איזראַעל מינעס.

מיט מרס. לאָפינסקי איז אַוועק אין דער אייביקייט איינע פון די אידעאַלע פרויען־געשטאַלטען און אמת'ע ביאַליסטאָקער אשת חיל'ס אין אונזער לאַנדמאַנשאפט דאָ אין לאַנד.

דער ביאַליסטאָקער פאַמיליע־קרייז אין שיקאָגאָ, אונטער דער פירערשאפט פון בנימין אבעלסקי, וואו אונזער לעצטענס פאַרשטאַרבענע לאַנדספרוי, טייבעל בערמאַן ע"ה, פלעגט אפט אויפטרעטען מיט פֿאַרלעזונגען און געזאַנג, האָט אונז אַריינגעשיקט די סומע פון 125 דאָלאָר צו פאַראייביגען איר נאָמען אין ביאַליסטאָקער מושב זקנים.

פֿאַסעיק, נ. דזש.

אונזערע ביאַליסטאָקער אין פאַסעיק וויזען אַרויס גרויס אינטערעס פאַר אונזער זער האָום. די ברידער מאָקס און בערני סאָקס זיינען אויף אונזער באַארד אָוו דירעקטאָרס, קומען צו די מיטינגען און לאָזען זיך געפינען. מיר האָבען אַבער לעצטענס דורך דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט" אויך צוגעציגען צו דער אינסטיטוציע די אָנגעזעענע טוער און מנדבים: בערני פינק, הערי מאַרקוס און הערי פעלדמאַן, וועלכע זיינען דריי שוואָגער און שאָפען אַ פיינע ביאַליסטאָקער משפחה און אַ נאָבעלען מוסטער פון די לעצטענס אַריבערגעקומענע לאַנדסלייט.

אויף אַן אָפיציעל פון פריינט איסאָק ריבאַלאָווסקי ביי אונזער לעצטער פורים־פייערונג האָבען זיך די דריי חשובע פיאַנטראָפען אָפגערופען מיט הלוואות צו אונזער בילדינג, צו 1000 דאָלאָר יעדער, שאָפענדיג פון איין פאַמיליע אַ סך־הכל פון 3000 דאָלאָר.

מיר זיינען שטאָלץ אויף אזעלכע טייערע און געטרייע לאַנדסלייט.

א פאַסעיקער

פילאַדעלפיע, פּא.

אַ שטאַרקע אויפלעבונג צווישען אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט מערקט זיך אויך אין פילאַדעלפיע, פּאַ. מיר האָבען עס צו פאַרדאַנקען דער איניציאַטיוו פון הערי סידער און זייַנע ברידער, און פון זייער שוועסטער מרס. מעלניקאָף, און פון הערי באַס, וועלכע זיינען אַגב, מיטגלידער פון „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט" און פון אונזער אינסטיטוציע. די סידערס האָבען אויך אַ צאָל מעמאָריעל טאָפעלס, אויף וועלכע עס זיינען פאַראייביגט די נעמען פון זייערע ליבסטע און בעסטע אין דער שוהל פון אונזער האָום.

די ברידער סידער האָבען אייניגעאָרדענט אַ ביאַליסטאָקער פאַרזאַמלונג אין זייער הויז, ביי וועלכער עס איז געשאַפען געווארען די סומע פון 210 דאָלאָר פאַר אונזער בילדינג פאָנד פון די פאָלגענדע ביישטייערער:

מר. און מרס. סידני לעווין, מר. און מרס. בען מעלעס, מר. און מרס. הערי חדש, מרס. איווא לעווין, מרס. מאַשאַ סייפאָן, דזשעק סידער, טשארלס סידער, הערי סידער, מר. און מרס. אלי אָקון, מר. און מרס. גור, מר. און מרס. באַס, מר. און מרס. אוירווינג קליינבארט, מר. און מרס. בען סעלעסקי, מר. און מרס. מיטשעל פאַרבער.

מיר דאַנקען אונזערע ביאַליסטאָקער אין פילאַדעלפיע פאַר דעם שיינעם אָפּרוף.

א פילאַדעלפיער

מיאַמי ביטש

אויף דער איניציאַטיוו פון אונזער טערזשורער, אילאַי טאַרלאָפסקי, און טראָסטי, לעאָן דאָלידסקי, זיינען אין מיאַמי ביטש, פלא. דעם ווינטער פאַרברופען און אָפּגעהאַלטען געוואָרען אייניגע וויכטיגע מיטינגען וועגען אונזער איבערבוי־אַרבעט. מיר דערמאָנען אויך מיט דאַנק די מיטאַרבעט פון אונזערע חשובע וויסע פרעזידענטען, סאל און אסתר ווינער, וואָס האָבן צוגעהאָלפען אין די דרינגענדע פאַרזאַמלונגען. אין אַלגעמיין איז אין מיאַמי ביטש דעם ווינטער געווען אַ לעבעדיגער און שפּעריישער „ביאַליסטאָקער סעזאָן" פאַר אונזער אינסטיטוציע.

צו אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין שיקאָגאָ, אין ניו־יאָרק, איבערן לאַנד, אין מדינת ישראל און איבער דער גאָרער וועלט שיקען מיר אונזערע בעסטע וואונטשען פאַר אַ געזונטען און פריילעכען פסח.

ראָזע צוקערמאַן

ביי אונזערע לאַנדסלייט אין אַרגענטינע

פון **בן-ציון ברוקער** (בועניאס איירעס)

פייערליכער חנוכת הבית פון „בית ביאַליסטאָק"

די ביאַליסטאָקער אין בועניאס איירעס האָבען פאַרווירקליכט אַ לאַנג־יאָריגען פאַרמעסט: זיי האָבען דערגרייכט צו אַן אייגען הויז, אַ „בית ביאַליסטאָק", מיט מעגליכקייטען אוּן באַקוועמליכקייטען פאַר אידיש נאַציאָנאַלער אַרבעט, געזעלשאַפט־ליכער אַקטיוויטעט, קולטור־אוּנטערנעמונגען אוּן דער עיקר: שאַפען אַ ווינקעל, וואָס זאָל דערמאָנען ביאַליסטאָק, די עיר ואם בישראל.

„בית ביאַליסטאָק" אין בועניאס איירעס איז טאַקע נישט מער ווי ביאַליסטאָק אין מיניאַטור. אידען וואָס שטאַמען פון ביאַליסטאָק, פון דער אומגעגענט, ווען זיי ווילען אַריינקומען אין אייגענעם הויז אויף כּוואַרעס, וועט עס דערמאָנען דעם אַמאָל, די אַלטע היים, דור־דורות'דיג אידיש לעבען אוּן די אייגענע יונגע יאָרען.

אין דער נידער איז די קאָאָפּעראַטיוו „לאַ טעקסטיל" אוּן אַרום אַ רייע צימערן; אויפן ערשטען גאָרען דער גרויסער אַק־טען זאָל אוּן אויפן צווייטען גאָרן אַ ביב־ליאָטעק, אַ לייען־זאָל אוּן אַן אָנדענק־צענטער: ביאַליסטאָק.

אויף די וועגט: בילדער פון ביאַליס־טאָק, גאַסען, געגענטען פון דער אַלטער געבוירענער־שטאָט, וואָס רופען אַרויס זכרו־נות אוּן בענקשאַפטען.

דער יום־טוב האָט זיך אָנגעהויבען זונ־טאָג, אַרום 10 אַזייגער.

עס זיינען געקומען ביאַליסטאָקער, פאַרטרעטער פון פאַרשידענע אינסטיטו־ציעס, פאַמיליעס וואָס שטאַמען פון שכ־נותדיגע שטעט אוּן שטעטלעך אַרום ביאַ־ליסטאָק.

צום חנוכת הבית פון „בית ביאַליסטאָק" איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ בולעטין מיט דער מיטאַרבעטונג פון יצחק גרינ־צווייג, אַברהם טיקאַצקי, בן־ציון ברוקער, באַגריסונגען אוּן אָנשליסונגען צום יום־טוב.

ביים „לחיים" אוּן שפּעטער ביים קאָ־לעקטיוון מיטאָג האָט מען געהערט זינ־גען לידער פון ביאַליסטאָק, דעם דיכטער אַברהם שבחס „ביאַליסטאָק מיין שטע־טעלע" מיט מוזיק פון ציגאַן. הערשעל ציגאַן האָט געשפּילט אידיש מאָטיוון, ניגונים פון ביאַליסטאָק אוּן עס זיינען גע־האַלטען געוואָרען רעדעס, באַגריסונגען. אוּן אַזוי איז געווען דער טאָג פון דער־עפענען „בית ביאַליסטאָק":

די אָפּיציעלע פייערונג האָט זיך אָנ־געהויבען מיט שפּילען דעם נאַציאָנאַלען הימן אוּן „התקוה". גדליה פיינסאָד, סעק־רעטאַר יפון פאַרבאַנד פון לאַנדסלייט פון ביאַליסטאָק אוּן אומגעגענט, האָט באַ־גריסט אַלע געסט, דעם גרויסען עולם אוּן גערעדט וועגען דער באַדייטונג פון יום־טוב.

עס זיינען באַערט גענוּאָרען די זעקס מיליאָן קדושים אוּן די כלל־טוער אוּן היגע מיטגלידער, וועלכע זיינען שוין, ליידער, נישטאָ צווישען די לעבעדיגע.

יצחק גרינצווייג, סעקרעטאַר פון „לאַ טעקסטיל", לייענט פאָר אַ בריוו פון קאָ־סירער ישראל גרודסקי אוּן זיין פרוי, וועלכע קענען נישט זיין ביים יום־טוב מחמת פאַמיליען־טרויער, אוּן זאָגט דער־ביי, אַז זיי האָבען זייער פיל געטאָן פאַר „בית ביאַליסטאָק".

נאָך דעם ווערט צוגעטיילט איבערצו־שניידען לענטעס דעם פרעזידענט פון דעם קאָאָפּעראַטיוו זיידעל וואַראָן אוּן קדיש טעפּער אין נאָמען פון ישראל אוּן ראָסאַ גרודסקי.

נאָך דער אָפּיציעלער פייערונג פון דער־עפענען „בית ביאַליסטאָק" איז פאָרגע־קומען אַ קאָלעקטיוועער מיטאָג. עולם האָט דערמאָנט ביאַליסטאָק, ביאַליסטאָקער אין אַרגענטינע, ישראל, צפון־אַמעריקע, מעק־סיקע, אויסטראַליע אוּן מיטגענומען לי־דער פון ביאַליסטאָק.

זיידל וואַראָן האָט געראַטעוועט „בית ביאַליסטאָק" אוּן געגעבען אַ בליק פון ביאַליסטאָקער אינסטיטוציעס.

יצחק גרינצווייג האָט אין זיין וואָרט אַרויסגעבראַכט פאַרשיידענע מאָמענטען פון דער אַרבעט, ווי עס איז געוואַקסען דער אינטערעס צום פאַראיין. דער רעד־נער האָט דערמאָנט די פאַרשטאַרבענע עסקנים, וואָס האָבען פיל געטאָן: יצחק מונאקער אוּן ישעיה מאַטעס ע"ה, וועמען די פאַרזאַמעלטע האָבען באַערט מיט אויפ־שטיין.

י. גרינצווייג האָט דערמאָנט דאָס אַמאָ־ליגע אידישע ביאַליסטאָק אוּן אָנגעוויזען דערויף, אַז „בית ביאַליסטאָק" לאָזט ניט פאַרגעסען דעם אַמאָל. ביים קאָלעקטיוון מיטאָג האָט אין נאָמען פון דער קהילה באַגריסט דער ערשטער וויצע־פּרעזידענט שמואל גלאַזערמאַן. נאָך דעם זיינען צו־געטיילט געוואָרען וועדטער דעם גאַלי־ציאַנער פאַרבאַנד, די גראָדנער, קרינקער,

גרופּען־בילד פון ביאַליסטאָקער טוער אין בועניאס איירעס, אַרגענטינע. צווייטער פון רעכטס: פּרעזידענט זיידעל וואַראָן. ביים מיקראָפאָן: סאָניע ראַפאַלאָוסקי.

זאָבלודאָוער, טשעכאָנאָוצער, האָראָדאָ־קער און אַנדערע פאַראייניגן.

צו דער פייערונג איז געקומען די ביאַ־ליסטאָקערין פון טשילע: סאָניע ראַפאַ־לאָוסקי, וועלכע האָט געהאַלטען אַ גע־פילפולע רעדע.

אין נאָמען פון דער פרויען־קאָמיסיע פון ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד האָט באַ־גריסט סאָניע יעווריסקי. עס האָט גע־רעדט אין נאָמען פון בועניאס איירעס: טשאָפּלער, דער עלטסטער ביאַליסטאָקער, און אַנדערע.

ג. פיינסאָד האָט נאָך דעם פאַרגעלייגט אַ רייע באַגריסונגען פון ישראל, אויסט־ראַליע, קאַנאַדע, פאַראייניגטע שטאַטען, דרום־אַפריקע און אַנדערע.

דעם קינסטלערישען פּראָגראַם האָט אויסגעפירט די שוישפילערין מאַרטאַ גאַם און די זינגערין כּוואַניטאַ קליינבאַרט, באַ־גליים אויף פּיאַנאָ פון כּוואַניטאַ דיאַמאַנד. די פייערונג איז פילמירט געוואָרען דורך די בני־עיר: סוועט און נאַוואַראָ.

אויפנעם אין „בית ביאַליסטאָק"

מסיבה לכבוד דער געזעלשאַפטליכער טוערין סאָניע ראַפאַלאָווסקי

דעם 29טען דעצעמבער איז אין נאָר־וואָס באַנייטען זאַל פון דעם „בית ביאַ־ליסטאָק" (כּואַן כּוארעס 620) פֿאַרגעקו־מען דער ערשטער אָונט אין דער דאָזי־גער אינסטיטוציע, וועלכע איז געווען געווידמעט דעם גאַסט פון די ביאַליסטאָ־קער לאַנדסלייט, פרוי סאָניע ראַפאַלאָוו־סקי, וואָס איז פֿאָלקלער געווען אין פֿאָר־מלחמה׳דיגען ביאַליסטאָק און איז אויך אַ באַקאַנטע פיגור אין אידישען ישוב פון טשילע.

עונג שבת אין „בית ביאַליסטאָק"

פרייטאָג צו נאַכטס איז פֿאַרגעקומען דער ערשטער עונג שבת אינם „בית ביאַ־ליסטאָק".

דערעפענט און געפירט דעם אָוונט האָט דער פֿרעזידענט זיידל ווארַאַן, וועל־כער האָט דערקלערט, אַז די נייַע היים איז פֿאַר אַן אינטענסיוועלטור־אַר־בעט פֿאַר אַלע לאַנדסמאַנשאַפטען פון ביאַליסטאָקער ראַיאָן און גראַדנער פֿאַר־באַנד. אַ באַזונדערע אויפמערקזאַמקייט וועט געשאַנקען ווערען דער יוגענט, וועל־כע וועט זיך דאָ קענען געזעלשאַפטליך אויסלעבען.

דער פֿרעזידענט האָט דאַן באַגריסט די בת־עיר פון ישראל פרוי מאַשע קאַרלינ־סקי. עס האָבען אויך געריעדט: שלמה פֿאַט, ה. גאַניאַנדזסקי, הירש וואַסערמאַן, מר. מאַוושאַוויטש און בן־ציון ברוקער.

אין דעם אומאַפיציעלען טייל האָבען געזונגען דוואָשקע פֿאַלאַק, שלמה גראָס־מאַן און אַברהם שולמאַן. ביי דער פּיאַנא האָט באַגלייט דער מוזיקער הערשל צי־גאַן.

גרויס אינטערעס און צופֿרידענקייט האָט אַרויסגערופען דער פילם, וואָס איז דעמאָנסטרירט געוואָרען פון די לאַנדס־לייט סוועט און נאַוואַרע, וועלכע האָבען אים צוגעגרייט אויף זייער חשבון און וואָס איז אַן אמתע אָפּשפּיגלונג פון דער פייערונג ביים דערעפענען דעם בית ביאַ־ליסטאָק.

דריי ברידער פון ביאַליסטאָק טרעפען זיך אין אויסטראַליע נאָך פופציג יאָר צעשיידונג

אין מעלבורן, אויסטראַליע האָבען זיך לעצטענס געטראָפען דריי ברידער נאָך אַ צעשיידונג פון העכער אַ פערטל יאָרהונ־דערט. די באַגעגעניש איז פֿאַרגעקומען וועג אייניער פון די ברידער, פֿראָפעסאָר גרעגאָרי קאַרניאַנסקי, אַ צוריקגעצויגענער מאַרך־כירורג פון מאָסקווער אוניווערזי־טעט, איז געקומען דאָרט אויף אַ וויזיט פון זעקס וואָכען צו זיינע צוויי ברידער.

די צוויי ברידער — באָריס און איזי קאַרניאַנסקי — זיינען געקומען קיין אוי־סטראַליע מיט 45 יאָר צוריק פון ביאַליס־טאָק און האָבען ניט געזען זייער ברודער איבער 53 יאָר.

פֿראָפעסאָר קאַרניאַנסקי איז געווען אייי־נער פון די כירורגען, וואָס האָבען געמאַכט אַ מאַרך־אָפּעראַציע אויפן באָווואָסטען סאָוועטיש־אידישען נאָבעל־פּרייז געווי־נער, פֿראָפעסאָר לעוו לאַנדאָ, נאָך אַן אויטאָמאָביל־עקסידענט אין מאָסקווע.

די שייקעוויטשעס פון ישראל פירען זייער זון, בערי, צו דער חופּה

אונזערע ליבע לאַנדסלייט און טוער, אברהם און פּעי שייקעוויטש פון תל־אביב, האָבען מיט מזל געפירט צו דער חופּה זייער געראָטענעם זון, בערי, מיט זיין אויסדערווייל־טער און באַשערטער אלישבע

לובעלטשיק, טאָכטער פון נחמה לובעל־טשיק. די חתונה איז פֿאַרגעקומען זונ־טאָג, דעם 9־טען אָקטאָבער, 1967, אין תל־אביב, אין דער אָנווועזנהייט פון פּא־מיליע און פון אַ גרויסען עולם ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט און פּריינט.

אברהם שייקעוויטש, באָרימטער ספּאָרט־לער אין ביאַליסטאָק, געווען טוער אין קאַנאַדע ווי אויך אין אורוגוואַי, איז אַן אָקטיווער עסקן אין דעם „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק" אין מדינת ישראל, ווי אויך אין דער ביאַליסטאָקער ליי־קאָסע אין תל־אביב, און איז אויך דער שטענדיגער קא־

ביאַליסטאָקער אין שוועדען

פון אלטער טרום

(שטאָקהאָלם)

עס איז נישט לייכט צו פירען אַ קול־טור־אַרבעט אין שוועדען, וואו אידען זיי־נען צעזייט און צעשפּרייט איבער אַ סך קליינע און וויים־ליגענדע שטעט און דער־פּער. נאָך שווערער איז אין דער הויפּט־שטאָט אין שטאָקהאָלם, וואו קיין אידי־שער טעאַטער־זאַל איז נישטאָ. גראָד האָ־בען אַזעלכע שטעט ווי מאַלמע, געטע־באָרג, קאָפּענהאָגען, אָסלאָ און טראַנד־היים איסגעבויט אייגענע אידישע צענ־טערן מיט שיינע זאַלען. אָבער אין שטאָק־האָלם מוז מען דינגען אַ נישט־אידישען זאַל. עס איז דאָ אָפילו נישטאָ קיין אי־דישער אַלף־בית אָפּצודרוקען איינלאַדונ־גען און מען איז געצוואונגען אָנצוצייכ־נען דעם טעקסט, מאַכען אַ קלישע און אָפּ־דרוקען.

דערפאַר אָבער, וועג מען לאַדט איין די אידען צו אַן אָרטיגען אָוונט איז די שמ־חה אין לשער און דער דערפאָלג איז אַ געזיכערטער.

אַזאַ געזיכערטען דערפאָלג האָט לעצ־טענס געהאַט דער טוריני פון ביאַליסטאָ־קער קינסטלער זלמן קאַלעשניקאָוו און פון רות מימון איבער אַכט פֿאַרשידענע שטעט. צוויי פֿאַרשטעלונגען זיינען געווען אין שטאָקהאָלם. אידען זיינען געפֿאָרען אַזש 800 ק״מ פון וויטע מקומות מיט באַן און אויטאָבוס כדי צו זען די פֿאָר־שטעלונג, צו וועלכער עס זיינען אויך גע־קומען אַזעלכע חשובע געסט, ווי דער ערשטער סעקרעטאַר פון דער ישראל־אַמבאַסאַדע, שוועדישע אַקטיאָרען און פֿרעסע־לייט.

רות מימון האָט מיט אירע פֿאַלקס־לידער ממש מיטגעריסען דעם עולם, וואָס איז אויסגעהונגערט נאָך אַ אידיש לידּ. זי איז באַזונדערס האַרציג אין די לידער פון איר לאַנדסמאַן איציק מאַנגער. זלמן קאַלעשניקאָוו האָט געהאַלטען דעם עולם אין שפּאַנונג און האָט ממש אויפגעלעבט די געמיטער מיט זיין געזונטען אידישען וויץ און רעציטאַציע.

רעספּאָנדענט פון אונזער „ביאַליסטאָקער שטימע".

מיר ווינטשן דעם יונגען פֿאַרפֿאַלק און די עלטערן און פּאַמיליע פון ביידע צדדים אַ סך נחת און גליק, אין דער האָפענונג אַז זיי וועלען אָנהאַלטען די שיינע ביאַ־ליסטאָקער טראַדיציעס פון זייער משפּחה.

ביי אונזערע ביאַליסטאָקער אין מדינת ישׂראל

פון אונזער קאָרעספּאָנדענט **א. שייקעוויטש**

ברוכים הבאים

צום באַזוך פון ריבאַלאָווסקי און סילווער פון אַמעריקע

עס איז געווען אַן אָנגענעמער געפיל, ווען מיר האָבען געהערט, אַז מיר אין ישׂראל וועלען האָבען אַזוינע חשובע געסט, ווי דער באָקאַנטער מחבר פון דער גע־שיכטע פון אידען אין אַמעריקע און די־רעקטאָר פון בית אבות פונ׳ם אַרבעטער־רינג און עסקן פון ביאַליסטאָקער צענטער, לואיס סילווער און זיין פרוי, און איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי, מיטגרינדער פון קלוב „ביאַליסטאָקער פריינט", פאָרמאַן פון „פאָרווערטס" קאָמפּאָזינג־רום און וויצע־פאָרזיצער פון דירעקטאָריום פון ביאַליס־טאָקער צענטער און מושב זקנים. גלייך ביי זייער קורצען באַזוך זיינען זיי געווען פאַרנומען מיט אויפנאַמעס אין דער הויפּט־שטאָט ירושלים, ווו זיי זיינען געווען די גאַסט פון דער הסתדרות, מיט אַ ספּע־ציעלער אויפנאַמע ביים מדינה־פּרעזידענט זלמן שזר, און אַ באַזוך אין דער נייער כנסת, אוניווערזיטעט, הר ציון און הר הרצל, און אַנדערע וויכטיגע באַזוכען פון געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס און מנהי־גים פון ישׂראל. באַזונדער האָט פריינט לואיס סילווער באַזוכט די היימען פאַר עלטערע מענטשען, ווי מיר רופען עס די „בתי אבות", אין וועלכע ער איז געווען באַזונדערס פאַראינטערעסירט אַלס דירעק־טאָר פון די אַרבעטער־רינג „בתי אבות" אין אַמעריקע.

אין זייער האָטעל אין תל־אָביב, באָקאַנט מיטן נאָמען „רמת אביב", האָבען מיר זיך געטראָפען מיט די גאַסט, און פיל ביאַ־ליסטאָקער זיינען געקומען זיי אָפּגרעטען דעם ערשטען שלום־עליכם, ווייל סיי סיל־ווער און סיי איסאַק ריבאַלאָווסקי זיינען ניט קיין פּנים חדשות פאַר די לאַנדסלייט אין מדינת ישׂראל, סיי צוליב דעם וואָס עס איז שוין דער צווייטער באַזוך פון די ריבאַלאָווסקיס אין ישׂראל און פריינט סילווער איז באָקאַנט מיט זיינע ליטעראַ־רישע שאַפונגען דורך די שפאַלטען פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע". אַלע פירענ־דיגע חברים פון „אירגון יוצאי ביאַליס־טאָק" האָבען זיי באַזוכט אין האָטעל און אָפּגענומען גרוסען פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און באַזונדערס פון אונזער פירער און רעדאַקטאָר דוד סאָהן. אויך אין תל־אָביב זיינען פאָרגעקומען הסתד־רות־אויפנאַמעס פאַר אונזערע געסט סיל־ווער און ריבאַלאָווסקי מיט זייערע פרויען.

מיט זיי איז אויך געווען דער באָקאַנטער זשורנאַליסט פון „פאָרווערטס", י. שמו־לעוויטש. זיי זיינען אויך אויפגענומען גע־ווארען דורכן וועטעראַן פון אַמעריקאַנער הסתדרות־פירער, אייזיק העמלין ע״ה, אין לאָקאַל פון ישׂראל־פאַרבאַנד און בית־העמלין ביי אַ ספּעציעלער אויפנאַמע, וואו פריינט לואיס סילווער איז געווען איינער פון די רעדנער, וועלכער האָט געבראַכט גרוסען פון דער אַמעריקאַנער אידישער אַרב. רינג באָווגונג.

דער „אירגון יוצאי ביאַליסטאָק" האָט פאַר די געסט איינגעאָרדענט אַ ספּעציעלע אויפנאַמע, אין וועלכער עס האָט זיך אויך באַטייליגט דער זשורנאַליסט י. שמו־לעוויטש, וועלכע איז פאָרגעקומען אין לאָ־קאַל פון תיכון „ד", וואָס האָט אַדאָפּטירט אונזער היים־שטאָט ביאַליסטאָק.

אַ באַריכט פון דער אויפנאַמע וועט איבערגעגעבען וועלען פון פריינט ריבאַ־לאָווסקי.

די געסט זיינען אויך איינגעלאַדען גע־ווארען צו אַ ביאַליסטאָקער חתונה, ביים בן־יחיד פון מר. און מרס. א. שייקעוויטש, זיי האָבען אָבער ניט געהאָט קיין מעג־ליכקייט דערצו, ווייל אין זעלבען טאָג האָט דער עראָפּלאַן פאָרלאָזען מדינת יש־ראל אויף זייער וועג קיין פּאַריז, פראַנק־רייך, און מיט אַ וואונטש פון „להתראות" האָבען מיר זיך געזעגענט מיט די ליבע געסט.

פּרעזידענט ר׳ זלמן שזר האָט טעלעפאָנירט דער דיכטערין ראָזא נעווואַדאָווסקאַ

אין טאָג פון זיין אָפּפאָר קיין ישׂראל האָט פּרעזידענט זלמן שזר אָפּגערופען איבערן טעלעפאָן דער דיכטערין ראָזא נעווואַדאָווסקאַ.

אין זיין שווער איבערלאָדענעם טאָג האָט ער זיך געמומען די מי אָפּצוגעבען עטליכע מינוט פאַר אַ קורצען געשפּרעך.

די זכיה פון אָזאַ אויפמערקזאַמקייט שיינט־אויף מיט דער גרויסמענטשליכקייט פון זיינע טוואונגען.

די עסטאָנ׳ס אָפּגעפּאָרן פאַר אַ באַזוך אין מדינת ישׂראל

מיר ווינטשען אַ „צאתכם לשלום" אונ־זער ליבען און טיכטיגען וויס־פּרעזידענט אין ענערגישען טוער ווי אויך האַרציגען דאָנאָר, פריינט מאָרים עסטאָן אין זיין חשובער פרוי, צו זייער אָפּפאָר פאַר אַ באַזוך אין מדינת ישׂראל.

מרים (ימה) סאָקאָלאָווסקי־פּאיאנס ע״ה

מיט גרויס צער קומט מיר אויס צו ברענגען די נייעס, אַז אין תל־אביב איז געשטאָרבען אין יונגען עלטער פון 30 יאָר מרים (ימה) סאָקאָלאָווסקי־פּאיאנס ע״ה, די טאָכטער פון אונזערע געשעצטע לאַנדסלייט אריה לייב און רייע פּאיאנס און אייניקעל פון הרב דוד פּאיאנס זצ״ל פון ביאַליסטאָק. די פאַרשטאַרבענע, וועל־כע איז געווען די פרוי פון ד״ר מרדכי סאָקאָלאָווסקי פון וויצמאַן־אינסטיטוט,

מרים (ימה) פּאיאנס־סאָקאָלאָווסקי ע״ה

האָט געלאָזען אַ צוויי־יעריג טעכטערל, רותי. זי איז געווען זייער אַ באַגאַבטע און אינטעליגענטע פרוי און האָט אַרויס־געראָפען אַלעמענס באַוואונדערונג מיט איר זעלטענער שיינקייט, קלוגשאַפט און אידעלקייט. פון איר פריסטער יוגענט האָט זי זיך אויסגעצייכענט אין אירע לימודים, און האָט שפּעטער אין בית ספר תיכון (מיטל־שולע) פון תל־אביב און אין דער העברעאישער אוניווערזיטעט פון ירושלים געלערנט אויף סאָקאָלערשיפּס. דערנאָך איז זי געוואָרען לערערין אין די גימנאַזיעס „הרצליה" אין תל־אביב און „דביר" אין רמת־גן, אין וועלכע זי האָט זיך אויסגעצייכענט מיט איר גרויסער ערודיציע און פּעדאַגאָגישע פייאיג־קייטען, ווי אויך מיט איר זעלטענעם צו־גאַנג צו אירע שילער און דערציער.

וועגן זי האָט באַגלייט איר מאַן ד״ר מרדכי סאָקאָלאָווסקי אין וויסענשאַפּטלע־כער שליחות פון וויצמאַן־אינסטיטוט אין האַרוואַרד אוניווערסיטעט אין באָסטאָן, מאַסס., איז מרים סאָקאָלאָווסקי־פּאיאנס ע״ה אויפגענומען געוואָרען אַלס לערערין פון עברית, תנ״ך און תלמוד אין לערער־סעמינאַר פון באָסטאָן. די פאַרשטאַרבענע טאָכטער פון אריה לייב פּאיאנס, אים צו לאַנגע יאָר, איז געגאַנגען אין די פוס־טריט פון איר גרויסען פאָטער, דער גרויס־סער געלערנטער און תלמיד חכם, מיט־

גליד פון דער העברעאישער שפּראַך־אַקאַדעמיע, וועלכער איז גוט באַקאַנט אין דער אידישער וועלט מיט זיינע שריפּטען און איבערזעצונגען פון דער אַלטער און נייער ליטעראַטור אויף עברית און אידיש.

אַ גרויסער עולם פון פריינט, לאַנדס־לייט און באַקאַנטע באַגלייט מרים סאַקאַלאָווסקי־פאיאנס ע״ה און איר אָפּ־געגעבען דעם לעצטען כבוד, און פיל האָ־בען שריפטליך און טעלעגראַפיש אויס־געדריקט זייער מיטגעפיל, צווישען זיי: דער פינאַנס־מיניסטער פנחס סאַפּיר, דע־פוטאַטען פון כנסת, שטאָט־פאָרוואַלטונג, ווייצמאַן־אינסטיטוט, די גימנאַזיעס „הר־צליה“ און „דביר“, „אירגון יוצאי ביא־ליסטוק“, לערער־סעמינאַר פון באָסטאָן, אַהרן צייטלין פון ניו יאָרק און פילע אַנ־דערע אינסטיטוציעס און יחידים.

די עלטערן א. ל. פאיאנס, דעם ברודער דוד פאיאנס — איינער פון די רעדאַק־טאָרען פון „דבר“, איר מאַן ד״ר מרדכי סאַקאַלאָווסקי — אונזער טרויער און מיט־געפיל און וואונטש, אַז זיי זאָלען מער פון קיין צער ניט וויסען.

כבוד איר ליכטיגען אָנדענק!

פרידאַ קלעמענטינאָווסקי ע״ה

צו איר ערשטען יאָרצייט

עס איז שוין אַוועק אַ יאָר זינט עס איז אַוועק אין דער אייביקייט פרידאַ קלע־מענטינאָווסקי ע״ה, די פרוי פון אונזער בן־עיר און וויצע־שטאָט־מעיאָר פון תל־אביב, אַדוו. צבי קלעמענטינאָווסקי. אין דעם 21טען פעברואַר, אין דעם טאָג פון איר יאָרצייט, האָבען מיר, די פילע לאָנדסלייט, משפּחה און פריינט, זיך מת־ייחד געווען ביי דער מצבה פון איר קבר אין איר אָנדענק.

שווער און דערדריקענד איז געווען ווען מיר זיינען געשטאַנען ביי איר מצבה און געטראַכט: דער יונגער מענטש, וועלכער האָט אַזויפיל געטאָן פאַר איר משפּחה און געזעלשאַפט און איז נאָך אין די מי־טעלע יאָרען אַוועקגעריסען געוואָרען — פונקט ווען איר מאַן, אונזער טייערער צבי קלעמענטינאָווסקי, איז דערהויבען געוואָרען צום הויכען אָמט אַלס וויצע־שטאָט־מעיאָר פון תל־אביב; און בלויז מיט אייניגע אָוועקגעטען פריער אָנטיילגע־נומען אין גרויסען קאָנצערט־זאַל „היכל התרבות“, פאַרטרעטענדיג די שטאָט־פאַרוואַלטונג פון תל־אביב, דערעפענט „די וואָך פאַרן רוסישען אידענטום“ — אַ גרויסע מאַניפעסטאַציע פון ישראל פאַר אונזערע ברידער אין סאָוועטען־פאַרבאַנד.

מיט געבויגענע קעפּ ערען מיר דעם אָנדענק פון פרידאַ קלעמענטינאָווסקי ע״ה.

זלמן ליס ע״ה

אין חיפה איז דעם 8־טען יאַנואַר גע־שטאָרבען אין עלטער פון 83 יאָר אונזער חשובער לאַנדסמאַן, ר׳ זלמן ליס ע״ה, דער פאָטער פון באַקאַנטען שרייבער, רא־דיא־קאָמענטאַטאָר און פאַרוואַלטער פון פאַרלאַג א. נ. „י. ל. פּרץ“ אין תל־אביב, אונזער בן־עיר אברהם ליס.

מר. זלמן ליס ע״ה, וועלכער איז געווען פון דורות ביאַליסטאָקער, איז געווען באַ־קאַנט אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע אַלס לוינקעטניק און איז געווען אַ נאַציאָנא־לער איד און ציוניסט. כאָטש עקאָנאָמיש פאַרזאָרגט, האָט ער אין יאָר 1934 עולה געווען קיין ארץ־ישראל מיט זיין משפּחה און געהאָלפען בויען דאָס לאַנד. אויך אין ישראל איז ער געווען באַקאַנט און באַ־ליבט מיט זיינע מידות טובות.

מיר דריקן אויס אונזער מיטגעפיל צום זון אברהם ליס און די טעכטער זהבה היט־מאַן און רות לאַנגער מיט זייערע משפּחות. מיר ווינטשען זיי מער פון קיין צער ניט וויסען און אין זיין גוטען נאָמען זאָלען זיי אַ טרייסט געפינען. תנצב״ה.

א. ש.

אַ בריוו אין רעדאַקציע

חשובער רעדאַקטאָר פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע“
פריינט, דוד סאָהן:

דערלויבט מיר אויפמערקזאָם צו מאַכען אויף אַ פאַרדריסליכען טעות, וואָס הבחור הזעצער האָט געמאַכט אין מיין אַרבעט וועגען פאַרשטאָרבענעם י. פּאַט ע״ה, גע־דרוקט אין ראש־השנה נומער פון יאָר 1966:

דאָס פאַרנעמען ביאַליסטאָק דורך דער סאָוועטישער אַרמיי איז פאַרגעקומען אין אויגוסט, 1920 און ניט אין 1919, ווי דאָס איז געדרוקט געוואָרען אויף זייט 45.

די פאַסירונג איז זיכער נאָך לעבעדיג אין זכרון פון די וואָס האָבען דורכגעמאַכט יענע עפּאָכע, און ס׳וויל זיך ניט פאַר־פירען דעם קומענדיגען היסטאָריקער.

מיט גרויס דרך־ארץ,

זיידעל כאַבאַצקי

50־יאָריגער יאָרצייט פון ד״ר לודוויג זאַמענהאָף

היינטיקס יאָר פאַלט אויס דער 50־טער יאָרצייט פון דעם פאָטער און שאַפער פון דער אינטערנאַציאָנאַלער שפּראַך „עספּע־רַאַנטאָ“, דעם גרויסען ביאַליסטאָקער ווי־סענשאַפטסמאַן, ד״ר לודוויג זאַמענהאָף.

ד״ר לודוויג זאַמענהאָף האָט דער־פונדען אָט דעם וואונדערבאַרען שליסעל, ווי אַזוי די גאַנצע מענטשהייט קען זיך צוזאַמענרעכטן אין איין שפּראַך און דער־מיט דערגרייכען די פאַרברידערונג פון מענטשליכען מין. דאָס איז געווען אַ סענ־סאַציאָנעלע אַנטדעקונג, וועלכע האָט אויפגערודערט די וועלט און וועמעס ווער־קונגס אַלס דער צעמענט פון דער פאַמי־ליע פון פעלקער עס מערקט זיך ביז צום היינטיגען טאָג.

אַלס אָנערקענונג פאַר ד״ר זאַמענהאָף ע״ה, איז די אַמאַליגע „יאַטקע גאַס“ אין ביאַליסטאָק אָנגערופען געוואָרען דורך דער רעגירונג אויף זיין נאָמען.

ערשטער יאָרצייט פון אונזער באַרימטען לאַנדסמאַן יעקב פּאַט ע״ה

מיטוואָך, דעם 25טען אַפּריל, דעם 1טען טאָג פּסח, פאַלט אויס דער ערשטער יאָר־צייט פון אונזער אומפּאַרגעסליכען לאַנדס־מאַן, דעם שרייבער, רעדנער און אַרבע־טער־פירער, פון די זיילען פון „בונד“ אין ביאַליסטאָק, ראַטמאַן פון דער ערש־טער דעמאָקראַטישער קהילה אין אונזער היימשטאָט, יעקב פּאַט ע״ה.

דער נפטר האָט זיך באַרימט געמאַכט אויף ביידע זייטען ים מיט זיין געזעל־שאַפטליכער טעטיגקייט אין דער אַלטער היים, מיט זיין רעליף־אַרבעט דורך ביידע וועלט־מלחמות און מיט זיין לייטענדער ראָל אַלס פירער פון „אידישען אַרבעטער קאָמיטעט“ אין ניו יאָרק, ווי אויך מיט זיינע לייסטונגען אויף דעם געביט פון ליטעראַרישער שאַפונג, אידישער קולטור, שפּראַך און געדרוקטען וואָרט.

צו זיין ערשטען יאָרצייט דערמאָנען מיר זיין נאָמען מיט ערע און ערפורכט און מיר שיקען איבער אונזער וואַרעמסטען סענטימענט צו זיין געטרייער פרוי, מא־דאָם פרידאַ פּאַט, די קינדער, ד״ר עמנואל פּאַט און ד״ר עמא זאַלמאַנ־וויץ, ווי אויך צו זיינע אייניקלעך, מיט דער האָפענונג, אַז זיי וועלען ווייטער שפּי־נען די גאָלדענע קייט פון דעם יחוס און טראַדיציע פון זייער גרויסען מאַן, פּא־טער און זיידען, די פאַלקס־אינסטיטוציע וואָס האָט געטראָגען דעם שטאָלצען נא־מען: יעקב פּאַט.

ביאַליסטאָקער אין דער וויסנשאַפט, ליטעראַטור און קונסט

אונזערע לאַנדסלייט און פריינט האָבען זיך לעצטענס שטאַרק אויסגעצייכענט אויף דעם געביט פון ערפינדונגען און לייסטונגען אין וויסנשאַפט, ווי אויך דורך זייער געדרוקטען וואָרט און קינסטלערישע פאַר־דינסטען.

דר. לואיס ראָזען אַנטדעקט מיטעל געגען קענסער

דער באַרימטער וויסנשאַפטלער, פיזיקער און עקספּערט אין נוקלעאַר־אַטאָמישער קראַפט, דר. לואיס ראָזען פון לאָס אַלאַמאָס, ניו מעקסיקע, איז דער פאָטער פון דעם מעסאָן־פלאַן צו היילען קענסער מיט מעסאָנען אין אַ פאַל, וועו מען קען אים ניט באַזייטיגען דורך אַן אָפּעראַציע. מעסאָנען זיינען שוועכע עלעקטראָנען, וועלכע געפינען זיך אין די קאָסמישע שטראַלען און וואָס מען קען זיי איינשפּאַנען אין אַ ספּעציעלער מאַשין צו באַהאַנדלען קענסער־קראַנקע. אַזאַ מאַשין דאַרף קאָסטען 55 מיליאָן דאָלער, און די אויסגאָבע דאַרף באַשטעטיגט ווערען פון אַמעריקאַנער קאָנגרעס. מען דאַרף פאַר דעם צוועק אויך האָבען אַ ספּעציעלען מעדיציניישען צענטער. דער פאָרגעלייגטער מעדיצינישער צענטער וועט אָנגעפירט ווערען ביי דער מעדיצינישער סקול פון דער יוניווערזיטי אָף מעקסיקע, אין לאָס אַלאַמאָס, וואו דר. ראָזען איז באַשעפטיגט.

דר. ראָזען, אייגער פון די וויסנשאַפטלער, וועלכער האָט אין דער צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה געהאָלפען אָנטוויקלען די אַטאָם־באָמבע אין לאָס אַלאַמאָס, איז דער גרעסטענער זון פון אונזערע גאָטזעליגע לאַנדסלייט, יעקב און ראָזע ראָזען ע"ה און דער ברודער פון דר. בערנאַרד ראָזען, שעף פון סיוויל סוירוויס אין פרעזידענט דזשאַנסאָנ'ס אַדמיניסטראַציע אין וואַשינגטאָן די. סי.

מאָלער בען פון פּאַריז פאַרצייכענט 40־יאָריגען קינסטלערישען יובל

היינטיגס יאָר איז געווארן פונקט 40 יאָר זינט אונזער וועלט־באַרימטער לאַנדסמאַן, קינסטלער בן־ציון ראָבינאָוויטש, באַקאַנט אַלס "בען", פון פּאַריז, האָט געהאַט זיין ערשטע אויסשטעלונג אין ווילנע, און וועו די וועלט האָט דערזען די שאָפונגען פון אט־דעם יונגען זשעני. דער ווילנער פאַר־באַנד אין פּאַריז גרייט צו אַ אידישע אויס־גאָבע וועגען דעם בעל־היובל און זיינע ווערק.

מאָלער בען, וועלכער האָט זיך באַרימט געמאַכט איבער דער גאָרער וועלט און באַקומען אויסצייכענונגען פון מלוכה־אַקאַדעמיעס און רעגירונגס־הויפּטען פאַר זיין אויסערגעווענליך מאָלעריש ווערק „תהלים" אין וואָרט און בילד, האָט לעצטענס פאַרענדיגט זיין ווערק „שיר השירים", וואָס ער האָט אָנגעהויבען אין 1950. דאָס ווערק אַנטהאַלט 100 אילוסטראַציעס און 10 טיטעל־בלעטער, און אַ געוויסער פראַנצויזישער פאַרלעגער האָט אים שוין געמאַכט אַן אָנבאָט אַרויסצוגעבען דאָס ווערק.

מיר ווינטשען פרייַנט בען און זיין געראַטענער פרוי, גערא, נאָך אַ סך גוטע און שעפּערישע יאָרען.

פּסח ניודאָוו מאַכט פאַרשריט אין זיינע סקולפּטור־שאַפונגען

אונזער חשובער לאַנדסמאַן און דירעקטאָר פסח (פּאָול) ניודאָוו פאַרצייכענט ווייטערדיגען ערפאָלג אין זיינע סקולפּטור־שאַפונגען, דאָס איז אַ נייער טאַלאַנט, וואָס ער האָט אין זיך אַנטדעקט און וועלכען ער אַנטוויקעלט אַלץ בעסער און בעסער. ער קריצט אויס אין גיפס טיפּען און סצענעס, ווי אויך ווייכטיגע פיגורען פון אידישען סקולפּטורען איז דער קאָפּ פון פּרעזידענט אייבערהעם לינקאָלן.

קאָפּ פון פרעזידענט אייבערהעם לינקאָלן.

ער האָט אויך לעצטענס אויסגעקריצט און דאַן אויסגעגאָסען אין בראָנז די גרעסטאַלט פון דוד בן־גוריון, אַרכיטעקט און ערשטען פּרעמיער פון דער אידישער מדינה.

פּאָול ניודאָוו איז דער ברודער פון אונזערע לאַנדסלייט, די דיכטער, אליעזר ניודאָוו־נעווואַדאָווסקי, ראָזאַ נעווואַדאָווסקאַ און פון סימע קאַפּלאַן.

אהרן חייט גרייט צוויי ביכער צום דרוק

אונזער חשובער מיטאַרבעטער און דירעקטאָר אָף פּאָבליק ריליישאַנס, אהרן חייט, גרייט איצט צום דרוק צוויי ביכער: 1) „ישראל — דאָס פאָלק און לאַנד פון לעגענדאַרען אמת", איינדרוקען פון אַ באַזוך, שיין אילוסטרירט, צווישען וועלכע באַגעגענישען מיט אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פאַרנעמען אַן אָנגעזעענעם פלאַץ; 2) „פון כל טוב" — אַ זאַמלונג פון פאָעזיע און פּראָזע, וואָס ער האָט געדרוקט אין פאַרשיידענע צייטונגען און זשורנאַלען אויף בריידע זייטען ים, איינגעשלאָסען אונזער „ביאַליסטאָקער שטימע".

דער אָבאָנענטען־פרייז פון בריידע ביכער, אַלס הנחה צו אונזערע לעזער, איז 5 דאָלער און קען אַריינגעשיקט ווערען אין פּאַרויס אויפן אַדרעס פון מחבר. דער נאָמען פון אָבאָנענט, יחיד אָדער אָרגאַניזאַציע, וועט זיין געדרוקט אין ספּעציעלען „שער הכבוד" (עהרען־רשימה) אין בריידע ביכער, אויב און וועו דער דערמאָנטער באַטראָף וועט אַריינגעשיקט ווערען אין פּאַרויס.

אהרן חייט איז אויך דער מחבר פון דעם אידישען רעטענישׂ־ביכעל „שאַרפזין", אי־לוסטרירטער אידישער נאָוועלע: „רייזעלע דעם שוחט'ס" און אילוסטרירטער ענגלישער נאָוועלע: „טו וואָרלדס" (צוויי וועלטען) און דער ערפינדער פון די פּעדאַגאָגישע שפּילען: „דאָס ראָד פון חכמה" און „יהדות" (דזשודאַיקאָ), אין העברעאיש, אידיש און ענגליש.

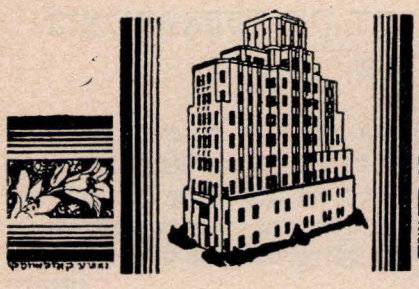
דער אַדרעס פון מחבר איז:

AARON CHAIT
1662 Carroll Street
Brooklyn, N. Y.

יאָסל קאָהן געעדרט צו זיין 70־סטען געבורטסטאָג

אונזער חשובער פרייַנט און מיטאַרבעטער, געוועזענער לעיבאָר־עדיטאָר פון „מאָרגען־זשורנאַל", רעדאַקטאָר פון זשורנאַל „אונזער דור" און מחבר פון אַ צאָל ביכער, יאָסל קאָהן, פאַרצייכענט דאָס יאָר זיי 70סטען געבורטסטאָג. צו דער גלעלעגענהייט האָט זיך געשאָפען אַ קאָמיטעט מיט דעם צוועק אַרויסצוגעבען זיין נייַ בוך.

מיר ווינטשען יאָסל קאָהן נאָך אַ סך גוטע און שעפּערישע יאָרען פאַר דעם וואויל פון דער אידישער ליטעראַטור און פון דעם געדרוקטען בעסערען אידישען וואָרט.

אונזער אינסטיטוציע

וואָס מען טוט און וואָס מען פלאַנט

פּסח אין אונזער האָום

טריי אונזער שטייגער פון אַלע פאַרגאַנגענע יאָרן, וועט אויך דאָס מאָל דער יום־טוב פּסח געפייערט ווערן אין אונזער האָום מיט אַלע זיבען חג'ען פון אמת'ער אידישער טראַדיציע און פאַלקסטימליכקייט.

אַ נייער שטריך וועט אָבער זיין דער פאַקט, אַז אונזערע עלטערע איינוואוינער וועלען פראַווען דעם יום־טוב אין אַ נייגעבויטען, גרויסען און ליכטיגען דייניגרום. מען וועט זיך פילען יונגער, האָפערדיקער און טאַקע יום־טוב'דיגער.

די סדרים וועלען אָפגעריכט ווערן מיט גרעסערער פּראַכט און גלאַנץ. אויך אין אונזער שוהל וועלען די זקנים און זקנות אויפנעמען דעם ליבען גאַסט מיט פרייד און לעבעדיגקייט, מיט די תפילות און ברכות פון שיינעם יום־טוב. און זיי וועלען טאַקע האָבען אין זינען ניט בלויז די הגדה, נאָר אויך די פוסקע, געשמאַקע קנייטלאַך און די יום־טוב'דיגע מאכלים מיט ווייַן, פיש, עוף און אַלעם גוטען.

זיצענדיג פריילעכע בייַ די סדר־טישען און הויבענדיג די כוסות מיט א „שהחיינו"־וואונטש, וועלען אונזערע זקנים אויך צווינטשען אַלע מיטגלידער, מנדבים און פריינט פון דער אינסטיטוציע אַ פריילעכען און כשר'ען פּסח.

אַ דאַנק פאַר מעות חיטים הילף

דער זאַטער און געמיטליכער יום־טוב פּסח אין אונזער היים וועט ערמעגליכט דורך דער גוטהאַרציגער מעות חיטים הילף פון אונזערע וואַלונטיר־קאַמפיינער און בייַשטייערער, וועלכע האָבען אָנגעשטרענגט אַלע כוחות און מיטלען צו פאַרשאַפען אונזערע זקנים און זקנות אַן עונג יום־טוב.

דער באַגרענעצטער פּלאַץ ערלויבט ניט אויסצורעכענען אַלע טוער, וועלכע האָבען צוגעלייגט אַ האַנט, געגעבען פון זייער אייגענער קעשענע און געזאַמלט בייַ זייערע פריינט און באַקאַנטע, אָבער יעדער איינער איז אונז ליב און טייער, און מיר זיינען אַלעמען זייער דאַנקבאַר.

מיר דריקען אויך אויס גרויס אָנערקענונג צו די פריינדליכע אַרגאַניזאַציעס, ביאַליסטאָקער, ווי אויך פון אַנדערע היימשטעט, ווי אויך די אַרבעטער־רינג ברענטשעס, יוניאָנס, סאָסייעטיס, פרויען־אָרגאַניזאַציעס א.א.וו., וועלכע האָבען זיך אָפּגעפופען מיט גרויסמוטיגער הילף צו אונזער פּסח־פאַנד.

דערבייַ דערמאָנען מיר די יעניגע, וועלכע האָבען נאָך בייַ איצט ניט ערפילט זייער הייליגע אידיש־מענטשליכע פליכט, אַז זיי זאָלען זיך צוואיילען און אַריינשיקען זייערע ביישטייערונגען צו אונזער מעות חיטים פאַנד.

אונזער יערליכע דיום

מיר פאַרצייכענען מיט מיט פרייד, אַז דער אָפּרוף אויף אונזערע דיוס־בילס פאַר דעם יאָר 1967 איז זייער אַן ערמוטיגענדער. אַ צאָל נייע מיטגלידער האָבען זיך אָנגעשלאָסען אין אונזער אינסטיטוציע, הויפּטזאַכליך פון די לעצטענס אַריבערגעקומענע, וועלכע זיינען געווען בייַ אונזער ביאַליסטאָקער יזכור־פאַרזאַמלונג און האָבען זיך איבערצייגט אין אונזער וויכטיגער און הייליגער אַרבעט.

מיר דאַנקען די אַלע, וועלכע האָבען שוין איינגעצאָלט זייער יערליכען מיטגלידסאָפּצאָל, און מיר בעטען די יעניגע, וואָס האָבען עס נאָך ניט איצט ניט געטאָן, אַז זיי זאָלען ערליידיגען די פליכט פון זייער „ביאַליסטאָקער בירגערשאַפט" דורך אַריינשיקען גלייך די דיוס.

24-יאָריגע „יזכור"־פאַרזאַמלונג נאָך די ביאַליסטאָקער קדושים אַ דעמאָנסטראַציע פון גלויבען און מוט

צו דעם 24־סטען יאָרצייט פון חורבן ביאַליסטאָק איז זונטאָג פאַרנאַכט, דעם 12־טען פעברואַר 1967, פאַרגעקומען די טראַדיציאָנעלע הזכרה־פאַרזאַמלונג נאָך די קדושים פון אונדזער היימשטאָט, אין אַנדענק פון די פעברואַר־שחיטות אין 1943. דער יזכור־אָוונט איז, ווי שטענדיג, דורכגעפירט געוואָרען פון דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פרייַנט", וועלכער האָט אויך זיך געזומען די הייליגע מצווה דורכצופירען אָט די יערליכע טרויער־אַקאַדעמיע.

צו דעם „יזכור"־אָוונט איז געקומען אַ גרויסער עולם פון לאַנדסלייט און פריינט. באַזונדערס האָבען זיך געמערקט די לעצטענס־אַריבערגעקומענע ביאַליסטאָקער פון די קאַצעטען, פון דער פאַרטיזאַנקע, פון פאַרשיקונג אין רוסלאַנד, פון די פאַרשייַדענע מאָרד־פאַבריקען א. א. ו.. וועלכע וואוינען אויסער ניו־יאָרק אויף דער אַמעריקאַנער פראַווינץ.

אין אַ פאַרכטיגער שטימונג, מיט דעם עולם איינגעהילט אין אבלות, און דער בינע דעקאָרירט מיט פאַסיגע טרויער־טראַנספאַרענטען, איבער פאַרהאַנגען פון שוואַרצען טוך, האָט פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי געעפענט דעם אָוונט. ער האָט פאַרגעשטעלט דעם פאַרזיצער, פריינט טשודיק, אַ נייַ־געקומענער און דערביי אַ וויכטיגער פרישער טוער פון „קלוב", וועלכער האָט געמאַכט די פאַסיגע אייַנלייטונג און אויך דעקלאַמירט אַ פאַעמע, וואָס אַנטשפרעכט דעם כאַראַקטער פון דער אונטערנעמונג.

דעם טאָן פון אָוונט האָט אויך אָנגעשלאָגען אונזער רבי אהרן חייט מיט זיין רעדע איבער דער אַמאָליגער ביאַליסטאָק אין איר גלאַנץ און פראַכט, איבער דער טראַגעדיע פון חורבן און דאָן איבער דער ביאַליסטאָקער ירושה פון „המשך", וואָס וועט פאַרגעזעצט דאָ אין לאַנד, אין די וועלט פון אונזער אינסטיטוציע, אַלס די „אידישע ביאַליסטאָק פון אַמעריקע", אין מדינת ישראל און אין אַנדערע טיילען וועלט.

עס זיינען דאָן אָנגעצונדען געוואָרען 24 יאָרצייט־ליכט פאַר חורבן ביאַליסטאָק און 6 יזכור־ליכט פאַר די 6 מיליאָן אומגעבראַכטע אידען. די ליכט זיינען געצונדען געוואָרען פון לאַנדסלייט, וועלכע האָבען אַליין דורכגעמאַכט דעם חורבן.

עס איז געמאַכט געוואָרען אַן אָפּיל פון פריינט ריבאַלאָווסקי, בייַ וועלכען עס איז געפאַלען אַ היפּשע סומע געלט, געווידמעט

ערפאָלגרייכער יערליכער באָזאָר

אין די וויקענדס פון דעם 25 נאָוועמבער און 2 דעצעמבער 1966 און דורך די וואָכענטעג אינצווישען איז דורכגעפירט געוואָרען אונזער ביאָליסטאָקער יערליכער באָזאָר, אָראַנזשירט פון דער ביאָליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי אונטער דער געראָטענער טשערמאַנשיפ פון אונזער טראָסטי, מילטאָן ווינער, און מיט דער מיטהילף פון זייַן פרוי רוטה און פון דער גאַנצער פאַמיליע, אייַנשליסענדיג די קליינוואַרג.

אונזערע דירעקטאָרען און שוועסטער פון דער אָוקזילערי האָבען פאַרשאַפען און געבראַכט אַ סך וואַהרע און אָרטיקלען, אָבער דעם גרעסטען לאַגער פון סחורה האָבען געשאַפען די ווינערס.

ביים באָזאָר זיינען געווען אָקטיוו אונזערע דירעקטאָרען און מיטגלידער פון דער ליידיס אָוקזילערי, ווי אויך פון דעם „קלוב ביאָליסטאָקער פריינט", אָרבעטענדיק פליייסג אַלס סעילסלייט הינטער די קאונטערס.

דער באָזאָר האָט אָרייַנגעבראַכט אַ היפּשע סומע געלט פאַר דער אינסטיטוציע און אַ האָרציגען דאַנק פאַרדינען די אַלע, וועלכע האָבען זיך באַטייליגט מיט אָרבעט און וואָהרע אין דער וויכטיקער אונטערנעמונג. באָזונדער אָנערקענונג פאַרדינען די ווינערס פאַר זייער אומערמידליכער ענערגיע און איבערגעבענהייט צו מאַכען די אונטערנעמונג אַ גרויס ערפאָלג.

מעט דעם איבערבוי פון אונזער האָום און שפּיטאָל.

דער פאַסיגער קאָנצערט־פּראָגראַם איז דורכגעפירט געוואָרען פון אונזערע ביאָליסטאָקער קינסטלער: חזן הערי פיינבערג, און אונזער ליב פאַרפאָלק, חזן מרדכי ספּעקטאָר און זייַן פרוי, די זינגערין מרים סאנדלער.

חזן פיינבערג האָט געמאַכט די הזכרה און געזאָגט קדיש, באַגלייט פון דעם גאַנצען עולם. ער האָט אויך געזונגען פאַסיגע לידער.

חזן ספּעקטאָר און מרים סאנדלער זיינען אויפגעטראָטען אין אַ רעפּערטואָר פון געטאָ־לידער.

דער „יזכור"־אָוועט האָט איבערגעלאָזט אַ טיפען אייַנדרוק אויף אַלע פאַרזאַמעלטע, אַלס דעמאָנסטראַציע פון מוט און גלויבען אין דער אייביגקייט פון „אידיש ביאָליסטאָק".

באַאמטע פאַר דעם יאָר 1967 דערוויילט אין אונזער אינסטיטוציע

ביי אַ גוט באַזוכטען מיטינג פון דער באָארד אָוו דירעקטאָרס פון אונזער אינסטיטוציע, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען דעם 22טען דעצעמבער 1966, זיינען דערוויילט געוואָרען די פאָלגענדע באַאמטע דער אינסטיטוציע פאַר דעם יאָר 1967:

דזשייקאָב קאָהען, פּרעזידענט; בענעט אַראָנאָווסקי, מרס. ראָזע קעס, דייוויד לוין, מאָריס מייסין, סאָלווינער — ערשטן ווייס־פּרעזידענטען; סאָל בינדלער, וויליאָם קאָהען, מאָריס עסטאָן, מרס. ראָזע גאָלדבערג, ווילייאָם קאַזענעץ, סעם רובין, סעם שאַפּירא, ווילייאָם ווינער און פיליפּ שניידער — ווייס־פּרעזידענטען; עלי טאָר־לאָפסקי, טרעזשורער; אַלבערט פּראָליך, קאָנטראָלער; דוד סאָהן, עקזעקוטיוו דירעקטאָר און געניראַל־סעקרעטאַר.

דזשאָזש פיליפּ נאָוויק — ערשן־טשערמאַן, באָארד אָוו דירעקטאָרען; קאָונסל־לאָר דייוויד דזש. גאָלדבערג, טשערמאַן; איסאַק ריבאל (ריבאָלאָווסקי), ווייס־טשערמאַן; רובין פישער, סעקרעטאַר.

טשארלס בערגער, היימאַן מען, מרס. דזשין נעליס, דזשאָזעף בלעוויצקי, דייוויד פינקוס, לעאָן דאָליסקי, אַרטשי לין, מיל־טאָן ווינער, דייוויד זאקים, רעוו. הערי פיינבערג, סיימאָן ווינבערג און סעם מינעס — טראָסטיס.

חזן מרדכי ספּעקטאָר, טשערמאַן, קולטור־גאַזעלשאַפטליכע אַקטיוויטעטען; מאַקס טאָבייעש — טשערמאַן, שוהל־קאָמיטעט.

ביים מיטינג איז אונטערגעשטראָכען געוואָרען, אַז די נייע באַאמטע וועלען האָבען דעם זכות צו העלפען דורכפירען דעם געפּלאַנטען חנוכת הבית פון דעם איבערגעבויטען און מאָדערניזירטען ביאָליסטאָקער מושב זקנים און שפּיטאָל.

עס איז אויך באַריכטעט געוואָרען, אַז די פּראָקלאַמירטע 100 טויזענט דאָלער־דיגע ביאָליסטאָקער פאָלקס־הלוואה פאַר איבערבוי און אויסשטאָטונג וועלט דורכגעפירט מיט דערפאָלג און רופט אַרויס גרויס אינטערעס און אַ וואָרעמען ענטפער מצד יחידים און אָרגאַניזאַציעס פון דער ברייטער אידיש־אַמעריקאַנער עפענטליכקייט.

אונזער טראָסטי, מר. טשארלס בערגער, פאַרצייכענט זיין 83־טען געבורטסטאָג

מיר דריקען אויס אַ האַרציגען מזל־טוב צו אונזער חשובען טראָסטי, מר. טשארלס בערגער, צו זיין 83־טען געבורטסטאָג.

כאָטש אין הויכען עלטער, האָלט זיך נאָך פריינט בערגער גאַנץ יוגענטליך און מונטער. ער קומט צו אַלע אונזערע באָארד־מיטינגען און אונטערנעמונגען און לאָזט זיך פיין געפינען מיט שטיצע פאַר אונזער האָום. זיין 83־טען געבורטסטאָג האָט ער, ווי זיין שטייגער פון „אַ דאָלאַר אַ יאָר", פאַרצייכענט מיט אַ דאָנייַשאָן פון 83 דאָלאַר צו אונזער האָום, ביי אַ מיטינג פון אונזער באָארד, וואו מען האָט אים אויסגעדריקט אַן אָפּיציעלען מזל־טוב.

אונזער יערליכער טעאַטער בענעפּיט

מאָנטאָג אָוועט, דעם 27 אָקטאָבער 1966 איז אין „אנדערסאָן טעאַטער" פאַרגעקומען אונזער יערליכער טעאַטער בענעפּיט.

אין טעאַטער איז געקומען אַ גרויסער עולם פון לאָנדסלייט, פריינט און געסט, צווישען זיי די חשוב'ע געסט פון אויסלאַנד, אונזער חשוב'ע לאַנדסמאַנשאַפטליכע טורי, וואָלף און אסתר באַביטש פון פאַריז, וועלכע זיינען טאָקע עפענטליך באַגריסט געוואָרען פון דער בינע.

עס איז אויפגעפירט געוואָרען דאָס טעאַטער־שטיק „אַ מיליאָנער אָן פרנסה", וועלכע האָט אויסגענומען ביי דעם פובליקום.

מזל־טוב צו מאָרים שוואַרץ לכבוד זיין 77־סטען געבורטסטאָג

מיר באַגריסען האַרציג אונזער חשובען לאָנדסמאַן און טויער, מר. מאָריס שוואַרץ, צו זיין 77־טען געבורטסטאָג, וואָס איז אויסגעפאַלען דעם 11־טען דעצעמבער, 1966, פונקט צום פינפטען חנוכה־ליכטל.

מר. שוואַרץ, אָן „אָלד־טאַימער", פאַרבונדען מיט אונזער אינסטיטוציע אַ סך יאָרען, לאָזט זיך אָפט און פריי געפינען פאַר אונז. ער האָט טאָקע געקויפט דאָס פינפטע חנוכה־ליכטל ביי אונזער פייערונג דעם אָוועט, און דער הייליגער פלאַם איז אָנגעצונדען געוואָרען אין זיין נאָמען און כבוד פאַר אריכת ימים מיט געזונט און נחת.

מיר וויינטשן מר. און מרס. שוואַרץ נאָך אַ סך גוטע און גליקלעכע יאָרען צוזאַמען און פיל געבורטסטעג, אין נחת און אין פריידען.

געלונגענע פורים־פייערונג אין אונזער האום

פונקט פורים, זונטאג פאראנאכט, דעם 26 מארטש 1967, איז אויף אן אימפאזאנטען אופן דורכגעפירט געווארען אונזער יערליכע פורים־פייערונג, קאנצערט און סעודה.

טראץ דעם, וואס דעם זעלבען טאג זיינען פארגעקומען לכבוד יום־טוב פיל פאמיליען־צוזאמענקונפטען און סעודות אין די היימען פון אונזער מיטגלידער, ווי אויך אונטערנעמונגען פון אנדערע אינסטיטוציעס און ארגאניזאציעס, איז דאך צו אונז געקומען א היפשער עולם.

די אונטערנעמונג איז דורכגעפירט געווארען אונטער דער פארזיץ פון אונזער ווייס־טשערמאן פון באארד או דירעקטארן, פריינט איסאק ריבאלאווסקי, מיט דער מיטווירקונג פון אונזער טראסטי, חזן הערי פיינבערג, און דעם טשערמאן פון אונזער קולטור־געזעלשאפטליכער קאמיטע, חזן מרדכי ספעקטאר, און האט זיך אויסגעצייכענט מיט ארדענונג און טאקט.

מיר האבען געהאט א גאר געהויבענעם און ווילקאמענעם גאסט צו דער פורים־פייערונג, אונזער ליבען עקזעקוטיוו־דירעקטאר, פריינט דוד סאהן, וועלכער איז צוליב קראנקהייט, א לענגערע צייט ביי אונז ניט געווען. זיין אנוועזנהייט האט ארויסגערופען גרויס באגייסטערונג און פרייד.

צווישען די אנדערע חשוב'ע געסט זיינען געווען דאס הארציג פאר־פאלק, אונזערע מעצענאטן און פילאנטראפען, ווייס־פרעזידענטן: מארים און דארין מייסין, מיט זייערע נאענטע פריינט. זיי האבען בייגעשטייערט 1750 דאלער פאר זיך און פאר זייער „טיש".

גרויס אויפזעהן און אינטערעס האט ארים־גערפען די רעדע פן ווייס־פרעזידענט, מר. מארים מייסין, וועלכע איז געווען קלוג, וויציג און עכט פאלקסטימליך. ער האט פארגעלעזען א שיינע מעשה'לע און האט עס זייער פיין אויסגעטייטשט.

וועגען דער באדייטונג פון פורים האט געריעדט אונזער רבי אהרן חייט.

עס איז דורכגעפירט געווארען אן אפיעל פאר שלח מנות און מעות חיטים און דער עולם האט זיך זייער ווארעם אפגערופען „שטייענדיג אין דער רייה" צו געבען געלט, אויף דעם עכטען ביאליסטאקער שטייגער.

גרעסערע ביישטייערונגען זיינען אויך געגעבען געווארען פון מר. און מרס. סי־מאר גאלדשטיין, פון די וועקסלערס א.א.וו.

צווישען די אנגעשלאסענע ארגאניזאציעס האט זיך אויסגעצייכענט די „לאמזער יאנג מענס אסס'ן", וועלכע איז געווען

מר. מארים מייסין

מרס. דארין מייסין

פארטרעטען ביי דער פייערונג דורך זייערע באאמטע: בערנארד גערבער, פרעזידענט, און מר. עליסאן, סעקרעטאר. זיי האבען געבראכט א דאניישאן, 250 דאלער פאר אונזער בילדינג פאנד. דערביי איז אויך אנאנסירט געווארען, אז אונזער פארדינסט־פולער מעות־חיטים קאמפעינער און אנגעזעענער פירער ביי די „לאמזער", מר. אייבערהעם ביימאן, האט אויך דאס יאר געשאפען א היפשע סומע פאר אונזער פסח־פאנד.

דער קאנצערט־פראגראם איז קינסטלעריש דורכגעפירט געווארען פון חזן הערי פיינבערג, און פון אונזער ליבען פאר־פאלק, חזן מרדכי ספעקטאר און זיין פרוי, די זינגערין, מרים סאנדלער, ווי אויך פון דעם באאמטען הומאריסט, הערשל געגדעל.

נאך דעם פראגראם האט זיך דער עולם געלאזט וואויילגעהן ביי א געשמאקער פורים־סעודה מיט המן־טאשען און אנדערע יום־טוב'דיגע מאכלים.

„שבת הגדול", דער יערליכער יום־טוב פון די בינדלערס

פארהיליגט ביי אלע אידען אומעטום, האט פאר אונז „שבת הגדול" א באזונדער „ביאליסטאקער יחוס" צוליב דער שמחה פון אונזער חשובען דירעקטאר און דאנאר, ראובן בינדלער, וועלכער פארצייכענט פונקט דאן זיין געבורטסטאג.

גוט־ברודערישער „ראוב'קע" און זיין „נאש בראטסקער" ברודער סאל, באזונג־נען זיך אבער ניט מיט אט דער קאלענ־דאר־בלעטל, אלס אייגענע פאמיליען־שמחה, נאר זיי פארוואנדלען עס אין א „בינדלער מזל־טוב קאמפעין" פאר אונ־זער אינסטיטוציע.

ביי זייער טראדיציאנעלער פארטי אין שאפ, וואו עס ווערט געפייערט דער גע־בורטסטאג, שאפען זיי א באדייטענדע סומע פאר אונזער האום. אזוי טוען זיי אלע יאר, און אויך דאס מאל האבען זיי אנגעהאלטען און דורכגעפירט דעם שיינעם אידישען מנהג, שאפענדיג א גרויסע סומע פאר דעם בילדינג־פאנד פון אונזער היים, חוץ די שטענדיגע יערליכע ביישטייערונג פאר מעות חיטים אויף פסח. פארשטייט זיך, אז אין דער זאמלונג, וואו עס האבען זיך באטייליגט אלע זייערע פריינד און אויך די געשעפטליכע קונדען, האבען די ברי־דער סאל און ראובן בינדלער בייגעטראג־גען דעם „לייבען־חלק" אין דער געשא־פענער הילף, וואס האט באטראפען עט־ליכע טויזענט דאלאר.

ווינטשען מיר ראוב'קען און זיין פאמי־ליע, ווי אויך סאל מיט זיינע ליבסטע, א הארציגען מזל־טוב און א סך אזעלכע גע־בורטסטעג און פאמיליען־שמחות אין גע־זונט, נחת און פריידען.

גאלדע פרידענבערג אן 80־ערין מיט מזל

אונזער חשובע לאנדספרוי און אומדער־מיטליכע טוערין און דירעקטארין, ערען־פרעזידענטין פון דער ביאליסטאקער לייי־דיס אוקזילערי און אלמנה פון אונזער אומפארגעסליכען טוער סעם פרידענבערג ע"ה, איז שבת, דעם 15 אפריל 1967, געווארען אן אכציגערין, אויף געזונטע און לאנגע יאר.

מרס. פרידענבערג איז א לעבעדיגער קאפיטעל פיאנערישע ארבעט און לייס־טונגען פאר אונזער אינסטיטוציע און די ביאליסטאקער לוידיס אוקזילערי.

מיר ווינטשען איר לאנגע יאר מיט נחת פון אירע טייערע קינדער און איניקלעך.

וויכטיגע טעטיקייטען פון דער באָארד אָו דירעקטאָרען און אַדמיניסטראַטיוון קאָמיטעט

אונזער באָארד אָו דירעקטאָרען פאַר דעם יאָר 1967 וועט אַריין אין דער גע־שיכטע, אַלס די היסטאָרישע קערפּער־שאַפט, וואָס אין איר טערמין איז דורכ־געפירט געוואָרען דער איבערבוי און אויס־שטאַטונג פון אונזער ביאַליסטאָקער מושב זקנים און שפּיטאָל און עס וועט אויך אין זייער צייט פון אַמט און דינסט פאַרקומען דער חנוכת הבית פון אונזער מאָדערני־זירטער אינסטיטוציע.

דער באָארד האָט אָפּגעהאַלטען אַ צאָל וויכטיגע מיטינגען און האָט אָנגענומען זייער וואָגיגע רעזאָלוציעס אין צוזאַמענ־האַנג מיט דער איבערבוי־אַרבעט און די טאַפּעלס אין נייעם בילדינג.

די וויכטיגסטע רעזאָלוציע, פאַר וועל־כער עס קומט דער באָארד גרויס קרעדיט, איז דער באַשלוס, אַז אונזער אוידיטאָריום מוז פאַרבלייבען דאָס עפנטלעכע אייגענ־טום פון דער גאַנצער אינסטיטוציע און פון דער אָרגאַניזירטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט, אַלס דער ערעץ־זאַל „האַל אָו פּעיס" פאַר „המשך ביאַליסטאָק" און פאַר „נצח ביאַליסטאָק".

צווישען די וויכטיגע אויפטוען פון דעם באָארד דורך דעם פאַרגאַנגענעם סעזאָן דאַרף פאַרצייכענט ווערען מיט גרויס אָנ־ערקענונג די גרינדונג פון אַן אַדמיניס־טראַטיווער קאָמיטע, וועלכע איז באָאויפ־טראָגט געוואָרען צו האַנדלען זעלבסט־שטענדיג מיט נויטיגע פולמאַכטען אין באַ־גרינדעטע דרינגענדע פאַלען דורך דער צייט, וואָס דער באָארד קען זיך ניט צו־זאַמענקומען. די קאָמיטע דאַרף אָבער אָפּ־געבען באַריכטען פון אירע האַנדלונגען צו דעם באָארד, וועלכע בלייבען בלויז דאַן גילטיג, וועו דער באָארד גיט זיין גוט־הייסונג.

די אַדמיניסטראַטיוועע קאָמיטע האָט טאַ־קע פאַר דער צייט אָפּגעהאַלטען אַ היפּשע צאָל וויכטיגע מיטינגען און באַראַטונגען וועגען דרינגענדע ענינים, וואָס זיינען גע־שטאַנען אויף דעם טאָג־אָרדענונג פון דער אינסטיטוציע און געפאָדערט באַלדיגע לייזונג.

קומט טאָקע דעם באָארד אָו דירעק־טאָרס, וויי אויך דער אַדמיניסטראַטיווער קאָמיטע אַ האַרציגען דאַנק פאַר זייער רעגעלמעסיגען באַזוך פון די מיטינגען און באַראַטונגען.

דערביי וועלן אויסגעדריקט פאַרדינטע אָנערקענונג צו קאָונסעלאָר דייוויד דזש. גאָלדבערג, טשערמאַן פון באָארד, פאַר דער טאַקטישער פירונג פון די באָארד־מיטינגען, און דזשאָדזש פיליפּ נאָוויק, טשערמאַן פון דער אַדמיניסטראַטיווער קאָמיטע, פאַר זיין מוטיגער שטעלונג בייַ די אַדמיניסטראַטיוון מיטינגען און אָרדע־נונגס־מעסיגער פירערשאַפט פון דער קאָ־מיטע.

דער חנוכת הבית פון אונזער איבערגעבויטען בילדינג

זונטאָג, דעם 18־טען דזשון, 1967

מיט שטאָלץ און פרייד לאָזען מיר ווי־סען אונזערע מיטגלידער, לעזער און דעם ברייטען אידישען עולם, אַז די היסטאָרי־שע דאַטע פון דעם חנוכת הבית פון אונ־זער איבערגעבויטער און מאָדערניזירטער ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל איז באַ־שטימט געוואָרען אויף זונטיק, דעם 18־טען יוני, 1967.

צו דער געהעריגער צייט וועלען אויך ערשיינען מעלדונגען אין דער פרעסע און עס וועלען אָרויסגעשיקט ווערען ספּעציע־לע אינלאַדונגען צו די מיטגלידער, פריינט און געסט.

אונזער פרעזידענט, מר. דזשייקאָב קאָ־הען, וועט קומען פון מיאַמי ביטש ספּע־ציעל צו דער חנוכת הבית.

מזל־טוב צו יודל באָרענשטיין צו זיין אַכציקסטן געבורטסטאָג

מיר גיבען אָפּ אַ האַרציגען מזל טוב צו אונזער ליבען פריינט, דעם פּרעזידענט פון דעם ראַאָוער יוגענט ברענטש אַ. ר. יודעל באָרענשטיין, און צו זיין ביאַליסטאָ־קער פרוי, שרה, לכבוד זיין 80־סטען גע־בורטסטאָג, וואָס איז געפייערט געוואָרען דורך דעם „איוואָ" בייַ אַ פייערליכען באַ־קעט, זונטאָג דעם 10טען אַפּריל 1967.

די באָרענשטיינס לאָזען זיך פיין געפּי־נען פאַר אונזער האָום פערזענליך, ווי אויך פון דעם ברענטש, וואו אונזער חשוב'ער ווייס־פּרעזידענט, מאָריס עסטאָן, און אונ־זער פריינט, שייקע זאַלצמאַן, זיינען פון די אָנגעזעענע באַאַמטע.

יודעל באָרענשטיין איז אַן אינטעליגענ־טער איד און פאַרדינסטפולער קולטור־טויער, ספּעציעל פאַר מאַמע־לשון, און מיר ווינטשען אים און זיין פרוי שרה אַ סך גע־בורטסטאָג, געזונטערהייט, אין נחת און אין פריידען.

אַלבערט פראָליך, לעבעדיקער זייל פון אונזער אינסטיטוציע

אונזער נייַ־דערווייַלטער קאָנטראָלער, אַלבערט פראָליך, האָט שוין אין אַ גרויס־סער מאָס אויסגעצאָלט אַ פּלעדזש פון 5,000 דאָלער פאַר אַ צימער צו פאַראייַ־ביגען אין אונזער איבערגעבויטער היים דעם נאָמען פון זיין גאָטזעליגער פרוי, לילייַען פראָליך ע"ה, וועלכע איז אָבּ אויך פאַראייביגט אויף דעם מעמאָרי־טאַ־פעל אין אונזער שוהל.

לעצטענס האָט ער אונז געגעבען אַ הלוואה פון 15,000 דאָלער צו פאַרענדיגען די איבערבוי־אַרבעט און אויסצושטאַטען אונזער היים און שפּיטאָל.

אַלבערט פראָליך.

ער שטאַמט פון שטעטעל פראַמפּי, פּאָ־דאָליער גובערניע, פון אַ טראַדיציאָנעלער אידישער פאַמיליע. זייַנע עלטערן, משה און הענייַ פרייליך ע"ה, זיינען געווען פייַנע באָלעבאָטישע אידען מיט גוטע הער־צער און אָפענע הענט. זיין זיידע, מרדכי פרייליך ע"ה, אַ זינקעווער חסיד, איז געַ־ווען אַ גרויסער עושר, כמעט אַ מיליאָנער אויף אַמאָליגען שטייגער און דערצו אַן אויסערגעווינליכער בעל־צדקה. בייַ די חתונות פון זייַנע קינדער האָט ער אַ גאַנצע וואָך געמאַכט סעודות פאַר אָרימעלייט און ער האָט געהאַט ליגען זעק מיט קליינגעלט, וואָס ער פלעגט טיילען צו נויטבאַדערפ־טיגע אידען.

מר. פראָליך גייט אין די פוס־טריט פון זייַנע עלטערן און זיידען. ער איז גוט, אידעל, באַשיידען, אַנטלויפט פון כבוד, וויל נאָר העלפען, וואו נויטיג, און האָבען אַ גוטען נאָמען, ווי זיין פאַמיליע אין דער אַלטער היים.

אַלבערט פראָליך ווערט ענדע דעם זו־מער 82 יאָר אַלט, מיט מזל און מיט ברכה, און מיר ווינטשען אים נאָך אַ סך געזונטע און געבענטשטע יאָרען.

האַרציגער ווילקאָמען צו די ווינערס צו זייער צוריקקער פון פלאָרידע

מיר דריקען אויס אַ וואַרעמען „ברוכים הבאים" צו אונזערע חשובע ווייס־פּרעזידענטן און געטרייע טוערס, סאל און אסתר ווינער, וועלכע האָבען זיך אַנהויב אַפּריל אַריבערגעצויגען פון מיאַמי ביטש, פלאָ., דאָ אַהער און געשאַפען זייער נייע היים אין ספּרינג וואַלי, נ. י., נאָענט צו אונזער אינסטיטוציע.

די ווינערס, וועלכע האָבען דאָס גאַנצע לייב און לעבען אַוועקגעלייגט פאַר אונזער האָום דורך אַלע יאָרען, האָט זיך געבענקט צוריק אַהיים, געצויגען צו אונז, און זיי האָבען אויפגעגעבען דעם פאַרגעניגען פון זוניגען פלאָרידער וועטער, כדי צו קענען ווידער זיין מיט אונז, ווי אויך נאָענט צו די קינדער און אייניקלעך.

עס איז ווירקליך אַ שיינער און גרויס־מוטיגער זשעסט, און מיר נעמען אויף די ווינערס מיט אָפענע אָרעמס און אַ האַרציגען ווילקאָמען. מיר האָפען, אַז זיי וועלען זיין מיט אונז און טאָן גוטס פאַר מיט געזונט, גחת און פריידען.

דער טויער אייבערהעם ביימאַן אין שפּיץ פון אונזער „מעות חטים" דריוו

כאָטש די באַגרעניצטע ראַמען פון אַן איבערגעלאָדענער, יום־טוב׳דיגער אויס־גאַבע פון אונזער זשורנאַל ערלויבען ניט אויסצורעכענען אַלע נעמען פון די וואָלונטיר קאַמפּיינער פאַר דעם ערב־פּסח׳דיגען הילפס קאַמפּיין פון אונזער האָום, קענען מיר אָבער ניט פאַרבייגיין עטליכע אויס־געצייכענטע טויער, וועלכע האָבען גע־שאַפען און אַריינגעבראַכט ביז גאָר באַ־דייטענדע סומעס.

דעם אויבען־אָן אין דעם מעות חיטים דריוו פאַרנעמט, ווי שטענדיג, אונזער ליבער טויער און אומדערמידליכער וואָ־לונטיר קאַמפּיינער, אייבערהעם ביימאַן, וועלכער שטרענגט זיך אָן איבער די כו־חות, טראָץ זיין שוואַכען געזונט און אָפּ־טער קראַנקהייט, אַריין און אַרויס פון שפּיטאָל, און שאַפט פאַר אונז הילף אויף פּסח. די סומע, וואָס ער האָט געזאַמעלט דעם יאָר דערגרייכט 500 דאָלאָר. מיר ווינטשען אים אַ רפואה שלימה און ער זאָל נאָך לאַנג קענען אָנהאַלטען דעם יחוס פון די וואונדערבאַרע בריידער ביימאַן, זעלטענע בעלי צדקה, וועלכע האָבען אַלע יאָרען, אויף אייבערהעמ׳ס איניציאַטיוו געהאָלפען אונזער האָום ערב פּסח.

א דאַנק יעטע פינקעלשטיין

מיר דערמאָנען אויך מיט דאַנק: יעטע פינקעלשטיין און דוד ראָזענבלום, וועמען מיר ווינטשען, אַגב, אַ רפואה שלימה; זייער הילף זייער וויכטיג. אַ דאַנק אויך צו מר. וואַכטעל, די חברה בני אַברהם פון גאָניאָנדז־טרעסטינע, מיט זייערע טוערס, די גראָזענסקיס, מר. איזידאָר קאָהן און אָנדערע, פאַר זייער באַדייטענדער הילף דעם ערב פּסח, און מיר ווינטשען זיי אַלעמען לאַנגע יאָר, געזונט און אַן אָנגע־נעמען פּסח, אין נחת און אין פריידען.

אונדזערע פריינדליכע שכנים, לאָמזשער און אָסטראָלענקער לאַנדסמאַנשטפען, גיבען אונז היפּשע הילף

אונזער אינסטיטוציע און ספּעציעל דער איבערבוי און אויסשטאַטונג פון אונזער היים און שפּיטאָל, האָבען אַרויסגערופען גרויס אינטערעס און אַ וואַרעמע האַנדלונג ניט בלויז פון אונזערע אייגענע מיטגלי־דער און אָנגעשלאָסענע ביאָליסטאָקער סאָסייעטיס, נאָר אויך פון פריינטליכע אָרגאַניזאַציעס פון דער אַמאָליגער ביאַ־ליסטאָקער פּראָווינץ.

„לאָמזשער" ווייזען וואונדערבאַרען ביישפּיל

די „לאָמזשער יאָנג מענס", וועלכע העלפען אונז יאָר־אײַן, יאָר־אויס מיט אַ בייטראָג פון 100 דאָלאָר, האָבען דאָס מאָל פאַרגרעסערט זייער שטיצע אויף 250 דא־לאָר, אַלס ענטפער אויף אונזער רוף פאַר איבערבוי און אויסשטאָטונג.

גרויס קרעדיט אין דער הינזיכט קומט דעם פאַרדינסטפולען פּרעזידענט, מר. מאָקס גערבער און דעם וויכטיגען טוער, מר. עליסאָן, וועלכע האָבען געהאָלפען דורכצופירען די פּיינע ביישטייערונג.

מיר זיינען אויך באַזונדער דאַנקבאַר אונזער ליבער וואָלונטיר און קאַמפּיינער אייבערהעם ביימאַן, וועלכער איז פאַר־אַנטוואָרטליך פאַר דער פריינדשאַפט צווי־שען אונז און די „לאָמזשער". אַלס אַנ־געזעענער טוער פון דער חשובער אָרגא־ניזאַציע, האָט ער זיי באַאיינפלוסט זיך אָנצושליסען אין אונזער האָום און צו גע־בען אונז די טראַדיציאָנעלע יערליכע בייי־שטייערונג.

„אָסטראָלענקער" לאָזען זיך פיין געפינען

די „אָסטראָלענקער בענ. אַסס׳ן" האָט בייגעשטייערט 1000 דאָלאָר צו אונזער בילדינג פאָנד. דאַנק און אָנערקענונג פאַרדינען די באַאַמטע פון דער זייער פריינדליכער אָרגאַניזאַציע: מאָקס טא־בייעס, פּרעזידענט, און די וויכטיגע טו־ער: סעם שאַפּירא, מר. ראַפאַפּאָרט און מר. שולץ.

די „אָסטראָלענקער" האַלטען אָפּ זייע־רע מיטינגען אין אונזער בילדינג און זייער חברה איז אויך אָנגעשלאָסען אין אונזער שוהל, מיט מר. מאָקס טאַבייעס אַלס פּרעזידענט פון דער שוהל. צווישען די אָסטראָלענקער מתפּללים דערמאָנען מיר מיט דאַנקבאַרקייט ר׳ אַברהם און ר׳ שעפּסעל, וועלכע קומען טאָג־אײַן, טאָג־אויס, צו העלפען מיט אַ „מנין".

אונזער יערליכער חנוכה־קאָנצערט

זונטאָג פאַרנאַכט, דעם 11 דעצעמבער, 1966, צו דער פינפטער ליכטעל, איז דורכ־געפירט געוואָרען אונזער טראַדיציאָנעלער יערליכער חנוכה־צוזאַמענקונפט, קאָנצערט און פּאַרטי. די אונטערנעמונג איז פאָרגע־קומען אונטער דעם פאָרזיץ פון אונזער וויס־טשערמאַן פון באָארד, איסאַק ריבא־לאָווסקי, מיט דער מיטווירקונג פון אונזער טראָסטי, חזן הערי פיינבערג, און טשער־מאַן פון דער קולטור־געזעלשאַפטליכער קאָמיטע, חזן מרדכי ספּעקטאָר.

וועגען חנוכה האָט געערעדט אונזער רבי אהרן חייט. עס זיינען אָנגעצונדען געווא־רען די טראַדיציאָנעלע חנוכה־מנורות און דער עולם האָט זיך וואַרעם אָפּגערופען מיט חנוכה־געלט, וויי אויך דאָניישאָנס פאַר די אָנגעצונדענע ליכטלאך.

ביי דער אונטערנעמונג איז אויך דורכ־געפירט געוואָרען דער יערליכער מעמ־בערשיפּ מיטינג פון דער אינסטיטוציע. דער טשערמאַן פון דער נאָמינייישאָן קאָמי־טע, חזן הערי פיינבערג, האָט פאָרגעשלאָ־גען אַ ליסטע פון דירעקטאָרען פאַר דעם יאָר 1967, וועלכע איז אויסגאַרבעט גע־וואָרען דורך אים מיט דער מיטווירקונג פון די קאָמיטע־מיטגלידער לעאָן דאָלידסקי, און דייוויד פינקוס. די ליסטע איז אייג־שטימיג אָנגענומען געוואָרען.

דער חנוכה־קאָנצערט איז דורכגעפירט געוואָרען פון אונזערע ביאָליסטאָקער קינסטלער: חזן מרדכי ספּעקטאָר און זיין פרוי, די זינגערין מרים סאַנדלער, און חזן הערי פיינבערג.

נאָך דעם פּראָגראַם האָט דער עולם גע־נאָסען פון געשמאַקע חנוכה לאָטקעס און אַנדערע יום־טוב׳דיגע רעפּרעשמענטס.

ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי איז שטאָלץ מיט אירע דערגרייכונגען

פון **יעטע שרייבער**, פּרעזידענטין

אונזער „ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזי־לערי" פֿאַרצייכענט אַ סעזאָן פון וויכ־טיגע אויפטוען. די וועכענטליכע מיטינ־גען יעדען מאָנטאָג בייטאָג אין אונזער האָום, אַ זעלטענהייט ביי אידישע פֿרויען אָרגאַניזאַציעס אין שטאָט און איבערן לאַנד, זיינען געווען יעדעס מאָל גוט באַ־זוכט און עס זיינען אויך צוגעקומען נייע מיטגלידער.

נייע באַאַמטע ערוויילט

אונזער עקזילערי האָט ערוויילט נייע באַאַמטע פֿאַר דעם יאָר 1967:

יעטע שרייבער, פּרעזידענטין; עני ס. אַדלער, פּענע אַלטע לעוויט, הענריעטע רובין, גוירטרוד סאַמערפעלד און נעטי וואַגמאַן — וויס־פּרעזידענטינס; סערע זאַלאָוויץ, טרעזשורער; איידע זאַלאָוויץ, רעקאָרדינג־סעקרעטאַר; רעי סיידערמאַן, פינאַנס־סעקרעטאַר; לילי עפשטיין, פּעני רובין און מאַלי זאַלאָוויץ — טראָסטיס; רוטה בלומבערג, מאַרשאַל; דזשוליאַ פֿאַרבער און רוטה בלומבערג — סאָשעל האָסטעסס.

עקס־פּרעזידענטין סילוויע שאָנפעלד ווערט פֿרעזענטירט מיט א טעסטימאָניעל פּלעק

דעם 16טן דעצעמבער 1966, ביי אַ גוט־באַזוכטן מיטינג פון אונזער אָוקזי־לערי, איז אונזער געווען פֿרזידענטין, מרס. סילוויע שאָנפעלד, פֿרעזענטירט געוואָרען מיט אַ טעסטימאָניעל פּלעק פֿאַר 3 יאָר פון גוטער פּירערשאַפט אַלס פֿרע־זידענטין פון דער אָרגאַניזאַציע. זי האָט אויפגענומען דעם אָנערקענונגס־אויסדרוק מיט באַגייסטערונג און דאַנקבאַרקייט.

„ביוטי פֿאַרלאָר" געגרינדעט פון דער אָוקזילערי

אונזער אָוקזילערי האָט בייגעשטייערט 1000 דאָלאַר פֿאַר אַ „ביוטי פֿאַרלאָר" אין אונזער האָום, וואָס איז געגרינדעט גע־וואָרען פֿאַר אונזערע זקנים און זקנות, אַלס מתנה פון דער אָוקזילערי. דאָס איז אַ נייער אויפטו אין אונזער איבערגעבויטען בילדינג.

אונזער הילף צו דער אינסטיטוציע

מיר זיינען פֿאַרטראָטען אין אַלע קאַמ־פּיינס פון דער אינסטיטוציע און ענט־פּערן אויף יעדען רוף. די אָוקזילערי האָט בייגעשטייערט צו דעם בילדינג פאָנד, צו דעם מעות חיטים דרייוו, צום אַפּיל ביי דעם יערליכען טעאַטער בענעפּיט, ביי חנוכה אין פֿורים פּייערונגען און איצט גרייטען מיר זיך שוין אָנטייל צו נעמען אין דעם „זומער עמוירדזשענסי דרייוו". אונזער הילף איז שטענדיג אין שוועריע טויזענטער דאָלאַרען.

אונזער פֿאַרטרעטערשאַפט ביי די באַארד מיטינגען

די אָרגאַניזאַציע איז ווירדיג פֿאַרטרא־טען ביי יעדען באַארד־מיטינג פון אונזער אינסטיטוציע, וואו אונזער הילף ווערט אַנאַנסירט, אונזער וואָרט ווערט געהערט און אונזער מיינונג שפּילט אַ וויכטיגע ראָל ביי פֿאַרשיידענע דיסקוסיעס און באַ־שלוסען.

דער יערליכער באַזאַר

דער דערפֿאָלג פון אונזער יערליכען באַזאַר אין 1966 איז אין אַ גרויסער מאָס צו פֿאַרדאַנקען אונזערע שוועסטער, וועל־כע האָבען געשאַפֿען און געבראַכט וואָרע און אויך געשטאַנען ביי די קאָונטערס אַלס סיילסליידיס ביים פֿאַרקויף פון די סחורה.

שמחות אין דער אָוקזילערי

מיר פֿאַרצייכענען מיט פֿרייד די 39טע חתונה־אַניווערסערי פון אונזערע טויער, מר. און מרס. סעם און בעלאַ סטאָקס, וועלכע האָבען געפֿייערט זייער שמחה מיט פּיינע רעפֿרעשמענטס ביי אונזער מיטינג דעם 3טען אַפּריל 1967, ווי אויך די 47־טע חתונה־אַניווערסערי פון אונזערע טו־ער, סעם און דזשוליאַ פֿאַרבער. מרס. פֿאַרבער איז יאָרען־לאַנג אויף אונזער רעפֿרעשמענטס קאָמיטע און איינע פון אונזערע פֿאַרדינסטפולע וועטעראַנען אין דער אָוקזילערי. זאָלען זיי האָבען אַ סך נחת, מיט געזונט און פֿרייד אין די פֿא־ימליעס!

א וואָרט פון לויב וועגען שוועסטער בלומבערג

אונזער טייערע רוטי בלומבערג פֿאַר־דינט גרויס קרעדיט פֿאַר איר אומדער־מידליכער אַרבעט. קיין אויפגאַבע איז פֿאַר איר ניט צו־שוואָר, קיין גאַנג איז פֿאַר איר ניט צו־ווייט, קיין שטונדע איז פֿאַר איר ניט צו־שפּעט צו ברענגען ערמוטי־גונג צו קראַנקע, הילף צו ליידענדע און טרייסט צו שוואַר־געטראָפענע פֿאַמיליעס. זאָל זי זיין געזונט און קענען אַ סך יאָרען טאָן די גוטע אַרבעט!

רפואה שלימה וואונטשען

מיר ווינטשען אַ רפואה שלימה אונזער מיט־גרינדערין און ערען־פּרעזידענטין, מרס. איידע אייזאַק, וועלכע ערהאָלט זיך אין שפּיטאָל נאָך אַן עקסידענט, און מיר האָפֿען, אַז זי וועט ווידער זיין מיט אונז ביים בעסטען געזונט. שוועסטער אייזאַק איז דער לעבעדיגער סימבאָל פון דער אָרגאַניזירטער ביאַליסטאָקער פרויי אין אירע שענסטע אייגענשאַפֿטען און פֿאַר־דינסטען, די „לעבעדיגע לעגענדע" פון אונזער „ביאַליסטאָקער אשת חיל" אויף דעם אַמעריקאַנער באָדען.

שיינער זשעסט פון די אַדלערס

אונזערע מיטגלידער סעם און עני אַד־לער האָבען בייגעשטייערט צו אונזער אָוקזילערי 100 דאָלאַר ספּעציעל פֿאַרן געזונט פון אונזער עקזעקוטיוו־דירעקטאָר דוד סאָהן. אַ שיינער ביישפּיל. נעמט אַן אונזער אַלעמענס האַרציגען דאַנק!

די זאַלעוויצעס פֿאַררייזט אין קאַליפֿאָרניע

אונזער טייער פֿאַרפֿאַלק איזידאָר און איידע זאַלאָוויץ וויילען איצט אין לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפֿאָרניע, אויף זייער וואַ־קאַציע. זיי וועלען דאָרט האָבען די גע־לעגענהייט זיך צו טרעפען מיט אונזערע לאַנדסלייט אין איבערגעבען אַ לעבעדיגען גרוס פון אונז. די זאַלאָוויצעס זיינען די־רעקטאָרען פון אונזער אינסטיטוציע און מרס. זאַלאָוויץ איז די רעקאָרדינג סעק־רעטאָרין פון אונזער ליידיס אָוקזילערי. מיר האָפֿען, אַז זיי וועלען גוט פֿאַרברענ־גען און קומען צו אונז צוריק געזונטער־הייט.

מיר טרויערן אויפן טויט פון אוירווינג שאָנפעלד

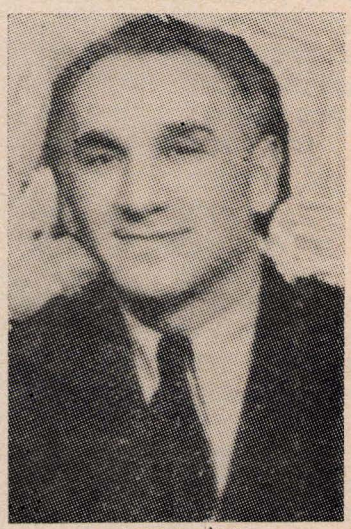
אונזערע אַלע שמחות זיינען היפּש פֿאַר־שטערט געוואָרען דורך דעם סעזאָן צוליב דעם טויט פון אונזער ליבען פריינט אויר־ווינג שאָנפעלד, געטרייער מאַן פון אונ־זער טייערער עקס־פּרעזידענטין סילוויאַ שאָנפעלד, און מיר דריקען אויס אונזער טיפֿסטען מיטגעפיל צו דער אַלמנה און די קינדער, אַז זיי זאָלען מער פון קיין צער ניט וויסען און אין דער וויייטערדי־גער גוטער ארבעט פון אונזער האָום, וועל־כע איז געווען אַזוי נאָענט צום האַרץ פון נפטר, זאָלען זיי אַ טרייסט געפינען.

צו אַלע אונזערע שוועסטער מיט זייערע פֿאַמיליעס, פריינט, אונטערשטיצער, מיט־גלידער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים, ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט איבער דער גאָרער וועלט און צו אידען אומעטום שיקען מיר איבער אונ־זערע בעסטע וואונטשען פֿאַר אַ געזונטען און פּריילעכען פּסח.

געסט אין אונזער האָום

דעם פֿאַרגאַנגענעם סעזאָן האָבן מיר געהאַט צו באַזוך אַ צאָל זייער ליבע און אָנגעלייגטע געסט פון אויסלאַנד, ווי אויך פון די ווייטסטע עקען פון אמעריקע, וועלכע האָבן אונז פֿאַרשאַפט נחת און כבוד מיט זייער וויזיט אין אונזער אינסטיטוציע:

מר. און מרס. וואָלף באַביטש פון פֿאַריז זיינען דאָ אָנגעקומען דעם 13טן אָקטאָבער 1966 אויף אַ באַזוך צו זייערע ברודער און שוועגערין, אונזערע מיטגלידער און טוער, מר. און מרס. מאַקס באַביטש פון די בראָנקס.

וואָלף באַביטש

די חשוב'ע געסט זיינען וואַרעם אויפגענומען געוואָרען ביי אַ קבלת פּנים, וואָס איז געגעבן געוואָרען אין זייער כבוד ביי אַ מיטינג פון אונזער אָוו די־רעקטאָרעז דעם 20טן אָקטאָבער. מר. באַביטש האָט זיך אַליין איבערטראָפּן מיט זיין וואונדערבאַרער באַגריסונגסרעדע, באַצייכענענדיג אונזער אינסטיטוציע און בילדינג מיט י. ל. פּרץ'ס אויסדרוק אין זיין קלאַסישער מעשה'לע „אויב ניט נאָך העבער".

די באַביטשעס, וועלכע זיינען באַקאַנט און באַליבט אין פֿאַריז אַלס ענערגישע טוער אין דער דאָרטיגער ביאַליסטאָקער קאָלאָניע און דעם לאַנדסמאַנשאַפֿטליכן פֿאַרבאַנד, ווי אויך אַלס קולטור־טרעגער און האַרציגע לאַנדסלייט און וועמענס הויז אונ טיר איז אָפּען פֿאַר יעדען אַלס דאָס „קליין־ביאַליסטאָק פון פֿאַריז", האָבן בייגעטראָגען צו אונזער אינסטיטוציע 200 דאָלער, ווי אויך אַ ביישטייער רונג פון 50 דאָלער פון אונזער לאַנדסמאַן און פריינט אין פֿאַריז, דוד פֿאָדליאשוק.

מר. און מרס. דוד זאַבלודאָווסקי פון מעקסיקע זיינען דאָ אָנגעקומען דעם 4טן נאָוועמבער 1966 און זיינען ווערעם אויפגענומען געוואָרען ביי אַן אינטימען קרייז פון לאַנדסמאַנשאַפטליכע פירער און טוער אין אונזער אינסטיטוציע.

דוד זאַבלודאָווסקי

רחל זאַבלודאָווסקי

דוד זאַבלודאָווסקי, אַ באַגאַבטער רעדנער און שרייבער, משכיל און אינטעליגענט, האָט ביי דעם קבלת פּנים פֿאַרגעליינט אַ פּאָעמע, געווידמעט די 40 יאָר זינט זיין אָנקום און ארבעט אין מעקסיקע.

ארבעים שנה — פערציג יאָר

(1926—1966)

פון **דוד זאַבלודאָווסקי** (מעקסיקע)

איך כאַפּ אַ קוק — איך וואַרף אַ בליק,
ווי מיט פערציג יאָר צוריק
מיט אַ קליין רענצעלע אין האַנט
געפֿאָרן בין איך אין אָצטעקן־לאַנד.
עס ווילט זיך דערמאָנען, דערציילן
ווי איך בין אַוועק פון דעם אַמאָליגען פּוילען
וואו אידען זיינען געזעסען ווי אויף הייסע קוילען;
ניט געמוזט חלילה אַנטלויפן —
אַוועק אויף אַ ראַיעלן אופן...

געווען יונג, פֿאַרמאָגט ענערגיע, מוט
און געגלויבט: עס וועט זיין גוט.
אויף הוצאות געהאַט אַ ביסל געלט —
אָבער עס האָט נאָך אַ סך געפעלט.
אַ קושעטקע אַ נייע אויף גיך פֿאַרקויפט,
און דאָ — די צייט לויפט —
שוין שפּעט אין דער נאַכט.
האָט מיין פרוי ניט געטראַכט,
געווען מוטיג, ניט געקלאָגט
און צום שכן גזאָגט:
נעמט, אַלטער, וואָס אייך געפעלט
און באַרגט מיר דאָס ביסעל געלט.
דער שכן — געמעגט האָט ער לאַנג לעבען —
און ניט געקלערט און געגעבען...
לעב איך און איך בין דאָ
און מיין שכן — שוין לאַנג אויף דער וועלט ניטא.

אַ שניי אַ נאַסער געפאַלן — כמעט געראַטענט
וועג איך מיט רחלען האָב זיך געזעגענט.
די קינדער געקושט און געגלעט,
זיי זיינען שוין געלעגען אין בעט.
אַנגעזאָגט: מען זאָל ניט פֿאַרגעסען
אויב עס וועט פּעלצן צום עסען,
פֿאַרקויפען וואָס אין שטוב איז פֿאַראַן
און אַוועק גיך צו דער באַן.

מיין מאַמע — זי איז געווויס אין גן־עדן
לעבען דעם צדיק דעם זיידען,
מיט ציטער דערמאָן איך זיי ביידען.
זי האָט אַזוי געזאָגט צו מיר
וועג איך האָב זיך געזעגענט מיט איר:
דו פֿאַרסט, דאָדיע, אין אַ נייער וועלט,
אַן אַ קרוב, אַן געלט (מסתמא אַזוי באַשערט),
ביסט דאָך דער ערשטער — דער בכור —
דער אָנהויב פון אַ נייעם דור.
וויל איך דיר געבען מיין ברכה,
זאָלסט געפינען גליק, האָבען הצלחה.
אין דעם לאַנד אין דעם וויייטען
זאָלסטו קריגען חן ביי לייטען.
איך קען דיר קיין מתנות געבען,
וויכטיג איך זאָלסט הערליך לעבען.
כאָטש איך וויים, קינדער, גוט
אַז פּאַלשקייט איז ניטאָ אין אייער געמיט;
אוּן נאָך עפּעס, מיין זון, וויל איך דיר זאָגען:
זאָלסט האָבען בטחון, ניט קלאָגען
און ניט וועלען אימיצען דעריאָגען.

— — — — — — — — —

די וועלט מיין מאַמעס פֿאַרן, פֿאַרגעסען
האָבען זיך איינגעקריצט אין מיין זכרון.
ביי יעדער שמחה, ביי יעדער עסען
טאָר מען זיי ניט פֿאַרגעסען.
און וועג מיר פרייען זיך, מיר לאַכען,
מעג מען שהחיינו מאַכען...

ריטשארד באבקעם פון מאַנטעוויל, וועלכער איז דאָ געווען אין מאַנאַט פעברואר 1967 אלס גאַסט פון זיין אָנקל און טאַנטע, אונזערע חשוב'ע טויער, וויים־טשערמאן פון באָארד אוו דירעקטאָרען, איסאק און מאַלי ריבאַלאָווסקי.

דער זון פון ליזא און ישראל באבקעם, אונזערע אָנגעזעענע לאַנדסלייט אין אונטאַריא, איז דער גראָטעסקער רוגוויי, איז דער גראָטעסקער יונגערמאן א שטאָלץ און נחת ניט בלויז פאַר זיינע עלטערן און פאַמיליע, נאָר אויך פאַר אונז אַלעמען, מיט זיין פליסיגען מאַמע־לישון און הארציגען אינטערעס אין ביאַליסטאָקער אָנגעלעגנהייטן, כאָטש געבאָרן און דערצויגען אויף פרעמדער ערד. עס פילט זיך אין אים דער גוטער איינפלוס פון דער שיינער, גייסטרייכער ביאַליסטאָקער האָום און טאַטע־מאַמע אין וועמען „דאָס פינטעלע ביאַליסטאָק" איז טיף איינגעוואָרצעלט.

הערשעל פייגין פון ארגענטינע, וועלכער איז געווען צו גאַסט אין פעברואר 1967. כאָטש ער האָט ניט באַוויזען צו קומען באַזוכען אונזער האָום, האָט ער דאָך צוגעזאָגט א פיינעם דאָניישאָן פאַר אונזער אינסטיטוציע. דער גאַסט איז אייניקער פון די גרויס־אינדוסטריעלער אין ארגענטינע אויפן געביט פון מעטאַלורגיע.

פון לאָם אנדזשעלעס, קאַליפ., איז דאָ דעם פאַרנאַנגענעם ווינטער געקומען צו גאַסט אונזער חשוב'ע לאַנדספרוי און געטרייע טוערין, **מרם. אסתר יערוזאַלימסקי**, וועלכע האָט באַזוכט אונזער אינסטיטוציע און געזען די איבערבויאַרבעט אין אונזער בילדינג.

אַן אינטעליגענטע פרוי און איבערגעבענער מיטגלידט, האָט מרם. יערוזאַלימסקי אונז צוגעשיקט א פיינע ביישטייערונג פאַר אונזער האָום.

אונזער האָום אויף דער ראַדיאָ־פראָגראַם פון אונזער טויער פאָול שאָכעט

דורך דעם פאַרגאַנגענעם ווינטער איז דער רוף פון אונזער האָום פאַר הלוואות און דאָניישאָנס צו אונזער בילדינג פאָנד געהערט געוואָרען עטליכע מאָל א וואָך אויף דער ראַדיאָ־סטאַנציע „דאָבליו־אי־וויי־די".

דער רוף צו דער אידישער עפענטליכקייט איז דערמעגליכט געוואָרען דורך דער העפליכקייט פון אונזער חשוב'ן לאַנדסמאַן, טויער און דאָנאָר, פּאָול שאָכעט, וועלכער האָט אונז געגעבען פרייע צייט אויף זיין ראַדיאָ־פראָגראַם.

מיר דאַנקען פרייַנט שאָכעט פאַר זיין פיינער מתנה.

אַלעקס בלום, באַוואוסטער פילאַנטראָפּ, שטיצט אונזער בילדינג־פאָנד אויס דאַנקבאַרקייט פאַר „טעג" אין ביאַליסטאָק

אַן אינטערעסאַנטער עפּיזאָד איז זיך דעםווינטער פאַרלאָפען, וועלכן אַן אימיגראַנטיש פּאַרפּאָלק, אַלעקס און יעטע בלום פון ברוקלין, האָבען זיך צו אונז געמאַלדען אין בייגעטראָגען 1500 דאָלאַר צו אונזער בילדינג פאָנד, אויס דאַנק פאַר מר. בלומ'ס „טעג" אַלס ישיבה־בחור אין אונזער אַמאַליגער ביאַליסטאָק.

אַלעקס און יעטע בלום

אַלעקס בלום, דער זון פון דעם שיינעם בעל הבית, סוחר, למדן און משכיל, אברהם בלום, פון גראַיעווע, האָט אינגעלוויזיז, אין 1904, געלערנט אין דער ביאַליסטאָקער ישיבה ביי הגאון ר' נחום'טשע זצ"ל, און ווי די מאָדע איז דאָן געווען, האָט מען אים באַשטעלט „טעג" אין שטאָט. אגב, האָט דאָרט אויך געלערנט זיין גאָטזעליגער ברודער, רעוו. יעקב בלום ע"ה, דער שפּעטערדיגער עקספערט־מוהל און פרעזידענט פון דעם מוהלים־פאַרבאַנד אין ניו־יאָרק, באַוואוסט אין די היגע קרייזען אַלס ציוניסטישער עסקן און פאַרדינסטפולער כלל־טוער.

דער יונגינגער אַלעקס האָט זיך געפילט געקלעמט און פאַרשעמט, ווען ער פלעגט דאַרפען עסען ביי א פרעמדען טיש, אָבער די האַרציגע ביאַליסטאָקער באַלעבאָסטעס האָבען אים זייער צערטליך באַהאַנדעלט, דערמוטיגט, געגעבען עסען צו־זאַט און אויך „מיט זיך" און טאַשען־געלט פאַר זיינע אינגעלשע באַדערפענישען.

אַלעקס האָט זיך דאָן א נדר געגעבען, אַז ער וועט שפּעטער אין לעבען, ווען גאָט וועט אים העלפען, צוריקצאָלען דעם חוב צו דער גאַסטפרײַנדליכער ביאַליסטאָק. דערוויסענדיג זיך פון דער פרעסע וועגען אונזער איצטיגען 100.000 דאָלער בילדינג פאָנד אַפּיל און איינזענדיג, אַז אונזער אינסטיטוציע איז נאָכן חורבן דער אייניציגער וויירדיגער יורש פון דער אמאַליגער אידישער ביאַליסטאָק, האָט ער אונז מיט שמחה און דאַנקבאַרקייט איבערגעגעבען זיין שיינע ביישטייערונג.

ווי מיר דערוויסען זיך פון אַן אינטערווייו מיט דעם נאָבעלען נדבן, איז נאָך זיין גאָטזעליגער פאָטער געווען באַוואוסט אין דער גאַנצער געגענט מיט זיין מידה פון צדקה, ספּעציעל פאַר ארץ־ישראל. ר' אברהם בלום ע"ה איז טאַקע געווען פון די ערשטע, וועלכער האָט אין 1902 זיך איינגעשאַפט 10 שערס אין דר. טעאָדאָר הערצל'ס פיאָנערישער אידישער קאָלאָניאַל־באַנק פאַר בנין ארץ־ישראל, באַוואוסט אַלס דער „אוצר התישבות היהודים". זיין זון, אַלעקס, האָט דעם דאָקומענט פון דער אַקציע געפונען אין זיין טאַטנס גמרא און ער האָלט עס ווי א הייליגע קמיע ביז צום היינטיגען טאָג.

די בלומס האָבען אויך געגעבען אַן אַמבולאַנס צו דעם „רויטען מגן דוד" פאַר מדינת ישראל. זיי זיינען אַקטיוו אין אידישען נאַציאָנאַלען אַרבעטער פאַרבאַנד.

ביי דער געלעגנהייט אָנאָנסירען מיר מיט פרייד וועגען דער בר מצוה פון זייער אינגסטען איניקעל, יוסף פייסאק, דעם געראָטענעם זון פון זייערע טייערע קינדער, שרה מרים און קלמן פייסאק פון ברוקלין, וואָס איז פאַרגעקומען דעם 18־טען מאַרטש 1967, און מיר ווינטשען זיי און די גלייקליכע עלטערן מזל טוב און א סך נחת.

די בלומס און זייער פאַמיליע זיינען פאַר אונז א גרויס געווינס און מיר האָפען אַז זיי וועלען זיין מיט אונז און העלפון אין דער וויכטיגער אידיש־מענטשליכער אַרבעט א סך געזונטע און געבענטשטע יאָרען.

רפואה שלימה וואונטש צו אַלעקס שוואַרץ

מיר ווינטשען א רפואה שלימה אונזער חשוב'ן דירעקטאָר און דאָנאָר, מר. אַלעקס שוואַרץ פון וויהאָקען, נ. דזש., וועלכער ערהאַלט זיך איצט פון זיין קראַנקהייט.

אַלעקס און מיני שוואַרץ, א געבענטשטע פאָר־פאַלק, העלפען אונז מיט א ברייטער האַנט אין אַלע קאַמפיינס.

אונזערע פאַרלוסטנען

צום אייביגען אַנדענקען

אַל הערים, טעאַטראַל, קולטור-טוער געשטאַרבען אין אונזער האָום

זונטאָג, דעם 5טען יאַנואַר 1967, איז אין אונזער האָום נאָך אַ קורצער קראַנק-היים געשטאַרבען דער באַליבטער פאָר-לעזער, טעאַטראַל און קולטור-טוער, מר.

אַל הערים ע״ה

אַל הערים ע״ה. ער איז אַלט געווען 74 יאָר.

אַ היימישער אינטעליגענטער, באַגאַב-טער קינסטלער און דערביי אַ ליבער פאַלקסמענטש און אמת׳ער מזג טוב, האָט אַל הערים פאַרנומען אַן אָנגעזעענעם פלאַץ אין אידישען טעאַטער און ער האָט געשפילט צוזאַמען מיט אַזעלכע ריזען פון דער אידישער ביגע, ווי מאָריס שוואַרץ, סעמועל גאָלדענבערג, בערטאַ קאַליש, אליהו טענענהאָלץ, שניצער און אַנדערע. ער האָט זיך ספעציעל אויסגע-צייכענט אַלס גלענצענדער פאָרלעזער און אויסטייטשער פון שלום עליכמ׳ס ווערק.

אַלע יאָרען אַ פריינט פון די ביאַליס-טאָקער און פון אונזער אינסטיטוציע, האָט אַל הערים ביי אונז אויך געפונען זיין לעצטע היים.

טרויי אונזער טראַדיציע פון אָפענער טיר פאַר אידישע קינסטלער, אַן אונ-טערשייד פון היימשטאָט, זיינען מיר גע-ווען די אינציגע האָום אין שפּיטאָל אַריינ-צונעמען אַל הערים אין אַ צייט, ווען ער האָט זיך דרינגענד געדויטיגט אין אַ קראַנקען-בעט און צערטליכער מעדיציני-שער אויפּאַסונג.

אַל הערים לאָזט איבער זיין אַלמנה שרה, אַ באַקאַנטע טאַנץ-מייסטערין און זייער אינטעליגענטע פרוי, 2 זין: מאיר און ישראל, און 3 אייניקלעך.

מיט אַל הערים איז אַוועק אין דער אייביגקייט אַן אידאַליסטישער טיפּ פון דעם היימישען קינסטלער, פאַרערער און פאַר-שפרייטער פון מאַמע-לשון און טרעגער פון אידישער קולטור און וואָרט צווישען די ברייטע פאָלקס-מאַסען.

סעם ראַצקען ע״ה, געשט. דעם 4 נאָוועמבער 1966 נאָך אַ קורצער קראַנק-הייט אין לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפ., אין עלטער פון 81 יאָר.

דער נפטר, אַ ביאַליסטאָקער וועטעראַן טוער און אַקטיוויסט אַרבעטער-פירער, איז געבאָרען געוואָרען אין וואַשלי׳קאָוויע. נאָך זיין אָנקום אין אַמעריקע, האָט ער

סעם ראַצקען ע״ה

זיך באַזעצט אין פעטערסאָן, נ. דזש., וואו ער איז געווען פון די טשאַרטער-מעמבערס פון ביאַליסטאָקער ברענטש 121 אַרבעטער רינג און אויך צווישען די גרעטרייע טוערס פון דער „ביאַליסטאָ-קער רעליף סאָסייעטי״ אין פּעטערסאָן. ער איז אַלע יאָרען געווען אַ געטרייער מיטגליד פון אונזער אינסטיטוציע.

זיינע לעצטע יאָרען האָט ער געוואוינט אין לאָס אַנדזשעלעס, וואו ער איז אויך געווען טעטיג אין דער דאָרטיגער ביא-ליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט און אין דער אידישער אַרבעטער באַוועגונג.

סעם ראַצקען אַ האַרציגער, ליבער, אינטעליגענטער מענטש מיט אַ פיינער פּליסיגער פעדער, פלעגט אונז צושיקען קאָרעספּאָנדענצען פון לאָס אַנדזשעלעס פאַר דער „ביאַליסטאָקער שטימע״. ער איז אָפט באַערט געוואָרען פון דעם אַר-בעטער רינג אין לאָס אַנדזשעלעס צו זיין 80טען געבורטסטאָג און מיר האָבען אים דאַן גראַטולירט אויף די שפּאַלטען פון אונזער זשורנאַל.

דער נפטר לאָזט איבער אַ זון, אָסקאר ראַסקען אין אַלבאַני, נ. י.; 2 פאַרהיי-ראַטע טעכטער, מרס. הערמאַן (אידיט) גיומאַן אין קליפטאָן, נ. דזש. און מרס. הענרי (פלאָרענס) שרייבער אין פעיר לאָון, נ. דזש., און 9 אייניקלעך און אור-אייניקלעך, ווי אויך אַ שוועסטער, מרס. אסתר אראַנאָוויץ, פּראָטאָקאָל סעקרע-טאַרין פון דער „ביאַליסטאָקער רעליף סאָסייעטי״ אין פּעטערסאָן.

מיט סעם ראַצקען איז אַוועק אין דער אייביגקייט אינער פון די אידעאַליסטי-שע ביאַליסטאָקער פאָלקס-מענטשען און אַרבעטער-טוער, פון די לעצטע מאָהיקא-נער פון אַ דור וואָס פאַרשווינדט שוין פון דער אויבערפלאַך.

אויסבעסערונג וועגען דר. ה. פראַנק ע״ה

אין „ביאַליסטאָקער שטימע״ פון סעפ-טעמבער, 1966, נומער 299, זייט 20, אין דער פאַררעדע צום אַרטיקל וועגען מרדכי טענענבוים ע״ה, איז על פּי טעות אָנגעגע-בען געוואָרען דר. פראַנק׳ס 15-טער יאָר-צייט. עס דאַרף זיין 14-טער יאָרצייט, ווייל ער איז געשטאַרבען דעם 10טען אוי-גוסט, 1952.

ישראל אַנעש ע"ה, געשט. דעם 10 נאָוועמבער 1966 אין עלטער פון 85 יאָר, א קורצע צייט נאָך זיין 85-טען געבורטסטאָג.

דער נפטר, א געטרייער טויער פון אונזער האָום, האָט יאָרענלאַנג אָנגעהאַלטען דעם אָמט פון מאַרשאַל אין אונזער באָארד אָוו דירעקטאָרס און פלעגט באַ-

ישראל אַנעש ע"ה

זוכען אלע מיטינגען און אונטערנעמונגען. ער איז אויך געווען אקטיוו אין ביאַליסטאָקער ברענטש 88 ארבעטער-רינג.

אין יאנואר 1966 האָט ער פארלאָרען זיין געטרייע פרוי לינא ע"ה, וועמען ער האָט צערטליך באַהאַנדעלט אלע יאָרען און אויך דורך דער צייט פון איר קראַנקהייט.

א שטילער, באַשיידענער און גוטמוטיגער מענטש, לאָזט מר. אנעש איבער א שיינעם דור קינדער און קינדס-קינדער: 2 פארהייראָטע טעכטער, סילוויע יענער מיט איר מאַן און פאַמיליע אין דזשאַמעיקאַ, נ. י., און העלען סאקס, מיט איר מאַן און פאַמיליע אין סענדס פאָינט, נ. י.; 6 אייניקלעך און א ברודער, ד"ר מאָריס אנעש.

די משפחה האָט פאַראייביגט די נעמען פון זייערע עלטערן אויף דעם מערשל טאפעל אין דער שוהל פון אונזער האָום.

אייזיק קאַהען ע"ה, געשט. דעם 11 דעצעמבער 1967.

א האַרציגער פאָלקס-מענטש און מיטגליד פון אונזער האָום, איז דער נפטר אויך געווען א מיטגליד און טויער פון דעם „ביאַליסטאָקער פּיינטערס קלוב" און פלעגט קומען אין זיינע פרייע זונטאָגען צו באַטייליגען זיך מיט די אנדערע טויער פון „קלוב" אין פרייוויליגע פּיינט-דושאַבס אין אונזער בילדינג.

דער נפטר לאָזט איבער זיין פרוי, דאַראָטי, אין די בראָנקס, און זון, אייבערהעם קאַהען, אין ברוקלין, און טאָכטער, מרם. מאַקס אַמבוש, אין ראָטשעסטער, נ. י.

רעזו. עזרא לייביק ע"ה, געשט. דעם 1 יאנואר 1967 אין עלטער פון 62 יאָר.

א איד א תלמיד-חכם, נדבן און בעל-טובה, איז רעזו. לייביק איבער 30 יאָר געווען פארבונדען מיט דער „כנסת ישראל" שוהל אין סי געיט, ברוקלין, אלס משמש בקודש און האָט פיל געטאָן פאר אידישקייט אין דער געגנט.

דער נפטר איז געווען דער איידעם פון אונזערע פארדינסטפולע גאָטזעליגע לאַנדסלייט הערשל און גאלדע אייזענשטאָט פון ביאַליסטאָק. ער לאָזט איבער זיין פרוי איידע, וועלכע איז א מיטגליד און דאָנאָר פון אונזער האָום און פון דער ביאַליסטאָקער לייידים אוקזיליערי, ווי אויך א שיינעם דור קינדער — דריי פארהייראָטע טעכטער: דאָרים, אניטא און שולמית, פון וועלכע צוויי האָבען זיך באַזעצט אין מדינת ישראל, און א גערָאטענעם זון הערשל, א ישיבה-בחור און אינזשיניר-סטודענט, ווי אויך א צאָל אייניקלעך און א טאַנטע, אונזער חשובע דירעקטאָרין און טוערין ראָזע ראָשבוים.

רעזו. לייביק איז געבראָכט געוואָרען צו קבורה אין מדינת ישראל.

מיט מר. עזרא לייביק איז אַוועק אין דער אייביגקייט דער זעלטענער טיפ פון אידיש-אמעריקאנעם שוהל-איד, וועלכער האָט אלם שמש געדינט נאָט און פאלק מיט טיפער אמונה און זעלטענער פרייהייט, א געשטאלט וואָס פארשוויندט פון דער אויבערפלאַך פון היגען שוהל-לעבען.

ראַלף וויין, ע"ה. אין ברוקלין, נ. י., איז דעם 23-טען יאנואר, 1967, געשטאָרבען, אונזער לאַנדסמאַן, ראַלף וויין. ער איז אַלט געווען 81 יאָר.

דער פארשטאָרבענער איז געווען פון די גרינדער און א סך מאָל טשערמאַן פון די ביאַליסטאָקער יאָנג מענס אסס'ן, וואו ער האָט געהאַט א סך פארדינסטען. ער איז אויך געווען אמאָל טעטיג אין אונזער אינסטיטוציע.

ער לאָזט איבער זיין צווייטע פרוי, סילוויע (די ערשטע פרוי, אנא, איז געשטאָרבען אין 1951), 4 פארהייראָטע טעכטער: העלען נאוועסקי, דזשאַנעט גאָלדען, אידיט אייטעלבערג און ראָז לייבאָוויץ, ווי אויך אייניקלעך און אור-אייניקלעך.

דניאל קאַגאַן ע"ה, געשט. דעם 10 יאנואר 1967.

דער נפטר, אן אנגעזעענער געזעלשאַפטליכער טויער און געטרייער לאַנדסמאַן, איז געווען אקטיוו אין דער „ביאַליסטאָקער רעליף סאסייעטי" פון פעטערסאָן, וואו ער האָט געוואוינט אלע יאָרען, ווי אויך אין דעם דאָרטיגען ביאַליסטאָקער ברענטש 121 ארבעטער רינג, וואו ער האָט אנגעהאַלטען דעם אמט פון סעקרעטאר. מיט א צייט פריער איז געשטאָרבען זיין פרוי, מרם. בעקי קאַגאַן ע"ה

דעניעל קאַגאַן איז געווען א מיטגליד פון אונזער אינסטיטוציע און זיך געלאָזט פיין געפינען מיט זיין הילף פאר אונזער האָום.

סעמועל סילעווסקי ע"ה, געשט. דעם 17 אקטאָבער 1966.

דער נפטר, א געטרייער מיטגליד פון אונזער האָום, איז יאָרענלאַנג געווען אקטיוו אין דעם ביאַליסטאָקער יאָנג מענס און אין „ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב", וואו ער האָט אנגעהאַלטען דעם אמט פון סעקרעטאר.

פסח זעגערמאַן ע"ה, געשט. דעם 19 אקטאָבער 1966.

דער נפטר איז געווען דער מאַן פון מרם. פעני זעגערמאַן ע"ה, אין וועמענס אנדענק עס איז מיט זיין אנטייל אויפגעשטעלט געוואָרען א מעמאָריעל טאפעל אין אונזער שוהל דורך דער ערשטער נאַוואַ-אושיצער לייידים אוקזיליערי, אויף דער איניציאטיוו פון זייער פרעזידענטין, מרם. פרענסים סקלאַרין. ביי דער אויפדעקונג פון טאפעל האָט ער בייגעשטיי-ערט א פיינע דאַניישאַן פאר אונזער אינסטיטוציע.

ביי זייער לעבען האָבען די זעגערמאַנס פאַרלאָרען זייער זון, אלפרעד, און זיין נאָמען איז אויך פאראייביגט געוואָרען אין אונזער שוהל.

סעמועל סמיטה ע"ה, געשט. פלוצלינג דעם 8 פעברואר 1967 אין עלטער פון 68 יאָר.

דער נפטר, א שטילער באַשיידענער מענטש, איז געווען דער מאַן פון אונזער חשובער טוערין אין דער ביאַליסטאָקער לייידים אוקזיליערי, מרם. ראָזע פערעץ-סמיטה. ער פלעגט צוזאַמען מיט זיין פרוי קומען צו אונזערע מיטינגען און נעמען אן אינטערעס אין אונזער ארבעט.

ליבע גראָאַווסקי ע"ה, געשט. אין אונזער האָוּם דעם 19 נאָוועמבער 1966, אין עלטער פון 91 יאָר.

ליבע רחל גראָאַווסקי ע"ה

די נפטרת איז געווען די טאָכטער פון באָווּאוסטען אַמאָליגען ביאַליסטאָקער בעל־הבית ר' יאָסעלע דער שענקער און די טאַנטע פון אונזער חשובן טוער און ווייס־פֿרעזידענט, מר. ווילי‌אַם ווייַנער פון פּעטערסאָן, נ. דזש.; געטרייער מיטגליד פון אונזער האָוּם און פון דער ליידים אָוקזיליערי. ווי אַ באַגאַבטע געשפּטס־פֿרוי און מיטאַרבעטערין פון אַ פּיש־סטאָר אין אירע איננערע יאָרען, האָט זי צוזאַמען מיט די קינדער אונז געהאָלפֿען מיט באַדייטענדע מתנות פון פיש צו באַרייכערן אונזער מעניו און באַשיינען אונזערע שבת'דיגע און יום־טוב'דיגע טישען.

עטלעכע יאָר פֿאַרן טויט האָט זי דורכגעלעבט אַ שווערע טראַגעדיע, פֿאַרלירענדיג איר עלטערן זון, אַברהם.

זי לאָזט איבער איר זון מאָקס גראָכאָווסקי אין ברוקלין מיט זיין פרוי און פֿאַמיליע, און אַן אייניקל לעאָן גראָכאָווסקי אין סאַן פֿראַנציסקאָ, קאַליפ.

פייגע זאַבלאָווויטש ע"ה, געשט. דעם 24 דעצעמבער 1966.

די נפטרת איז געווען די פרוי פון אונזער חשוב'ן לאַנדסמאַן, אַברהם זאַבלודאָווסקי־זאַבלאָווויץ.

אויסער איר מאַן לאָזט זי איבער 4 טעכטער: עטע, מושע, חוה און איידע, און 4 זין: לואיס, זאַוועל, מענדעל און סידני. איר זון סידני און זיין פרוי בעלא זיינען דער איידעם און טאָכטער פון אונזער חשוב'ער טוערין און ווייס־פֿרעזידענטין פון דער ביאַליסטאָקער ליידים אָוקזיליערי, מרם. נעטי וואַגמאַן. מרם. זאַבלאָווויץ איז אויך געווען די שוועגרין פון אונזער ווירדיגען דירעקטאָר און דאַנאָר, דזשולי‌וס זאַבלודאָווסקי.

זלאַטע סלאָבאָווסקי ע"ה, געשט. דעם 5 נאָוועמבער 1966 אין אונזער האָוּם, אין עלטער פון 82 יאָר.

זלאַטע סלאָבאָווסקי ע"ה

אַן אידעלע, גאָטסאַרכטיגע פרוי, געטרייע שוועסטער פון אונזער ליידים אָוקזיליערי און איבערגעבענע טוערין פון אונזער האָוּם, האָט זי דאָ אויף דער עלטער געפונען אירע רואיגע פיר ווינקלען.

מרם. סלאָבאָווסקי לאָזט איבער אַ געטרייען זון לעאָן, מיט זיין פרוי דעלא, 2 שוועסטער כאַנטשע קופּער און פאָלי און צוויי אייניקלעך, ווי אויך אַ קוזין, הרב מיירים בערניקער.

דער זון לעאָן האָט פֿאַראייביגט איר נאָמען אויף דעם מעמאָריעל טאָפעל אין דער שוהל פון אונזער האָוּם.

רחל עלקינס ע"ה, געשט. לעצטענס אין ניו־יאָרק.

די נפטרת לאָזט איבער איר ליבען מאַן, דעם באַקאַנטען געזעלשאַפטליכען טוער, אונזער לאַנדסמאַן, מענדל (מאַקס) עלקינס, און זייער בן־יחיד. הלל.

מעמאָריאַל טאָפעלס אין אונזער האָוּם

אין דער שוהל פון אונזער מושב זקנים קענען אַראַנזשירט ווערען מעמאָריאַל־טאָפעלס פאַר די אַלע, וועלכע זיינען אַווועק אין דער אייביקייט. דאָס איז דער ביאַמיסטאָקער „קבר אבות". וועגען אייַנצעלהייטען קומט אין אונזער אָפּיס.

די פאַמיליע האָט געהיילט דעם אַנדענק פון דער נפטרת מיט צדקה פאַר אונזער האָוּם און אַראַנזשירט קדיש און יאָרצייטען אין אונזער שוהל.

שרה עלקע בראַקין־טורש ע"ה, געשט. אין שיקאַגאָ דעם 14 דעצעמבער 1966, אין עלטער פון 67 יאָר.

שרה עלקע בראַקין־טורש ע"ה

די נפטרת, אַ וואויל־טעטיגע, גוטהאַרציגע פרוי, איז געבאָרען אין ביאַליסטאָק און אַלס יונגע מיידל איז זי סוף 1916 אָנגעקומען אין אַמעריקע. אירע עלטערן, נחמן לייב און איטקע צירל בראַקין, זיינען געווען פון די אָנגעזעענסטע אידישע פאַמיליעס אין אונזער אַלטער היים.

פֿאַרלירענדיג איר מאַן, אַברהם, ע"ה מיט 26 יאָר צוריק, האָט זי אַליין אָנגענומען אַ גרויס געשעפט און אויפגעצויגען אַ שיינעם דור קינדער אָן קינדס־קינדער. זי איז געווען טעטיג אין דער אַרבעט פון דער פּיאָנערן פרויען אָרגאַניזאַציע פאַר ישראל און אַלע יאָרען געווען אַ געטרייער מיטגליד און אונטערשטיצערין פון אונזער ביאַליסטאָקער מושב זקנים.

מרם. טורש לאָזט איבער אַ זון, ד"ר נ. ל. טורש אין פּעטערסאָן נ. דזש.; אַ פאַרהיראַטע טאָכטער, מרם. א. איזיקאָוויץ מיט איר מאַן און 3 אייניקלעך אין ברוקלין; 2 שוועסטער: בערטא אַלבערט אין ברוקלין, און אונזער חשוב'ן מיטגליד, מרם. פייגעל מעלאַמדאָוויץ אין שיקאַגאָ.

די פאַמיליע האָט פֿאַראייביגט דעם נאָמען פון דער נפטרת אויף דעם מעמאָריעל טאָפעל אין דער שוהל פון אונזער האָוּם.

ZION MEMORIAL CHAPEL

Our Official Undertakers

41 Canal Street **New York City**

Tel. CAnal 6-1617 IRVING SMITH

מרס. רבקה מעללער ע"ה, געשטאָרבען דעם 28טען מערץ 1967, אין עלטער פון 69 יאָר.

רבקה מעללער ע"ה

א נאָבעלע, האַרציגע פרוי איז מרס. מעללער געווען אלע יאָרן, א געטרייער מיטגליד פון אונזער האָום און פון דער ביאַליסטאָקער ליידים אוקזיליערי. זי פלעגט קומען צו אונזערע אונטערנעמונגען אין באַגלייטונג פון איר ליבען מאַן, אונזער חשוב'ען דירעקטאָר, יעקב מעללער, און זיך לאָזען פיין געפינען פאַר אונזער אינסטיטוציע.

דאָס פאַרפאַלק האָט פאַראיאַרען באַזוכט מדינת ישראל נאָכדעם ווי מר. מעללער האָט זיך צוריקגעצויגען פון זיין באַשעפטיגונג. ער האָט אגב באַשריבען זיינע רייזע־איינדרוקען אין אונזער „ביאַליסטאָקער שטימע".

צוויי טעג פאַר איר טויט איז נאָך מרס. מעללער מיט איר מאַן געקומען צו אונזער ליברעיבער פּורים פייערונג און זיך אָפּגערופען מיט פיינע שלח מנות און מעות חיטים פאַר אונזער האָום.

זי לאָזט איבער אויסער איר מאַן, יעקב, צוויי זין: נחום שמעון און מנחם אריה, מיט זייערע פאַמיליעס און 2 אייניקלעך, ווי אויך משפּחה אין מדינת ישראל.

ראָזע פערעץ סמיטה ע"ה. געשטאָרבען דעם 28טען מערץ 1967, בלויז עטליכע וואָכען נאָך דעם פלוצלינגען טויט פון איר מאַן, סעמיועל סמיטה, ע"ה.

די נפטרת, א שטילע, גוטהאַרציגע פרוי, איז געווען אלע יאָרן א מיטגליד פון אונזער אינסטיטוציע און א שוועסטער פון אונזער ביאַליסטאָקער ליידים אוקזיליערי.

זי לאָזט איבער א טאָכטער, מרס. שוירלי פלייסנער, אין ברוקלין.

דייוויד אנטעלעם ע"ה. געשטאָרבען דעם 28טען מאַרטש 1967.

דער נפטר, א פיינער, גוטמוטיגער פאַלקסמענטש, לאָזט איבער א פרוי, מרס. איירין אנטעלעם אין ניו־יאָרק, און 3 זין: טעאָדאָר, ארטור און עדוואַרד. די פאַמיליע האָט פאַראייביגט דעם אָנדענק פון נפטר אויף א טאָפּעל אין אונזער האָום. ער איז אויך געווען א קרוב פון אונזער חשוב'ער מיטגליד, מרס. סילויע ספּיצבארט און פון אונזער עקזעקוטיוו־דירעקטאָר, דוד סאָהן.

סעמועל שערי ע"ה, געשטאָרבען דעם 11־טען דעצעמבער, 1967, נאָך א לענגער רער קראַנקהייט, אין טיפען עלטער פון 92 יאָר. ער איז נאָך געווען בייַ אַלע זיינע חושים.

דער נפטר, א פיינער באַלעבאַטישער איד און געטרייער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, האָט זיינע לעצטע יאָרן פאַרענדיגט אין אונזער האָום.

מר. שערי ע"ה לאָזט איבער א זון, מאַריס שערי; 2 טעכטער: אַנא זימערמאַן און רעי גרינבערג, ווי אויך א צאָל אייניקלאך. די פאַמיליע האָט אים אָפּגעגעבען גרויס כיבוד־אב און געקומען זייער אָפט אים באַזוכען אין אונזער האָום.

היימאַן גאָלדשטיין ע"ה, געשט. דעם 23 אָקטאָבער 1966.

דער נפטר, א האַרציגער מענטש, איז געווען א מיטגליד פון ביאַליסטאָקער ברענטש 88 אָרבעטער רינג. ער איז געווען דער שוואָגער פון אונזער פאַרשטאַרבענעם טוער היימאַן סאָבעל ע"ה.

היימאַן בלום ע"ה, געשט. דעם 22טען מאַרטש 1967 אין עלטער פון 68 יאָר.

דער נפטר, א ליבער און האַרציגער מענטש, לאָזט איבער א פרוי, דזשעני, א זון, לעאָנארד און 2 אייניקלאך, ווי אויך א שוועסטער, מרס. בעלא נאָסאָף, וועלכע איז א געטרייע שוועסטער און טוערין אין אונזער ביאַליסטאָקער ליידים אוקזיליערי.

לאָדזשער איד מיט אַ ביאַליסטאָקער האַרץ האָט צוגעשיקט מעות חטים פון אויסטראַליע

פון גאַרדענוויל, וויקטאָריע, אַ פראַווינציאַלע שטאָט אין דער פאַרוואַרפענער אויסטראַליע, האָבען מיר באַקומען אַ פיינע בייַשטייערונג צו אונזער מעות חיטים פאָנד. דער מנדב האָט אָפּגעשפּאָרט זיין אונטערשטיצונג פון דעם ערשטען טשעק פאַר זיין אַרבעט, וואָס ער האָט פאַרדינט בייַ זיין פאַך נאָך א לאַנגען פּעריאָד פון אַרבעטסלאָזיגקייט. אין א בריוולע האָט ער געבעטען, אז מען זאָל פאַר זיין געלט קויפען וויין פאַר די זקנים און זקנות אויף „ארבע כוסות".

א שיינעם דאַנק דעם ליבען, האַרציגען אידען פאַר זיין נאָענטקייט פון אַזוי ווייט, און מיר טוען זיין פאַרלאַנג און פובליציטי־רען ניט דעם נאָמען, ווייל מתן בסתר איז טאַקע די שענסטע צדקה.

מערקווירדיג ווי ווייט „דאָס פינטעלע ביאַליסטאָק" שפּאַרט אָן.

אחרון של פסח צו „יזכור" אין אונזער האָום

אין דער שוהל פון אונזער האָום ווערט געמאַכט א הזכרה פאַר אַלע נפטרים בייַ זיינען פאַראייביגט אויף אונזערע מעמאָריאַל־טאַפעלס.

טוט אויך אייער פליכט און הייליגט דעם אָנדענק פון אייערע ליבסטע און בעסטע מיט צדקה פאַר אונזער אינסטיטוציע!

געדענקט אונז צום גוטען, ווען מיר טראָגען אין האַרצען און אין אונזער זכרון די נעמען פון אייערע ליבסטע און בעסטע. דערמיט וועט איר העלפען אונזער אינסטיטוציע און פאַרשאַפען כבוד זייער ליכטיגען אָנדענק!

אונזער שוהל־קאָמיטע

עס איז דערווייטלט געווארען א ספּעציעלע שוהל־קאָמיטע אין צוזאַמענשטעל פון: מאַקס טאַביאַס, פּרעזידענט; סעם שאַפּירא, היימאַן מען און יעקב מעלער.

די שוהל ווערט אויך אָפּגעפּרישט און באַזאָרגט מיט נייער באַלייכטונג און אַנדערע ווייכטיגע אייניריכטונגען.

א דאַנק ווערט אויסגעדריקט צו הרב ר' מאיר ווינשטיין פאַר לערנען משניות און עין יעקב פאַר דעם עולם יעדען שבת, אַלס מתנה צו דער האָום.

צום ליכטיגען אָנדענק פון טייבעל בערמאַן ע״ה

ווי אַ דונער האָט אונז געטראָפען די טרויעריגע בשורה, אַז טייבעל בערמאַן ע״ה, אונזער חשובע לאָנדספרוי, מיטגליד

טייבעל בערמאַן ע״ה

און מיטאַרבעטערין אין שיקאַגאָ, איז פון אונז אַוועקגעריסען געוואָרען אין בליענ־דען עלטער פון 54 יאָר.

זי איז געבאָרען געוואָרען דעם 5־טען יולי, 1913, אין ביאַליסטאָק; געקומען אין אַמעריקע אין 1931; געווען אַקטיוו אין די שלום־עליכם שולען, פאַרבאַנד, פּיאָ־נערן פרויען, אָבער ספּעציעל — צווישען די ביאַליסטאָקער אין שטאָט.

זי לאָזט איבער איר מאַן, יאָסל; 3 זין, אַ שוועסטער, ווי אויך אַן אַלטען פאָטער, וועלכער וואוינט אין ישראל.

מיר דרוקען דאָ אַן אַרטיקעל און לידער וועגען טייבעל בערמאַן ע״ה.

זאָל מיר דערלויבט זיין דורך די שפאַל־טען פון אונזער „ביאַליסטאָקער שטימע״ פאַרגיסען נאָך אַ טרער אויפן פרישען קבר פון מיין טייערער, אומפאַרגעסליכער חבר׳טע טייבל בערמאַן ע״ה, וועלכע איז געשטאָרבען דעם 7טען יאַנואַר 1967 אין שיקאַגאָ; און וועט די וועלט קומען אַרויס פון אונטער מיין פּען, ווילט זיך קוים גלויבען, אַז דאָס איז אמת.

וועט האָט זיך וועט ניט איז געקענט פאַר־שטעלען, אַז די שפּרודעלדיגע, פול מיט לעבען, טייבל, די שטענדיג אָנזעעוודיגע, שטענדיג לוסטיגע, טאַנצענדיגע טייבל, וועט אַרויסגעריסען ווערען פון צווישען אונז אַלעמען.

פאַר׳יתום׳ט האָט זי ניט נאָר איר ליי־בען מאַן, אירע דריי יונגע זין, איר יונגע שנור, איר שוועסטער, איר קראַנקען פא־טער אין ישראל — נאָר אויך אונז אַלע, אירע נאָענטע פריינט.

און פריינט האָט זי געהאָט אַ סך. ווייל טייבל האָט געהאָט די פעאיקייט זיך צו פילען גוט און היימיש מיט אַלע, יונג אין אַלט.

אַליין פול מיט דראַנג צום לעבען, האָט זי אַרײַנגעבראַכט לעבען און פרייד וואו נאָר מ׳האָט זיך מיט איר געטראָפען.

וויפיל וואונדערליכע אָוונטען האָבען מיר דורך אונזער לאַנג־יאָריגער פריינטשאַפט פאַרבראַכט ביי אונז אין דער היים! מיר וועלען אַזוינע אָוונטען צוזאַמען ניט פאַרברענגען.

דאָס אידישע ליד האָט געקראָגען אַ תיקון וואו נאָר טייבל האָט זיך געפונען; יעדער, ווער עס האָט געקענט זינגען, בעסער אָדער ווייניגער גוט, איז מיטגע־ריסען געוואָרען מיט איר זינגען, און דער גאַנצער אָרום האָט באַלד אויפגעלעבט.

פאַרשטומט איז איצט געוואָרען טייבל׳ס קלינגעוודיגע שטימע; דער טעלעפאָן וועט מער צו מיר איר שטימע ניט דערטראָגען.

עס וועלען זיך מער ניט באַווייזען אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע״ אירע אַזוי־גערָאטענע, לעבעדיג־געשריבענע זכרונות וועגען אונזער חרוב־געוואָרענער היים־שטאָט ביאַליסטאָק, טייבל בערמאַן איז אַוועק פון אונז אויף אייביג.

ביים לעבען האָב איך איר ניט געקענט זאָגען „דו״, אָבער איצט: שלאָף רואיג, מיין טייערע ליבע טייבל, דיין אייביגען שלאָף. ביסט מיר אינגעקריצט מיט ליבע און בענקשאַפט אין מיין הארץ און נשמה.

פייגל מעלאַמדאָוויטש

אַ טרער אויפן קבר פון טייבעל בערמאַן

פון **בנימין אבעלסקי**, סקאָקי, איל.

(אין נאָמען פון „ביאַליסטאָקער פאַמיליען־קלוב״ פון נייַ־אַריבערגעקומענע)

אַ שמייכל באַגלייט האָט דיך דיין גאַנץ לעבען,
אַ מילדער בליק אין אויגען, וואָס קענען פאַרגעבען;
דיין שטים האָט געהילכט מיט אַ זיגעריש קלאַנג,
אין הויז און אין גאַס, אין וואָרט און אין גאַנג.

דורך דער רייכער און זאַפטיקער אידישער שפּראַך,
דערהויבן דעם גייסט האָבט ביי אונז גאָר אַ סך;
נאָר פלוצלינג האָט דער אומגליק געקלאַפּט אין דיין טיר,
דיין לעבען פאַרשניטען, און איצט פרעגען מיר:

ווער וועט ווידער דעם אידישען לשון פאַרשפּרייטען,
און אינדערוואָכענס פאַר אונז אַ יום־טוב אָנגרייטען;
עלענט מיר זיינען, ווייל מיר האָבען דיך פאַרלאָרען,
אָבער פריש וועט דיין אָנדענק זיין אין אונזער זכרון.

לידער פאַר טייבלען

פון **יאָסל בערמאַן**

אין ליבען אָנדענק פון מיין פרוי.

דו ביזט אַוועק...

דו ביזט אַוועק אַ לויטערע,
באַפרייט פון אַלע פיינען;
דו גייסט אין לאַנד פון אייביקייט,
וואו טויזנט זונען שיינען.

טאָ גיי, אָן שרעק, מיין טייערע,
כאָטש אומבאַקאַנט די וועגן;
ס׳באַגלייטען מיינע טרערען דיך,
און ס׳גייט דיר גאָט אָנטקעגען.

אַ ליבער גאַסט...

וועסט, מאַמע, מער נישט זיין אַליין,
עס קומט צו דיר אַ ליבער גאַסט צוגיין.

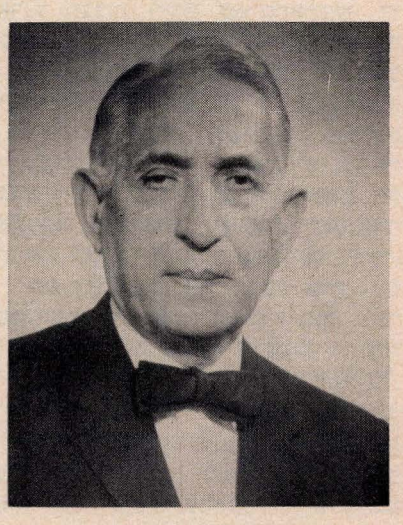
זי קומט, אַ מידע, פון אַ שווערען וועג,
נאָך לאַנגע אומעטיקע נעכט און טעג.

איז נעם איר אויף מיט צערטליכען באַריר,
זי קומט היינט, מאַמע רוען לעבען דיר.

וועסט, מאַמע מיינע, מער נישט זיין אַליין,
עס קומט צו דיר אַ ליבער גאַסט צוגיין.

לעאָן דאַלידסקי אַוועק אין דער אייביקייט

עטלעכע טעג פאַר פּסח, דאָנערשטאָג, דעם 20־טען אַפּריל, 1967, איז אין על־טער פון 74 יאָר געשטאָרבען פון אַ האַרץ־אַטאַקע אונזער חשובער לאַנדסמאַן, טוער און טראָסטי, לעאָן דאַלידסקי ע״ה. ער איז באַערדיגט געוואָרען אויף דער קרקע פון אונזער אינסטיטוציע, אויף בית דוד סעמעטערי. צו דער לויה איז געקומען אַ גרויסער עולם פון דירעקטאָרען פון דער

לעאָן דאַלידסקי ע״ה

אינסטיטוציע, טוער פון „קלוב", וועלכע האָבען געשאַפען אַן עהרען־וואַך אַרום ארון, לאַנדסלייט און פריינט.

לעאָן דאַלידסקי, אַן אינטעליגענטער מענטש און געוועזענער ביאַליסטאָקער גרויס־אינדוסטריעלער אין דער אייזען־וואַרג־בראַנשע, איז אַהער געקומען נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה פון רוסלאַנד, וואוהין די באָלשעוויקעס האָבן אים פאַר־שיקט אין די פערציגער יאָרען, ווי אַ „קאָ־פּיטאַליסט". ער האָט דורכגעמאַכט דעם נע־נד און יסורים אין די סיבירער וועל־דער, און אין דער צווישענצייט זיינען אין ביאַליסטאָק אומגעבראַכט געוואָרען דורך די נאַצי־רוצחים זיין פרוי און קינדער. ווען ער איז צוריקגעקומען אַהיים ווי אַ רעפּאַטריאַנט, האָט ער שוין קיינעם פון זיין פאַמיליע ניט געטראָפען.

אין אַמעריקע איז דאַלידסקי אָנגעקומען דורך שוועדען, אין 1948, און אין אַ צייט שפּעטער געהיראַט מיט עטעל שטיינבאַך, זיין איצטיגע אלמנה, אויך אַ קרבן פון חורבן־אייראָפּע.

מר. דאַלידסקי האָט זיך אָנגעשלאָסען אין „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט" און אויך אין אונזער אינסטיטוציע, וואו ער איז גע־וואָרען אַ מיטגליד פון באָארד אָוו דירעק־טאָרען, אָנגעהאַלטען דעם אַמט פון טשער־מאַן פון סאָשעל סוירוויס קאָמיטע, און דעם פאַראָנגענעם יאָר דערוויילט געוואָ־רען אַלס טראָסטי. צוזאַמען מיט זיין פרוי פלעגט ער קומען צו אונזערע מיטינגען.

לעצטענס האָט ער געמאַכט אַ „פּלעדזש" פון 5,000 דאָלאָר צו פאַראייביגען אין אונ־זער איבערגעבויטען בילדינג זיין אומגע־בראַכטע פאַמיליע, און ער האָט געהאָפט נאָך ביים לעבען צו דערליידיגען דעם חוב. דער הייליגער צוזאָג איז איצט גע־בליבען אַלס פליכט אויף זיין אלמנה.

לעאָן דאַלידסקי האָט זיך אויסגעצייי־כענט מיט „ביאַליסטאָקער פאַטריאָטיזם", און איז געווען דער „לעבעדיגער געווי־סען" פון דער חרוב׳ער, טויטער אידי־שער ביאַליסטאָק. ער האָט געמאַנט איר כבוד, געפּופען צו עהרען איר אָנדענק און ביי די יערלעכע „יזכור"־אַקאַדעמיעס, צום יאָרצייט פון חורבן ביאַליסטאָק, פלעגט ער זאָגען קדיש און באַוויינען דעם אומגליק אַלס דער מקונן פון אונזער היימשטאָט.

מר. דאַלידסקי איז געווען אויך די פיינסטע ביאַל. בעלי־בתים, וועמען די מלחמה און חורבן האָבען אויסגעווואָר־צעלט, רואינירט און פאַרוואָרפען פון זייער היים, און וואָס האָט דאָ, אין לאַנד, פאַר־ענדיגט די גרויסע טראַגעדיע, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אויף יענער זייט ים. ער איז, אגב, אויך אַ קרבן פון הפקרות און אומזיכערקייט מיטן לעבען, וואָס אונזער שטאָט ניו־יאָרק מאַכט דורך, ליידער יע־דען טאָג.

דער נפטר לאָזט איבער זיין פרוי עטעל, 2 קוזינס: מרס. האַמבורג און מרס. האָ־לענדער, און אַ צאָל קרובים פון זיין ערשטער הייראַט.

דער גרויסער דערפאָלג

חזן מרדכי ספּעקטאָר און מרים סאַנד־לער דאָנקען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט און פריינט איבער דער גאָרער וועלט, פאַר דער קעגענזייטיגער קאָאָפּעראַציע צום גרויסען דערפאָלג פון פאַרשפּרייטען דעם וואונדערליכען רעקאָרד פון חזנישע, העברעאישע און אידישע פאָלקס־לידער וועלכע זיינען פונאַנדערגעשיקט געוואָרען אין פיל אידישע ישובים אויף דער וועלט איבער דעם גאַנצן ערד־קוגעל.

מיט לאַנדסמאַנשאַפטליכע גרוסען

חזן מרדכי ספּעקטאָר

מרים סאַנדלער

פיר נאַצישע מערדערס פון ביאַליסטאָקער אידען קריגען מילדע שטראָפ

פיר נאַצישע פאַרברעכער, וועלכע האָ־בען בעת דער מלחמה אָנגעפירט מיט דער געטאָ אין ביאַליסטאָק, זיינען פאַר־משפט געוואָרען אין דער שטאָט מינכען, דייטש־לאַנד, פאַר דעפאָרטירען 46 ביאַליסטאָ־קער אידען קיין טרעבלינקע, וואו זיי זיינען אומגעבראַכט געוואָרען.

די פיר נאַצי־פאַרברעכער זיינען: דר. ווילהעלם אַלטענלאָ, 58 יאָר אַלט; לאטאר היימבאַך, 58 יאָר; ריכאַרד דיבוס, 54 יאָר; און האַנס ערעליס, 54 יאָר אַלט. אַלע פיר זיינען געווען נאַצי־אָפיצירען, וואָס האָבן אָנגעפירט מיט דער ביאַליסטאָקער געטאָ. זיי האָבען באַקומען פון 9 ביז זעקס און אַ האַלב יאָר טורמע פאַר זייערע גע־מיינע טאַטען בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה.

אַלע פיר האָבען זיך ביים געריכט מודה געווען, אַז זיי האָבען זיך באַטייליקט אין דעפּאָרטירען די אידען פון ביאַליסטאָקער געטאָ קיין טרעבלינקע. זיי האָבען אָבער געלייקענט, אַז זיי האָבען געוואוסט, וואָס עס האָט פאַסירט מיט די אידען אין טרעב־לינקע.

דער פּראָצעס קעגן די דאָזיקע פיר נאַ־צי־מערדער האָט זיך אָנגעהויבען נאָך אין מערץ, 1966, אָבער ער האָט זיך פאַרצויי־גען ביז איצט, ווייל איינער פון די זשורי־לייט איז קראַנק געוואָרען און מען האָט דעם פּראָצעס אַ פאָר מאָל געדאַרפט אָפּ־לייגען.

לעצטער גרוס פון אונזער הרובער אידישער ביאַליסטאָק

פון אַרוו. צבי קלעמענדינאָווסקי (מדינת ישראל

אונזער חשובער לאַנדסמאַן, וויצע־מײַער פון תל־אביב, אדוו. צבי קלעמענטינאָווסקי, איז געווען אַ דעלעגאַט פון ישראל בייצואוואוינען די טרויער־מאַניפעסטאַציע ביי דער אויפדעקונג פון דענקמאָל פאַר די אידישע קרבנות פון די נאַצי־רוצחים אין אוישוויץ, וואָס איז דורכגע־פירט געוואָרן דעם פרילינג אין פוילען.

ער האָט ביי דער געלעגענהייט אויך באַזוכט אונזער חרובע היימשטאָט ביאַליסטאָק, און מיר גיבען אויבער זיינע איינדרוקען פון דעם באַזוך אין טרעבלינקע, מאַידאַנעק און אוישוויץ־בירקענוי, ווי אויך אין ביאַליסטאָק, וואָס ער האָט באַשריבען אין אַ בריוו צו דער „ביאַליסטאָקער שטימע". רער.

אויף מיין גורל איז אויסגעפאַלען די טרויעריגע מיסיע צו פאַרטרעטען מדינת ישראל ביי דער אויפדעקונג פון דעם דענקמאָל נאָך די מיליאָנען אידישע קר־בנות פון דעם נאַצי־רעזשים אין אוישוויץ.

חורבן פון פּוילישען אידענטום

איך האָב באַזוכט טרעבלינקע, מאַידא־נעק און אוישוויץ־בירקענוי, וואו אונזע־רע ברידער און שוועסטער זיינען אומגע־בראַכט געוואָרען מיט דער גרויזאַמסטער מערדעריליכקייט. דאָס איז געווען אַ טרוי־עריגע, שווערע רייזע און איך בין צוריק־געקומען אַ גייסטיק־דערשיטערטער און צעבראָכענער.

מיט מיינע אייגענע אויגען האָב איך גע־זען דעם חורבן פון פּוילישען אידענטום. לויט מיין מיינונג, זיינען נאָך אין פוילען פאַרבליבען אַרום 30 טויזענט אידען; אַנ־דערע ווידער זאָגען, אַז בלויז 20 טוי־זענט; די אמתע צאָל קען מען ניט וויסען, ווייל עס זיינען דאָ פיל אידען, וועלכע האָ־בען חתונה געהאַט מיט קריסטליכע פרויען און זיי לעבען אונטער פּוילישע נעמען.

דער אידישער קאָמיטעט מאַכט גרויסע אַנשטרענגונגען אָנצוהאַלטען דאָס ביסעל אידישקייט; זיי גיבען אַרויס אַ צייטונג, אַ ליטעראַרישע מאָנאַטשריפט, זיי פאַר־עפענטליכען ביכער, אָבער די יוגענט איז אַסימילירט, און די שאַנסען זיינען — לויט זייער מיינונג — זייער שוואַכע.

איך האָב באַזוכט די אינצידגע אידישע שוהל אין וואַרשע; דאָס איז נאַשיק'ס ש.הל, אָבער אויך דאָרט זיינען פאַראַן וויניג מתפללים.

דער דענקמאָל אין טרעבלינקע און די ביאַליסטאָקער מצבה

דער דענקמאָל אין טרעבלינקע מאַכט אַ קאָלאָסאַלען אייndrוק, דער גרויסער מא־נומענט און די מצבות מיט די אויפשריפ־טען פון די שטעט, וואו אידען זיינען אומ־געקומען פון די נאַצישע מערדערישע הענט, זיינען די טרויעריקע און באַשיין־פּערלעכע באַווייזען אויפן גרויסען חורבן.

אַדוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי פון ישראל בייַם ביאַליסטאָקער מאָנומענט אין אוישוויץ.

איך האָב געפונען אַ מצבה מיט דער אויפשריפט "Bialystok" און איך האָב גע־פילט, אַז אָט דער שטיין איז דער סימבאָל פון אונזער חרובער היימשטאָט, און צו דער זעלבער צייט דער שווייגענדיגער באַ־שולדיגונגס־אָקט, וואָס שפּאַלט מיט זיין געוואָלד און וויי־געשריי אַלע 7 הימלען.

מאַידאַנעק און אוישוויץ — דאָס זיינען דער יאָמערטאָל פון אכזריותדיקייט און בעסטיאַליטעט, וואָס די פאַרשאָלטענע נאַ־צי־חיות אין מענטשלעכער געשטאַלט האָ־בען דורכגעפירט. די נערוועז האָבען ניט געקענט אויסהאַלטען די גרויזאָמע פאַנא־ראַמע פון מצבות, וואָס מיר האָבען געזען.

מיין באַזוך אין ביאַליסטאָק

דערשיטערט בין איך געוואָרען, ווען איך בין געקומען אין ביאַליסטאָק. ניטאָ מער קיין אידיש ביישליסטאָק. איך האָב מער די שטאָט ניט דערקענט. עס איז אַ פּוי־לישע ביאַליסטאָק מיט נייע גאַסען, נייע געביידעס. בלויז דאָ און דאָרט געפינסטו אַ בנין פון דער אַלטער צייט.

איך האָב באַזוכט דעם בית־עולם אויף באַגנאָווקע. דאָס איז אַ שרעקליכע טראַ־געדיע: דער פאַרקאַן צעבראָכען, די מאַר־מאָרנע מצבות זיינען פאַרשוואונדען, די שטיינער וואַלגערן זיך איבערן פעלד. נאָר אַ פּאָר מצבות זיינען געבליבען. איך האָב מיין מוטער'ס קבר ניט געקענט געפינען.

די מצבה פון די קדושים פון פּאָגראָם איז געבליבען, אָבער די אוהלים פון די רבנים און צדיקים זיינען צעבראָכען און באַשמוצט, צעשטערט און פאַרשוועכט. איך בין פון דאָרט אַרויס אַ צעשמעטערטער.

פון דאָרט בין איך אַוועק אויף דעם געטאָ־בית־עולם אויף זשאביא גאַס. דער בית־עולם איז געווען פאַרשלאָסען און מיט גרויס מיה האָב איך געפונען דעם שליסעל.

אויף דער טיר פון בית־עולם הענגט אַ שילדעל, אַז דער אַרבעטער־קאָמיטעט פון דער פאַבריק אויפן נאָמען פון פעליקס קאָהן האָט איבערגענומען די אויפזיכט איבערן בית־עולם, אָבער אויך דער בית־עולם איז פאַרוואָרלאָזט; די מצבות זיינען צעזייט און צעוואָרפן, נאָר דער גרויסער דענקמאָל פון די העלדען פון געטאָ־אויפ־שטאַנד שטייט נאָך אויפן פלאַץ.

פון דער אידישער ביאַליסטאָק איז גאָר־ניט געבליבען. פון דער גרויסער שוהל, וואו עס זיינען פאַרברענט געוואָרען 3000 אידען, איז קיין זכר ניטאָ. נאָר אָן אַ זייט, אויף אַ וואַנט, איז דאָ אַ שילדעל, אַז דאָ זיינען דורך די נאַצים פאַרברענט געוואָרען 3 טויזנט אידען.

אין אידישען געטאָ האָב איך געזוכט עפּעס אידישעס און גאָרניט געפונען, אוי־סער אַ שילדעל אַז אויף דעם פלאַץ האָט מען אויפגעהאנגען דעם אידישען העלד מאַלמעד.

אין ביאַליסטאָק זיינען פאַראַן אַ פּאָר אידען, אָבער קיינער קען זיי ניט און קיי־נער זעט זיי ניט.

* * *

דאָס איז דער סך־הכל פון אונזער חרובער אַלטער היים, די גרויסע אידישע קהילה, די „עיר ואם בישראל", וואָס האָט געטראָגען דעם שטאָלצען און ליכטיגען נאָמען: ביאַליסטאָק.

פון אונזער ביאַליסטאָקער אַרכיוו

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם חנוכת־הבית פון אונזער אי־בערגעבויטער היים און שפּיטאָל, וואָס קומט פאָר זונטאָג, דעם 18טן יוני, 1967, דרוקען מיר דאָ אַ היסטאָרישען דאָקומענט — די פּלאַטפאָרם פון דעם ביאַליסטאָקער צענ־טער אין אַמעריקע — וואָס איז אָנגענומען געוואָרען אין יאָר 1921.

אויסער איר אַרכיוואַלער באַדייטונג, קלינגט איצט די פּלאַטפאָרט, ווי אַ נבואה, וואָס איז פאַרווירקלעכט געווא־רען. אין דעם פּאַראַגראַף וועגן „פּילאַנטראָפּישער אַרבעט" איז שוין דאָן פאַראויסגעזען געוואָרען די נויטוועניקייט פון אַ היים פאָר אונזער עלטערן דור, און עס איז פאַרמו־לירט געוואָרן ווי אַ גרונט־פּרינציפּ פון אונזער אינסטי־טוציע.

אינטערעסאַנט איז אויך דער אָנוואונק אויף דער „ביא־ליסטאָקער שטימע", וואָס די „פּלאַטפאָרם" זעט פאָרויס, ווי אויך אויף דעם בריט־פאַרצווייגטען קולטורעל־ליטע־ראַרישען פּראָגראַם, און ענגער פאַרבינדונג מיט דער אַלטער היים.

איצט, 46 יאָר שפּעטער, זעען מיר, ווי די פאַרפאַסער פון דער פּלאַטפאָרם זיינען געווען גערעכט, און מיר פרייען זיך מיט דער איבערגעבויטער און מאָדערניזירטער ביא־ליסטאָקער היים און שפּיטאָל, וועמענס וויגעלע איז שוין טעאָרעטיש געשטאַנען אין די שורות פון אָט דעם היס־טאָרישען דאָקומענט, וועלכער איז נאָך היינט־צו־טאָג אַזוי וויכטיק און אַזוי צייטליך.

רעד.

פּלאַטפאָרם פון ביאַליסטאָקער צענטער אין אַמעריקע

דער ביאַליסטאָקער צענטער איז אַ קערפּערשאַפט, וואָס פאָר־איניקט אין זיך אַלע ביאַליסטאָקער אָרגאַניזאַציעס און לאַנדס־לייט פון אַמעריקע. די אויפגאַבען פון דעם צענטער זיינען קול־טורעלע, געזעלשאַפטליכע און פילאַנטראָפּישע אַרבעט פאָר די לאַנדסלייט, וואו זיי געפינען זיך נאָר.

קולטורעלע אַרבעט

בילדען און אויפקלערען אונזערע לאַנדסלייט וועגען די פאָר־שיידענע געזעלשאַפטליכע אידישע פּראָבלעמען און באַוועגונגען, איינאַרדנען לעקציעס, רעפעראַטען און דיסקוסיעס, אָראַנזשירען אונטערהאַלטונגען, קאָנצערטען און פאָרשיידענע ליטעראַרישע אָוונטען, געבען אונזערע לאַנדסלייט אַ קולטורעלע דערציאונג, אויפוועקען אין זיי אַ ווילען פאָר געזעלשאַפטליכע און לאַנדס־מאַנשאַפטליכע טעטיקייטען, שטיצען די אידישע ליטעראַטור און קולטור און אָרויסגעבען אַ חודש־שריפט און אַנדערע מאַטעריא־לען, וואָס זאָלען דינען די דאָזיגע צוועקען.

געזעלשאַפטליכע אַרבעט

אָרגאַניזירען די לאַנדסלייט אין פאַראיינען און קלובען, וואו אַזעלכע אָרגאַניזאַציעס עקזיסטירען נאָך ניט; צוזאַמענברענגען די שוין־עקזיסטירענדע ביאַליסטאָקער סאָסייעטיס און אָרגאַניזא־ציעס אונטער אירן צענטראַלער קערפּערשאַפט, וואו מען זאָל קע־נען מיט פאַראיניגטע כחות אָנפירען די פאָרשיידענע טעטיקיי־טען סיי פאָר די אייגענע מיטגלידער פון די סאָסייעטיס, סיי פאָר די לאַנדסלייט אַלס יחידים, און סיי פאָר דער אַלטער היימשטאָט ביאַליסטאָק; שטיין אין פאַרבינדונג און שטיצען אַלע וויכטיגע און נויטיגע אידישע נאַציאָנאַלע אינסטיטוציעס און באַוועגונגען, וואָס וועלען זיין פאָר דעם וואויזיין פון אונזער פאָלק; העלפען בויען דאָס אידישע לעבען דאָ אין לאַנד און נעמען אָן אָנטייל אין זיינע קולטורעלע און געזעלשאַפטליכע אונטערנעמונגען.

פילאַנטראָפּישע אַרבעט

אויסבריטערען די טעטיקייט פון אונזער ביאַליסטאָקער „בקור חולים", וועלכער עקזיסטירט שוין זינט 1897 און וואָס האָט זיך געשאַפען גרויסע פאַרדינסטען אין אונזער לאַנדסמאַנ־שאַפט; פאָרזעצן זיין אַרבעט פון הילף און שטיצע צו אָרימע ביא־ליסטאָקער פאַמיליעס, העלפען מיט פרייען דאָקטאָר און מעדיצין די אָרימע חולאים, פאַרזאָרגען מיט אַ היים אַלטע, עלענטע לאַנדס־לייט, שאַפען אָן אָן־פּראָצענטיגע ליי־קאַסע, וואָס זאָל באַהילפיג זיין מיט הלוואות צו קליינע געשעפטסלייט און אַרבעטער, העל־פען קריגן באַשעפטיקונג פאַר אַרבעטסלאָזע לאַנדסלייט.

רעליף פאַר דער אַלטער היים

אָנהאַלטען דעם „ביאַליסטאָקער רעליף" קאָמיטעט, וואָס מיר האָבען געגרינדעט אין 1919, כל־זמן ער וועט זיין נויטיג; זאַמ־לען און שיקען הילף פאַר די אינסטיטוציעס און פאַר יחידים אין ביאַליסטאָק; אָנהאַלטען שטענדיגע נאָענטע פאַרבינדונגען מיט אונזער אַלטער היים און האָבען גרייט אונזער הילפס־אַפּאַראַט פאַר יעדען הילפס־רוף אין דער צוקונפט.

מיטגלידערשאַפט

יעדער אייגער (ביאַליסטאָקער און ניט־ביאַליסטאָקער) קען און דאַרף זיין אַ מיטגליד פון ביאַליסטאָקער צענטער. די דיוס זאָל זיין פון 3 דאָלאַר אַ יאָר און מער, לויט די מעגליכקייטן.

די מיטגלידער דערווייַלען אַ באַארד אָוו דירעקטאָרען און (1) דירעקטאָר פון יעדע הונדערט מיטגלידער.

דער באַארד אָוו דירעקטאָרען דערווייַלט די באַאמטע פון דעם צענטער פאַר 1 יאָר צייט.

די באַארד דארף אָפּהאַלטען זיינע מיטינגען יעדע 2 וואָכען און פאַרהאַנדלען אַלע געשעפטן פון דעם צענטער.

אַלגעמיינע מיטגלידער־מיטינגען דארפען פאָרקומען 1 מאָל אין חודש, וואו עס דארפען אָפּגעגעבען ווערען די באַריכטען פון באַארד׳ס טעטיקייטען און זיי דארפען גוטגעהייסען ווערען פון דער אַלגעמיינער מיטגלידערשאַפט.

סאָסייעטיס

סאָסייעטיס וואָס זיינען אָנגעשלאָסען אין צענטער, דארפען ביישטייערן מינימום 100 דאָלאַר אַ יאָר און זיי זיינען באַרעכ־טיגט צו פאַרטרעטער אין דעם באַארד אָוו דירעקטאָרען (צו 1 דירעקטאָר פון יעדע הונדערט מיטגלידער). סאָסייעטיס פון אויס־סער ניו־יאָרק קאָנען באַשטימען זייערע יערלעכע ביישטייערונגען לויט זייער אייגענעם באַשלוס.

THE BINDLERS SET A PRECEDENT OF A "LIVING BIALYSTOKER HERITAGE"

A happy family event, Rubin Bindler's annual Shabbos Hagodol Birthday Celebration, turned into a philanthropic function for our Home, when the sum of $1,500 was raised on Friday, April 21, 1967, in our behalf at the customary party in the shop of the Bindler Bros.

An established annual tradition, this Affair gained this year new meaning and value. For the first time, the party was thrown by the Bindler Juniors, Bill and Eddie, with their dad and in-law, Rubin and Sol, just as "the men behind the scene." For the first time, the gathering attracted young folk, as if a reunion of "father and son" for teamwork towards a common goal.

The new version that has recruited Young America for Old Bialystok, was prompted by our dedicated directors, Sol and Rubin who transferred the business to the youngsters: William Bindler and Edward Lipton, along with a moral commitment to pursue the same course of Bialystoker charity and to keep up the Rubin Bindler birthday celebration, as fund-raising medium for our Home.

This practice set a precedent of a "Living Bialystoker Heritage" as part of a business transaction.

Bill and Ed hit the spot, and did a very good job. Sizeable contributions were extended by the following participants: Sam Rosen, M. Blaufarb, L. Gordon, Ricky and Paul Bindler, Ben Lipton, S. Isaacson, S. Kalinsky and Son, Wm. Abramson, Bender and Briendel, David Sohn, Penny's Hair Goods, Joe Goldstein, William Bindler, Ed Lipton, A. M. Rosen, Zauder Bros., Stephen Wormser, Brush and Weaving, I. Epstein, M. Finkelstein and Son, Beatrice Stein, L. Kaplan, Sylvia Bogus, Sam Grobard, Harry Rebow, Jacob, Julie and Irwin Tannenbaum, Leonard Bindler, B. Rosenkrantz, M. Jacoby and Son, I. Cohen, Ben Eigg and House of Penny.

We wish the Bindlers and their families many more happy returns, in good health and in good fortune.

"Bon Voyage" To the Estons On Their Trip to Israel

Our esteemed Vice-Presidents, Mr. and Mrs. Morris Eston, embarked on Sunday, April 30, 1967, on a trip to Israel.

Mr. Eston is active on our Board of Directors and on the Administrative Comm. and also excels as successful campaigner in our behalf.

We wish the Estons "bon voyage" and safe return in good health.

Reminder About Our "Summer Emergency Fund"

We draw the attention of our members, donors and friends to the vital importance of our Annual Summer Emergency Drive.

This fund-raising medium helps us cope with the acute problem of the summer months, when all regular activities are at a standstill.

Appeal letters and summer emergency books will be mailed at the time due to our members and friends, and we ask all those who will receive same, to dispose of them and to raise funds for us in the City, in the mountains, at the seashore and in all summer-resorts.

Our Building Chairman, William Kasenetz, Hailed for Effort and Attainment

With the rapid advent of the Dedication Exercises of our reconstructed and modernized Home and Infirmary, we pay tribute to our energetic Vice-President and Chairman of our Building Committee, Mr. William Kasenetz.

Ambitious and untiring, Mr. Kasenetz spared no effort to give our building a new, fresh look. Combining skill with know-how, he supervised the job from the very beginning and he carries on the work faithfully till the very last finishing touch.

Passover Festivities At Our Home

All preparations were made to conduct festive "sedorim" and to observe the Holiday in the finest Jewish tradition.

Our worthy director, Chairman of our synagogue, Max Tobias, was named as the "leader of the sedorim."

Lavish meals were prepared for our residents and guests.

Our Synagogue Committee

A synagogue committee was formed with Mr. Max Tobias, as Chairman.

The other members of the Committee are:

Rev. Harry Feinberg, Sam Shapiro, Hyman Mann and Jacob Meller.

A vote of thanks is expressed to Rabbi Meir Weinstein for giving a class in "mishnayos" and "ain yakov" on Saturdays throughout the years, as voluntary service to our Home.

SARAH NAIDORF

of Sprng Valley, N.Y. passed away on Aprl 3, 1967 at the age of 83 years.

Sarah Naidorf

The deceased, a woman of valor and merit and devoted member of our Home, is survived by a fine offspring of high-rated professionals: 3 sons with their families: Dr. Carroll Philip Naidorf, Dr. Irving J. Naidorf and Charles Naidorf, as well as a number of grandchildren.

The family has donated substantial charity to our Home in memory of the deceased.

FRED ISCOL

passed away in March 24, 1967.

The deceased, a man of rare qualities, was the son of our dedicated late kinfolk and members, Mr. and Mrs. Jacob and Katie Iscolsky.

The Iscols have visited our Home sometime ago and have made a generous donation in memory of their parents, thus manifesting continued loyalty to our cause.

Fred Iscol is survived by his wife, Charlotte, son Lewis and 2 granddaughters: Susan & Jennifer.

Fred Iscol was a graduate from City College and from the Columbia Law School. He was with the Corporation Counsel from 1939 to 1964.

Charity in memory of the deceased was extended to our Home by a number of friends.

CLARA KLIEGER

passed away last year.

The deceased was the devoted daughter of our esteemed late member and donor, Mrs. Sarah Simon. See is survived by her husband, children, and by her sisters.

Memorial Plaque for David W. Summerfield In the Synagogue of Our Home

Our worthy director and Vice-President of the Bialystoker Ladies Auxiliary, Mrs. Gertrude Summerfield, arranged for a memorial plaque to be erected in the synagogue of our Home for her dear husband and our late meritorious Treasurer, David W. Summerfield. The plaque was posted next to the nameplate of his mother, Libby Summerfield, of blessed memory.

Mrs. Summerfield carries on the heritage of her husband and works wholeheartedly for our Home.

We join her in honoring Dave's memory, as one of the finest gentlemen and selfless Jewish philanthropists with a Bialystoker heart on the American scene.

Mr. and Mrs. Ely Tarlofsky Extend Condolence To Louis and Jessie Gerber

Our esteemed Treasurer, Mr. and Mrs. Ely Tarlofsky and Family, extend warmest expression of sympathy, condolence and consolation to our Grand Benefactors, Louis and Jessie Gerber to the Sutkiers, Raffiels, Linsky's in Chicago, Ill., upon the passing of their dear sister, Mrs. Fannie Griff.

Hope is entertained that the Gerbers will find solace, ease and comfort in the continued pursuit of charity to our Home, as the finest memorial to the deceased.

Blevitzky Bros. Expert Craftsmen in Monument Work

We recommend the Blevitzky Bros., our Bialystoker specialists in the manufacture and artistry of monument work of all styles and designs for your memorial needs.

Headed by JOSEPH BLEVITZKY, one of our meritorious trustees and the new Chairman of the "Bialystoker Brotherly Love Ass'n," this establishment assures you courtesy, quality, dignity, decorum and grace, at competitive rates.

The name Blevitzky is your guarantee of complete satisfaction.

When in need of a monument or any other allied kind of memorials, please contact:

BLEVITZKY BROS.

210-212 Forsyth Street, New York, N. Y. 10002
GRamercy 7-4908 (near Houston St.)

ZION MEMORIAL, 41 Canal St., New York City The "Bialystoker" Memorial Chapel

We warmly recommend to our members and friends the Zion Memorial Chapel, as the Memorial Home of Dignity and Decorum, operated by the Smith Bros. and located at 41 Canal St., New York.

For a real dignified service and courteous treatment, call Izzie, Heshie or Mr. Grossman at: CA 6-1617.

BENJAMIN GOLDBERG

passed to Eternity in Miami Beach, Fla., on October 13, 1966, at the age of 85 years.

A charitable individual,- dedicated director and generous donor to our Home, Mr. Goldberg is survived by his wife, Mary, sister-in-law, Mrs. Eva Arotsky, and sister-in-law, our esteemed director, Estelle Gottlieb.

Aside from his frequent contributions, Mr. Goldberg kept up the tradition of purchasing the 8th Chanukah Candle at our annual Chanukah festivals authorizing his niece Estelle to light same in his behalf.

HYMAN WHITE

succumbed on December 16, 1966 at the age of 75 years. The deceased, a veteran-coworker of our Home, also active in the "Bialystoker Young Mens' Ass'n" over the years, is survived by his wife, Golde, 2 married daughters, Sylvia Lamb and Lillian Luftig, and 4 grandchildren: Steven and Richard Lamb, and Alan and Roberta Luftig.

A short time before his passing, Mr. White subscribed with a loan to our building fund.

The family considers the perpetuation of his name on the memorial tablet in the synagogue of our Home.

SAMUEL ROSENWASSER

passed away on September 18, 1966.

The deceased, a pious and charitable individual, President of the Penny Anny Stores, served once upon the time on our Board of Directors and gave as well as solicited products and funds for our Home.

He is survived by his wife, Mrs. Rosenwasser, as well as a son, a famous cantor, and a number of grandchildren.

ANNA KAGAN

passed away on January 10, 1967.

The deceased, a charitable lady and the widow of Pinchos Kagan whose yahrzeits are being observed in our synagogue, is survived by her daughter, Esther Halper, and son-in-law, Counsellor William Halper of Miami Beach, Fla., and their family.

SOPHIE SIEGEL

died on September 13, 1966.

The deceased, a lifelong member of our Home, is survived by her daughter, Mrs. Annette Kesselman of Jackson Heights, N. Y. Her name was perpetuated on the memorial tablet in the synagogue of our Home.

YETTA LEVINE

died on Sunday, February 12, 1967, at the age of 82 years.

The deceased, a public-spirited woman, member of our Home and of the Bialystoker Ladies Auxiliary, is survived by her husband, Louis Levine; sons, Michael and George; daughters: May Wexler, Ann Brockman, and Miss Rhoda Levine; 7 grandchildren and 3 great grandchildren.

DOROTHY ROSENTHAL

passed away on December 16, 1966.

The deceased, a member of our Home is survived by her husband, Abraham Rosenthal of the Bronx, son Harvey Rosenthal of New York and their families.

IDA BARKIN

passed away on March 24, 1967, at the age of 87 years.

She is survived by her sister: Anne Hymowitz, and brothers, Harry and Charlie Lifshitz of Brooklyn. The family has perpetuated the memory of the deceased through a memorial plaque in the synagogue of our Home, next to the nameplate of her husband, Louis Barkin.

IDA SMITH

passed away on March 9, 1967, at the age of 76 years.

A woman of valor and merit, kind, pious and charitable, a real "eyshes chayil," and the wife of

Ida Smith

the late Louis Smith, she joined her husband in founding, close to 4 decades ago, the "Zion Memorial Chapel" on 41 Canal Street, New York, and to endow this establishment with the enviable qualities of faith, dignity and decorum, so very essential in memorial service.

Since its very inception, the "Zion Memorial" became the Chapel of our Institution, the favorite of the Bialystoker folk, and has accommodated us at any and every time, whenever called upon; the Smith Bros. and Sisters are closely attached to our Home to this very day.

Mrs. Smith is survived by 3 sons: Harold, Irving and Frances, Walter and Ruth; 3 married daughters: Jean and William Goldberg, Leah and Israel Lapson, Ethel and Mac Lubin; 7 grandchildren and 3 great grandchildren.

Substantial donations were made to our Home by the family and their friends in memory of Mrs. Smith. The family also established an "Ida Smith Memorial Fund" for our Home to perpetuate her memory in our reconstructed building.

ROSE ROSEN

passed away on Thursday, January 5, 1967, in our Home, at the age of 70.

Rose Rosen

Death took a heavy toll from the family and from all of us, as well, when it silenced the failing heart of Mrs. Rosen. She surrendered her pure soul to the Maker in meekness and humility, as calm and resigned as was her entire life.

Widow of the late Jacob Rosen, a Bialystoker kinsman, hard worker and intelligent man who adorned our Bialystoker Stimme" with the thrilling episodes of his life's diary, Rose, simple and dedicated, toiled with him together to make a living and to raise 2 brilliant and very devoted sons, now America's prime and pride.

Loved by everybody around her, Mrs. Rosen is survived by these 2 outstanding sons: Dr. Bernard Rosen, former U.S. Ambassador to Greece, now Chief of Social Service in Washington, D.C., and Dr. Louis Rosen, prominent physicist and leading figure in the U. S. Nuclear Research, winner of many awards and one of the country's top-men in the front line of national defense, stationed and working in Los Alamos, New Mexico, with their wives, children and great grandchildren. She has also left behind 2 brothers-in-law: Abraham Rosen and Morris Rosen. Be it noted that Dr. Louis Rosen recently invented a "mason" (electronic) healing device for cancer.

The family has perpetuated the name of the deceased on a memorial plaque in the synagogue of our Home next to the nameplate of her husband, Jacob Rosen.

FRIEDA G. SCHNEIDER

succumbed on September 13, 1966 in prime of age.

The deceased, a woman of rare qualities and the proud daughter of our esteemed kinfolk and members, Mr. and Mrs. Solomon Kuriansky, a reputable family in Old Bialystok, is survived by her husband, Counsellor Philip F. Schneider, and by her daughter Sandra. Frieda was among the

Frieda G. Schneider

co-founders and officers of the Young Women's League, serving one term as the Organizations President.

Counsellor Schneider, one of our high officials and meritorious coworkers over the years, served as Comptroller of our Home and as Chairman of our Admitting Committee. Eloquent and persuasive, his forceful and effective appeals at our annual theatre benefits contributed greatly to the success of such affairs.

FRANCES KAHN

died on September 3, 1966.

The deceased is survived by her husband, Harry of the Bronx, son, Stanley, of Chesterport, L.I., and daughter, Dorothy Berger of the Bronx.

KATHERINE FEINSTEIN

succumbed in prime of age on November 22, 1966.

The deceased, endowed with fine qualities, American born and reared, yet with a sentiment for Bialystok, was the daughter of our late members, Abraham and Sophie Dane.

She is survived by her husband, Leonard Feinstein; son, Andrew Feinstein, sister, Gwendolyn with her husband Joseph Sandler, and a brother and sister-in-law, Mr. and Mrs. Maxwell and Bette Dane. The Sandlers and the Danes are among our grand benefactors.

Katherine's passing was marked by the family and friends with substantial charity to our Home.

BESSIE RAM

passed away in Los Angeles, Calif. on November 24, 1966, at the age of 74 years.

The deceased, a public spirited individual, active among the Bialystoker folk in Los Angeles, as well as in many other causes, is survived by her husband, our member and donor, Jack Ram, as well as by her married daughters: Sybil Handler, Jennie Levine, Anne Goldberg and Mary Guralnick, 10 grandchildren and 8 great grandchildren, as well as by a close relative by marriage, our esteemed coworker and volunteer campaigner, President of the "Bialystoker Social Club'' in Miami Beach, Mr. Israel Mines.

JENNIE MOSS

died on November 25, 1966, at the age of 87 years.

The deceased, a member of our Home and widow of our kinsman and member, Frank Moss, is survived by her son, Samuel Moss and 2 daughters: Rose Levenson and Evelyn Mehlberg.

MARY WEINSTEIN

passed away on November 7, 1966.

The deceased, a charitable lady, was a member of the "Bronx League."

IN MEMORIAM

IRVING SCHOENFELD

passed to Eternity on Thursday, February 7, 1967, at the age of 67 years, after a short illness.

The deceased, a gentle indi-vidual, endowed with a charitable

Irving Schoenfeld

disposition and always with a broad smile over his face, American-reared and a Bialystoker by adoption, was attracted to our cause by his dedicated wife, Sylvia who faithfully served until lately as the President of our Bialystoker Ladies Auxiliary. Both attended regularly our meetings of the Board of Directors and helped us with their financial aid.

In addition to his wife, Sylvia, Mr. Schoenfeld is survived by two children: son, Arnold with his wife Vivian; daughter, Jackiline Littman with her husband, Walter, and by 2 grandchildren: Charles Edd Littman and Lauria Ann Schoenfeld.

ISIDORE MILLNER

died on October 10, 1966.

The deceased, a member of our Home, linked with the families of Kleinman, Miller and Godson, is survived by his brother, Harry Millner, and sister, Eva Weaver. His name was perpetuated on the memorial tablet in the synagogue of our Home next to that of his late wife, Sarah Millner.

MAX RUBIN

passed away on February 7, 1967, at the age of 64 years.

Max Rubin

The deceased, a pharmacist by trade over 34 years in the same location in Brooklyn, is survived by his wife, Eva, son Larry; daughters: Harley Crest and Irma Wertheimer; 5 grandchildren; 2 sisters: Sarah Edelman and Ethel Brody, and 6 brothers with their wives: Sam and Henrietta, Louis and Bertha; Hyman and Betty; Dr. Gedali and Marion Noah and Bell; Jack and Rea. Sam and Henrietta Rubin are among the Vice-Presidents of our Institution.

LOUIS DIAMOND

of New Rochelle, N. Y., passed to Eternity on October 3, 1966.

The deceased, a member of our Home, was survived by his wife, daughter and 2 grandchildren.

JOSEPH JAROSS

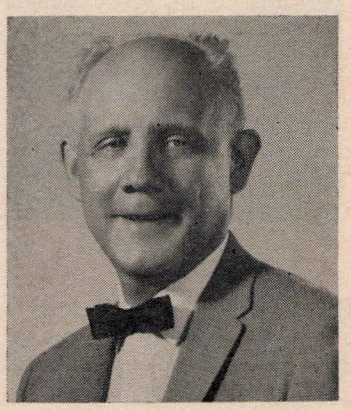
passed away on September 1, 1966.

The deceased is survived by his wife, Rose, son, Richard, and mother-in-law, our esteemed director and ardent co-worker and volunteer-campaigner, Mrs. Beckie Kornwein. Mrs. Kornwein is also an active member of our Bialystoker Ladies Auxiliary.

ALBERT ROTHGART

died on June 8, 1966, at the age of 60 years.

The deceased, born in Bialystok, a charitable man, is survived by his wife, Hadassah, and 2 daughters: Judith and Sheila, and a sister Gertrude Solomon in Miami Beach, Fla. The family has per-

Albert Rothgart

petuated the name of the deceased on the Memorial Tablet in the Synagogue of our Home.

LOUIS ROGOVIN

died on October 27, 1966.

The deceased, a noted philanthropist and noble benefactor of our Home, is survived by his wife, Janice; sons: Martin and Charles; brother Seymour, and sister, Anne.

RACHEL GRITZ

died on December 25, 1966, at the age of 74 years.

Widow of our late member, Morris Gritz, Rachel Gritz is survived by her nephew, Ernest Buchler of Riverdale, N. Y., as well as by some other nephews and nieces.

PERPETUATE THE NAMES OF YOUR LOVED AND LOST ON OUR MEMORIAL TABLETS!

SALUTING OUR STAFF

We also hail our faithful aides who have manifested their devotion over the years:

Lena Allen

LENA ALLEN who is with us for the last 20 years and ONNIE SMITH who is with us for the past 17 years.

Both "girls," as we call them, have excelled in their conscientious and competent work over the years. They are all-around, capable to carry out any assignment, wherever and whenever needed and called upon such as chambermaids, waitresses, linen help, hospital aides, etc.

Lena and Onnie have demonstrated their loyalty to our Home especially during some "emergency periods" of blackouts and transportation strikes. They have braved the hazards and obstacles and were always on the job, ether stranded overnight on the premi

Onnie Smith

ses, or traveling on overcrowded cars for hours and hours to get to our place. They are courteous, industrious and reliable, and we hope that they will be with us for many more years, in good health.

Our Chef, Paul, Hailed For Competent Service

We pay credit to our competent Chef, Paul Wercberger, for dedicated service.

Paul feeds well our residents, abiding by the principle of a balanced diet, and also prepares delicious meals for our board meetings.

"Club Bialystoker Friends" Tenders "Third Seder"

The "Club Bialystoker Friends" celebrated a "Third Seder" on Saturday, May 6, 1967.

An appropriate program was prepared. Our talented Bialystoker Cantor, Rev. Harry Feinberg, chanted the modern Hagadah and the gifted little boy, Lary Rich, asked the four questions, while his father, the capable choir leader and member of our Home and of the "Club," Bernard Rich assisted the Cantor in his services.

The ritual was followed by a fine concert, featuring among other talents, the Israeli star-singer, J. Al. Aaron in a selection of Hebrew, Jewish and English songs, self-accompanied on the accordion, with the skilled Sonia Aidus at the piano.

A festive supper was served. The turnout was en masse and the affair was successful.

CAMP LAKOTA
on MASTEN LAKE
Boys & Girls — 5 to 16 Years
"In Beautiful Mamakating Park"

WURTSBORO	NEW YORK
• Only 73 Miles from N.Y.C.	• All Land - Water Sports
• Elevation 1855 Ft.	• 5 Mile Spring Fed Lake
• 40th Camp Year	• Excellent Kosher Cuisine
• Drama, Dancing, Music	• Reg. Doctor, Nurses
• Crafts, Nature, Riding	• Mature, Experienced Staff
• Friday Night Services	• Tuition

Call or Write
MRS. LILLIAN SHABOTSKY
1555 GRAND CONCOURSE BRONX, N. Y. 10452
Phone: TRemont 2-2164 or LUdlow 3-6240

Tel. LIBERTY 593 N. Y. Tel. LUdlow 8-5968
VICTOR SUNSHINE, *Prop.*
1357 Plimpton Avenue Bronx, N. Y. 10452

ENJOY THIS SUMMER AT
SUNSHINE VICTORY COTTAGES
New Bunaglows and Apartments for Rent
All Latest Improvements and Filtered Swimming Pool
Entertainment • Movies • All Sports • Private Lake
Rowing • Fishing • Barbecues • Management Pleases
SWAN LAKE ROAD — P. O., R. F. D. 2 — LIBERTY, N. Y.

Directions: Thruway Quickway Exit 100 to Liberty, Turn Left to Swan Lake Road.

A REPORT FROM THE DESK OF OUR ADMINISTRATOR ETHEL INGBERG

Looking ahead, we see the successful completion of all our alterations and the start of a new era for our Bialystoker Home.

We see an edifice that all our membership and Landsleit will be proud of, one that will be a source of credit to our community and a domiciliary facility for the ambulatory residents as well as an infirmary for the ill, a monument dedicated to the ideals of caring for the aged.

Now that the physical structure is virtually complete, our immediate goal is to establish a well-defined medical health program, one that will offer not only preventive medical care, but restorative and rehabilitative care as well. We will maintain complete medical history records, charts, and medication records for each individual resident. We will have periodical physical check-ups and provide full laboratory tests and X-Ray services for our residents. We have three doctors on our medical staff, as well as others on call for consultation when necessary.

We are also proud to announce that as part of our medical staff, we have 'round the clock registered nurses and licensed practical nurses who are available 24 hours a day, seven days a week.

Added to our medical services, we have already installed a complete modern podiatry department, and hope in the very near future to announce the completion of our brand new dental office. Our recreational and occupational therapy programs will include beauty parlor facilities within our building. We hope to provide a maximum in services, medical, recreational, and occupational in order to maintain a high morale among our residents.

In the realm of keeping in close touch with the families of our residents and helping with problems that may arise, our social worker will be available to assist. We are hoping to become one big Happy Family, living in a communal atmosphere of sharing and cooperation.

Our New Podiatry Department

It is a great source of "Nachas" for us to announce the opening of our Podiatry Department with a full compliment of the most modern equipment. To aid our residents in maintaining complete mobility, proper blood circulation, we have installed a portable whirlpool, as well as an electrically operated podiatry chair. To serve all our residents, even those who are bedridden, the whirlpool is mobile and can be wheeled to the patient's bedside permitting the podiatrist to perform his services there.

Our clinic will be open every Wednesday from 9:00 A.M. to 11:30 A.M. and appointments may be made through our Nursing Supervisor. Periodic check-ups are scheduled for all residents.

At this time, I especially wish to express our sincerest thanks to Dr. Charles Lillienfeld who has been on our staff for the past three years and who has shown the utmost devotion in treating our aged under the most trying conditions.

Opening of Our New Kitchen

Our new kitchen facility is completely tiled. It includes two complete separate units: One for dairy and one for meat. We have two walk-in refrigerators, freezers, and reach-in boxes, two ovens, two broilers and two dishwashing machines, in order to maintain our religious traditions. Our employees are not permitted to bring their own food into our building. We are proud to announce that in a recent survey by the State Social Welfare our new kitchen received the highest commendation.

Maintenance is His Business

This is a tribute to our Jack Skorka. To maintain a building that houses over 200 residents and staff in good condition is not an easy task. This requires both great ability and sincere devotion. Our Jack, a "jack of all trades" I am proud to say, personifies both these attributes. Before coming to our Home, 10 years ago, Jack spent many years in Australia.

Due to Jacks competence and his many varied skills, many positive changes in our Home have taken place under his direct supervision. We consider ourselves most fortunate to count him as one of our loyal friends and employees and hope to have him with us for many more years.

Chanukah Celebration

This year our Annual Resident Chanukah Party took place on Wednesday, Dec. 7th. Gifts and refreshments were donated by our Administrator, Ethel Ingberg, and our building supervisor, Mrs. Bronia L. Skorka. This year, for the first time, the children and families of our residents were invited to join us in the festive celebration. We are happy to say that there was a good attendance and the atmosphere was a "haymish" one. In the morning gifts were distributed in the infirmary and records were played to make it "fraylach." In the afternoon our dining room was decorated for the party and a very gala mood prevailed throughout the building. We were also fortunate to have the capable David Ellen, accordianist, and humorist, donate his services and entertain for the afternoon. It was a huge success.

חג כשר ושנוח!

MR. and MRS.
ELI AND FANNY TARLOFSKY

TREASURER
of the
BIALYSTOKER CENTER
and
HOME FOR THE AGED

extend heartiest wishes
to their family and friends, dealers, etc.
for a Happy and Enjoyable Passover.

May this Festival of Liberty bring freedom and peace to our people and to all mankind on the face of tee globe.

●

מר. און מרס.

אילַי און פעני טַארלאַפסקי

טרעזשורער פון דעם

ביליסטאָקער צענטער און מושב זקנים

ווינטשן זייער פאַמיליע, קינדער און קינדס־קינדער אין ניו־יאָרק,
אין אַרגענטינע און אַלע אידען איבער דער גאַנצער וועלט

אַ געזונטען און פרייליכען פסח

זאָל דער יום־טוב פון פרייהייט אויך ברענגען בריידערליכקייט
און שלום אויף דער גאַנצער וועלט.

MR. AND MRS. ROBERT NELSON

and Family

MR. AND MRS. M. ARTHUR TARLOWE

and Family

MR. AND MRS. GUSS TARLOW

and Family

wish their dear parents,
their friends,
business associates
and
American Jewry
at large
a
very

HAPPY AND DELIGHTFUL
PASSOVER

◒

May the Holiday ring
the note
of life, liberty and
pursuit of happiness
for all!

MAZOL TOV TO

Mr. and Mrs. Steven Burstein of Freeport, N. Y.

upon the arrival of their daughter, Mindy Sue, on October 11, 1966.

The baby is the granddaughter of our esteemed kinsmen and Members of the Board of Governors, Martin and Eillen Burstein of Great Neck, N. Y., and the great granddaughter of our late director and dedicated member of the Bialystoker Ladies Auxiliary, Mrs. Minnie Burstein, whose name she bears.

Martin Burstein is a prominent figure in the Republican Party and civic life of our State and successfully headed the re-election campaign of Governor Nelson Rockefeller of New York State.

Dr. Chas. and Helen Lilienfeld Blessed with a Grandchild

We extend warmest "mazol tov" felicitations to our good friends, Dr. Charles and Mrs. Helen Lilienfeld upon the arrival of their grandchild, a darling boy, Mark Robert, born on February 6, 1967 to their children, Kenneth and Diana Lilienfeld. The proud grandfather, an expert podiatrist, is on our Medical Board. He marked this happy event with charity to our Home.

Joseph and Gwendolyn Sandler

on October 6, 1966 celebrated their 30th wedding anniversary.

The Sandlers, grand benefactors and dedicated members and co-workers, carry on the Bialystoker tradition of their parents, our esteemed kinsmen and directors, the late Abraham and Sophie Dane, and enjoy the love and esteem of our entire rank and file.

Mrs. Sandler visits frequently our Home and helps us not only with funds but also with valuable commodities and products.

The happy occasion was marked by the Sandlers, as well as by the family and friends with substantial charity to our Institution.

Be it noted that the Sandlers are also paying up a generous pledge for a room in our reconstructed building in memory of the Danes.

Mr. and Mrs. Chas. Goldman Mark Golden Wedding Anniversary

Our esteemed members, Mr. and Mrs. Chas. Goldman of New York City, summed up half a century of an ideal wedded life in marking their 50th wedding anniversary.

The Goldmans are the sister and brother-in-law of our Hon. Chairman of the Board of Directors and Chairman of the Administrative Comm., Judge Philip Novick as well as of David J. Novick, Abe Novick, Dorothy Wartels, and Mrs. A. Arkway with their families.

We wish the Goldmans many more happy returns in good health and in good fortune.

Joseph Warick and Dora Bishkowitz Tie Knot of Matrimony

We offer a cordial "mazol tov" to our esteemed directors, Joseph Warick and Dora Bishkowitz who entered the covenant of marriage on February 5, 1967.

The newly-weds are also very active in our "Club of the Bialystoker Friends," and donate generously to our Home. They have marked this happy event with charity to our cause.

Be it noted that Mr. Warick is among our benefactors who also wholeheartedly responded to our Building Loan Fund.

Double Mazol Tov to Sam and Henrietta Rubin

We congratulate our esteemed Vice-Presidents, Sam and Henrietta Rubin upon the Bar Mitzvah celebrations of their dear grandsons: ALAN E. BALE, on January 28, 1967, in Springfield, Mass. and

Frederick William Kron

FREDERICK WILLIAM KRON, on February 26, 1967 in Brooklyn. Alan is the cherished son of Louis and Julia Bale, and Frederick is the endeared son of Gerald and Gloria Kron.

Both boys have excelled in delivering their Bar Mitzvah addresses and in reading the Portion of the Law.

We wish the Rubins and their families lots of luck.

The Wechslers Excel in Aid to Our Home

We express our thanks to our devoted members Herman and and Wechsler, for their valuable aid to our Home in funds as well as in commodities.

The Wechslers donated a generous sum at our recent Purim Party in blessed memory of their dear parents, our dedicated kinfolk and co-workers, Joseph and Rose Siegel. They also sent us through Mrs. Rae Siderman a most useful gift of a wheelchair and rubber-sheeting for our hospital.

We hope that they will carry on the tradition of their Bialystoker ancestry in good health.

Jerrold H. Kasenetz and Jacqueline Schapiro Engaged; June Wedding is Planned

Two young hearts have reached an accord in the tune of love, and we extend our cordial "mazol tov" felicitations to our dear young man Jerrold H. Kasenetz and his fiancee, Jacqueline Schapiro, upon their engagement for the covenant of marriage, June 20, 1967.

Jerrold H. Kasenetz
and Jacqueline Schapiro

Handsome Jerrold is the proud son of our Vice-Presidents, William and Rose Kasenetz, and grandson of our President, Mr. Jacob Cohen and of the late Dora Cohen of blessed memory. The father of the bridegroom is the Chairman of our Building Committee. Jacqueline is the daughter of the reputable citizens, Mr. and Mrs. Herbert Schapiro of Hewlett, New York.

Jerrold was graduated from the Henley School and attended the University of Arizona. He is president of the "Super Enterprises," Inc. and is associated with Cameo Parkway Record Co. 20th Century Fox, Laury Records, and "Philips of London," England. Jacqueline is a graduate of Hewlett High School and attended Hofstra University. She is with Metro-Goldwyn-Mayer record division.

We wish the youngsters and their families lots of "nachas," and may they tie the knot of matrimony under a lucky star.

Mazol Tov to the Lisanskys Upon Their 50th Wedding Anniversary

We heartily congratulate our esteemed members, Sam and Anne Lisansky on the occasion of their golden wedding anniversary that was marked by their friends, Jack and Bernice Levitte of Westfield, N.J. with charity to our Home.

We wish the Lisanskys many more happy returns in good health and in good fortune.

Felicitations to the Henkins on Their 25th Wedding Anniversary

We extend our warmest greetings and blessings to our good friends, Mr. and Mrs. William A. Henkin of Southfield, Mich. upon their 25th wedding anniversary that was marked by their family and their aunt, Mrs. Anne Arkawy with charity to our Home.

The Henkins are the daughter and son-in-law of our Hon. Chairman of the Board of Directors and Legal Adviser, Hon. Judge Philip and Mrs. Claire Novick.

We wish the Henkins many more happy returns in good health and in good fortune.

Mazol Tov to the Stokes Upon Their 39th Wedding Anniversary

We congratulate our worthy members, Sam and Belle Stokes, upon their 39th wedding anniversary, observed on March 26, 1967.

The Stokes have marked this "simcha" with charity to our Home and have also acted as hosts at our Ladies Auxiliary meeting on April 3rd, 1967.

Mazol Tov to Anne Cherney

We congratulate Mrs. Anne Cherney upon the graduation of her grandchildren: *Robert I. Shapiro* who concluded his studies in high school and is entering Yale University on a scholarship, and *Nancy Sue Shapiro* who finished Junior High.

Both graduates are the children of Harold and Mildred Shapiro of Chattanooga, Tenn. Mrs. Cherney is employed in the office of our Home in the memorial dept.

Renee Wiener Graduates from High School

We extend our warmest "mazol tov" wishes to Renee Wiener upon her graduation from High School this June. It is predicted that she will conclude her studies with flying colors.

Renee is the gracious daughter of our esteemed Trustees and untiring co-workers, Milton and Ruth

Renee Wiener

Wiener, and cherished granddaughter of our distinguished Vice-Presidents, Sol and Esther Wiener, who have recently moved from Miami Beach, Fla., and established their residence in Spring Valley, N. Y. so as to be closer to our Home.

Be it noted that Renee is also one of "Wiener Family Crew" who helps us at our annual Bazaars.

Get Well Wishes to Mrs. Sophie Shapiro

We wish a complete recovery to our director and donor Mrs. Sophie Shapiro.

Sophie is the dear wife of our vice-President, Sam Shapiro and mother of our members and co-workers, Sidney and Connie Shapiro and Jack and Belle Masin.

Sam is one of our "pillars of strength" over the years, alert and helpful in all drives, one of the old-timers whom so dearly we cherish and so proudly w hail.

The Dennis Ingberg Bar Mitzvah Termed "A Gala Event" for the Family and Our Home

A choice crowd of family and friends, blended with a distinguished Committee from our Bialystoker Center and Home for the Aged, turned out on October 15, 1966 to participate in the elaborate Bar Mitzvah reception of Dennis Ingberg, son of our capable Administrator, Ethel and her most cooperative husband, Jack Ingberg.

The spectacular ceremony was highlighted by the birthday cake candle-lighting, with our officers and the immediate family taking turns; a feature that has made the Ingberg Bar Mitzvah a family "simcha" along with a festive Bialystoker event.

The Ingbergs were praised for their unparalleled services to our Home over the years.

We wish Dennis, his parents, his brother Warren, grandparents, uncles and aunts, lots of "nachas" and good luck.

The "Bialystoker Table" at the Ingberg Bar Mitzvah

Sitting, left to right: Dr. I. J. Migden, Mrs. Philip Goldberg, Dr. Philip Goldberg, David Sohn and Mrs. Vera Sohn; *standing, left to right*: Mrs. Migden, Rose Kasenetz, William Kasenetz, Ethel Ingberg, Warren Ingberg, the Bar Mitzvah boy, Dennis Ingberg, Jack Ingberg, Molly Rybalowski, Izaak Rybalowski and Rabbi Aaron Chait.

NEW OFFICERS OF THE BIALYSTOKER LADIES AUXILIARY

The following active workers of the Bialystoker Ladies Auxiliary have been elected to office for the year 1967:

Yetta Schreiber, President; Anna S. Adler, Fannie A. Levitt, Henrietta Rubin, Gertrude Summerfield and Nettie Wagman, Vice-Presidents; Sarah Zalowitz, Treasurer; Ida Zalowitz, Rec. Secretary; Rae Siderman, Fin. Secretary; Lilly Epstein, Fannie Rubin and Mollie Zalowitz, Trustees; Ruth Blumberg-Marshall, Julia Farber; Social Hostesses.

SYLVIA SCHOENFELD HONORED

Our meritorious past President of the Ladies Auxiliary, Mrs. Sylvia Schoenfeld, was presented with a testimonial plaque for 3 years of splendid service.

RUTH BLUMBERG HAILED

The untiring Ruthy was lauded for dedicated service throughout the years. In quoting her merits, it was stressed that no hour is to late, no assignment to hard, no commitments to strenuous for Ruth Blumberg who is always on the job.

Simon and Dora Weinberg Lauded for Good Work

We applaud our esteemed directors, Simon and Dora Weinberg, for their matchless service to our Home.

Dora travels every day all the way from Astoria, L.I. in defiance of health and weather and comes to us with the sole purpose of entertaining our old folks through phonograph records, music and dance.

Simon, a Trustee of our Home, joins Dora in teamwork for our Institution. He helps us with clerical assistance in our office and renders valuable service.

Simon and Dora Weinberg

The Weinbergs also assist us with their efficient salesmanship at our bazaars. Mrs. Weinberg brings quite often cake and sweets for our aged residents.

Matching their parents, the second generation, Mr. & Mrs. Harry Weinbaum, aid us greatly with donations in funds as well as in supplies. We offer at this time a hearty "mazol tov" to the Weinbaums upon the graduation of their daughter Andria from High School with flying colors.

We wish the Weinbergs and their family good health and good luck.

The Goldbergs Will Help Finance the Decoration of Our Auditorium

Our esteemed Chairman of the Board of Directors, Counsellor David J. Goldberg, and his wife, one of our Vice-Presidents, Rose Goldberg, have pledged to help cover the cost of decorating the walls of our Auditorium.

Following in the footsteps of their wonderful parents, our late President and Vice-President, Philip and Mamie Rosenthal, the Goldbergs help our Home generously with outright donations, loans to our building fund, and also keep up the tradition of a Thanksgiving Dinner that their mother has instituted.

We wish the Goldbergs continued strength and means to carry on the good work.

---

donor over the years; may she rest in Heavenly peace!

To all our officers, sisters, friends, to the members of the Bialystoker Center and Home for the Aged, Bialystoker Ladies Auxiliary, our Bialystoker landsleit everywhere and to Jews all over the world — our best wishes for a Happy and enjoyable Passover.

Get Well-Wishes to Our Directors and Friends

We extend a cordial wish for speedy and complete recovery to our esteemed directors: MRS. IDA AIDAK, Hon. President of the Bialystoker Ladies Auxiliary; HYMAN AUGUST, our worthy director, volunteer compaigner and member of the Admitting Com mittee; DR. EMMANUEL KRAMER, dear husband of our worthy director and donor, Mrs. Dorothy Kramer; CHARLES BERGER, our esteemed Trustee and donor; and PAULINE SIEGEL, SARAH GOTTLIEB, BESSIE MORELL, SARAH INDICH and others who were afflicted by illness and are underway to reconvalescence and we hope that they will be with us for many years, in good health and in good fortune.

Jean M. W. Gellis Heads New Admitting Committee; Applicants Admitted

A capable and active Admissing Committee was formed for the processing of applications for admission to the Home.

The Admitting Committee is chaired by our efficient Trustee, *Mrs. Jean M. W. Gellis,* proud daughter of our meritorious member, the late Mrs. Celia Weiss of blessed memory, and a key-figure in Mayor Lindsay's Administration.

The members of the Admitting Committee are:

HYMAN LAZAR, ARCHIE LYNN, SIMON WEINBERG, CHARLES KOSS and HYMAN AUGUST, a team of dedicated directors and officers.

The Committee held important meetings and admitted a number of new applicants.

"BRONX LEAGUE" BOASTS OF A LIVELY SEASON

by RAE SIDERMAN
Financial Secretary

Our Organization records a season of fruitful activities. The bimonthly meetings, every second and fourth Wednesday afternoon of the month, held in our new meeting locale, the "Seven Star Restaurant, 13 East Burnside Ave., between Jerome and Walton Ave., in the Bronx, were well attended. We have also had lovely Chanukah and Purim affairs.

We have participated in the various fund-raising drives of our Bialystoker Home for the Aged. We have given our donations at the annual theatre benefit; we have contributed a sizable sum to the Passover Drive; we have answered the call of our building fund appeal, and we are now prepared to engage in the Summer Emergency Drive.

Our "Bronx League" was also proudly represented at the Board Meetings of our Institution, and our voice was heard and had played an important role in many deliberations and decisions.

We are happy to announce that our dedicated President, *Mrs. Lillian Shabotsky*, is back with us after a prolonged illness and we wish her good health, and strength to carry on. In the interim, the Organization was chaired by our two vice-presidents, as acting chairladies, *Mrs. Ray Kramer* and *Mrs. Anne Schneer* who did a good job and deserve a vote of thanks.

We are also delighted to state that our worthy Ambassador, *Rubin Fisher* who was incapacitated by a prolonged illness, is also back with us, escorted by his devoted wife and our efficient Treasurer, *Fannie Fisher*. He delights us with his timely talks on holidays and various occasions. We wish him complete recovery.

It gives us great pleasure to welcome *Mrs. Yetta Nosnick*, a new member, enlisted by our Fin. Secretary, Mrs. Rae Siderman.

Two of our active sisters settled in Florida; our Hon. President, *Mrs. Bessie Fuchsman*, and our members: *Mr. and Mrs. William Lazaroff*, yet they are near to us in thought and in deed, though remote in distance. They help us with their donations, particularly Mrs. Fuchsman who raises funds for us before the Passover Holiday as well as during the summer months. We offer them our warmest thanks.

We thank all our sisters who attend our meetings, help us from their own purse and collect funds from others. Particular gratitude deserves our sister, *Rose Heideman*, who aids us with various fund-raising devices, such as raffles etc. At the same time it is our sad duty to express to Mrs. Heideman and all concerned our warmest sympathy, condolence and consolation upon the passing of her dear husband, *Irving Heideman* on March 23, 1967. He was a quiet, gentle and charitable man; may his chaste soul rest in Heavenly peace, and may Rose find strength to carry on her good work in our behalf, as a fitting memorial to Irving's name and spirit!

We commend our dear members *Louis and Pauline Nathin* for their exemaplary charity to our cause. May they continue to do so in good health.

An honorable mention deserves our Mother of the Year, *Mrs. Mary Nathanson* who excelled in making night shirts for our Home. Though retired from activity, she is still, heart and soul, with us. We miss her in our midst, and we send her our warmest blessings.

The Family of our late member, *Dorothy Seitz*, of blessed memory, dear daughter of our Founder and First President, Celia Brasch (may she rest in peace) is still warmly attached to our Organization and to the Bialystoker Home. Dorothy's husband, Louis Seitz and family, as well as her sisters: Jeanette Cohen, Claire Glick and Florence Perlman, with their husbands and families, carry on the Brasch and Seitz tradition of charity for our cause.

We have endured heavy losses by the passing of: *Morris Nidetch*, beloved husband of our devoted member, Sadie Nidetch, and of *Mary Weinstein*, dear sister of our faithful members, Mollie Tannenbaum and Fannie Weinstein, and we extend our warmest sympathy, condolence and consolation to the bereaved families. May they find solace in the continued pursuit of their work for our cause.

We hail all our members who attend regularly the meetings; we commend our officers for dedicated work, and we particularly thank our Recording Secretary, *Fannie Solomon*, for keeping our records and minutes in an orderly fashion.

Congratulatory messages are in order to some couples who marked their respective wedding anniversaries:

Rae Siderman, Fin. Secretary, and her husband, *Harry*, upon their 44th wedding anniversary on March 13, 1967;

Mr. and Mrs. Irving Goldberg of Manhattan Beach, Brooklyn, upon their 49th wedding anniversary, celebrated in Florida. The Goldbergs are the brother and sister-in-law of the Sidermans and of *Mr. Alfred M. Gouldon*. Same good wishes to all other members who celebrated their wedding anniversaries.

These "simchos" in the families of the Sidermans and the Goldbergs were marred by the sad 5th anniversary of the passing of their dear sister, *Fannie Paleschuck* of blessed memory that occurred on February 23rd. Fannie is missed not only by the immediate kin, but the Bronx League, Bialystoker Ladies Auxiliary and Bialystoker Home for the Aged where she was an active director and generous

GALA DEDICATION OF OUR RECONSTRUCTED HOME AND INFIRMARY SCHEDULED FOR JUNE 18, 1967

It is with a sense of supreme pride and delight that we are breaking the good news about the Gala Dedication of our modernized Bialystoker Home and Infirmary.

Jacob Cohen

The festive Dedication Exercises are set for Sunday, June 18, 1967. Announcements in the press and special invitations to our members, friends and guests will be flashed at the time due.

Our distinguished President, Mr. JACOB COHEN will fly in from Miami Beach, Fla. to attend the Dedication Festivities.

Rabbi Abraham M. Heller Hailed Upon His 70th Birthday

The weekend of February 24-27, 1967 was highlighted by a significant event, the celebration of the 70th birthday of our good friend, spiritual leader of the "Flatbush Jewish Center" of Brooklyn, Rabbi Abraham M. Heller, at a gala banquet tendered by his community in his well-deserved honor.

Rabbi Heller has been cooperating with us over the years in a most friendly manner, and we consider him one of our very own.

We wish Rabbi Heller many more happy returns of splendid leadership and service, in good health.

The Davises and The Sterns Grace Our Purim Party

We were pleased to greet at our recent Purim Party a dignified representation of the Davis Family, the children of our meritorious late Treasurer, Louis and his wife, Mary Davis.

Our member of the Board of Governors, Dr. Kalman Davis, on a visit from California, adorned our Affair with his presence, in the company of our esteemed members, donors and campaigners, Nettie and Alfred Stern. Nettie brings us frequent donations and she hit a fine record, particularly before this Passover.

The Davises and Sterns made a sizable contribution to our Home on behalf of the family at our Purim Party.

Mrs. Hilda Sloyer Our Untiring Co-Worker

We hail our dedicated director and co-worker, one of the key-figures of our Bialystoker Ladies Auxiliary, Mrs. Hilda Sloyer, for her faithfulness and activity beyond appraisal.

Always in shadow, away from publicity, Hilda is the real "Bialystoker Minute Woman" who answers every call, takes every assignment, brings us substantial aid from the Sloyer-Forman Family. from the Litts, etc. without bells and pomp, merely for the sake of charity.

Hilda is also one of our pillars at the annual bazaars. She supplies the merchandise, sells it behind our counters and gets in return a flow of funds for our Home.

We wish Hilda and her husband, our director, Sam Sloyer, many years of service to our Home in good health.

Mrs. Yetta Schreiber, Ladies Auxiliary President, Welcomed Upon Recuperation From Illness

We extend a hearty "welcome home" wish to the newly-elected President of our Bialystoker Ladies Auxiliary upon her reunion with us after a period of illness.

Former brilliant Recording Secretary of the Auxiliary for over

Yetta Schreiber

25 years, now President of the Organization, energetic Yetta does a good job. Back to strength to resume social activities, she came to our meetings and resumed her responsible duties.

W wish Yetta complete convalescence so that she may continue to join her dear husband, our devoted director, Abraham Schreiber, in an excellent service to our Home.

Speedy Recovery Wish to Lillian Shabotsky

We pray for the complete recovery of our esteemed director, donor and coworker, Mrs. Lillian Shabotsky who is recuperating from an accident and prolonged illness.

We are happy to know that Lillian is "back on the ball," chairing the meetings of the "Bronx League," as the Organization's efficient President.

Lillian is helping us all along, particularly through collections from her dealers in the mountains in connection with operating her famous "Camp Lakota."

Dr. Gustave G. Rosenberg Appointed as Justice of the New York State Supreme Court

Our esteemed kinsman and distinguished Member of our Board of Governors, Dr. Gustave G. Rosenberg was appointed by Governor Nelson Rockefeller on December 30, 1966 as Justice of the State Supreme Court for the year 1967.

Dr. Rosenberg, one of the City's key figures in the legal profession as well as in the educational system was the Chairman of the Board of Higher Education for a long time and championed the cause of tution-free students for needy and deserving college students.

Though in a high bracket, Dr. Rosenberg is proud of his Bialystoker origin and ancestry and keeps warm the ties of affiliation with his kinfolk.

We congratulate Dr. Rosenberg and we wish him good luck and success in administering justice and in preserving America's tradition of law and order.

Our Meritorious Treasurer, Ely Tarlofsky Hailed Upon His 79th Birthday

E. Tarlofsky

A round of applause climaxed the cheerful mood of our Board of Directors when the "happy birthday" sing song heightened the joyous welcome tendered to our wonderful Treasurer Ely Tarlofsky, who flew in from Miami to attend a special Board Meeting on March 11, 1967. Mr. Tarlofsky, who marked his 79th birthday on March 14, was also presented with an ornamented birthday cake.

Caught by surprise and moved to deep emotion, Mr. Tarlofsky made a loud wish that he soon see our building completely remodeled and modernized, and the assembled added their prayer and wish for his longevity along with Mrs. Tarlofsky and his family, in good health and in good fortune.

OUR DIRECTOR, MAX TOBIAS, PUBLICLY HONORED BY MAYOR LINDSAY WITH TESTIMONIAL PLAQUE

Photo of the honor conferred on Max Tobias, Mayor John V. Lindsay (center) presents testimonial plaque to May Tobias (right) while Mr. Walter E. Washington, Chairman of the New York City Housing Authority (left) looks on.

January 19, 1967 was a "big day" for our esteemed member of the Board of Directors, President of our Synagogue and Chairman of the 'Independent Ostrolenker Y.M.B.A.," Mr. Max Tobias, and his family, when he was awarded by Hon. John V. Lindsay, Mayor of the City of New York, a testimonial plaque upon the recommendation of the New York City Housing Authority, as the 'outstanding tenant of the year" for communal and civic services rendered in the housing development on the Lower East Side, where he resides.

Mr. Tobias, an active co-worker, is in a great measure responsible for the efficient functioning of our synagogue, as well as for the generous aid that the Home receives from his Ostrolenker Society.

We also wish to record a "simcha" in his family, and offer "mazol tov" wishes to Miss Joanne Korben, daughter of Sarah and Sidney Korben and granddaughter of Max Tobias and his late wife, Eva, of blessed memory upon her "sweet sixteen" celebration on January 1st, 1967. Mr. Korben is a key-figure in the City's administrative system through his connection with the office of the Public Administrator.

We wish Mr. Tobias and his family good luck and continued signal service to the City, to the community and to our Home, in good health.

of the spiritual giants of our town in the past, of Bialystoker individuals and organizations, leaders, presidents, officers and meritorious workers who gave their life, name and means to the perpetuation of Bialystoker ideals in America and the world over.

Spiritual property of all Bialystokers, the Auditorium will such be and remain for all generations, for past, present and for posterity.

We welcome this decision of our Board of Directors and we hope that the Auditorium will portray and feature all the very best and finest of Bialystok of Old, Bialystoker in America and Bialystok throughout the globe for the glory of our Name, Creed and Aspirations from this day up to Eternity.

FROM THE EDITOR TO OUR READERS

I record with deep gratitude the wonderful display of concern and amity, evidenced by our members, readers and friends, during my confinement to the hospital bed, surgery and convalescence both at the hospital and at home.

The many phone-calls, visits, letters, flowers, gifts and donations for my health were a balm of cure in my prolonged sickness and relieved the tension of my pains.

I am, therefore, profoundly indebted to each and everyone, who took an interest in my illness, and I hope to reciprocate in a happier manner, only on "simchos."

The current Issue has been prepared under most adverse conditions, with our records and files scattered throughout the building due to reconstruction.

In many cases we had to resort to memory due to lack of access to our records. Should there be any discrepancies or ommissions, please bear with us and show understanding for the peculiar circumstances under which this Issue was made.

Due to my illness, the planned Jubilee Edition to mark this current 300th Issue of the "Bialystoker Stimme" has been postponed, until condition permits.

We still label this Issue with No. 300 to keep up the numerical sequence of our Publication.

Our Board of Directors and Administrative Committee Record Tense and Busy Season

Our Board of Directors of the Year 1967 will come down in the annals of the Bialystoker Center and Home for the Aged as the glorious Senior Convent of the Bialystoker landsmanshaft in America that has enacted and substantiated a coveted objective and turned a dream into reality: the reconstruction and modernization of our Home and Infirmary. It will also boast of the fact that during its term the Gala Dedication of a remodeled Institution took place and effect.

The Board held a number of vital meetings during the bygone season and adopted very essential resolutions.

The most important resolution, adopted by the Board, is — no doubt — the decision to declare our Auditorium inalienable to anyone, but to be a public property of the entire Landsmanshaft and to become the "Bialystoker Hall of Fame," a shrine dedicated to the name and memory of our hometown Bialystok for the present generation as well as for posterity.

Among the basic attainments of the Board is the foundation of an Administrative Committee with the power and authority to act and decide in matters of urgent nature in the absence of the Board, with the commitment to account for such actions to the Board at its next meeting. The validity of steps taken by the Administrative Committee depends completely upon the approval of the Board.

A vote of thanks is in order to the Board of Directors for its lively activities, and particularly to the Chairman of the Board, Counsellor *David J. Goldberg* for a most tactful conduct of the meetings with dignity and decorum.

The Administrative Committee also ought to be complimented for its fruitful deliberations and a special vote of thanks is in order to the Chairman of the Committee, *Judge Philip Novick* for the fine course of proceedings and particularly for his courageous stand in certain drastic matters.

Our Home Elects New Officers For the Year 1967

Following a duly-held election of officers, proposed by our Nomination Committee in due proceeding, the following directors were elected to office for the year 1967:

Jacob Cohen, President; Bennett Aronowsky, David Lubin, Mrs. Rose Kass, Morris Masin and Sol Wiener, Hon. Vice-Presidents; Sol Bindler, William Cohen, Morris Eston, Mrs. Rose Goldberg, William Kasenetz, Sam Rubin, Sam Shapiro, Counsellor Philip F. Schneider and William Weiner — Vice Presidents.

Ely Tarlofsky, Treasurer; Albert Frolich, Controller; David Sohn, Executive Director and General Secretary.

Judge Philip Novick, Hon. Chairman, Board of Directors; Counsellor David J. Goldberg, Chairman; Izaak Rybal-Rybalowski, Vice-Chairman; Rubin Fisher, Secretary.

Charles Berger, Leon Dolidsky; Hyman Mann; Sam Mines; Mrs. Jean Gellis; Joseph Blevitsky; David Pincus; Archie Lynn; Rev. Harry Feinberg; Simon Weinberg; Milton Wiener and David Zakim — Trustees.

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & HOME FOR THE AGED

228 EAST BROADWAY • GRamercy 5 - 7755—7756 • NEW YORK 2, N.Y.

NEW YORK APRIL, 1967 (253) No. 300

TOPICS OF THE DAY

By DAVID SOHN

PASSOVER THE FESTIVAL OF FREEDOM AND JOY

A year has elapsed, and time and again do we spread the red carpet for the great and distinguished guest, the Festival of Passover.

While the world around us is wrapped in a cloak of flame and smoke of raging wars in many parts of the globe, our Institution is the dove of peace, heralding the message of constructive pursuits for the good and welfare of our aged residents.

Our Passover Aid Summons was warmly received and wholeheartedly answered by our mmbers, friends and by the vast Jewish public at large and has helped us cope with the seasonal holiday necessities in abundance and in plenty.

Our aged residents will enjoy the Festival in an atmosphere of spiritual uplift, as well as of material resourcefulness. In their prayers and graces, upon rising and retiring, over the traditional cups of wine and festive menu, our aged folks will invoke upon the kindhearted donors and supporters the choicest blessings.

We join our aged residents in wishing our directors, officers, members, friends, donors, our kinfolk and Jewry everywhere a very happy and enjoyable holiday.

ON THE EVE OF OUR BUILDING DEDICATION FESTIVITIES

Preparations are being made for the Gala Dedication of our reconstructed and modernized Bialystoker Home and Infirmary. The date of same is specified in another news item, published in this Issue.

This Passover precedes one of the greatest events in the history of our Institution and of American Jewry at large, and we are getting ready for the Great Day of our crowning achievement: a remodeled and modernized Home and Infirmary at 228 East Broadway, N.Y., the new version of Old Bialystok in America.

Wanted: BUILDING LOANS AND FINANCIAL AID

We are nearing the end of our construction work, yet we are still falling short by $50,000 to complete the job and to equip our Home and Hospital. A substantial sum has already been raised in loans and aid, but we still need the above amount for the finishing touches of this grand project.

The list of loans on the cover page will illustrate the scope of both public interest and confidence in our historic objective.

We trust that you, too, will find it possible to help us, and we ask you to lend a hand by loans or outright aid and assist us to reach our ultimate goal. It is a secure investment *for you,* bearing 6% interest, and a great service *to us.*

We thank those that have already shared in our work, and we appeal to those who have not responded, as yet, to please do so, lend us or give us their funds for a still better and more modern Bialystoker Home and Infirmary in a growing America.

OUR AUDITORIUM — A BIALYSTOKER MONUMENT

Pursuant to a resolution of our Board of Directors, our Auditorium will be turned into a Bialystoker Shrine, a "Hall of Fame" that will house the glorious heritage of our hometown and kinfolk in symbols of word, photo and art.

The Auditorium will become the Holy of Holies of our Bialystoker landsmanshaft with tablets, plaques and photos on public display upon the walls,

PLEASE HELP US WITH YOUR LOAN

To Conclude Our Reconstruction Work and to Equip Our Home and Infirmary!

The alteration job in our building and the equipment of our Home and Infirmary are drawing to a close.

We are still falling short of the ultimate goal by a sum of fi50,000.00. Dear Friends! Please do not fail us, do not let us down at the very end, when we are so near to our coveted attainment: a remodeled, modernized Bialystoker Home and Infirmary to still better serve America's senior citizenry and aging population!

Lend your hand by lending your funds to a historic project that will become America's landmark and pinnacle in the sphere of modern care for the aged!

Give us a loan from $100 to $1000 and more on 6% interest, which is redeemable within a period of 1 to 8 years and is a good and secure *investment for you* and a great help *for our Institution!*

Make your check payable to the:

BIALYSTOKER HOME FOR THE AGED

Help us and bless your heart!

BIALYSTOKER HOME FOR THE AGED
228 East Broadway, New York, N. Y.

We are publishing the 2nd List of Loans in reply to our Bialystoker Communal Building Loan Drive:

Mr. Albert Frolich	$15,000
Mr. Elly Tarlofsky	12,000
Mr. David M. Alpert	1,000
Mr. Charles J. Mink	2,000
Mr. Samuel Grossman	2,000
Mr. & Mrs. David Zakim	1,000
Mr. David Kazan	1,000
Mrs. Goldie and or Morris Freedenberg	1,000
Mr. Seymour M. Goldstein	1,000
Ruth & Benjamin Fink	1,000
Mr. William Cohen	1,000
Bialystoker Bricklayers Assoc.	1,000
R. I.	1,000
Mr. & Mrs. Harry Marcus	1,000
Mr. & Mrs. Harry Feldman	1,000
Miss Ruth Blumberg	500
Mr. & Mrs. Simon and Dora Weinberg	500
Mrs. Yetta Eisner	500
Mr. Walter Mankoff	500
Martin A. or Ellen N. Burstein	500
Eli & Beatrice B. Ickowicz	500
Bernard & Bertha Rich	500
Mr. George Gering	500
Independent Bialystoker Bro. Love Assoc. No. 1	500
Bialystoker Branch 88 Workmen's Circle	500
Dr. I. Charles Kaufman	500
Mr. & Mrs. Maurice B. Abraham	500
Morris or Rose Krafchick	500
Mr. & Mrs. Sol Wiener	500
Mr. Hyman Lazar	500
Mrs. Bella Stouk	500
Gertrude K. Summerfield	400
Mr. & Mrs. Hyman & Hannah Babicz	400
Mr. Joseph Warick	400
Mr. Hyman August	400
Mr. & Mrs. Abe & Mary Weinberg	300
Mr. Bernard I. Taub	300
Diana Medvedev	300
Mrs. M. Ackerman	300
Mr. & Mrs. Solomon Gitlin	300
Mr. Philip Chabotsky	200
Mr. David Mines	200
Mr. & Mrs. Mischa Warschawsky	200
Mrs. Pauline Israel & Ellen Beth Sandberg	200
Joseph & Mary Lukomnik	200
Mr. Hyman Binowitz	200
Ethel Adler	200
Martha Jacobs	200
Mr. Joseph Sloane	200
Harry & Gertrude Feinberg	200
Harry & Florence Zalewitz	200
Daniel & Sarah Newman	200
Mr. & Mrs. Alex Schwartz	200
Mrs. Frieda Rothberg	200
Mrs. Faye Sukenik	200
Jean M. Gellis	200
Helen Doppelt	200
Mrs. Fannie Talinsky	200
Mr. Julius Zabludowsky	200
Mr. Charles Berger	200
Mr. & Mrs. Milton Wiener	200
Mr. Max Chasan	100
Mr. Max Goldberg	100
Mr. & Mrs. Samuel Rubin	100
Mr. Bernard Morgenstern	100
S. H. Goldberg	100
Mrs. Gertrude Solomon	100
Gerald L. Kane	100
Siegfried & Herman Berens	100
Mr. Phillip Schleifer	100
Mr. George Abrash	100
Rose Medvedev	100
Miss Diana Wagman	100
Mrs. Sylvia Kyek or Mrs. Sarah Wangrofsky	100
Miss Ethel Kyek or Mrs. Sarah Wangrofsky	100
Mrs. Fannie A. Levitt	100
Mrs. Bessie Lichtenstein or son Neil	100
Mrs. Chaya Fagel Fannie Nochlin)	100
Mrs. Annie Ch. Kaplan (In trust for Rosalind Crown	100
Nelson Insurance Agency	100
Mr. Nathan Caban	100
Mr. & Mrs. Louis Aidak	100
Freda Bramson	100
Mr. Archie Lynn	100
Mr. & Mrs. Isaac & Dora B. Meyerson	100
Mrs. Sylvia Schoenfeld	100
Helen Garfiel	100
Mrs. Naomi Kavee	100
Mr. Joseph Stumb	100
Martha Wilson	100
Mr. & Mrs. David & Fannie Katz	100
Eli & Helen Litsky	100
Mr. & Mrs. Harry Siderman	100
Mr. Samuel Goodman	100
Mr. Hyman White	100
Judith Wohl	100
Yetta Finkelstein	100
Celia Rybak	100
Mr. Benjamin Linn	100
Mr. Shoustis David	100
Mr. David Shoustis	100
Mrs. Esther Karpoff	100
Mr. Leo Birnbaum	100
Mrs. Adele Spunt	100
Dr. Simon Siegel	100
Mr. & Mrs. William Schubak	100
Mr. & Mrs. Sheftel Zak	100
TOTAL	$60,800
From Before	$16,800
GRAND TOTAL	$77,600

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & HOME FOR THE AGED

228 EAST BROADWAY • GRamercy 5 - 7755—7756 • NEW YORK 2, N.Y.

NEW YORK | APRIL, 1967 | No. 300

זמן חרותנו